

КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

*Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису*

СКРИПНИК ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

УДК: 377.3.091.39:004.9(043.3)

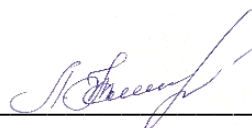
ДИСЕРТАЦІЯ

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА
ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

01 Освіта / Педагогіка

015 Професійна освіта (цифрові технології)

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Л.М. Скрипник

Науковий керівник:

**Лаврентьєва Олена Олександрівна,
доктор педагогічних наук, професор**

Кривий Ріг – 2023

АНОТАЦІЯ

Скрипник Л.М. Педагогічні умови організація інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (цифрові технології). Криворізький державний педагогічний університет, Кривий Ріг, 2023.

У дисертації здійснений теоретичний аналіз та запропоновано нове вирішення наукового завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов, розробленні та експериментальній перевірці відповідної їм методики, що сприяє ефективній організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

Інформаційно-консультативне середовища закладу професійної освіти визначено як актуальну для інформаційного суспільства частину простору, в межах якого стає можливим інформаційний обмін та консультативна підтримка суб'єктів освітнього процесу засобами комп'ютерно зорієнтованих технологій. Таке середовище, що вбирає в себе всі переваги інформаційного й консультаційного середовищ, є освітнім, інформаційним, комунікативно зорієтованим, професійно зорієтованим, розвивальним, рефлексивно-контекстним та рефлексивно-активним середовищем інноваційного розвитку закладу професійної освіти.

Інформаційно-консультативне середовище закладу професійної освіти є багатокomпонентним комплексом освітніх ресурсів і технологій, які забезпечують інформатизацію та автоматизацію консультативних послуг. До провідних його складників належать комп'ютерно зорієтовані педагогічні технології (мультимедійні, гіпертекстові, хмарні, телекомунікаційні, інтернет-технології, вебтехнології, smart-технології, автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи, системи автоматизованого документообігу, інноваційні освітні хаби) та технології, що забезпечують належний рівень надання

консультативних послуг (інтерактивні технології, технології організації педагогічної взаємодії й співпраці та технології моніторингу якості освітнього процесу).

Установлено, що правильно організоване та функціональне інформаційно-консультативне освітнє середовище закладу професійної освіти автоматизує та осучаснює освітній процес та забезпечує реалізацію інформаційної, консультаційної, діагностичної, інтерактивної, координувальної, професійно-розвивальної функцій та функції педагогічної та навчально-методичної підтримки.

Конкретизовано змістове й функціональне наповнення інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти. Проаналізовано його компоненти, які охоплюють:

– соціальний компонент, що включає суб'єктів середовища та їх соціокультурне оточення та забезпечує задоволення й розвиток їх потреб у консультативній допомозі, в організації освітньої та професійної діяльності;

– просторово-предметний компонент – просторовий дизайн середовища, із взаємопов'язаними різними функціональними зонами та предметними засобами, що вможлиблює необхідні просторові дії й поведінку суб'єктів середовища в наданні та отриманні інформаційно-консультативних послуг;

– психолого-педагогічний компонент, що охоплює педагогічне й методичне забезпечення інформаційно-консультативної діяльності задля реалізації цілей середовища.

Відповідно до структури з'ясовано критерії ефективної організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти: системно-структурний, критерій готовності суб'єктів до взаємодії в інформаційно-консультативному середовищі, рівень задоволеності функціонуванням середовища; за яскравістю вияву яких вможлиблюється педагогічний моніторинг стану функціонування середовища за показниками незадовільного, критичного, достатнього та високого рівнів.

Досліджено стан проблеми організації інформаційно-консультативного середовища в закладах фахової передвищої та професійної освіти України. Проведений за його результатами SWOT-аналіз виокремив переваги й ризики, сильні та слабкі сторони, що мають місце в цій сфері діяльності освітніх установ, зафіксував безперечні досягнення закладів освіти в напрямі створення сучасних, функціональних та динамічних інформаційно-консультативних середовищ, що відповідають вимогам часу та мають значний потенціал, водночас потребують якісного оновлення своїх концептуальних, змістових, організаційних та техніко-технологічних аспектів.

З'ясовано, що зняття причин труднощів та суперечностей можливо через створення певних умов. З-поміж них організаційних, технічних, методичних і ресурсних, об'єднання яких дозволило сформувати комплекс педагогічних умов як обставин, за яких компоненти інформаційно-консультативного середовища закладу освіти функціонують в найкращому взаємозв'язку та створюють атмосферу плідної співпраці, ефективного управління навчальним процесом, а також якісне надання освітніх послуг. До таких умов належать: готовність педагогічного персоналу та студентів до консультативної діяльності із застосуванням сучасних ІКТ; ресурсне забезпечення консультативної діяльності, що зорієнтоване на зміст професійної освіти; здійснення багатоканального й багатопрофільного онлайн консультування, яке реалізовує функції інформаційного середовища закладу освіти; креативно-розвивальна суб'єкт-суб'єктна взаємодія через інструменти ІКТ, яка ініціює методологічну рефлексію педагогів і студентів у консультативній діяльності.

Здійснено моделювання методики організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти як поетапну організацію всіх компонентів такого просторового оточення, де всі учасники освітнього процесу (педагоги, студенти, батьки, абітурієнти та інші зацікавлені сторони) можуть отримати кваліфіковану консультацію, інформаційну допомогу, педагогічну підтримку у вирішенні конкретних проблем, пов'язаних із взаємодією з середовищем засобами сучасних ІКТ та

цифрових інструментів.

Моделювання методики організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти спирається на наукові уявлення щодо цілей, завдань, змісту, етапів форм та методів, а також на соціальні очікування стосовно результатів його функціонування у вирішенні провідних завдань закладу; структурує формувальні впливи на цільовий, організаційно-змістовий та оцінювальний-результативний блоки.

Цільовий блок віддзеркалює сутність організації інформаційно-консультативного середовища, описує мету та завдання, підходи та принципи, на які спирається методика його організації в закладі професійної освіти. Організаційно-змістовний блок моделі охоплює зміст, методи, форми і технології організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, узгоджує структурну послідовність та етапи (організаційно-методичний, діяльнісно-продуктивний та контрольньо-прогностичний) цього процесу. Оцінювальний-результативний блок презентує критерії, рівні й діагностичні процедури, що є індикаторами ефективності організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти. Запроєктованим результатом запровадження методики зазначено досягнення переваги достатнього й високого рівнів організації інформаційно-консультативного середовища, що вможлиблює реалізацію його провідних функцій у закладі професійної освіти.

Ґрунтуючись на аналізі теоретичних напрацювань, причин і труднощів, а також концептуальних ідей моделі, її цільового, організаційно-змістового й оцінювальний-результативного блоків, принципах цілеспрямованості, відкритості, зв'язку навчання з консультуванням, доступності, цілісності, безпечності, гейміфікації, гнучкості чи мобільності, динамічності, юзабіліті, а також креативно-розвивального, синергетичного, когнітивного, соціотехнічного, методологічного, системно-структурного підходів, було апробовано комплексну методику організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

За результатами апробації до системи інформаційно-консультативної діяльності закладів професійної та фахової передвищої освіти було запроваджено: методику і педагогічні умови організації інформаційно-консультативного середовища; засоби безпосереднього (через науково-методичне забезпечення – алгоритми, приписи, вказівки й рекомендації у електронному форматі, когнітивна графіка) і опосередкованого педагогічного управління процесом поетапного залучення педагогічного персоналу та студентів до інформаційно-консультативної діяльності за допомогою ІКТ та інструментів у вигляді методологічних семінарів, фокус-груп, тренінг-сесій, воркшопів, вебконференцій, блогів, сайтів і тематичних груп у соціальних мережах; концепція організації інноваційного освітнього хабу, структура вебсайту закладу та механізми електронного документообігу й інформаційного обміну в сфері надання інформаційно-консультаційних послуг; пакет методичних матеріалів, у тому числі електронні форми, інфографіки, система кейсових завдань; семінар-тренінг для педагогічного персоналу та студентів «Система консалтингових послуг закладу професійної освіти» (10 годин), способи моніторингу ефективності організації інформаційно-консультативного середовища, орієнтованих на аналіз продуктів діяльності, зокрема: публікацій, проєктів, портфоліо, тематичних сайтів, тематичних блогів, вебквестів.

Проведений після завершення дослідно-експериментальної роботи кількісний, якісний і статистичний аналізи виявили тенденцію до позитивних змін за визначеними критеріями готовності суб'єктів до інформаційно-консультативної взаємодії та задоволеності функціонуванням у середовищі; вдалося досягти переходу від критичного до високого рівня організації інформаційно-консультативного середовища за системно-структурним критерієм.

Результатом реалізації представленої методики організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти та педагогічних умов, що підсилюють її ефективність, є виведення освітніх

послуг на новий рівень, підвищення рівня інформаційної культури та інформаційної обізнаності, можливість отримання кваліфікованої консультативної допомоги, формування інтелектуально та творчо розвиненої особистості, а також поєднання всіх учасників освітнього процесу інформаційними потоками, що сприяє співтворчості та співпраці в напрямі розвитку закладу професійної освіти.

Ключові слова: система професійної освіти України, заклад професійної освіти, інформаційні й консультативні послуги, середовище закладу професійної освіти, інформаційно-консультативне середовище закладу професійної освіти, інформаційно-комунікаційні технології.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Скрипник Л.М. Особливості консалтингу в сучасній освітній діяльності. *Вісник Університет імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2021. № 2(22). С. 34-42. DOI: 10.32342/2522-4115-2021-2-22-4

2. Скрипник Л.М. Педагогічні умови організації інформаційно-консультативного середовища закладу освіти: інноваційні підходи та вектори розвитку. *Вісник Університет імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2022. № 2(24). С. 112–120. doi: 10.32342/2522-4115-2022-2-24-17

3. Скрипник Л.М. Методика організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Педагогіка*. 2022. Том 14. № 27. doi: 10.33296/2707-0255-14(27)-10

Статті в наукових нефахових виданнях України:

4. Скрипник Л.М. Здоров'язберезувальні технології у системі підготовки майбутніх кваліфікованих фахівців. *Гуманітарний вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка* : зб. наук. праць. Полтава: ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка, 2018. Вип. 4. С. 35–42.

5. Скрипник Л.М. Здоров'язбережувальні технології як необхідна складова у підготовці майбутніх кваліфікованих фахівців у закладах професійної освіти. *Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки: збірник наукових праць*. Кропивницький: Льотна академія, 2019. Вип. 5. С. 483–487. DOI: 10.33251/2522-1477-2019-5-483-487

6. Skripnik L., Lavrentieva O.O. Kuchma O. Designing the content of the educational institution information and consulting environment *Educational Dimension*. 2020. Vol. 54 (2). P. 148–164. DOI: 10.31812/educdim.v54i2.3859

7. Скрипник Л. М. Методика діагностики рівнів організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти. *Гуманітарний вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка* : зб. наук. праць. Полтава: ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка, 2021. Вип. 1-2(8). С. 42–51.

Статті у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних:

8. Lavrentieva O., Horbatiuk R., **Skripnik L.,** Kuchma O., Penia V., Pahuta M. Theoretical and methodological bases of designing the educational institution information and consulting environment. *Journal of Physics: Conference Series*. 2021. Vol. 1840. AN. 012060. doi: 10.1088/1742-6596/1840/1/012060 (**Scopus**)

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

9. Скрипник Л.М. Організація методичної роботи на основі впровадження інформаційно-комунікативних технологій. *Методологічні засади розвитку сучасних систем вищої освіти: Тези доповідей Всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції* (26 квітня 2019 р.). Харків: ХНАДУ, 2019. С. 32–34.

10. Скрипник Л.М. Інформаційні технології в контексті діяльнісного навчання філософії освіти Дж. Дьюї. *Proceedings the 1st International scientific and practical conference «Topical issues of the development of modern science»* (September 18-20, 2019). Sofia: ACCENT, 2019. С. 261–268.

11. Скрипник Л.М. Інформаційно-комунікаційне освітнє середовище, як необхідна складова модернізації освіти. *Proceedings the 10th International*

scientific and practical conference «Scientific achievements of modern society» (May 27-29, 2020). Liverpool: Cognum Publishing House, 2020. С. 894–904.

12. Скрипник Л.М. Інноваційні хаби, як дієва складова модернізації освіти. *Сучасна вища освіта: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень: II Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та науковців: тези доповідей.* (Дніпро, 25 березня 2021 р.). Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. С. 198–201.

13. Скрипник Л.М., Лаврентьєва О.О. Адаптивні підходи до організації інформаційно-консультативного середовища закладу вищої освіти. *Адаптивні процеси в освіті: збірник матеріалів 6-го Всеукраїнського наукового форуму з міжнародною участю.* Харків: Мачулин, 2021. Вип. 3. С. 64–68.

14. Скрипник Л.М. Готовність педагогічного персоналу та студентів закладу професійної освіти до консультаційної діяльності засобами сучасних ІКТ. *Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітньої трансформації: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції* (13 травня 2022 р.) Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2022. С 251–254.

15. Скрипник Л.М. Критерії організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти. *Digital transformation and technologies for sustainable development all branches of modern education, science and practice [Electronic resource]: International Scientific and Practical Conference Proceeding, January 26, 2023 / Edited by I. Zuchowski, Z. Sharlovych, O. Mandych / International Academy Applied Sciences in Lomza (Poland) – State Biotechnological University (Ukraine).* Lomza: Publishing house: MANS w Łomży, Poland, 2023. Part 3. С. 214–219.

ABSTRACT

Skrypnyk L.M. Pedagogical terms for the organization of the information and consulting environment in the professional education institution. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation on completion of a scientific degree of Doctor of Philosophy on a speciality 015 Professional education (digital technologies) – Kryvyi Rih State Pedagogical University, Kryvyi Rih, 2023.

In the dissertation, a theoretical analysis has been carried out and a new solution to the scientific task has been proposed; it consists of the theoretical substantiation of pedagogical terms, the development and experimental verification of the corresponding methodic, which contributes to the effective organization of the information and consulting environment of the professional education institution.

The information and consulting environment of the professional education institution is defined as a part of the space that is relevant for the information society, within which information exchange and advisory support of the subjects of the educational process by means of computer-oriented technologies becomes possible. Such an environment that incorporates all the advantages of an information and consulting environment is an educational, informative, communicatively oriented, professionally focused, developmental, reflective-contextual environment and reflective-active one of the innovative development of a professional education institution.

The information and consulting environment of a professional education institution is a multi-component complex of educational resources and technologies that provide informatization and automation of advisory services. Its leading components cover computer-oriented pedagogical technologies (multimedia, hypertext, cloud, telecommunications, Internet technologies, web technologies, smart technologies, automated library and information systems, automated document management systems, and innovative educational hubs) and technologies

that ensure the appropriate level of provision of advisory services (interactive technologies, technologies for organizing pedagogical interaction and cooperation, and technologies for monitoring the quality of the educational process).

It has been established that a properly organized and functional information and consulting environment of a professional education institution automates and modernizes the educational process and ensures the implementation of informational, consulting, diagnostic, interactive, coordinating, professional development functions, as well as the pedagogical and training-and-methodological support functions.

The content and functionality of the information and consulting environment of the professional education institution have been specified. Its components have been analyzed, which cover:

- the social component including the subjects of the environment and their socio-cultural surroundings and provides the satisfaction and development of their needs in advisory assistance, in the organization of the study and professional activities;
- spatial-subject component – dimensional design of the environment, with interconnected various functional zones and subject means, which enables the necessary spatial actions and behaviour of the subjects of the environment in providing and receiving informational and consulting services;
- the psychological and pedagogical component, which defines the pedagogical and methodical provision of informational and consulting activities for the realization of the goals of the environment.

In accordance with the structure, the criteria for the effective organization of the information and consulting environment of the professional education institution have been clarified, namely system-structural criterion, the subjects' readiness to interact in the information and consulting environment, the level of their satisfaction with the functioning of the environment. Based on the brightness of their manifestation, the pedagogical monitoring of the state of functioning of the environment becomes enabled according to the unsatisfactory, critical, sufficient and

high levels indicators.

The state of the problem of the information and consulting environment organization in the vocation pre-higher and vocation education institutions in Ukraine has been studied. The SWOT analysis carried out based on its results singled out the advantages and risks, strengths and weaknesses existing in this field of educational institutions' activity, recorded the indisputable achievements of educational institutions in the direction of creating modern, functional and dynamic information and consulting environments that meet the requirements of the nowadays and have significant potential, but at the same time need a qualitative update of their conceptual, content, organizational and technical-technological aspects.

It has been found that removing the causes of difficulties and contradictions is possible through the creation of certain terms. Among them are organizational, technical, methodical and resource ones, the combination of which made it possible to form a complex of pedagogical terms as circumstances under which the components of the educational institution's information and consulting environment function in the best relationship and create an atmosphere of fruitful cooperation, effective management of the learning process, as well as quality provision of educational services. Such terms include the readiness of teaching staff and students for consulting activities with the use the modern ICT; resource provision of advisory activities, which is oriented towards the content of vocational education; implementation of multi-channel and multi-disciplinary online counselling realizing the functions of the educational institution's information environment; creative and developmental subject-subject interaction by means of ICT and tools initiating methodological reflection of teachers and students in advisory activities.

Modelling of the methodic for the organization of the information and consulting environment of a professional education institution as a step-by-step organization of all components of such a spatial environment, where all participants of the educational process (teachers, students, parents, applicants and other stakeholders) can receive qualified advice, informational assistance, pedagogical

support in solving specific problems related to interaction with the environment via modern ICT and digital tools.

Modelling of the methodic of the information and consulting environment organization of the professional education institution is based on scientific ideas about the goals, tasks, content, stages of forms and methods, as well as on social expectations regarding the results of its functioning in solving the leading tasks of the institution; it structures the formative effects on the target, organizational and substantive, and evaluation and resultative blocks.

The target block reflects the essence of the organization of the information and consulting environment, it describes the purpose and tasks, approaches and principles on which the methodic of its organization in the professional educational institution is based. The organizational and substantive block of the model covers the content, methods, forms and technologies of the organization of the information and consulting environment in the vocational education institution, and coordinates the structural sequence and stages (organizational-methodical, activity-productive and control-prognostic ones) of this process. The evaluation and resultative block presents criteria, levels and diagnostic procedures, which are indicators of the effectiveness of the organization of the information and consulting environment in the professional education institution. The planned result of the methodic implementation is the achievement of the preponderance of sufficient and high levels of organization of the information and consulting environment enabling the realization of its leading functions in the professional educational institution.

Based on the analysis of theoretical developments, reasons and difficulties, as well as conceptual ideas of the model, its target, organizational and substantive, and evaluation and resultative blocks, used the principles of purposefulness, openness, the connection of training with counselling, accessibility, integrity, safety, gamification, flexibility or mobility, dynamism, usability, as well as creative-developmental, synergistic, cognitive, socio-technical, methodological, system-structural approaches, a comprehensive methodic of the information and consulting environment organization in the professional educational institution has been

approved.

According to the results of the approbation, the following means have been implemented into the system of informational and consulting activities of vocational higher and vocational educational institutions: methodical and pedagogical terms for the organization of an information and consulting environment; means of direct (through scientific and methodological support – algorithms, prescriptions, instructions and recommendations in electronic format, cognitive graphics) and indirect pedagogical management of the process of step-by-step involvement of teaching staff and students in informational and consulting activities with the use of ICT and tools in the form of methodological seminars, focus groups, training sessions, workshops, web conferences, blogs, sites and thematic groups in social networks; the concept of the organization of an innovative educational hub, the structure of the institution's website and the mechanisms of electronic document circulation and information exchange in the field of providing information and consulting services; a package of methodical materials including electronic forms, infographics, a system of case tasks; training seminar for teaching staff and students "System of consulting services of a professional education institution" (10 hours), the monitoring procedures of the effectiveness of the information and consulting environment organization, focused on the analysis of activity products, in particular: publications, projects, portfolios, thematic sites, thematic blogs, webquests.

Quantitative, qualitative and statistical analyzes carried out after the completion of the research and experimental work revealed a tendency towards positive changes according to the defined criteria of subjects' readiness for information and consulting interaction and satisfaction with functioning in the environment; it was possible to achieve a transition from a critical to a high level of organization of the information and consulting environment according to the system-structural criterion.

The result of the implementation of the presented method of organizing the information and consulting environment of the professional educational institution and the pedagogical terms that strengthen its effectiveness is bringing educational

services to a new rate, increasing the level of information culture and information awareness, the possibility of receiving qualified advisory assistance, the formation of an intellectually and creatively developed personality, as well as the combination of all participants in the educational process with information flows, which promotes co-creation and cooperation in the direction of the development of the professional education institution.

Key words: *system of vocational education of Ukraine, the institution of vocational education, information and consulting services, the environment of professional educational institution, information and consulting environment of professional educational institution, information and communication technologies.*

REFERENCES

Articles in scientific professional editions of Ukraine:

1. Skrypnyk L.M. Essence and features of consulting in modern educational activities. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series: Pedagogy and Psychology.* 2021. Vol. 2 (22). P. 34–42. doi: 10.32342/2522-4115-2021-2-22-4

2. Skrypnyk L.M. Pedagogical terms for the organization of the informational and consulting environment of the educational institution: innovative approaches and vectors of development. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series: Pedagogy and Psychology.* 2022. Vol. 2 (24). P. 114–120. doi: 10.32342/2522-4115-2022-2-24-17

3. Skrypnyk L.M. The method for the organization of informational and consulting environment of the professional education institution. *Adaptive management: theory and practice. Series Pedagogy.* 2022. Vol. 14. No 27. doi: 10.33296/2707-0255-14(27)-10

Articles in scientific non-professional editions of Ukraine:

4. Skrypnyk L.M. Zdorovyazberezhuvalni tekhnolohiyi u systemi pidhotovky maybutnikh kvalifikovanykh fakhivtsiv [Health-saving technologies in the system of training future qualified specialists]. *Humanities Bulletin of Yuri Kondratyuk National University: Scientific Publications Collection.* 2018. P. 35–42.

5. Skrypnyk L.M. Health-safety technologies as the necessary composition for preparing future qualified specialists in vocational education institutions. *Scientific Bulletin of Flight Academy. Section: Pedagogics*. 2019. Vol. 5. P. 483–487. DOI: 10.33251/2522-1477-2019-5-483-487

6. Skripnik L., Lavrentieva O.O. Kuchma O. Designing the content of the educational institution information and consulting environment *Educational Dimension*. 2020. Vol. 54 (2). P. 148–164. DOI: 10.31812/educdim.v54i2.3859

7. Skrypnyk L. M. Method for diagnosing the levels of organization in the informational and consulting environment of a professional education institution. *Humanities Bulletin of Yuri Kondratyuk National University: Scientific Publications Collection*. 2021. Vol. 1-2 (8). P. 42–51.

Articles in publications indexed in scientometric databases:

8. Lavrentieva O., Horbatiuk R., **Skripnik L.,** Kuchma O., Penia V., Pahuta M. Theoretical and methodological bases of designing the educational institution information and consulting environment. *Journal of Physics: Conference Series*. 2021. Vol. 1840. AN. 012060. DOI: 10.1088/1742-6596/1840/1/012060 (Scopus)

Scientific works certifying the approbation of the dissertation materials:

9. Skrypnyk L.M. Orhanizatsiya metodychnoyi roboty na osnovi vprovadzhennya informatsiyno-komunikatyvnykh tekhnolohiy [Organization of methodological work based on the introduction of information and communication technologies]. *Metodolohichni zasady rozvytku suchasnykh system vyshchoyi osvity: Tezy dopovidey Vseukrayins'koyi naukovo-metodychnoyi Internet-konferentsiyi (26 kvitnya 2019 r.)*. Kharkiv: KHNADU, 2019. P. 32–34.

10. Skrypnyk L.M. Informatsiyni tekhnolohiyi v konteksti diyalnisnoho navchannya filosofiyi osvity Dzh. Dyuyi [Information technologies in the context of active learning of J. Dewey's philosophy of education]. *Proceedings the 1st International scientific and practical conference «Topical issues of the development of modern science»* (September 18-20, 2019). Sofia: ACCENT, 2019. P. 261–268.

11. Skrypnyk L.M. Informatsiyno-komunikatsiyne osvitnye seredovyshe, yak neobkhidna skladova modernizatsiyi osvity [Information and

communication educational environment as a necessary component of education modernization]. *Proceedings the 10th International scientific and practical conference «Scientific achievements of modern society»* (May 27-29, 2020). Liverpool: Cognum Publishing House, 2020. P. 894–904.

12. Skrypnyk L.M. Innovatsiyni khaby, yak diyeva skladova modernizatsiyyi osvity [Innovation hubs as an effective component of education modernization]. *Suchasna vyshcha osvita: perspektyvni ta priorytetni napryamy naukovykh doslidzhen': II Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya studentiv, aspirantiv ta naukovtsiv: tezy dopovidey* (Dnipro, March 25, 2021). Dnipro: Alfred Nobel University Pbl., 2021. P. 198–201.

13. Skrypnyk L.M., Lavrentieva O.O. Adaptivni pidkhody do orhanizatsiyyi informatsiyno-konsul'tatyvnoho seredovyshcha zakladu vyshchoyi osvity [Adaptive approaches to the organization of the information and consulting environment of a higher education institution]. *Adaptivni protsesy v osviti: zbirnyk materialiv 6-ho Vseukrayins'koho naukovo forumu z mizhnarodnoyu uchastyu*. Kharkiv: Machulyn, 2021. Vol. 3. Pp. 64–68.

14. Skrypnyk L.M. Hotovnist' pedahohichnoho personalu ta studentiv zakladu profesiynoyi osvity do konsul'tatsiynoyi diyal'nosti zasobamy suchasnykh IKT [Readiness of the teaching staff and students of the vocational education institution for consulting activities using modern ICT tools]. *Rozvytok pedahohichnoyi maysternosti maybutn'oho pedahoha v umovakh osvity transformatsiyyi: zbirnyk materialiv Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyyi (May 13, 2022)*. Glukhiv: Dovzhenko Glukhiv National University Pbl., 2022. P. 251–254.

15. Skrypnyk L.M. Kryteriyi orhanizatsiyyi informatsiyno-konsultatyvnoho seredovyshcha zakladu profesiynoyi osvity [Criteria for the organization the informational and consulting environment of the professional education institution]. *Digital transformation and technologies for sustainable development all branches of modern education, science and practice [Electronic resource]: International Scientific and Practical Conference Proceeding,*

January 26, 2023 / Edited by I. Zuchowski, Z. Sharlovych, O. Mandych / International Academy Applied Sciences in Lomza (Poland) – State Biotechnological University (Ukraine). Lomza: Publishing house: MANS w Łomży, Poland, 2023. Part 3. P. 214–219.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	21
ВСТУП.....	22
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ.....	31
1.1. Концепція сучасного середовища закладу професійної освіти як науково-практична проблема	31
1.2. Сутність і зміст інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти	49
1.3. Структура, критерії, показники та рівні ефективності організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти	71
Висновки до першого розділу	89
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	92
2.1 Вивчення стану та аналіз проблеми організації інформаційно-консультаційного середовища закладу професійної освіти	92
2.2. Обґрунтування педагогічних умов організації інформаційно-консультативного середовища закладу освіти	110
2.3. Функціональна модель організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти	127
Висновки до другого розділу.....	147

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	149
3.1. Дослідно-експериментальна апробація моделі організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти	149
3.2. Аналіз та інтерпретація експериментальних даних	175
Висновки до третього розділу.....	188
ВИСНОВКИ.....	191
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	198
ДОДАТКИ.....	224

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЕГ – експериментальна група

ЕДО – електронний документообіг

ЗО – заклад освіти

ЗП(ПТ)О – заклад професійної (професійно-технічної) освіти

ЗПО – заклад професійної освіти

ІКС – інформаційно-консультативне середовище

ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології

КГ – контрольна група

КЕ – констатувальний експеримент

КМУ – Кабінет Міністрів України

МОН України – Міністерство освіти і науки України

ФЕ – формувальний експеримент

ЦТ – цифрові технології

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасна та ефективна система освіти, спроможна задовольнити соціальне замовлення суспільства та підготувати конкурентоздатні кадри, – це один із головних напрямів державної соціально-економічної політики, який визначає роль країни в світовій спільноті.

Принагідно слід зауважити, що колишня система освіти багато десятиліть досить успішно готувала для країни висококваліфіковані кадри. Проте, вимоги часу та бурхливий розвиток ІКТ, швидке зростання нормативів до рівня оволодіння ними, відкритість освітніх систем та популярність і затребуваність електронних освітніх ресурсів узагалі та в умовах вимушеної дистанції взаємодії зокрема, вимагають змін у підходах до організації навчального процесу в закладах професійної освіти.

Нагальність змін у системи професійної освіти віддзеркалюється в нормативно-правовій базі нашої держави. Зокрема, відповідно до Стратегії розвитку освіти України на 2022-2032 рр. [132], одним із головних напрямів сьогодення, підтримуваних на державному рівні, є сприяння використанню інноваційних технологій і новітніх засобів навчання в освітньому процесі та розвиток дослідницьких інфраструктур. Нормативно-правове врегулювання забезпечується Законом України «Про вищу освіту» (2014) [68], «Про освіту» (2017), «Про фахову передвищу освіту» (2017) [78], «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (2022) [75], Концепцією реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року [96]. На зміни у функціонуванні середовища закладу професійної освіти наголошують Закони України «Про Національну програму інформатизації» (2012) [70], «Про Концепцію Національної програми інформатизації» (2013) [69], «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» (2007) [72], «Про затвердження Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти в Україні та її інтеграції в європейський освітній простір»

(2019) [130]. Цей аспект розвивають «Перелік пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок» (2021) [130], Закон України «Про цифровий порядок денний України» [138], Міжнародний проєкт «Цифровий компас-2030» [1], «Цифрова адженда України – 2020» [179], Стратегія цифрової трансформації економіки «Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою» [173].

Отже, реалії сьогодення вимагають не лише високого рівня освіченості фахівців, а й нового типу інтелекту, способу мислення, швидкості в комунікації та професійної мобільності й цифрової компетентності. Це, урешті-решт, змінить їх ставлення до швидко змінюваних економічних, технологічних, соціальних та інформаційних факторів виробництва та навколишнього світу.

До концептуальних змін у системі професійної освіти спонукає широке розповсюдження нових комп'ютерно зорієнтованих технологій, зокрема: дистанційного навчання, персоналізації даних, віртуальних класів, хмарних та Інтернет-технологій, автономного навчання та інформаційного консультування. Успішна модернізація освітніх систем із застосуванням ІКТ можлива за умов реалізації багатьох проєктів, одним з яких є створення єдиного інформаційно-консультативного середовища закладу освіти, що забезпечить ефективну підтримку в професійному становленні фахівців. Таке середовище зовсім не означає просту заміну паперового документообігу на електронний. Цей процес передбачає докорінну перебудову консультаційних послуг на особистісно-діяльнісній основі, зміну в підходах до способів роботи з інформацією та клієнтами, перебудову каналів накопичення, обміну, зберігання й переробки даних із застосуванням ІКТ та інструментів.

Питання управління системою освіти та її інноваційним потенціалом шляхом запровадження сучасних інформаційних технологій, а також моделювання та проєктування інформаційно-освітнього та інформаційно-комунікаційного освітнього середовища розглядають Н. Бахмат [7], В. Биков [13], І. Воротникова [35], Я. Галета [37], О. Гаркович [39], Г. Гордійчук [44],

М. Жалдак [64], Ю. Жук [66], І. Захарова [78], М. Кадемія [82], М. Козяр [82], Л. Калініна [83], Л. Карташова [205], Н. Клокар [86], А. Кобися [87], В. Ковальчук [91; 207], В. Кремень [99], П. Лузан [80], О. Марченко [114], Т. Мішеніна [116], Л. Сергєєва [147], М. Топузов [171], Ю. Шрейдер [185], О. Ярошенко [188], В. Ясвін [189], а також І. Абуалруб, Б. Карсет, Б. Стенсакер [192], М. Братко [194], С.Т. Коттерілл [200], С. Нолен [205], А. Салам і Н. Сардар [213] та ін.; різні аспекти організації дистанційного та електронного навчання з метою вдосконалення навчання й викладання на різних рівнях професійної освіти досліджують О. Буйницька [195], Т. Вакалюк [23], Н. Волкова [32], Р. Гуревич [50], І. Дичківська [56], Н. Думанський [59], В. Кухаренко [102], С. Кучер [103], Л. Петренко [126; 212], В. Радкевич [139], Г. Романова [141], С. Семеріков [204], Т. Сорочан [165], О. Спирін [16] та ін. Окремі питання консалтингу у межах теорій управління соціально-економічними системами вивчають М. Безкровний [8], І. Братищенко [20], І. Вакуленко [24], О. Коваленко [88], А. Литвин [109], Н. Ничкало [120], Ф. Хміль [175], С. Бісвас і Д. Твітчелл [193], Р. Джордж і Т. Крістіані [203], Дж. Корей [199] та ін; проблеми інформаційного й консультаційного забезпечення навчального процесу розкривають у своїх працях М. Ватковська [25], Н. Величко [27], А. Капська і А. Циганенко [85], О. Лаврентьєва і Р. Горбатюк [209], В. Саюк [143], І. Семеняк [144], В. Хоменко [176] та ін.

Учені акцентують на тому, що впровадження в освітній процес ІКТ та його цифровізація дозволяє реалізувати новий формат освіти. Інформаційно-консультативне середовище, створене засобами ІКТ, розглядається сучасними науковцями як компонент освітнього середовища і виступає як складне, багатоаспектне утворення. Водночас, аналіз наукових джерел з теми дослідження засвідчив відсутність праць, присвячених комплексному вивченню проблем організації інформаційно-консультативного середовища, зокрема його організаційних, правових та інших механізмів, а також залучення педагогічних працівників закладів професійної освіти до процесів забезпечення якості підготовки фахівців із використанням можливостей

інформаційно-консультативного середовища. У сучасній освітній ситуації має місце ряд *суперечностей*, між:

– необхідністю запровадження інновацій, викликаних процесами цифровізації та євроінтеграції, значним обсягом накопиченого вітчизняного та зарубіжного досвіду в організації інформаційного середовища закладу освіти і надання консультаційних послуг та ступенем теоретичного обґрунтування науково-методичних основ його запровадження в практику діяльності закладу професійної освіти;

– вимогами до рівня цифрової грамотності педагогів та студентів і ступенем сформованості рівня готовності суб'єктів освітнього процесу до консультативної взаємодії у інформаційному середовищі закладу професійної освіти;

– провідним значенням інформаційно-консультативної діяльності у наданні якісних освітніх послуг та недостатньою розробленістю теоретико-методичного забезпечення її організації в межах середовища закладу освіти.

Актуальність проблеми та недостатній рівень її розробленості зумовили вибір теми дослідження **«Педагогічні умови організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану наукових досліджень Криворізького державного педагогічного університету в частині наукової держбюджетної теми «Теоретико-методичні засади проєктування імерсивного хмаро орієнтованого освітнього середовища університету» (№ 0121U113711) та наукової теми кафедри загальнотехнічних дисциплін та професійного навчання «Розвиток професійної підготовки студентів технологічно-педагогічних та інженерно-педагогічних спеціальностей в умовах цифрового суспільства» (№ 0121U114173). Тему дисертації затверджено вченою радою Криворізького державного педагогічного університету (Пр. № 6 від 13 грудня 2018 р.).

Об'єкт дослідження – зміст і структура інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови і методика організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати педагогічні умови, розробити та експериментально перевірити відповідну їм методику, що сприяє ефективній організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

Для досягнення поставленої мети та перевірки гіпотези сформульовано такі **завдання дослідження**:

1. Висвітлити концептуальні основи, установити роль і функції інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

2. З'ясувати зміст і структуру інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, критерії та рівні його організації.

3. На підставі аналізу стану проблеми, виявити та обґрунтувати педагогічні умови, що забезпечують оптимальний рівень організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

4. Змодельовати методику організації інформаційно-консультативного середовища як інструментальний механізм створення в закладі професійної освіти визначених педагогічних умов.

5. Експериментально перевірити ефективність змодельованої методики та педагогічних умов організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

Реалізація означеної мети та розв'язання поставлених завдань здійснювалися через застосування таких **методів дослідження**: *теоретичних*: ретроспективний, порівняльний, системний аналіз, узагальнення, класифікація, екстраполяція теоретичних і дослідних даних, моделювання – для визначення сутності ключових понять дослідження, обґрунтування педагогічних умов, проєктування моделі організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти; метод зіставлення

та узагальнення даних – щодо виявлення специфіки й особливостей організації інформаційно-консультативної діяльності в закладах професійної освіти; *емпіричних*: включене й систематичне спостереження, самоспостереження, експертне оцінювання, SWOT-аналіз, самооцінювання, бесіди, інтерв'ю, тестування й анкетування викладачів та студентів, фіксація, шкалювання, ранжування, постановки проблемних питань, діагностичні контрольні роботи, педагогічний експеримент – задля перевірки ефективності розроблених засобів організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти; *методів якісного, кількісного та статистичного аналізу* результатів педагогічного експерименту – задля перевірки статистичних гіпотез, визначення ступеня вірогідності отриманих даних.

Наукова новизна дослідження:

– *уперше* виявлено та обґрунтовано педагогічні умови організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти (готовність педагогічного персоналу та студентів до консультаційної діяльності із застосуванням сучасних ІКТ; ресурсне забезпечення консультативної діяльності, що зорієнтовано на зміст професійної освіти; здійснення багатоканального й багатoproфільного он-лайн консультування, що реалізовує функції інформаційного середовища закладу освіти; креативно-розвивальна суб'єкт-суб'єктна взаємодія через інструменти ІКТ, яка ініціює методологічну рефлексію педагогів і студентів у консультативній діяльності); *розроблено* функціональну модель і методику організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти як сукупності цільового, організаційно-змістового й оцінювально-результативного блоків;

– *уточнено* сутність і зміст ключових понять «середовищний підхід», «інформаційне освітнє середовище», «консультативна діяльність», «інформаційно-консультативне середовище», «готовність до інформаційно-консультативної взаємодії», *схарактеризовано* критерії ефективності організації інформаційно-консультативного середовища в закладі професійної освіти (системно-структурний, що визначає особливості функціонування

інформаційно-консультативного середовища; готовність педагогічного персоналу та студентів до консультативної діяльності засобами середовища та рівень задоволеності суб'єктів освітнього процесу).

Набули подальшого розвитку теоретичні уявлення щодо поетапної організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти із застосуванням сучасних ІКТ, основи для класифікації ІКТ та цифрових інструментів для потреб організації інформаційно-консультативного середовища, зміст ресурсного забезпечення його функціонування, засоби креативно-розвивальної суб'єкт-суб'єктної взаємодії в середовищі через інструменти ІКТ.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні й упровадженні в роботу закладу професійної освіти комплексної методики організації інформаційно-консультативного середовища та її дидактичного забезпечення, а саме: засобів безпосереднього (через науково-методичне забезпечення – алгоритми, приписи, вказівки й рекомендації у електронному форматі, когнітивна графіка) і опосередкованого педагогічного управління процесом поетапного залучення педагогічного персоналу та студентів до інформаційно-консультативної діяльності за допомогою ІКТ та інструментів у вигляді методологічних семінарів, фокус-груп, тренінг-сесій, воркшопів, вебконференцій, блогів, сайтів і тематичних груп у соціальних мережах; концепції організації інноваційного освітнього хабу, структури вебсайту закладу та електронного документообігу й інформаційного обміну в сфері надання інформаційно-консультаційних послуг; пакет методичних матеріалів, у тому числі електронні форми, інфографіки, система кейсових завдань; семінару-тренінгу для педагогічного персоналу та студентів «Система консалтингових послуг закладу професійної освіти» (10 годин); способів моніторингу ефективності організації інформаційно-консультативного середовища, орієнтованих на аналіз продуктів діяльності, зокрема: публікацій, проєктів, портфоліо, тематичних сайтів, тематичних блогів, вебквестів.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес

Криворізького фахового коледжу торгівлі та готельно-ресторанного бізнесу, Кривий Ріг (довідка № 09/1–677/3 від 20.06.2022), ДВЗ «Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій», м. Дніпро (довідка № 61 від 22.02.2023), ПЗ «Центр професійної освіти і навчання», м. Кривий Ріг (довідка № 187/1 від 29.06.2022), Відокремлений структурний підрозділ «Львівський харчовий коледж харчової і переробної промисловості» Національного університету харчових технологій, м. Львів (довідка № 145/23 від 13.03.2023).

Особистий внесок дисертанта у працях, написаних у співавторстві [6], [8], [13], полягає у розробці змісту й структури інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, його провідних функцій та технологічного інструментарію.

Апробація результатів дисертації оприлюднено в доповідях на науково-практичних конференціях, зокрема *міжнародних*: «Професійна педагогіка і андрагогіка: актуальні питання, досягнення та інновації» (Кривий Ріг, 2017 р.), «Topical issues of the development of modern science» (Софія, 2019); «Scientific achievements of modern society» (Ліверпуль, 2020); «Сучасна вища освіта: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень» (Дніпро, 2021 р.), XII International Conference on Mathematics, Science and Technology Education (Icon-MaSTEd) (Кривий Ріг, 2020), «Digital transformation and technologies for all areas sustainable development of modern education, science and practice» (Ломза, 2023 р.); та *всеукраїнських*: «Підготовка конкурентоспроможних фахівців: виклики сучасності» (Кривий Ріг, 2018 р.), «Методологічні засади розвитку сучасних систем вищої освіти» (Харків, 2019 р.), «Адаптивні процеси в освіті» (Харків, 2021 р.), «Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітньої трансформації» (Глухів, 2022).

Основні теоретичні визначення, висновки, рекомендації та попередні результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри загальнотехнічних дисциплін та професійного навчання та кафедри

інформатики та прикладної математики Криворізького державного педагогічного університету (2018-2022 рр.).

Публікації. Результати дисертації висвітлено в 12 одноосібних публікаціях і 3 у співавторстві, серед них – 1 стаття в співавторстві у науковому виданні, що входить до наукометричної бази Scopus, 3 – у наукових фахових виданнях України, 1 – в іноземному науковому періодичному виданні.

Структура дисертації. Робота складається з анотації, переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, списку використаних джерел (220 найменувань, із них – 30 іноземними мовами), висновків, 9 додатків на 51 сторінці. Загальний обсяг дисертації – 275 сторінок. Обсяг основного тексту становить 197 сторінок. Робота містить 22 таблиці, 17 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО- КОНСУЛЬТАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

1.1 Концепція сучасного середовища закладу професійної освіти як науково-практична проблема

Завдання освіти сьогодні полягає не лише в підвищенні рівня професійної підготовленості фахівця, а й у створенні якісно нового середовища закладу, в якому формуються важливі для фахівця здатності, зокрема конкурентоспроможність та готовність до успішної професійної діяльності впродовж тривалого часу. Підприємствам та й суспільству загалом потрібні самостійні, ініціативні, відповідальні фахівці, що спроможні ефективно взаємодіяти у процесі виконання соціальних, виробничих та економічних завдань. Підготовка таких фахівців покладена саме на заклади професійної освіти (Н. Клокар [86], В. Ковальчук [90], Н. Ничкало [120], Л. Петренко [126], В. Радкевич [139], Л. Сергєєва, Т. Стойчик [214]).

Сьогодні професійна освіта значно втратила свій престиж, а спричинили це такі виклики сучасності, як демографічний спад в Україні та за кордоном, сплеск робочої міграції, високі соціальні запити молоді щодо робочого місця; невідповідність між потребами ринку праці та якістю підготовки кадрів; недосконалість професійного консультування, пов'язані із застарілою системою його здійснення; доступність отримання освіти за кордоном; зростання впливу соціальних мереж на вибір роду занять та стилю життя; зміни в організації освіти, спричинені COVID-19, та введенням воєнного стану в Україні [172].

Тому, одним із головних чинників повернення престижу професійної освіти, – це зміна формату та повна модернізація системи, що створить передумови для сталого розвитку суспільства та підвищення конкурентоспроможності економіки країни. Необхідно не просто підвищувати

рівень освіченості людей, а й забезпечити формування в них нового типу інтелекту, способу мислення, що змінить їх ставлення до швидко змінюваних економічних, технологічних, соціальних та інформаційних реалій навколишнього світу. Ці обставини спонукають педагогів на впровадження в освітній процес нових технологій, таких, як дистанційне навчання, персоналізація даних, віртуальні лабораторії, коучингові вебінари, хмарні технології, самонавчання та багато інших [170]. Здійснення успішної модернізації освіти можливе за умов реалізації багатьох проєктів, одним із яких є створення в закладі освіти єдиного інформаційно-консультативного середовища.

Нагальність змін у системі професійної освіти віддзеркалюється в нормативно-правовій базі нашої держави, висновках і пропозиціях інноваційних вітчизняних та міжнародних програм та ініціатив. Зокрема, «Стратегія людського розвитку» (2021) у розділі «Освіта і наука» [132] акцентує на необхідності прискорення цифровізації освітнього середовища з широким використанням ІКТ, а також на підвищенні цифрових компетентностей педагогічних працівників. Цей аспект розвивають європейська програма «Цифровий компас-2030» [1], «Закон України «Про цифровий порядок денний України» [138], «Цифрова адженда України – 2020» [179], Стратегія цифрової трансформації економіки «Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою» [173].

Проблема вдосконалення змісту професійної (професійно-технічної) освіти згідно з європейськими стандартами досліджується МОН України у співпраці з Європейським фондом освіти в межах Туринського процесу з 2010 р. За цей час реалізовано чимало міжнародних проєктів, з-поміж яких найбільший інтерес у контексті дослідження викликають такі, як «Покращення системи професійно-технічної освіти шляхом прогнозування і адаптування вмінь та навичок, соціального партнерства та оптимізації використання ресурсів» (2011–2013 рр.), «Навички та управління професійною освітою: надання рекомендацій щодо створення регіональних рад ПТО та визначення їх функцій» (2018),

«Реформування обласних мереж професійної (професійно-технічної) освіти в Україні: запровадження автономії та звітності закладів професійної (професійно-технічної) освіти» (2019–2020 рр.) [62]. Ці та інші нормативні документи та ініціативи стають підґрунтям для створення дієвої системи ресурсного забезпечення освіти та визначення якісно нових підходів для організації консультативної діяльності засобами та можливостями ІКТ в освітньому процесі, у тому числі із залученням консультантів із зарубіжжя (Проект «Досвід Естонії на підтримку реформам професійної освіти в Україні» тощо) [174].

Розглянемо головні підвалини в організації освітнього середовища закладу професійної освіти, що забезпечує здобуття громадянами професії відповідно до їх покликань, інтересів, здібностей, а також допрофесійну підготовку, перепідготовку, підвищення їх кваліфікації.

У Законі України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» професійна (професійно-технічна) освіта трактується як складова системи освіти України; вона є комплексом педагогічних та організаційно-управлінських заходів, спрямованих на забезпечення оволодіння громадянами знаннями, уміннями й навичками в обраній ними галузі професійної діяльності, розвиток компетентності та професіоналізму, виховання загальної і професійної культури, що уможлиблюється під час навчання у ЗП(ПТ)О [75].

Головні змістові характеристики середовища закладу професійної освіти відзначені в Статті 22 Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіти, де розкриті головні повноваження та напрями діяльності закладу, а саме:

- організація освітнього процесу, вибір форм та методів навчання;
- провадження навчально-виробничої, навчально-виховної, навчально-методичної, фінансово-господарської та виробничо-комерційної діяльності;
- розроблення робочих навчальних планів із професійно зорієнтованих та загальноосвітніх навчальних предметів на основі типових навчальних планів і освітніх програм, визначеного вповноваженими органами

регіонального компоненту змісту професійної (професійно-технічної) освіти;

- формування разом із органами управління професійною (професійно-технічною) освітою планів прийому здобувачів освіти з урахуванням державного та / або регіонального замовлення, потреб ринку праці та потреб громадян у професійній (професійно-технічній) освіті і замовлень підприємств, установ, організацій;

- організація стажування педагогічних працівників на підприємствах, в установах, організаціях та їх атестація;

- здійснення професійного навчання незайнятого населення;

- організація виробничого навчання здобувачів освіти на підприємствах, в установах та організаціях;

- організація харчування здобувачів освіти з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб із їх числа, осіб з інвалідністю, осіб із особливими освітніми потребами та дітей із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям»;

- забезпечення заходів з охорони праці здобувачів освіти, працівників;

- матеріально-технічне забезпечення навчально-виховного процесу;

- забезпечення якості професійного навчання та виховання учнів [75].

Не викликає сумніву той факт, що результативність роботи, імідж, рівень функціонування середовища закладу професійної освіти, особливо в умовах децентралізації, у повній мірі залежать від ефективності управління, а саме від якості роботи керівника закладу. Управління закладом професійної освіти здійснює директор, керуючись Законами, розпорядчими документами МОН України, Департаменту освіти і науки. Нижче наведена загальна структура закладу професійної освіти (див. рис 1.1).

Забезпеченням якості професійного навчання та виховання здобувачів керують департамент освіти і науки, навчально-методичний центр та керівник закладу професійної освіти, який організовує освітній процес, створює необхідні умови для підготовки та перепідготовки робітників, діє від імені

закладу, формує педагогічний колектив, сприяє розвитку творчості педагогічних працівників і слухачів, забезпечує їм безпечні нешкідливі умови навчання, праці й виховання, створюючи по суті концепцію освітнього середовища закладу та діючи в її межах.

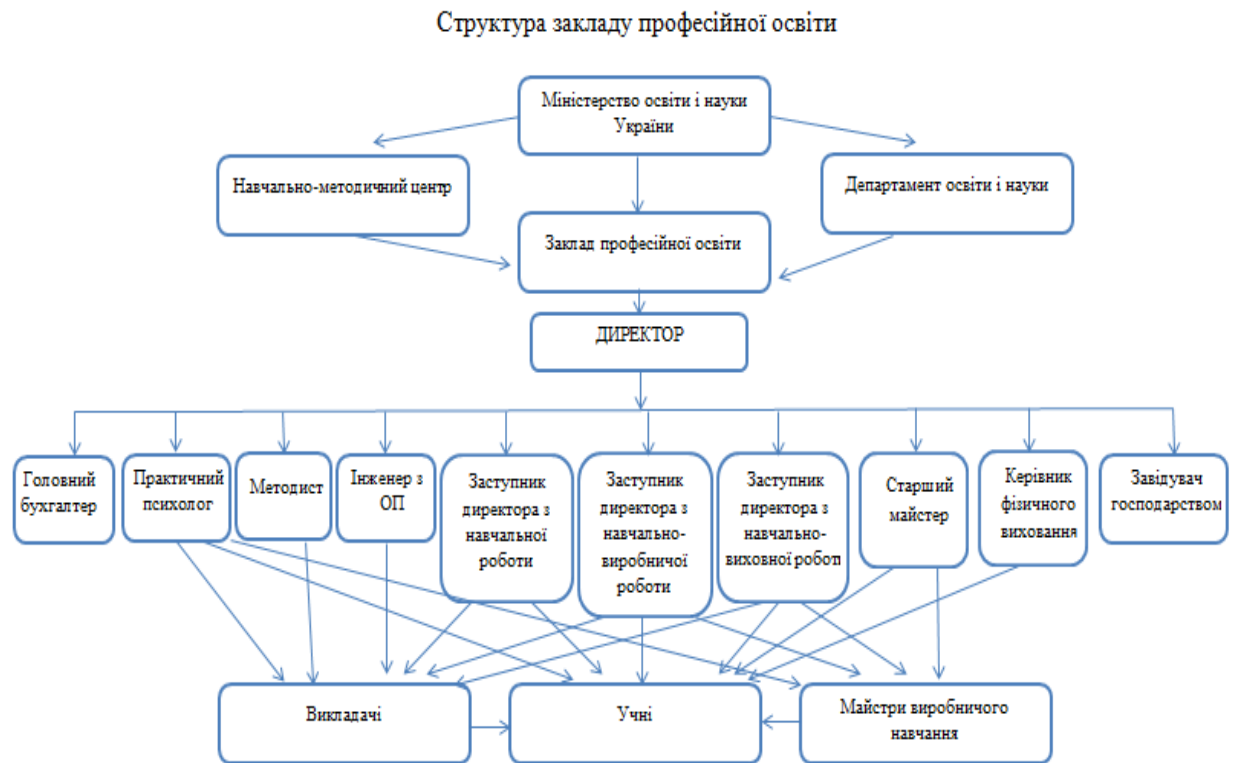

Рис. 1.1 Структура закладу професійної освіти

Управління закладом професійної освіти є складною системою з багатьма внутрішніми взаємозв'язками. Ефективність роботи закладу багато в чому залежить від правильного розподілу обов'язків серед адміністрації: директора, заступників директора з виробничої, навчальної, виховної роботи, методистів, старших майстрів, головного бухгалтера, заступника з господарської діяльності, керівника фізичного виховання, практичного психолога та інженера з охорони праці [75; 133; 140].

Ураховуючи, що заклади професійної освіти функціонують одночасно на двох головних ринках: праці та освітніх послуг, необхідно визначити, для яких саме категорій споживачів будуть призначатися відповідні освітні послуги та в яких галузях, на яких підприємствах зможуть працевлаштуватися

випускники цих освітніх закладів. Отже, конкурентоспроможність закладу професійної освіти – це його здатність пристосовуватись до потреб замовників, постійно розвиваючись у розробленій стратегії та місії, враховуючи тенденції конкретного сегмента освітнього ринку, спираючись на ефективне використання наявних ресурсів та довгострокову співпрацю з партнерами [120; 147].

Оцінку конкурентоспроможності закладу професійної освіти, як зазначає В. Радкевич, можна здійснити через такі критерії:

- рівень конкурентоспроможності освітніх послуг і результатів навчально-виробничої діяльності (працевлаштування випускників, зацікавленість ними підприємств замовників кадрів);
- ступінь створення (руйнації) вартості закладів професійної освіти;
- показники якості та споживчої вартості освітніх послуг;
- показники фінансової стійкості, ефективності і господарської діяльності [139].

Характеризуючи рівні конкурентоспроможності закладу професійної освіти, слід зупинитися на оперативному, тактичному й стратегічному рівнях управління розвитком навчального закладу і включити до цього конкурентоспроможність як освітніх послуг, так і системи управління закладом [147]. Вважаємо, що якісна організація інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти значно підвищить конкурентоспроможність як суто освітньої установи, так і самого випускника, вирішить питання повернення престижу закладам професійної освіти.

Система внутрішнього забезпечення якості освіти в закладі передбачає контроль за:

- кадровим, навчально-методичним і матеріально-технічним забезпеченням освітньої діяльності;
- якістю проведення навчальних занять;
- якістю знань учнів / студентів, рівнем їх академічної та професійної мобільності;

- забезпеченням наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- здійсненням моніторингу, періодичного перегляду й забезпеченням публічності інформації щодо програм професійної підготовки;
- системним запобіганням корупції, плагіату та інших форм недоброчесності серед суб'єктів освітнього процесу.

Головною метою професійної освіти є забезпечення громадян України та іноземців права на здобуття професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до здібностей та інтересів, тим самим задовольнивши потреби економіки країни у кваліфікованих фахівцях [75].

Урядом країни на наступні декілька років визначні пріоритетні напрями, за якими буде здійснено реформу системи освіти України, а саме:

- доступна та якісна дошкільна освіта;
- нова українська школа;
- сучасна професійна освіта;
- якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих;
- розвиток науки та інновацій.

Одним із пріоритетів визначена «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» (2019), метою реформи є створення такої системи професійної освіти, яка задовольнятиме потреби ринку праці та особистості у професійній реалізації. Однією з проблем, яку має вирішити реформа, є низький престиж та стереотип другорядності професійної освіти в суспільстві. Через це $\frac{2}{3}$ випускників шкіл обирають вищу освіту, при цьому третина з тих, хто нині має статус безробітного, – молодь до 35 років. Такий дисбаланс на ринку праці, зрештою, призводить до зменшення ефективності роботи самих закладів освіти [75].

Реформа професійної освіти необхідна для того, щоб кожен охочий міг здобути затребувану на ринку праці професію у комфортних умовах, це загалом передбачає досягнення таких стратегічних цілей:

- створення єдиної системи професійної освіти шляхом зближення та

інтеграції професійно-технічної та фахової передвищої освіти, яка є ефективною та відповідає потребам ринку праці;

- упровадження та розповсюдження ІКТ, створення інформаційно-консультативних центрів, хабів, технопарків та ін. середовищ, які надають ресурси, консультаційні послуги з метою підтримки інновацій в освіті, навчанні та розвитку студентів і педагогічного персоналу [165, с. 41-48].

- оновлення змісту та підвищення якості професійної освіти відповідно до запиту роботодавців;

- підвищення привабливості професійної освіти серед стейкхолдерів та в суспільстві загалом [139].

Завданнями реформи, що позначаються на рівні інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, є:

- продовження передачі підпорядкованих МОН державних закладів професійної освіти у комунальну власність;

- створення й поширення сучасних навчально-практичних центрів під потреби професійної освіти;

- залучення міжнародних організацій до втілення реформи як партнерів, що сприятиме імплементації дуальної освіти, кращих європейських практик;

- розроблення стандартів професійної освіти на основі компетентнісного підходу;

- створення на базі професійних закладів інноваційних інформаційних центрів;

- розроблення й утілення регіональних планів розвитку мережі;

- проведення всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед педагогів, менеджерів освіти та учнів ЗП(ПТ)О [75; 120].

Успіх кожного закладу освіти, його конкурентоспроможність, певне місце на ринку освітніх послуг визначаються за показниками якості навчання та виховання учнів. Застосування відповідних елементів маркетингової діяльності в управлінні освітньою установою сприяє створенню й формуванню позитивного іміджу закладу професійної освіти, досягнення

запланованих цілей й утвердження місії закладу. Отже, як зазначають О. Коваленко [88], В. Ковальчук [207], В. Кремень [99], Л. Петренко [212], В. Радкевич [140], Л. Сергеева і Т. Стойчик [214] та ін., сучасний заклад освіти – це відкрите соціально-педагогічне середовище, яке є простором із надання освітніх послуг.

Надзвичайно актуальними для розвитку професійної підготовки фахівців у нових соціально-економічних умовах є такі позиції: забезпечення нормальних умов функціонування та розвитку закладів П(ПТ)О; налагодження їх ефективної взаємодії з підприємствами, установами та організаціями-замовниками підготовки робітничих кадрів і фахівців, регіональними органами виконавчої влади і місцевого самоврядування, створення регіональних програм розвитку професійної підготовки кадрів та їх матеріально-фінансове забезпечення; формування різнопрофільної мережі, створення закладів різного типу (професійних ліцеїв, центрів профтехосвіти, навчально-тренувальних фірм, галузевих центрів практичної підготовки фахівців тощо); забезпечення галузі необхідними фінансовими, матеріальними, кадровими, організаційно-технічними ресурсами, у тому числі за рахунок різних джерел надходження; професійне навчання осіб із обмеженою працездатністю.

Для ефективного функціонування закладу професійної освіти керівникові необхідно чітко визначити пріоритетні напрями роботи та системно працювати над їх впровадженням та виконанням. У межах реформи визначені такі пріоритети, що дотичні до проблеми організації освітнього середовища в закладі, а саме:

- задоволення потреб особистості у професійній реалізації та навчанні впродовж життя;
- системний моніторинг ринку праці та оперативне реагування на його потреби;
- вирішення питання багатоканального фінансування та залучення інвестицій у розвиток закладу освіти;

- створення системи різностороннього взаємовигідного соціального партнерства;
- забезпечення якості та доступності здобуття професійних кваліфікацій для всіх категорій населення з урахуванням гендерної рівності;
- формування нового іміджу професійної освіти.

Зазначені напрями мають реалізовуватися в спеціально створеному інформаційно насиченому середовищі закладу професійної освіти. Кінцевим результатом цих перетворень має стати ефективна система професійної освіти як основа економічного добробуту держави, вмотивовані активні здобувачі кваліфікацій, які прагнуть неперервного професійного розвитку, самореалізації та кар'єрного зростання [149].

Також для ефективного функціонування сучасної професійної освіти визначені головні компоненти. Їх забезпечення покликане значено покращити рівень і якість освітніх послуг:

I. Децентралізація управління та фінансування, яка передбачає створення ефективної моделі управління професійною освітою з передачею реальних повноважень регіонам, замовникам кадрів та забезпечення автономії закладів професійної освіти для здійснення реформаторських змін. Децентралізація має на увазі побудову нової структури та оптимальної мережі ЗП(ПТ)О, що швидко реагує на потреби ринку праці, забезпечує навчання впродовж життя та здобуття професійних кваліфікацій, уможлиблює побудову унікального й водночас відкритого освітнього середовища закладу.

II. Соціальне партнерство у сфері професійної освіти і навчання та ринок праці. Цей критерій передбачає розроблення професійних стандартів, формування системи кваліфікацій, упровадження інноваційних виробничих технологій, розроблення механізмів стимулювання роботодавців до впровадження практик навчання на робочому місці, виробничого наставництва, дуальної освіти тощо. Використання гнучкої траєкторії професійної освіти і навчання, визнання неформальної та інформальної

форм, повних та часткових кваліфікацій, здобуття професійних кваліфікацій упродовж життя з врахуванням викликів ринку праці, гендерної рівності та інклюзії [96]. І до того ж – формування нового іміджу професійних кваліфікацій, їх переваг при побудові кар'єри та професійного зростання особистості. Соціальні партнери ЗП(ПТ)О є в нових умовах активними учасниками освітнього процесу, експертами галузі, замовниками кадрів та ініціаторами якісних змін середовища закладу, що підтримують його фінансово й інтелектуально.

III. Якість професійної освіти, що має на меті створення різнорівневої якісної системи підготовки педагогів професійного навчання, залучення до освітнього процесу висококваліфікованих працівників сфери виробництва чи послуг, запровадження мотиваційних механізмів стимулювання професійного розвитку педагогічного персоналу. Здійснення формування змісту професійної освіти на компетентнісній основі відповідно до потреб економіки, професійних стандартів, вимог Національної рамки кваліфікацій; упровадження внутрішньої та зовнішньої системи забезпечення якості освіти. До цього слід додати модернізацію освітнього середовища, що забезпечує інноваційність, доступність, прозорість, гнучкість і відкритість освітнього процесу для здобуття професійних кваліфікацій різними категоріями населення із врахуванням гендерної рівності.

На підставі аналізу провідних нормативних документів та передового педагогічного досвіду, можемо зробити висновок про те, що головними складовими якісного функціонування середовища закладу освіти та професійної освіти загалом є:

- 1) цілісна особистість студента/здобувача освіти, всебічно розвинена, здатна до вибору, навчання, професійної кар'єри та самореалізації;
- 2) інноваційний педагог, який поєднує у своїй професійно-педагогічній діяльності теоретичну та практичну підготовленість (фахівці з виробництва чи сфери послг, потенційні роботодавці та соціальні партнери), з авторським, креативним підходом до навчання;

3) сучасне освітнє середовище – матеріально-технологічне, соціальне й фізично-просторове оточення (доступне, інноваційне, бізнес-орієнтоване, відкрите, інклюзивне, ціннісно спрямоване, розвивальне, мотивуюче), з програмами, технологіями й засобами навчання, що сприятиме набуттю особою професійних компетентностей упродовж життя. Середовище, яке впроваджує інноваційні виробничі технології, що враховують потреби економічного розвитку країни та регіону, конкретних роботодавців, яке є простором інноваційного розвитку всіх учасників освітнього процесу [96; 97].

У комплексі ці складові значно покращать якість професійної освіти і виведуть її на якісно новий рівень, а головним чинником досягнення цього є впровадження та розповсюдження нових комп'ютерно зорієнтованих технологій, а саме: створення єдиного інформаційного середовища закладу освіти та такої його невід'ємної частини як інформаційно-консультативне середовище.

Варто зазначити, що в умовах сьогодення освіта проходить значні випробування та має швидко змінювати формат. Першим поштовхом стала пандемія COVID-19, другим – запровадження воєнного стану, унаслідок чого освіта здійснила перехід на дистанційне навчання і відразу зіштовхнулась із проблемою якості та доступності освітніх послуг. Дається взнаки неготовність закладів освіти до різкого переходу на дистанційне навчання: брак матеріально-технічної бази, нестача практичних навичок роботи в такому форматі на момент переходу, а також відсутність організаційної структури дистанційного навчання та методичних рекомендацій щодо організації освітнього процесу, особливо при проведенні практичних робіт з професійного навчання чи на виробництві [212].

Міжнародні експертні організації розробили за період широкомасштабного карантину (2020-2022) достатньо рекомендацій для організації дистанційного навчання, збереження якості освіти та здоров'я студентства та педагогів, зокрема, значну увагу приділено саме підтримці психологічного здоров'я учасників освітнього процесу. Окрім забезпечення

технічними засобами для дистанційної освіти, важливим є й оволодіння навичками користування цими засобами – цифрова грамотність учнів / студентів і педагогів. У цьому розрізі дослідники акцентують увагу на двох таких важливих напрямках роботи, що безпосередньо позначиться на якості функціонування освітнього середовища ЗП(ПТ)О:

- сприяння розвитку ефективної системи цифрової освіти (інфраструктура, зв'язок, технічні засоби, розвиток компетенцій викладання й консультування, високоякісний освітній контент);

- покращення цифрових навичок (базові цифрові навички, уміння протидії дезінформації, забезпечення рівного доступу до цифрового навчання тощо) [96].

Р. Антонюк наголошує, що розвиток ІКТ та інформаційно-консультативних технологій не лише вможлиблює інтенсифікацію освітнього процесу, але й породжує нові феномени, серед яких – інформаційно-консультативне середовище закладу освіти. Цей феномен об'єднує в собі можливості для задоволення інформаційних потреб педагогічних працівників і студентів, створює умови для оперативного управління освітніми системами й розвитком людських ресурсів. І в умовах воєнного стану та карантинних обмежень дозволить здійснювати надання освітніх послуг у встановлених обсягах, відповідно до визначених освітніх програм і планів згідно з рекомендаціями МОН [5, с 3-7].

На думку таких зарубіжних вчених, як Дж. Клейтон, М. Братко, Н. Склатер, С. Телла, Є. Хеннер, інформатизація освітнього процесу – це створення інформаційно-освітнього середовища, сприятливого для застосування новітніх ІКТ у комплексі з іншими видами навчального обладнання, традиційними засобами навчання [50].

А. Гуржій, В. Радкевич, М. Пригодій зазначають, що цифровізація середовища закладу професійної освіти дозволить організувати в ньому якісний інноваційний освітній процес із забезпеченням індивідуалізації, інтерактивності, інклюзивності, гнучкого контролю та обліку результатів

навчання [54]. Підтримуємо думку дослідників у тому, що розвиток інформаційно-комунікативних та інформаційно-консультативних технологій не лише надає освітнім закладам можливість інтенсифікувати навчальний процес, але й висуває завдання організації ефективного навчання. Це визначається можливостями ІКТ, що спроможні забезпечити:

1. Підвищення якості навчання за рахунок використання викладачами спеціальної інформації та розширення діапазону інформаційних потреб різних категорій слухачів, забезпечення прозорості та об'єктивності систем моніторингу якості освіти.

2. Усунення територіальних бар'єрів у процесі навчання учнів / студентів за рахунок дистанційних форм навчання, забезпечення мотивованої самостійної роботи студентів під час оволодіння професією.

3. Суттєве прискорення руху управлінської інформації, автоматизацію процесів організації та управління освітніми процесами.

4. Зниження вартості навчання, що сприяє подальшому розвитку закладу освіти за рахунок перенаправлення матеріальних ресурсів на модернізацію закладу та розвиток його кадрового потенціалу [53;140].

Як свідчить практика, для ефективного використання ІКТ та дієвого функціонування інформаційного середовища закладу у навчальному процесі необхідні мережні координатори – консультанти в ролі яких виступають педагоги, що здійснюють управління цим процесом. Ці консультанти створюють інформаційне освітнє середовище закладу, запускають і наповнюють телекомунікаційні проєкти та надають консультації.

Виходячи з цього, можуть бути визначені головні завдання створення та розвитку інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, а саме:

– задоволення індивідуальних, освітніх потреб учнів / студентів через підвищення рівня їх підготовленості в сфері ІКТ;

– створення єдиного інформаційного та консультаційного простору через інтеграцію розрізнених підрозділів і служб;

- динамічне поєднання всіх комунікаційних засобів завдяки універсалізації форм зберігання, обробки і передачі інформації;
- розвиток матеріально-технічної та навчально-методичної баз освітніх закладів;
- удосконалення системи інформаційного й методичного забезпечення в управлінні освітніми закладами.
- здійснення неперервного навчального процесу в умовах вимушеної дистанційної взаємодії [15; 36; 215].

Правильно організоване та функціональне інформаційно-консультативне освітнє середовище закладу забезпечувати реалізацію інформаційної, консультаційної, діагностичної, інтерактивної, координувальної, професійно-розвивальної функцій та функції педагогічної та навчально-методичної підтримки [21].

Керівництву закладу це дозволить:

- організувати розумний і раціональний документообіг в межах однієї установи, впровадити інформаційно-комунікаційні технології управління освітнім закладом;
- створити систему збирання, переробки інформації за всіма аспектами організації освітнього процесу;
- здійснити розгорнутий моніторинг навчальної діяльності закладу;
- створити електронні бази даних педагогічних кадрів та учнівського колективу;
- підтримувати сайт освітнього закладу, вебсторінки проєктів та інноваційних стартапів;
- організувати дистанційну форму навчання в закладі;
- здійснювати методичну підтримку навчально-ресурсних кабінетів, актуальних для педагогічного персоналу, соціальних партнерів, потенційних роботодавців та вступників;
- розширювати інформаційну взаємодію та соціальне партнерство з іншими освітніми закладами та підприємствами – замовниками кадрів [127].

Функціональне інформаційно-освітнє середовище дозволить педагогам:

- організувати доступ до всієї нормативно-правової бази освітньої галузі та закладу освіти;
- використовувати програмне середовище, що формує інформаційний простір закладу освіти для організації навчання і викладання;
- здійснювати підтримку самостійної позаурочної роботи учнів / студентів;
- підвищувати кваліфікацію, брати участь у професійних об'єднаннях, семінарах, вебінарах, майстер-класах та ін.
- упроваджувати інформаційно-комунікаційні технології і ресурси мережі Інтернет на різних етапах навчального процесу, забезпечувати керівництво проектною діяльністю учнів / студентів, гейміфікацію освітнього процесу;
- створювати Інтернет-заняття, проводити інтегровані уроки, запроваджувати мобільне, дистанційне, змішане навчання;
- розробляти і використовувати власне програмне забезпечення і цифрові освітні ресурси, формувати й використовувати медіатеки, електронні методичні скриньки тощо [27].

Учням / студентам закладу це дозволить:

- використовувати Інтернет-технології в організації додаткової освіти;
- використовувати комп'ютерні технології для підготовки до занять;
- застосовувати тренувальне тестування;
- брати участь у галузевих конкурсах і олімпіадах;
- обговорювати актуальні проблеми на форумі, в комунікаторах, на сайті закладу освіти;
- інтелектуально й психологічно готуватися до подальшого продовження освіти;
- навчитися працювати з інформацією, представленою в різних формах, відбирати і систематизувати науковий матеріал, робити повідомлення, доповіді на задану тему, складати план тощо [15; 129; 200; 215].

Отже, пересвідчуємося, що правильно організоване та функціональне освітнє інформаційне середовище закладу здатне автоматизувати та осучаснити освітній процес та зробити його більш доступним та цікавим для молоді, що суголосно потребам України в розвитку професійної освіти (див. рис. 1.2).

Рис 1.2 Перспективи створення інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти

На підставі аналізу першоджерел, які будуть нами проаналізовані в подальшому тексті дисертації, визначені переваги створення та функціонування інформаційно-консультативного освітнього середовища сучасного закладу професійної освіти, а саме:

– організація відкритого наукового освітньо-консультативного середовища на базі інформаційно-комунікаційних технологій: створення та розповсюдження електронних навчальних матеріалів – навчальних програм,

посібників, методичних рекомендацій тощо, які мають суттєві переваги порівняно з паперовими аналогами, надання компетентного консультування щодо їх використання;

– розвиток комп'ютерно-інтегрованого навчального середовища, у якому б забезпечувалося гнучке налаштування сервісів і технологій відповідно до індивідуальних потреб учасників освітнього процесу (розроблення та застосування дистанційних навчальних курсів, електронних засобів навчального призначення), що дуже важливі в умовах вимушеної дистанційної взаємодії;

– об'єднання інформаційно-освітніх ресурсів, створення й підтримування відповідних платформ, мереж, сервісів, які дозволили б педагогічним працівникам обмінюватися позитивним досвідом, авторськими напрацюваннями з вітчизняними й зарубіжними колегами, що сприятиме підвищенню якості навчання та виховання (використання хмарних сервісів і соціальних мереж з метою освітньої взаємодії та партнерства);

– забезпечення прозорості й відкритості даних про функціонування закладу освіти для споживачів освітніх послуг, громади, органів місцевого самоврядування;

– консолідація інформаційно-освітніх ресурсів, надання комплексного та професійного консультування засобами інформаційно-комунікаційних технологій [215].

Отже, проаналізовані концептуальні засади реформування галузі професійної освіти України дали змогу виокремити потребу в осучасненні існуючих моделей освітніх середовищ закладів професійної (професійно-технічної) освіти за рахунок широкого запровадження комп'ютерно зорієнтованих технологій в усі аспекти діяльності закладу, створення інформаційного освітнього середовища та обґрунтування теоретичних основ розроблення інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

1.2 Сутність і зміст інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти

Задля визначення сутності та змісту інформаційно-консультативного середовища та інструментів його проектування в закладі освіти доцільно застосувати *середовищний підхід*. Його наукове тлумачення, як особливої функціональної системи, було надано В. Биковим [15], В. Желановою [65], В. Кременем [15], Ю. Мануйловим [113], С. Сергєєвим [146], В. Слободчиковим [162], Ю. Шрейдером [185] та ін. Ключовою категорією підходу є «середовище», що тлумачиться в контексті його впливу на функціонування й розвиток особистості. Похідними від нього є поняття «опосередкування», «осереднення» й «сприяння», кожне з яких акцентує на тих особливих умовах, яке створює середовище для всіх його суб'єктів. Ю. Мануйлов функціонально визначає середовище як певний простір, в межах якого перебуває суб'єкт, та за допомогою чого формується його спосіб життя. Середовище опосередковує розвиток суб'єкта, усереднює його до типових показників простору, але при цьому не стандартизує та не уніфікує [113].

У контексті педагогічного впливу, В. Желанова розглядає «середовище» як динамічну систему умов у межах певного простору, у якому відбувається діяльність людини, що є одночасно продуктом й творцем свого середовища [65, с. 98-115].

С. Сергєєв пояснює середовище, як конструйовану частину фізичної реальності, що зв'язана й опосередкована досвідом рекурсивних взаємодій організму; «дійсність, у якій відбувається системнотвірна діяльність людини». Такий погляд на середовище надав змогу науковцю обґрунтувати *концепцію середовищно-орієнтованого навчання* та виокремити певні якості середовища, а саме: іммерсивність; присутність; здатність до інтегрованості; реальність, тобто всі ті атрибути середовища, які спроможні впливати на напрям діяльності його суб'єктів [146, с. 36-42].

Описуючи структуру середовища, Ю. Мануйлов виокремлює в ньому

певні субстанції, а саме: «ніші», «стихії» та «марковані» ними особи. «Ніша» означає обмежений простір можливостей конкретної особи (природних, соціальних і культурних), які опосередковують її розвиток. На відміну від ніші, «стихія» належить до всіляких динамічних процесів, які відбуваються в навколишньому середовищі, а також впливають на життя людини. «Мічені» особи є представниками субстанцій навколишнього середовища, потенційними носіями будь-яких змін у ній. Заломлюючи це поняття до контексту нашого дослідження, під нішами середовища закладу освіти розуміємо його архітектоніку та інфраструктуру, віртуальний освітній простір, соціокультурні групи, створені всередині закладу. «Мічені особи», здатні впливати на напрям та характер змін, це суб'єкти освітнього процесу – педагогічний персонал, учні / студенти, адміністративний та допоміжний персонал, потенційні роботодавці, соціальні партнери закладу. При цьому провідним механізмом контролю в освітньому середовищі є цілеспрямований резонансний вплив на мічених осіб засобами середовища [113, с. 21-26].

Спираючись на праці В. Бикова і В. Кременя [99, с.3–15], В. Желанової [65], Ю. Мануйлова [113], С. Сергєєва [146] та ін., визначаємо *середовище* як систему умов, що створюється в певному просторі, в якому відбувається діяльність суб'єкта, а *середовищний підхід* розглядаємо як стратегію, засновану на управлінні процесом розвитку особистості через створення певного середовища [166, с. 226-245].

При проєктуванні педагогічних систем, до складу яких входить інформаційно-консультаційне середовище закладу професійної освіти, застосування середовищного підходу має низку переваг, а саме: 1) дозволяє отримувати результати природним шляхом через створення середовища; 2) дає змогу реалізувати інші методичні підходи; 3) зміщує фокус і опосередковує співпрацю між суб'єктами через їх взаємодію з середовищем [166, с. 226-245].

Важливим для проєктування інформаційно-консультаційного середовища закладу освіти є вивчення та інтерпретація різних типів

управлінських дій, у тому числі діагностичних, проєктних та навчальних, а також тих, що ініціюють досліджуване середовище.

Принагідно слід акцентувати на тому, що в науковому обігу широко використовуються такі поняття як «інформаційне середовище», «освітнє середовище», «інформаційне освітнє середовище». Проте, досліджуване нами поняття «інформаційно-консультативне середовище», як показав аналіз першоджерел, поки не отримало достатнього обґрунтування.

Орієнтиром у подальших пошуках є таке розуміння інформаційно-консультативного середовища закладу освіти як актуальної для інформаційного суспільства частини простору, в межах якого стає можливим інформаційний обмін та консультативна підтримка суб'єктів освітнього процесу та інших зацікавлених осіб засобами комп'ютерно зорієнтованих технологій [171]. Вважаємо, що таке середовище є частиною інформаційного освітнього середовища закладу професійної освіти та уособлює в собі інструменти й способи надання консультативних послуг та обміну інформацією в освітніх цілях. Отже, щоб сформулювати визначення інформаційно-консультативного середовища освіти пропонуємо розглянути, передусім, особливість консультування як певної освітньої послуги.

Аналізуючи різні тлумачення, під *консультуванням* розуміємо спеціально організовану взаємодію між консультантом і клієнтом, спрямовану на вирішення проблеми і внесення позитивних змін у діяльність окремого спеціаліста або організації загалом.

Консультація (від лат. *consultation* – «порада») означає і форму навчального заняття (допомога викладача учням /студентам у засвоєнні дисципліни чи здобутті компетенцій), і пораду фахівців з будь-якого питання, і назви установ, які надають допомогу населенню через поради фахівців (професійна консультація, юридична консультація, дитяча консультація), і конкретну пораду, що надається фахівцем (бесіда з клієнтом з питань розроблення навчальних проєктів, дидактичних матеріалів тощо). Тобто, надавати консультацію можуть спеціально підготовлені фахівці (професійні

консультанти) або людина, яка має досвід у вирішенні конкретної ситуації чи проблеми [24, с.29-36; 100].

Р. Джордж та Т. Крістіані зазначають що професійні консультанти, послуговуючись своїми знаннями, компетентностями та освіченістю, самотужки визначають специфіку та методи діяльності, завдяки яким вирішують проблем клієнта (учня /студента чи педагога) на професійному рівні [203].

Оскільки нас цікавить консультування в закладі освіти, розглянемо далі детальніше педагогічне консультування. С. Коржик педагогічне консультування пояснює як надання кваліфікованим фахівцем (консультантом) у галузі освіти консультативної послуги керівникам і педагогічним працівникам закладів і установ освіти, різним релевантним групам населення з питань професійної педагогічної діяльності та розвитку, інформаційної підтримки, допомоги, виявлення й аналізу професійних або педагогічних проблем і розроблення рекомендацій для їх вирішення, а також сприяння реалізації цих рекомендацій [98].

На відміну від інших видів, педагогічне консультування здійснюється фахівцями педагогічного спрямування: викладачі вищої школи як наукові керівники і консультанти, методисти закладів і установ освіти, незалежні експерти та ін.

Головною метою педагогічного консультування є вирішення проблемних ситуацій у професійній сфері; розвиток навчального закладу як освітньої організації; професійний розвиток керівників і педагогічних працівників закладів і установ освіти; оптимізація взаємодії батьків і учнів у розрізі підвищення рівня навчальних досягнень, виховання й розвитку; подолання навчальних ускладнень учнів / студентів, підвищення рівня їх вихованості та освіченості тощо [85, с. 36-41].

В. Саюк виокремлює три головні напрями в педагогічному консультуванні, за якими працюють професійні консультанти, а саме:

– супровід учня / студента в освітньому процесі і надання йому

консультаційної допомоги у вирішенні проблем, пов'язаних із навчальною діяльністю і особистісним розвитком загалом;

– надання консультаційних послуг різним суб'єктам соціуму, які задіяні в освітньому середовищі (батьки, релевантні групи населення), їх наразі називають стейкхолдерами;

– науково-методичний супровід професійної діяльності керівників навчальних закладів і педагогічних працівників [143].

Поняття *консультування в соціально-педагогічній діяльності* науковці формулюють по-різному. Так, зокрема, В. Хоменко консультування в соціальній сфері визначає як кваліфіковану пораду, допомогу особам, які мають певні проблеми, спрямовану на відновлення й оптимізацію їхніх соціальних функцій з метою сприяння соціалізації особистості, вироблення соціальних норм спілкування [176, с. 149-152].

Консультування в соціально-педагогічній діяльності А. Капська визначає як вид соціальної послуги клієнту. Консультативні послуги, на думку науковця, мають сприяти поліпшенню взаємин клієнта з соціальним середовищем, створенню психологічного комфорту в соціумі [85].

Л. Завацька «консультування» в соціально-педагогічній діяльності визначає як «технологію надання соціальної допомоги шляхом цілеспрямованого інформаційного впливу на людину чи малу групу з метою їх соціалізації, відновлення і оптимізації соціальних функцій, орієнтирів, розробки соціальних норм спілкування» [67].

Тож, послуговуючись термінологією середовищного підходу, виокремлюємо *інформаційно-консультативний простір* закладу професійної освіти, у межах якого надаються консультативні послуги педагогічному персоналу, учням / студентам, управлінським та сервісним підструктурам, батькам, соціальним партнерам з метою підвищення якості освітніх послуг.

Інформаційно-консультативний простір закладу професійно освіти породжує нові сучасні феномени. З-поміж них *методичний провайдинг* – поетапна діяльність із відповідними управлінськими впливами щодо

ефективного фахового зростання педагогічних кадрів [148.]. До цього також слід додати новий особливий вид методичної роботи в закладі освіти як *педагогічна супервізія* – діяльність, здійснювана фахівцями (супервізорами), спрямована на надання психолого-педагогічної та методичної допомоги педагогам у вирішенні професійно-особистісних проблем шляхом керівництва розвитком їх професійної майстерності [168].

Зі свого боку, дослідники визначають *освітнє середовище* як сукупність об'єктивних зовнішніх умов, факторів, соціальних об'єктів, необхідних для успішного функціонування освіти (39).

В. Панов освітнє середовище описує як спеціально змодельований закладом простір, який відповідає пізнавальним інтересам користувачів, з урахуванням можливостей педагогічного колективу, як таке просторове оточення, що створює умови для самореалізації учня / студента як суб'єкта культури, забезпечуючи пріоритет його індивідуальності [123].

В. Ясвін характеризує освітнє середовище як особистісно зорієнтоване, яке має забезпечувати атмосферу доброзичливості, орієнтацію на більш підготовлених суб'єктів навчання, вможливити роботу учнів / студентів із матеріалом різного рівня складності, зважати на досвід кожного, його індивідуальні особливості, заохочувати самостійність, ініціативу й творчість, визнавати за кожним права на помилку, але з обов'язковим визначенням шляхів її подолання; опору на усталені предметні і проблемні орієнтації кожного [189].

Загалом, доходимо висновку про те, що сучасне освітнє середовище закладу професійної освіти є таким матеріально-технологічним, соціальним і фізично-просторовим оточенням, що характеризується розумним дизайном, доступністю, інноваційністю, бізнес-орієнтованістю, відкритістю, інклюзивністю, ціннісним спрямуванням, що в сукупності сприяє набуттю особою компетентностей професійної освіти впродовж життя.

Зміст освітнього середовища зазвичай розглядається з позицій суб'єкта та об'єкта освітнього процесу. Суб'єктами інноваційної освітньої діяльності

можуть бути фізичні та юридичні особи: педагогічні та науково-педагогічні працівники навчальних закладів, наукові працівники, працівники органів управління освітою, навчальні заклади, підприємства, установи та організації, що надають освітні послуги. Своєю чергою об'єктами є нові знання, інноваційні освітні програми і проекти, навчальний та виховний процеси, організаційні та адміністративні рішення, а також рішення іншого характеру, що істотно поліпшують якість освіти. Тож, освітнє середовище ЗП(ПТ)О:

– з позиції суб'єкта – система впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться в соціальному й просторово-предметному оточенні.

– з позицій об'єкта – сукупність об'єктивних зовнішніх умов, факторів, соціальних об'єктів, необхідних для успішного функціонування освіти [80].

Отже, пересвідчуємось в тому, що освітнє середовище є більш-менш зрозумілим для наукового простору феноменом, водночас концепція інформаційного середовища дотепер перебуває в стадії розроблення. Уперше її було запропоновано Ю. Шрейдером на зорі інформатизації. Науковець розглядав інформаційне середовище не лише як провідника інформації, але й як активний початок, що впливає на її учасників. Зокрема, учений запропонував семантичний підхід до опису феномену інформації й механізму визначення міри семантичної інформації (як способу зміни тезаурусу особи під впливом вхідної інформації) та поняття інформаційно-знаннєвого потенціалу (знань, накопичених в суспільстві; інформації, доступної через інформаційне середовище; засоби передачі знань, обробки, зберігання, пошуку й передачі інформації). Зі свого боку, інформаційно-знаннєвий потенціал особи є сукупністю інтелектуальних здібностей, сукупною людською здатністю вирішувати проблеми, що виникають на основі накопичених знань, навичок і досвіду, що співвідноситься з її інформаційним потенціалом – здібністю збирати, зберігати, обробляти та передавати інформацію. Ці якості окремих осіб, на думку Ю. Шрейдера, забезпечують суспільно необхідний рівень поінформованості всіх членів суспільства

відповідно до виконуваних ними функцій [187, с. 3-7].

Сьогодні *інформаційне освітнє середовище* розглядається як комплекс компонентів, що забезпечують системну інтеграцію засобів інформаційних технологій в освітній процес з метою підвищення його ефективності, і таких, які є засобом побудови особистісно зорієнтованої педагогічної системи. Дослідники (В. Биков [12], Д. Бінецька [17], Р. Гуревич [50], Ю. Жук [66], О. Ільченко, А.Кобися [87] та ін.) визначають таке середовище як єдиний інформаційний простір закладу освіти, що об'єднує інформацію, як на традиційних, так і на електронних носіях; комп'ютерно-телекомунікаційні навчально-методичні комплекси та технології педагогічної взаємодії. Такий простір є педагогічною системою нового рівня, яка включає в себе матеріально-технічне, фінансово-економічне, нормативно-правове забезпечення. Середовище може функціонувати на таких рівнях, як:

- інформаційно-комунікаційне освітнє середовище закладу освіти, що включає всі засоби комунікації;
- предметне інформаційне середовище, націлене на реалізацію цілей викладання навчальних предметів чи циклу дисциплін;
- індивідуальні інформаційно-комунікаційні середовища, що формуються кожним учнем у ході навчальної діяльності в інформаційно-комунікаційних освітніх середовищах двох попередніх рівнів [10; 17; 50; 66].

Головною метою інформаційного освітнього середовища закладу освіти є підвищення рівня інформаційної культури та інформаційної обізнаності, формування інтелектуально та творчо розвиненої особистості як студента, так і педагога чи керівника, в яких високо розвинена інформаційна компетентність. Особистість повинна бути готовою до використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій в управлінській, методичній, навчальній, виховній та самоосвітній діяльності [64]. Таке середовище також забезпечує поєднання всіх учасників освітнього процесу між собою відповідними інформаційними потоками. Створення функціонального та діючого інформаційного середовища закладу освіти є ключовим завданням на

шляху переходу до інформаційного суспільства.

В. Биков зазначає, що широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та функціонування освітнього інформаційно-комунікаційного середовища мають забезпечити навчальні потреби суб'єктів педагогічної взаємодії, зокрема, завдяки створенню і використанню в освітній діяльності таких інструментів, як:

- електронних освітніх ресурсів навчального призначення і комп'ютерно орієнтованих систем оцінювання навчальних досягнень, що доповнюють традиційні;

- соціальних мереж навчального призначення, що підтримують відкрите ІКТ-середовище навчання у співпраці;

- електронних портфоліо організаційно-педагогічного призначення, що відображають характер навчальної діяльності педагога та його вихованців;

- інноваційних педагогічних технологій, що базуються на використанні засобів ІКТ, комп'ютерно зорієнтованих методичних систем навчання, що уможлиблюють нову організацію навчання [14, с. 20-26].

М. Топузов вважає, що до об'єктів інформаційно-комунікаційного освітнього середовища можливо та педагогічно доцільно віднести ще й такі засоби навчання, як:

- гейміфікація (gamification) освітнього, наукового та дослідницького процесу з використанням методів, характерних для комп'ютерних ігор, які застосовуються з урахуванням специфіки ігрового мислення в неігровому просторі; такий підхід дає змогу забезпечити поетапне занурення суб'єктів у процес навчання, отримувати вимірюваний зворотний зв'язок, забезпечувати динамічне коректування поведінки того, хто навчається;

- мультимедійні та інтерактивні технології для моделювання і прогнозування виучуваних процесів і явищ, експериментів (імітація на комп'ютері реального досліду або мисленнєвого експерименту (тренажери, телеприсутність, віртуальні лабораторії, віртуальна реальність, доповнена реальність тощо);

– соціальні медіа для сумісного формування і використання колективного знання (соціальні мережі, блоги, теги, вікі-проекти, соціальні мультимедіа, соціальні пошукові системи та сервіси закладок, соціальні геоінформаційні системи, багатокористувацькі мережеві ігри, віртуальні світи тощо) [170, с. 210-215].

В. Радкевич розглядає освітнє середовище як сукупність системи впливів, можливостей, умов навчання і розвитку особистості. Створення інформаційного освітнього середовища в закладах професійної освіти, на думку науковця, передбачає: оперативне оновлення навчальної інформації в контексті розвитку науки, техніки, культури; якісну зміну методів і форм навчальної роботи; отримання оперативної інформації про рівень пізнавальних можливостей і навчальних досягнень кожного студента та своєчасне внесення коректив у методику оволодіння знаннями; посилення міждисциплінарних зв'язків у навчанні, забезпечення комплексності вивчення явищ дійсності; збільшення обсягів самостійної роботи через оптимальну для кожного конкретного студента послідовність, швидкість сприйняття матеріалу та можливість самоконтролю якості здобутих знань [140, с. 61-66].

Н. Ничкало зазначає, що проектуючи інформаційно-освітнє середовище ЗП(ПТ)О необхідно враховувати їх специфіку, висунуті мету і завдання, особливості освітнього процесу в кожному з них, а також зв'язок з ринком праці. Учена наголошує на необхідності комплексного вирішення науково-методичної та науково-педагогічної проблем створення професійно орієнтованого інформаційно-освітнього середовища з відповідною адаптацією до особистісних здібностей і потреб тих осіб, які здобувають спеціальність уперше, а також запитів щодо підвищення кваліфікації чи перепідготовки тих, хто має певний практичний виробничий досвід [120].

Можна зробити висновки, що більшість науковців під інформаційним освітнім середовищем розуміють багаторівневу систему умов / обставин / чинників / можливостей, яка забезпечує оптимальні параметри освітньої діяльності певного суб'єкта в усіх аспектах – цільовому,

змістовому, процесуальному, результативному, ресурсному.

Ще одним різновидом актуальних для ЗП(ПТ)О середовищ визначено *цифрове середовище* – це інтегроване комунікаційне середовище, що містить набір цифрових інструментів і сервісів, використання яких надає можливість користувачам вирішувати життєві та професійні завдання та задовольняти потреби. Цифрові інструменти та сервіси охоплюють інтернет, інші цифрові мережі, комп'ютерні програми та пристрої, пошукові системи, цифровий контент та ресурси, які в сукупності використовуються для забезпечення комунікації та взаємодії між користувачами в цифровому середовищі [1; 97]. Особливістю його побудови є впровадження й використання цифрових технологій, багато з яких мають такі дидактичні властивості, як-от: свобода пошуку різної інформації в глобальній мережі; персоніфікованість (необмежені можливості для індивідуалізації згідно з потребами і особливостям здобувачів освіти); інтерактивність (забезпечення багатосуб'єктності в процесі навчальної взаємодії); мультимедійність (комплексне задіяння різних каналів сприйняття інформації та шляхів маніпулювання нею); гіпертекстовість (вільне переміщення текстом, використання перехресних посилань, довідковий характер інформації тощо); субкультурність [135].

В. Биков вважає, що широке впровадження цифрових технологій та функціонування цифрового освітнього середовища має забезпечити освітні потреби суб'єктів педагогічної взаємодії, зокрема, завдяки створенню й використанню в освітній діяльності компонентів, що підтримують відкрите цифрове середовище навчання й співпраці. На думку вченого, цифрове освітнє середовище містить системно організовану сукупність управлінського, методичного, навчального та контролювального компонентів освіти, орієнтованих на активне залучення її здобувачів до процесу пізнання за допомогою ефективного використання різних цифрових технологій та інструментів [11].

Отже, визначаємо, що інформаційне освітнє середовище має

забезпечити надання послуг з виробництва та обміну інформацією для цілей консультативної діяльності закладу професійної освіти.

Таким чином, з'ясувавши поняття інформаційного освітнього середовища та поняття консультування можемо сформулювати визначення, що *інформаційно-консультативне середовище* – це середовище закладу освіти, де всі учасники освітнього процесу, а саме: педагоги, студенти, батьки, абітурієнти, можуть отримати кваліфіковану консультацію, інформаційну допомогу у вирішенні конкретних проблем чи питань. Зміст інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти наочно презентовано на рис. 1.3.

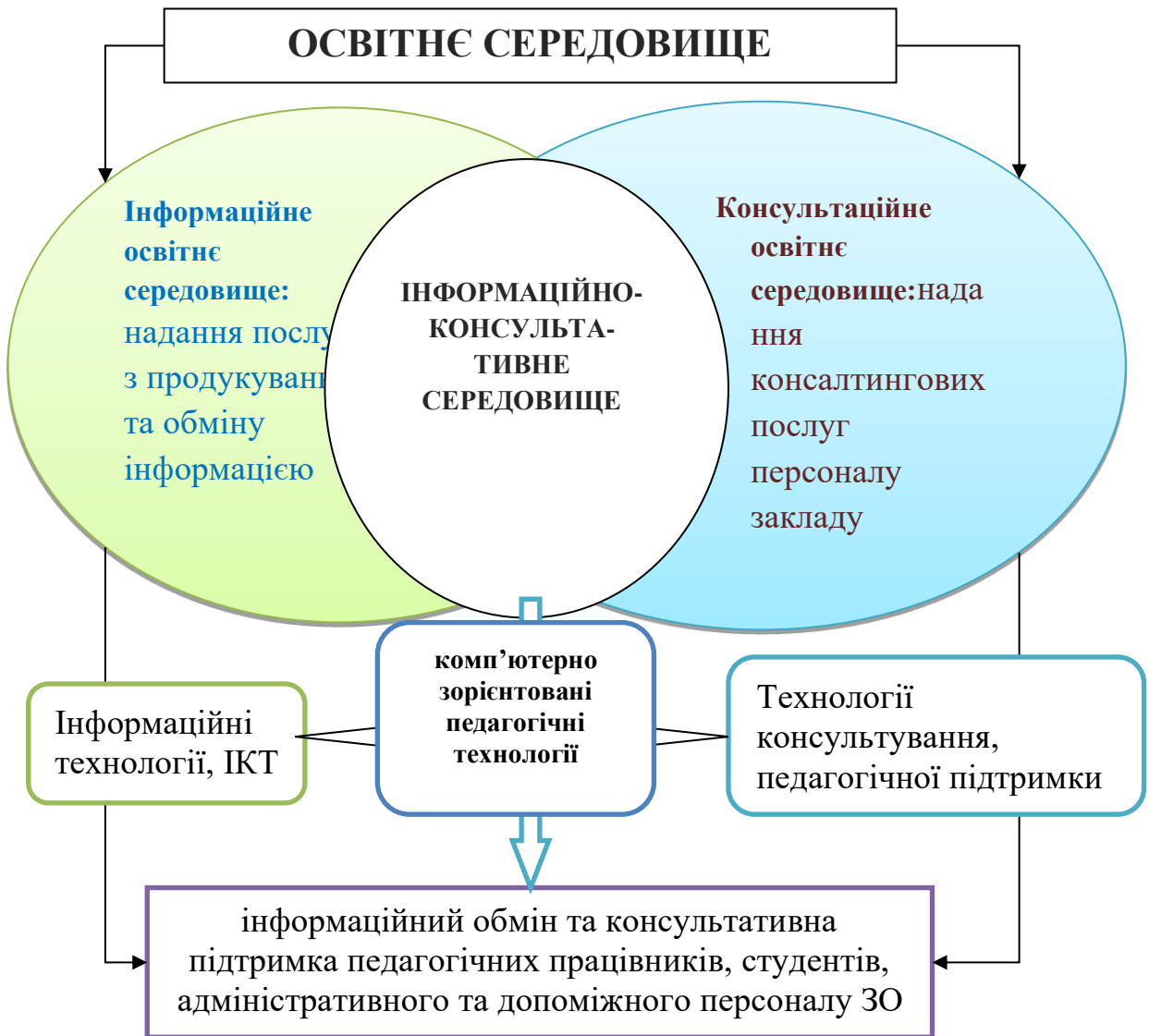

Рис. 1.3 Зміст інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти

Таке середовище є, передусім, освітнім (А. Кобися, В. Слободчиков, І. Якіманская, В. Ясвін), інформаційним (А. Панченко, Г. Паршукова, М. Умрик, Т. Юрченко), комунікативно зорієнтованим (В. Рубцов), професійно зорієнтованим (В. Желанова), розвивальним (Ю. Мануйлов), рефлексивно-контекстним (С. Сергєєв) та рефлексивно-активним середовищем інноваційного розвитку закладу професійної освіти (В. Лепський) [87; 162; 189; 124; 65; 113; 146].

У своєму дослідженні інформаційно-консультативне середовище розглядаємо як систему, в якій задіяні на інформаційному рівні всі учасники освітнього процесу – адміністрація, викладачі й студенти, що пов'язані між собою відповідними інформаційними потоками. Як системному об'єкту, такому середовищу притаманні такі властивості, як цілісність, емерджентність, організованість, структурність, розвиток, стійкість і надійність.

Інтегруючи в собі якості обох різновидів освітніх середовищ (освітнього консультативного й інформаційного освітнього), інформаційно-консультативне середовище, послуговуючись ІКТ та комп'ютерно зорієтованими педагогічними технологіями, здатне підсилити переваги та компенсувати окремі недоліки кожного з них. Серед проблемних питань, зокрема, перебувають ті, що пов'язані з недостатнім рівнем цифрової компетентності суб'єктів освітнього процесу та ступенем їх відкритості та готовності до сприйняття консультативних послуг.

У інформаційно-консультативному середовищі з'являються об'єктивні можливості для соціальної й професійної адаптації та особистісного розвитку всіх суб'єктів освітнього процесу – педагогів і учнів / студентів. Створення та функціонування інформаційно-консультативного середовища закладу освіти надасть змогу надавати комплексні навчальні та інформаційні консультації учасникам освітнього процесу засобами комп'ютерно зорієтованих технологій. А тим самим сприятиме розвитку навчальної, педагогічної, управлінської й обслуговуючої діяльності закладу, де провідну роль

відіграють ІКТ, що дозволяють підвищити якість і доступність освітніх послуг [208].

Отже, *функціями* інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти слід вважати інформаційну, консультаційну, діагностичну, інтерактивну, координувальну, професійно-розвивальну та функції педагогічної та навчально-методичної підтримки.

Інформаційно-консультативне середовище є багатокomпонентним комплексом освітніх ресурсів і технологій, які забезпечують інформатизацію та автоматизацію консультативних послуг. Задля цього в середовищі створюються можливості для реалізації ряду комп'ютерно зорієнтованих педагогічних технологій [59]. Передусім, це ІКТ, що широко використовуються в інформаційному освітньому середовищі. Перейдемо до більш детального розгляду деяких із них.

– *Мультимедійні технології*, які базуються на аудіовізуальному та сугестивному методах організації консультування з використанням комп'ютерної підтримки [5, с. 3-7]. Мультимедійна технологія – це технологія, яка дозволяє за допомогою комп'ютера інтегрувати, обробляти і водночас відтворювати різноманітні типи сигналів, різні середовища, засоби і способи обміну даними, відомостями. Головними перевагами мультимедійних технологій вважається розширення можливостей, вдосконалення методів доступу до матеріалів, більша наочність виучуваного матеріалу. Мультимедійні та телекомунікаційні технології відкривають принципово нові методичні підходи до організації педагогічного процесу в ЗП(ПТ)О.

В. Бондаренко засоби мультимедійних технологій розділяє на два класи: на основі взаємодії і на основі використання самих мультимедійних технологій, де обидва досить важливі для організації інформаційно-консультативного середовища. До першого класу доцільно віднести засоби синхронної взаємодії (відеоконференції), асинхронної взаємодії, онлайн режим (вебінари, електронні навчальні матеріали). До другого класу належать різноманітні віртуальні об'єкти, реальні відеофрагменти, аудіофрагменти,

анімаційна графіка тощо [19].

– *Телекомунікаційні технології* – технології організації навчальної міжсуб'єктної взаємодії на основі багатофункціональних мережних мультимедійних навчальних комплексів і автоматизованих навчальних систем.

Під телекомунікаційними мережами слід розуміти системи, що складаються з об'єктів, які здійснюють функції генерації, перетворення, збереження продукту, і мають назву пункти (вузли) мережі та ліній передач (зв'язку, комунікацій, з'єднань), що здійснюють передачу. До таких мереж можна віднести: телефонні мережі; радіомережу; телевізійні мережі; комп'ютерні мережі (Ethernet, Internet) [6].

Мультимедіа та телекомунікаційні технології інтегрують у собі потужні розподілені освітні ресурси, що здатні забезпечити середовище для формування та розвитку ключових компетентностей, до яких належать, передусім, інформаційна й комунікативна, а також наочність, змістовність та оперативність передачі інформації, здійснення багатоканального консультування із залученням як внутрішніх ресурсів закладу професійної освіти, так і відкритих інформаційних освітніх ресурсів.

– *Гіпертекстові технології*, що перетворюють текст із лінійної форми в ієрархічну і в такий спосіб забезпечують швидку навігацію, управління, корекцію й зворотній зв'язок під час надання консультаційних послуг [73, с. 104]. Зазначимо, що префікс «гіпер-» означає «пов'язаний». Гіпертекстова технологія – це формування, підтримка, нарощування і перегляд організованого у виді сітки тексту на комп'ютерній основі. Ця технологія забезпечує легкість роботи з гіперсіткою або гіпертекстом як об'єктом та швидку навігацію (наприклад, у електронному документі, каталозі, між електронними ресурсами, у навчальному контенті, між веб-сторінками, між користувачами) [108].

– *Інтернет-технології* – технології й сервіси, які дозволяють здійснювати педагогічну взаємодію через мережу Інтернет [26]. Інтернет-

технології дозволили об'єднати результати роботи багатьох автономних користувачів та надати доступ до цих результатів всім, хто в них зацікавлений. Також можна вважати, що це підтримка і створення різних інформаційних ресурсів в комп'ютерній мережі Інтернет: сайтів, блогів, форумів, чатів, електронних бібліотек та енциклопедій. В їх основі перебувають гіпертексти і сайти, що розміщуються в глобальній мережі Інтернет або в локальних мережах закладів та установ [6].

Інтернет-технології відкривають величезні можливості в організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти. Це, зокрема, власне вебсайт закладу, який має містити спеціально створені вкладки для здійснення інформаційного обміну та консультування, встановлення зворотнього зв'язку; це тематичні сайти, блоги, дописи й сторінки закладу професійної освіти в соціальних мережах і на Інтернет-каналах; це, нарешті, організація активних форм консультативної взаємодії, як вебквести, опитувальники, конкурси, проектна діяльність.

– *Хмарні технології* – різноманітні апаратні й програмні засоби, методології й інструменти, які надаються користувачеві як інтернет-сервіси для реалізації цілей, завдань, проектів [9; 136].

Хмарні технології (англ. Cloud Technology) передбачають віддалену обробку та зберігання даних. Ця технологія надає користувачам мережі Інтернет доступ до комп'ютерних ресурсів сервера і використання програмного забезпечення як онлайн-сервісу. Тобто, якщо є підключення до Інтернету, то можна виконувати складні обчислення, опрацьовувати дані, використовуючи потужності віддаленого сервера [23]. Існує декілька видів хмарних технологій, а саме: приватна хмара (англ. private cloud), публічна хмара (англ. public cloud), гібридна хмара (англ. hybrid cloud) – це хмарна інфраструктура, що складається з двох або більше різних хмарних інфраструктур (приватних, громадських або публічних), які залишаються унікальними сутностями, але з'єднані між собою технологіями, що уможливають перенос даних та прикладних програм (наприклад,

використання ресурсів публічної хмари для балансування навантаження між хмарами) [9, с. 8-23].

Як показує досвід, хмарні технології дозволяють значно розширити обсяг і потенціал інформаційно-консультативного середовища закладу освіти, адже окремі матеріали, ресурси та навіть способи обміну інформацією та управління навчальною діяльністю учнів /студентів та професійним розвитком педагогів можуть бути реалізовані через публічні хмари. Проте, застосування приватних хмар надає більш надійний ресурс у розрізі кібербезпеки й цілісності даних. Сьогодні закладу для цього достатньо оплатити незначну суму для оренди хмари та створити корпоративну пошту для учасників освітнього процесу, що значно прискорює взаємодію та надає швидкий доступ до консультантів і відповідних послуг.

– *Вебтехнології* – технології створення й застосування вебресурсів – методів та програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою ефективного опрацювання вебресурсів, які перебувають у вебпросторі (сайтів, моделей, віртуальних середовищ, заходів та подій) з цілями консультування [18].

– *Автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи* – технології управління інформаційними ресурсами на всіх етапах їх життєвого циклу в бібліотеці, а також автоматизація основних бібліотечно-бібліографічних процесів [18].

Автоматизована бібліотечна інформаційна система (АБІС) – призначена для автоматизації бібліотечних процесів на основі використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій, засобів обчислювальної техніки та телекомунікаційних мереж.

У АБІС зазвичай виділяються наступні групи функціональних задач, що підлягають автоматизації:

- комплектування фондів і книгообмін;
- бібліографічна і аналітична обробка документів, ведення електронного каталогу;
- обслуговування користувачів (реєстрація замовлень, забезпечення

видачі і контролю повернення документів і так далі);

- довідково-бібліографічне обслуговування користувачів з можливістю використання баз даних і електронних каталогів своєї бібліотеки, а також інформаційних ресурсів Інтернет;

- завдання, пов'язані з міжбібліотечним обміном документів;

- автоматизована підготовка бібліографічних видань,

- функції управління (облік, контроль, статистика, кадри, бухгалтерія і так далі).

Пересвідчуємося, що автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи дають змогу проводити опосередковане консультування, відбір джерел з різними цілями, а також наповнення індивідуальних віртуальних кабінетів для організації діяльності всіх учасників освітнього процесу.

Ці та інші, дотичні до ІКТ технологій, мають вже сьогодні достатню історію свого запровадження та широко використовуються в закладах професійної освіти з метою оптимізації його діяльності. Між тим, сьогодення пропонує новітні технології, що об'єднують чимало потужних технологічних інструментів. Серед них:

- *Інноваційні освітні хаби* – середовище, створене для «спеціальної» спільної діяльності. Освітній простір, де є можливість ефективно та оперативно акумулювати інтелектуальний потенціал, розвиватись та набувати компетентності незалежно від віку та статі.

Цей термін походить від технічного пристрою хабу (з англ. hub – «маточина», у переносному сенсі – «центр діяльності»), який дозволяє забезпечити вільний доступ до Інтернету персональних комп'ютерів, смартфонів, ноутбуків. Хаб дозволяє організувати та виконати правильну побудову локальних мереж. Своєю чергою мета хаб-технологій в освіті – забезпечити всіх учасників освітнього процесу, а також тих, хто їх підтримує, можливістю швидко знаходити інструменти для навчання незалежно від місця їхнього перебування.

Головним завданням функціонування інноваційного хабу є створення

необхідних умов для розвитку інноваційних проєктів, побудова фізичних і віртуальних середовищ, де учні / студенти матимуть можливість вибору професійної діяльності в стінах закладу освіти, подолання замкнутості учнів / студентів і молодих учених; середовища з новими технології і моделями навчання, що врешті-решт здатні підвищити якість суспільного життя учасників освітнього процесу.

Хаб повинен мати в своєму складі центри генерації наукових знань та бізнес-ідей з постійним залученням перспективної молоді, педагогів та високопрофесійних спеціалістів-новаторів. У науковій літературі розрізняють:

- інноваційний хаб мікрорівня (у межах одного підприємства, компанії, установи);
- інноваційний хаб мезорівня (у межах одного-двох регіонів або кластера);
- інноваційний хаб макрорівня (у межах країни, з єдиним інноваційним центром управління, діяльність якого спрямована на розвиток інновацій в усіх галузях суспільного життя) [46; 152]. Також одним із різновидів хабу є діджитал-хаб – цифровий простір, у якому вможлиблюється дистанційне консультування, опосередковане створеними цифровими освітніми ресурсами.

– *SMART-технології* – інтерактивний навчально-консультативний комплекс, що дозволяє створювати, редагувати та поширювати інформацію в мультимедійному форматі, забезпечувати її автоматизовану підтримку, адаптацію під потреби користувачів та консультантів.

Smart-технології в освіті передбачають наявність великої кількості джерел, максимальну різноманітність мультимедіа, здатність швидко й просто налаштовуватися під рівень і потреби слухача. В умовах постійного зростання і оновлення знань, безперервного розвитку професійної компетентності протягом усієї кар'єри, такі технології стають найбільш актуальним в системі сучасної освіти. Як вважають учені, для розвитку освіти вже недостатньо впливу людського капіталу. Необхідно змінювати саме освітнє середовище, не

просто нарощувати обсяги створення трудових ресурсів, має якісно змінитися сам зміст освіти, її методи, інструменти та середовища, нагальним в умовах сьогодення є перехід до SMART-освіти [104].

Розуміння SMART-технологій стосовно сфери освіти коливається від використання смартфонів та інших аналогічних пристроїв для доставки знань учням /студентам до формування інтегрованого інтелектуального віртуального середовища навчання (системи управління навчальним контентом, системи управління навчанням), у тому числі з використанням пристроїв категорії SMART, експертних систем і штучного інтелекту [18].

– *Системи автоматизованого документообігу* – інформаційні системи і технології, що забезпечують процес створення, управління доступом і поширенням електронних документів, а також контроль над потоками документів в організації.

Системи документообігу зберігають документи, ведуть їх історію, забезпечують їх рух у організації, дозволяють відстежувати виконання тих освітніх процесів, яких ці документи стосуються. У закладі, де впроваджена система документообігу, документ є базовим інструментом управління. Тут немає просто рішень, доручень або наказів – є документи, що містять ці самі накази, рішення, доручення тощо, усе управління в організації здійснюється через документи. Аналогічно тому, як біт є одиницею інформації в кібернетиці, документ є одиницею інформації в системах документообігу [38, с. 80-84].

Під системою електронного документообігу будемо розуміти автоматизовану систему оптимізації потоків документів в інтересах забезпечення ефективного управління інформаційним обміном та консультативною діяльністю у закладі професійної освіти.

Системи документообігу зазвичай впроваджуються, щоб вирішувати певні завдання, які постають перед закладом, з яких найбільш типовими є такі:

– забезпечення більш ефективного управління за рахунок автоматизованого контролю виконання, прозорості діяльності закладу

професійної освіти на всіх рівнях;

- підтримка системи контролю якості освіти відповідно до міжнародних норм;

- підтримка системи ефективного накопичення, керування і доступу до інформації і знань;

- забезпечення кадрової гнучкості за рахунок більшої формалізації діяльності кожного педагогічного працівника і можливості зберігання всієї передісторії його діяльності задля найбільш ефективної педагогічної супервізії. Це також стосується навчальної діяльності учня / студента;

- протоколювання діяльності закладу освіти загалом (накази, розпорядження, аналіз діяльності підрозділів, відділів, виявлення «гарячих точок» у діяльності);

- виключення або максимально можливе скорочення обороту паперових документів в закладі, що сприяє не лише економії ресурсів, але й скороченню витрат на керування потоками документів та прискоренню їх обробки;

- виключення необхідності чи істотне спрощення й здешевлення збереження паперових документів за рахунок наявності оперативного електронного архіву у вигляді бази даних [180].

Система електронного документообігу складається з трьох частин: системи управління документами, системи масового введення паперових документів, системи автоматизації ділових процесів [83], що здатні значним чином підвищити доступність і якість інформаційно-консультативних послуг у закладі професійної освіти, зробити їх багатоканальними та багатопрофільними.

До розглянутих вище ІКТ технологій, які забезпечують функціонування інформаційного освітнього середовища, варто додати ті педагогічні комп'ютерно зорієнтовані технології, які вможливають належний рівень надання консультативних послуг, а саме:

- *Інтерактивні технології*, що забезпечують педагогічну взаємодію в режимі діалогу [178]. Їх різновидами є технології групової роботи, віртуальні

лабораторії, коучингові та тренінгові технології.

– *Технологія організації педагогічної взаємодії й співпраці* – забезпечення під час навчання збігу спрямованості педагогічного впливу й відповідної реакції студентів з метою розвитку їх особистості під час вирішення навчальних завдань. Вони можуть реалізовуватися безпосередньо через електронні комунікатори, листування, вебконференції, а також опосередковано – системи управління проєктами, електронні дошки оголошень, вебквести [109].

– *Технології моніторингу якості освітнього процесу* – технології організації цілеспрямованої діяльності зі збору, зберігання, систематизації, узагальнення й використання інформації про стан і тенденції розвитку суб'єктів освітнього процесу. До них також належать тестові й рефлексивні технології, технологія портфоліо (портфоліо досягнень, портфоліо процесу, портфоліо результату, презентаційне портфоліо) [149].

Отже, з короткого огляду пересвідчуємося, що застосовані для цілей консультативної підтримки комп'ютерно зорієнтовані педагогічні технології забезпечують:

- цілодобову педагогічну підтримку, причому з одночасним охопленням різними методиками консультування кілька типологічних груп;
- персоніфікований зворотній зв'язок та інтеракції;
- розширення набору засобів і спектру консультативних послуг;
- варіювання для кожного клієнта темпу й обсягу наданої інформації;
- надання консультацій особам із особливими потребами;
- підвищення ємності та розмаїття інформаційних каналів та індивідуальної підтримки в доступі до них;
- динамічність, інтерактивність, гейміфікацію, якісно новий рівень візуалізації довідкової та допоміжної інформації та процесу консультування;
- позитивне емоційне тло та дружній інтерфейс;
- потенціальну можливість для об'єднання інформаційно-

консультаційних ресурсів різних освітніх установ, організацій, наукових центрів [144].

Підсумовуючи огляд можливих технологій, доцільних у функціонуванні інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, наведемо думку О. Ярошенко про те, що чим різноманітніше освітнє інформаційне середовище, тим ефективнішим є процес навчання з урахуванням індивідуальних можливостей кожного, його інтересів, нахилів, суб'єктивного досвіду, який накопичений в навчанні й реальному житті [188, с. 6-26]. Тож, зазначені технології повинні мати місце в організації реальної інформаційно-консультативної діяльності закладу професійної освіти.

Отже, за результатами змістового аналізу вхідних категорій встановлено, що інформаційно-консультаційне середовище закладу професійної освіти є актуальною для інформаційного суспільства частиною простору, в межах якого стає можливим обмін інформацією та консультативна підтримка суб'єктів освітнього процесу та інших зацікавлених сторін за допомогою комп'ютерно зорієнтованих технологій. Середовищем інноваційного розвитку, яке є освітнім, інформаційним, комунікативно спрямованим, професійно орієнтованим, розвивальним, рефлексивно-контекстуальним, рефлексивно-активним. У закладі професійної освіти воно може виконувати інформаційну, консультаційну, діагностичну, інтерактивну, координувальну, професійно-розвивальну та функції педагогічної та навчально-методичної підтримки.

1.3 Структура, критерії, показники та рівні ефективності організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти

Виходимо з того, що інформатизація в закладі освіти – це не лише заміна паперової інформації на електронну – це перебудова всього освітнього процесу шляхом застосування діяльнісного підходу в навчанні, як з боку учнів / студентів, так і з боку педагогічного колективу, через використання

інформаційно-комунікаційних технологій. Важливість формування ІКТ-грамотності населення, створення неперервної системи підвищення кваліфікації в галузі ІКТ чітко відображена в Міжнародній програмі ЮНЕСКО «Інформація для всіх», оскільки саме від педагогів залежить розвиток інформаційної культури молоді [219; 220]. Як інформаційна, так і загальна культура особистості має формуватися і виховуватися не тільки у сім'ї, а й у закладах освіти, а в подальшому, і за місцем роботи людини. Кожний сучасний заклад освіти має піклуватися не тільки про науковий розвиток своїх кадрів та вихованців, а також про психологічний розвиток, який включає моральну та культурну складові [130; 132].

Вирішенню цього завдання сприяє організація цілісного освітнього середовища в закладі професійної освіти взагалі, та такої його частини як інформаційно-консультативне середовище зокрема. Тож, актуальним питанням постає визначення структури такого середовища.

Звернемося до наукових розвідок у цьому напрямі. Так, наприклад, В. Слободчиков виокремлює такі компоненти освітнього середовища, як-от:

- психодидактичний, до якого входять зміст, форми і методи діяльності;
- соціальний, який характеризує стосунки, що виникають між суб'єктами;
- просторово-предметний, який характеризує можливості користувачів середовища;
- суб'єкти середовища [162].

Ґрунтуючись на провідній меті створення інформаційного освітнього середовища як максимального задоволення освітніх потреб всіх учасників освітнього процесу, незалежно від місця їх перебування, як студентів, так і освітнього ресурсу та послуг, яких вони потребують з використанням самих сучасних інформаційних технологій, П. Лузан наголошує на принципі цілісності, як провідному. Головними компонентами середовища, на думку науковця, є:

- ціннісно-цільовий, що є сукупністю цілей і цінностей професійної

освіти, які можуть бути визначені в гуманітарному аспекті;

- програмно-стратегічний – містить необхідну інформацію щодо можливих стратегій, форм та програм підготовки фахівців засобами середовища;

- організаційно-управлінський, який включає аналіз варіантів впливу на підструктури середовища та безпосередню оргструктуру щодо забезпечення ефективної взаємодії користувачів з інформаційним простором;

- інформаційно-методичний – охоплює комплекс різних форм навчання (проектних, індивідуальних, дистанційних тощо), а саме: створення електронних підручників, комп'ютерних програм, проведення телеконференцій та консультацій [80].

П. Лузан сформулював головні вимоги, які пред'являють до середовища, а саме: забезпечення особистісної орієнтованості навчання; створення умов для інтерактивного доступу до інформації та надання учневі / студентові свободи дій в управлінні процесом самопізнання; розвиток інтелектуальних і творчих здібностей; підвищення прагнення особистості до самостійної навчальної діяльності, обміну знаннями та співробітництва; регулювання мотивації діяльності учнів / студентів при використанні інформаційних і телекомунікаційних технологій [80].

В. Ковальчук характеризує освітнє середовище як таке, що спонукає суб'єктів до професійно-особистісного розвитку і саморозвитку, як місце, де вможливується професійне та особистісне стимулювання. Його структуру дослідник вивчає на підставі аналізу матеріальних, педагогічних і психологічних факторів та виокремлює такі компоненти, як ціннісно-смысловий; інформаційно-змістовий; організаційно-діяльнісний; просторово-предметний [91].

А. Кух пояснює структуру освітнього середовища з огляду на розмаїття варіантів співробітництва і створеної системи комунікативної взаємодії. У загальному вигляді це можуть бути системі впливів між самими учнями / студентами, між учнями / студентами та педагогами, між самими

педагогами, а також складну систему виховних та навчальних впливів. Комуникативна модель освітнього середовища, на думку вченого, включає такі структурні компоненти: внутрішня спрямованість; психологічний клімат; соціально-психологічна структура колективу; психологічна організація передачі знань; психологічні характеристики учнів / студентів [101, с.73-76].

Освітнє середовище О. Марченко розглядає з позицій системного об'єкта, що віддзеркалюється в сукупності таких притаманних системі компонентів, як-от: мета і завдання, що відображують соціальне замовлення; спільної освітньої діяльності суб'єктів середовища; суб'єкти середовища; їх міжособистісні, рольові й функціональні зв'язки; процес організації середовища; підсистема управління процесами становлення, функціонування та вдосконалення освітнього середовища; матеріально-технічна база; соціокультурне оточення; продукти функціонування середовища [114, с. 4-7.].

Підсумовуючи ці та інші схожі думки авторів щодо структури середовища, об'єднуючи наведені структурні елементи, виокремлюємо такі компоненти інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, нерозривно пов'язані з людиною як суб'єктом освітнього процесу, а саме соціальний, просторово-предметний і психолого-педагогічний.

Соціальний компонент охоплює суб'єктів середовища та його соціокультурне оточення. Він забезпечує задоволення й розвиток потреб суб'єктів освітнього процесу у консультативній допомозі в організації освітньої та професійної діяльності, сприяє впровадженню розробленої структури інформаційно-освітнього середовища задля забезпечення якості освітніх послуг. Цей компонент розглядається як «простір» (місце реалізації) різних видів активностей, необхідних для навчання й розвитку учнів / студентів. Якість соціального компоненту визначається його здатністю забезпечувати всім суб'єктам освітнього процесу можливість для задоволення освітніх потреб, особистісного розвитку, саморозвитку через інформаційну взаємодію [111] .

Просторово-предметний компонент інформаційно-консультативного

середовища визначає його просторовий дизайн, із взаємопов'язаністю різних функціональних зон, ніш і стихій, а також апаратної й програмної частин ІКТ. Цей компонент охоплює просторові умови та предметні засоби, сукупність яких забезпечує можливість необхідних просторових дій і поведінки суб'єктів середовища в наданні та отриманні інформації та консультаційних послуг. Як ключові поняття тут є «територіальність», «персоналізація», «місце-ситуація», «подія» тощо.

Цей компонент також зважає на матеріально-технічну базу закладу освіти, наявність певної інноваційної інфраструктури, що забезпечується впровадженням інформаційних технологій в освіту та організацію технічної підтримки інформаційно-консультативної діяльності. Застосування ІКТ надає можливість створення єдиного інформаційно-комунікативного простору закладу освіти, який є складовою інформаційно-консультативного середовища закладу [112]. Також до даного компоненту варто віднести засоби для здійснення дистанційного навчання, ресурси електронних бібліотек, системи програмного забезпечення навчання та викладання.

Психолого-педагогічний компонент інформаційно-консультативного середовища охоплює педагогічне й методичне забезпечення інформаційно-консультаційних послуг задля реалізації цілей середовища. Психолого-педагогічний компонент може розглядатися як «простір» міжособистісної взаємодії суб'єкта з освітнім середовищем та з іншими її суб'єктами. Учені наголошують на необхідності вирішення таких педагогічних дій, які реалізують «педагогічний вплив» (суб'єкт-об'єктний тип взаємодії), «педагогічну взаємодію» (суб'єкт-суб'єктний тип взаємодії) і «педагогічне сприяння», фасилітацію (тип взаємодії, що породжує стан суб'єктності).

Цей компонент також охоплює зв'язок консультанта з клієнтами (учнями / студентами, педагогами, іншими користувачами середовища), і до того ж – із ресурсами та освітніми матеріалами, що має на увазі формування пов'язаних з електронним навчанням інформаційних компетентностей

консультантів, педагогів і учнів / студентів, здійснення їх методичної підтримки [57].

Цілісне інформаційно-консультативне середовище вирішує окремі часткові завдання єдиного інформаційного освітнього середовища закладу професійної освіти, а саме: підготовки фахівця у соціально-економічних умовах інформаційного суспільства. Мається на увазі не лише здобуття ним кваліфікації у вибраній вузькоспеціальній сфері, а й набуття та розвиток певних компетентностей, які мають забезпечити йому можливість адаптуватися в умовах динамічного розвитку сучасного світу. Зазначимо, що компетенцію ми розглядаємо, як сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності) щодо певного кола предметів і процесів, необхідних для якісної продуктивної діяльності [45].

Компетентність – володіння особистістю певною компетенцією чи їх сукупністю, що включає її особисте ставлення до компетенції та предмета діяльності. Тоді, з огляду на активне використання ІКТ у всіх сферах людської діяльності, зокрема в освіті, постала необхідність виокремлення ІКТ-компетентності в загальній структурі особистісно-професійного профілю педагога та впровадження компетентнісного підходу, який акцентує увагу на результатах освіти, причому результатами вважається не сукупність засвоєної інформації, а здатність людини діяти в різноманітних проблемних ситуаціях [47].

Отже, основною *метою* створення інформаційно-консультативного середовища закладу освіти є виведення освіти на новий рівень, підвищення рівня інформаційної культури та інформаційної обізнаності, надання кваліфікованої консультативної допомоги, формування інтелектуально та творчо розвиненої особистості, як студента, так і педагога чи керівника, в якого високо розвинена інформаційна компетентність, та поєднати всіх учасників освітнього процесу між собою відповідними інформаційними потоками. Особистість повинна бути готовою до використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій в управлінській, методичній,

навчальній, виховній та самоосвітній діяльності [78].

Поєднання високої економічної ефективності та гнучкості навчального процесу, широке використання інформаційних ресурсів, суттєве розширення можливостей традиційних форм навчання, а також можливість створення нових ефективних форм навчання – це ті складові якісної освіти, які дозволять покращити організацію в закладі освіти єдиного інформаційно-консультативного середовища. Його створення дозволяє в області освітньої діяльності оптимально і якісно вирішити:

- планування освітнього процесу за різними програмами, рівнями та формами навчання;
- організацію в електронній формі навчальних заходів;
- надання всім учасникам освітнього процесу доступу до бібліотечної бази;
- організація електронного документообігу;
- подання навчального матеріалу та довідкової інформації; перехід від домінування репродуктивної діяльності до творчої та консультативної;
- надання доступу учасникам освітнього процесу до інформації, пов'язаної з плануванням, організацією та моніторингом навчального процесу;
- забезпечення комунікативної взаємодії між викладачами, учнями (студентами) та управлінським апаратом;
- організацію роботи освітніх хабів;
- ефективне використання у змістовному процесі освіти навчально-методичних комплексів і матеріалів, які постійно оновлюються [45; 205].

Як свідчить практика, для ефективного використання ІКТ у навчальному процесі необхідні мережні координатори – педагоги, які здійснюють управління цим процесом. Ці координатори створюють інформаційно-консультативний ресурс закладу освіти, запускають та наповнюють телекомунікаційні проекти. Не менш важливою є підготовка відповідних педагогічних працівників до використання ІКТ [16].

Підсумовуючи зазначене, наведемо основні групи завдань інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Провідні групи завдань інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти

Управління навчальним процесом	Управлінська діяльність	Навчальний процес
<ul style="list-style-type: none"> – консолідація статистичних даних; – моніторинг освіти; – підтримка процедур атестації та акредитації; – фінансовий та бухгалтерський облік; – інформаційна підтримка; – забезпечення електронного документообігу; – забезпечення електронними навчально-методичними матеріалами 	<ul style="list-style-type: none"> – аналіз даних; – збір та опрацювання статистичних даних; – фінансовий бухгалтерський облік; – інформаційна підтримка; – забезпечення електронного документообігу; – забезпечення ефективними електронними навчально-методичними матеріалами 	<ul style="list-style-type: none"> – управління навчальним процесом; – управління адміністративно-господарською діяльністю; – використання системи електронного документообігу; – використання електронних навчально-методичних матеріалів у навчальному процесі;

Таким чином, розробка системи навчання, консультування на основі використання ІКТ суттєво розширює можливості навчання, надає можливість одержання додаткових освітніх послуг. Перед тими, хто навчається, відкривається можливість самостійно планувати, здійснювати навчання за власною траєкторією, в будь-який час одержати доступ до навчальних матеріалів, можливість одержання необхідної консультації, відповіді на поточні запитання.

Отже, організація інформаційно-консультативного середовища закладу освіти – це пріоритетний напрям модернізації вітчизняної освітньої системи, який сприятиме підвищенню ефективності освітнього процесу та формуванню соціально активної, відповідальної, творчо мислячої особистості фахівця в закладі професійної освіти. Але, водночас, виокремлюються й певні ризики та

проблемні питання в функціонуванні інформаційно-консультативного середовища закладу освіти, узагальнені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Ризики, загрози й проблемні питання в функціонуванні інформаційно-консультативного середовища закладу освіти

Компонент середовища	Проблемне поле
Соціальний	<ul style="list-style-type: none"> – конкуренція з боку інших освітніх структур у формуванні іміджу закладу; – недостатня зорієнтованість закладу на типові запити соціуму; – негативний вплив на репутацію закладу через недосконалу інформаційну кампанію;
Просторово-предметний	<ul style="list-style-type: none"> – недосконала інформаційна інфраструктура, малопотужна матеріально-технічна база; – загроза безповоротної втрати електронного банку даних через віруси чи кібератаки. – порушення норм конфіденційності та загроза інтелектуальній власності через відкритість інформаційних потоків; – збій чи затримки в роботі з причин використання недосконалого програмного забезпечення; – проблеми визнання й підтвердження отриманої інформації під час документообігу; – необхідність перебудови організаційної структури закладу;
Психолого-педагогічний	<ul style="list-style-type: none"> – інформаційно-культурний бар'єр; – недостатня цифрова компетентність суб'єктів; – опір з боку суб'єктів освітнього процесу в імплементації ікт до консультаційних послуг; – відсутність ініціативи в розвитку консультаційних послуг; – перекручування результатів моніторингу освітніх послуг через занадто формалізовані та автоматизовані процедури; – кібербулінг; – ризик відмови чи зниження якості консультаційних послуг; – зниження рівня самостійності суб'єктів у пошуку та переробці інформації; – відсутність чи зниження обсягу особистих контактів

Проте, ці та інші проблемні питання можуть бути вирішені шляхом побудови науково обґрунтованої концепції функціонування інформаційно-консультативного середовища закладу освіти. У ній важливим є не лише сучасний стан середовища, але й стратегія його розвитку, конкретна програма дій, що віддзеркалює загальну культуру якості.

Вивчаючи організацію інформаційно-консультативного середовища в закладі освіти, виникає необхідність оцінки якості та ефективності даного середовища, діагностування відповідних змін. Для цього потрібно, з одного боку, обґрунтоване розуміння *інформаційно-консультативного середовища*, а з іншого – наявність *критеріїв* та *інструментів* його оцінювання.

Критерій – ознака, на основі якої формується оцінка якості об'єкта, процесу, мірило такої оцінки. Не будучи реальною якістю або властивістю об'єкта, критерій є ідеальним уявленням суб'єкта оцінювання про те, яким має бути об'єкт в ідеалі; критерій є тим, відносно чого визначається реальний стан об'єкту [93, с.80-92].

Під час пошуку відповідних критеріїв слід взяти до уваги ті, що трапляються в різного роду дослідженнях. Наприклад, О. Писарчук розглядає освітньо-розвивальне середовище як соціокультурний простір, у межах якого відбувається розвиток особистості. Автор вважає, що його головними властивостями є гнучкість; неперервність; варіативність; інтегрованість; відкритість; налаштованість на спільне діяльне спілкування всіх суб'єктів освітнього процесу [129].

На думку В. Ясвіна освітнє середовище може бути розглянуто через систему параметрів, зокрема: широта, інтенсивність, міра свідомості та стійкість, а також емоційність, узагальненість, домінантність та соціальна активність [189].

У межах середовищного підходу дослідники виокремлюють такі критерії: імерсивність, присутність, інтерактивність, насиченість, структурованість, відкритість, інтегрованість, адаптованість [34; 89; 205].

У дослідженнях середовищ різного типу велике значення надається

такому показнику як «задоволеність» структурою, змістом та функціональними властивостями середовища.

Взявши до уваги наведені вище аспекти, а також визначену структуру середовища, виокремлюємо такі *критерії його організації*, як системно-структурний, що визначає особливості функціонування інформаційно-консультативного середовища; готовність педагогічного персоналу та студентів до консультативної діяльності засобами середовища та рівень задоволеності суб'єктів освітнього процесу. Пропонуємо детальніше схарактеризувати кожен критерій.

Перший критерій – *системно-структурний* (від лат. *systema* «утворення» та *structura* – «побудова, розміщення») який охоплює ряд показників, що дозволяють виявити особливості взаємодії суб'єктів освітнього процесу в інформаційно-консультативному середовищі. Показники за цим критерієм розкрито в табл. 1.3.

Перший показник *імерсивність* (*immersive*) – технології повного або часткового занурення у віртуальний світ або різні види змішання реальної і віртуальної реальності. Вони забезпечують ефект повної або часткової присутності в альтернативному просторі і тим самим змінюють призначений для користувача досвід в абсолютно різних сферах [154; 204].

Перевагами імерсивності в організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти визначено наочність, що дозволяє без перешкод детально розглянути будь-який процес чи об'єкт; зосередженість, що дозволяє не відволікатися на зовнішні подразники і сфокусувати увагу на матеріалі; максимальне залучення студентів у освітній процес; постійний супровід педагогів, результативність усвідомлення й запам'ятовування важливої навчальної інформації, а для педагогів – можливість удосконалення власних знань та компетенцій тощо.

Характеристикою показника імерсивності є залученість емоційно-когнітивних структур суб'єктів до середовища. Когнітивними системами чи структурами варто вважати пізнання, пізнавання, ознайомлення. Тому можна

говорити про те, що середовище має забезпечити перетворення інформації в індивідуальне знання кожного з його користувачів, причому оволодіння системою професійних та функціональних знань; розвиток здатності до вивчення нового; формування дослідницьких умінь, здатністю породжувати нові ідеї [119; 186].

Таблиця 1.3

Зміст системно-структурного критерію організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти

Показник	Опис показника
імерсивність	залученість емоційно-когнітивних структур студентів та педагогічного персоналу, адміністрації закладу до середовища через технології віртуальної та доповненої реальності;
присутність	досвід перебування в середовищі студентів і педагогічного персоналу;
інтерактивність	участь суб'єктів у змінах і формуванні змісту середовища через обмін інформацією та взаємодію;
насиченість	ресурсний потенціал середовища, його значущість, обсяг, масштаб та інформативність;
структурованість	спосіб організації середовища, що охоплює засоби навчання, засоби мережного доступу, підтримки спілкування, консультування, ІКТ різного призначення, інформаційні ресурси, системне апаратно-програмне та організаційно-методичне забезпечення, які орієнтовані на забезпечення потреб учасників освітнього процесу;
відкритість	ступінь доступності до середовища зовнішніх та внутрішніх споживачів консультативних послуг;
інтегрованість	співпраця із різноманітними структурами закладу чи соціальними партнерами, що вможливорює організацію єдиного інформаційно-консультативного середовища задля розширення задач, пов'язаних з розробкою і проектуванням навчально-методичного забезпечення освітнього процесу;
адаптованість	відповідність середовища потребам конкретного споживача консультативних послуг або здатність підлаштуватися під них

Отже, показник «імерсивність» допоможе визначити ступінь залученості емоційно-когнітивних структур суб'єктів до інформаційно-консультативного середовища, педагогів, здобувачів освіти, батьків, абітурієнтів, соціальних партнерів та інших до використання спектру можливостей середовища та до отримання консультативної допомоги в формуванні професійно важливих знань і досвіду творчої діяльності.

Другий показник – *присутність* – характеризуватиме зацікавленість

усіх учасників освітнього процесу в перебуванні в інформаційно-консультативному середовищі, отримання консультації його засобами за допомогою цифрових технологій. Цей показник віддзеркалює систему мотивів і потреб студентів, педагогів стосовно перебування в середовищі, відображає рівень сформованості в студентів умінь самостійного отримання інформаційних та організаційних умінь, потрібних для пошуку й засвоєння навчальної інформації та організації навчального консультування засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Присутність в середовищі показує здатність студента чи педагога самостійно знаходити, аналізувати, робити відбір, перетворювати, зберігати, інтерпретувати й здійснювати перенос інформації, приймати усвідомлені рішення на основі критичного її осмислення; обробляти інформацію, застосовуючи логічні операції та ІКТ-інструменти; використовувати інформацію для планування й здійснення своєї навчальної та професійної діяльності, зокрема із застосуванням ІКТ і головне – ділитись досвідом перебування в середовищі [154].

Наступний показник – *інтерактивність* – це така організація системи консультування, при якій мета досягається інформаційним обміном елементів цієї системи. Елементами інтерактивності є всі елементи взаємодіючої системи, за допомогою яких відбувається взаємодія з іншою системою / людиною (користувачем), перебуваючи в режимі діалогу [41].

Інтерактивність середовища відобразить рівень залученості користувачів (студентів, педагогів, адміністрації та інших) до організації інформаційно-консультативного середовища, а згодом і до формування змін в ньому, роботі над середовищем, удосконалення тощо, доповнення необхідними даними, регулювання й перебудови дій, розширення можливостей та зміна формату, який буде більш доступний та цікавий користувачеві [28].

Такий показник, як *насиченість*, характеризує потужність і обсяг інформаційно-консультативних ресурсів в середовищі, їх значимість, кількість, масштаб та інформативність. До них належить матеріальна база:

електронні курси лекцій, задачники, лабораторні практикуми, тренажери для тестування та оцінки знань; система управління навчальним контентом, посилення на інші важливі ресурси; системи пошуку й установа зворотнього зв'язку; контактна інформація, віртуальні бібліотеки, журнали та освітня періодика, віртуальні наукові лабораторії, віртуальні музеї, так звані творчі майстерні, сайти науково-дослідних та навчальних центрів тощо. Це ті ресурси, які дозволяють швидко отримати доступ до сучасної наукової та методичної літератури, не виходячи з дому, що має велике значення для сучасного педагога та учня / студента в умовах постійної нестачі вільного часу. Також до цього можна віднести системи формування й забезпечення збереження інформаційних ресурсів; системи забезпечення доступу до інформаційно-телекомунікаційних систем, мереж зв'язку та інформаційних ресурсів; індустрії інформації та ринку інформаційних послуг; системи підготовки кадрів, проведення наукових досліджень [93].

Насиченість чи масштабованість середовища – показник, який відображає кількість сервісів, що надаються у середовищі; обсяг інформації, яка може оброблятися, спроможність до розширення баз даних і знань, що не призводить до необхідності переналагоджувати систему.

Завдяки мережній інфраструктурі ці ресурси потенційно доступні будь-якому користувачеві мережі та відкривають необмежені перспективи для розширення аудиторії користувачів. Тому насиченість відобразить, наскільки ресурсне забезпечення інформаційно-консультативного середовища відповідає очікуванням користувачів.

Показник *структурованість* має відображати, наскільки зручна структура організації середовища та його доступність для користувачів різного типу, чи то педагоги, чи то студенти, чи то батьки чи соціальні партнери.

Інформаційно-консультативне середовище в своїй структурі повинно мати сукупність засобів навчання, засобів мережного доступу, підтримки спілкування, консультування, ІКТ різного призначення, інформаційні ресурси,

системне апаратно-програмне та організаційно-методичне забезпечення, які орієнтовані на забезпечення потреб учасників освітнього процесу [154].

В структурі середовища має простежуватися взаємозв'язок між його ключовими складовими в управлінському, змістовому, організаційному та технологічному компонентах, які спрямовані на реалізацію визначеної мети і завдань та забезпечують функціонування та розвиток інформаційно-консультативного середовища

Наступний показник *відкритість* – це здатність інформаційно-консультативного середовища забезпечити відкритий простір для розвитку особистості, для засвоєння нею відкритого світу, для її розвитку, отримання знань та можливості отримання консультативної допомоги за допомогою цифрових технологій.

Відкрите інформаційно-консультативне середовище закладу професійної освіти є динамічною сукупністю систем, технологій, засобів, зв'язків, умов, явищ, що забезпечують освітній процес (взаємодіють із ним) і які перебуває в постійному розвитку, відповідно до запитів соціуму. Відкритість, як закладу освіти, так і інформаційно-консультативного середовища закладу освіти є важливою характеристикою. Відкритість до інших середовищ, освітніх установ, підприємств, організацій, референтних груп – це підвищення якості освітніх послуг. Показник «відкритість» покаже наскільки є вільним доступ всіх учасників освітнього процесу до середовища, його ресурсів, наскільки активними є партнерські зв'язки із громадськістю, з підприємствами та організаціями в контексті надання інформаційно-консультативних послуг[105].

Показник *інтегрованість* – це можливість організувати єдине інформаційне середовище для розв'язання задач, пов'язаних із розробкою і проєктуванням навчально-методичного забезпечення освітнього процесу. Інтеграція – це процес об'єднання будь-яких елементів (частин), структур в одне ціле середовище; це процес взаємного зближення й утворення взаємозв'язків задля досягнення спільної мети [149].

Показник інтегрованості відобразить масштаби залученості різних систем та структур до організації інформаційно-консультативного середовища закладу, покаже згуртованість всіх його користувачів, упорядкує стосунки між індивідами, групами та організаціями; віддзеркалить співпрацю всіх учасників освітнього процесу в організації інформаційно-консультативної діяльності.

Показник *адаптованість*— це динамічне налагодження середовища під потреби як конкретного закладу освіти, так і окремого користувача. Цей показник продемонструє відповідність організації середовища потребам користувача, щоб користувач отримав від використання середовища саме те, що йому необхідно, та саме в тій формі, в якій необхідно.

Адаптованість важлива у всіх елементах консультування, ведення документації, організацію освітньої діяльності, відбору педагогічних технологій, ІКТ, науково-методичних матеріалів, в організації наукової діяльності, е-контенту, формуванні ІК-компетентності педагога, ІК-компетентність учня / студента [82].

Також важливо зазначити, що не менш важливими показниками оцінювання можна вважати масштаб інформаційно-консультативного середовища, інтенсивність використання можливостей інформаційно-консультативного середовища, ступінь свідомої включеності в середовищі суб'єктів освітнього процесу, ступінь координації діяльності суб'єктів інформаційно-консультативного середовища.

Найбільш доцільним інструментом діагностики ефективності організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти за системно-структурним критерієм вважаємо *експертну картку*, яка має віддзеркалювати стан середовища за вищеназваними показниками та оцінювати продуктивність його діяльності.

Водночас, важливим є не лише створення інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, а й спроможність педагогів, студентів та адміністрації послуговуватися ним для інформаційно-консультаційної взаємодії. Тож, ще одним критерієм вважаємо *готовність*

всіх учасників освітнього процесу до функціонування та використання інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

Як компоненти готовності суб'єкта до діяльності в інформаційно-консультативному середовищі, вбачаємо його ставлення, мотиви, знання про середовище, способи, методи та технології діяльності в ньому, навички та вміння їх практичного застосування [4; 48]. Це, зокрема, такі, як:

– *мотиваційний* компонент охоплює потреби в успішному виконанні поставлених завдань через діяльність у інформаційно-консультативному середовищі, пошук та використання новітніх форм роботи, прагнення до успіху, саморозвитку й самоефективності, а також потреби в підтримці та розвитку педагогічної взаємодії засобами середовища;

– *когнітивний* компонент характеризується системою знань суб'єкта, необхідних для використання інструментів середовища (педагогічні комп'ютерно зорієнтовані технології та технології консультативної діяльності), які забезпечують відповідну практичну діяльність та надання й споживання інформаційних і консультативних послуг.

– *діяльнісний* компонент віддзеркалює сукупність умінь, навичок, сформованих інформаційних компетентностей студентів і методичних компетентностей педагогів, що забезпечують процес взаємодії суб'єкта з консультантом, завдяки чому вони досягають свідомо поставленої мети, отримуючи інформаційно-консультаційну послугу [60].

Отже, *готовність педагогічного персоналу та студентів до консультаційної діяльності із застосуванням сучасних ІКТ* забезпечить оновлення вимог до педагога та його кваліфікації, що стосуються не лише оволодіння сучасним змістом та методами навчання й виховання, а й усвідомленням нового місця та ролей (тьютора, модератора, фасилітатора, едвайзера) і стандартів професійної педагогічної діяльності.

Діагностування рівня готовності кожного з суб'єктів освітнього процесу до використання інформаційно-консультативного середовища має здійснюватися відповідно до показників та передбачати опитування за

мотиваційним компонентом, діагностичні тестові завдання за когнітивним компонентом та кейсові завдання й міні-проекти за діяльнісним компонентом.

Третій критерій – це рівень задоволеності організацією інформаційно-консультативного середовища, що має суміжні грані з успішністю та розглядається як інтегральна оцінка досягнутого результату користувачів середовища та всіх учасників освітнього процесу.

Для об'єктивної оцінки нами запропоновано класифікацію рівнів задоволеності суб'єктами освітнього процесу організацією інформаційно-консультативного середовища, що враховують особливості і можливості реалізації консультування засобами ІКТ, умови ефективності функціонування середовища та спираються на досвід навчання та викладання.

Визначеними показниками задоволеності організації даного середовища є:

- задоволеність можливостями середовища;
- формами організації інформації;
- матеріально-технічним забезпеченням;
- навчальним контентом; способами представлення навчального матеріалу;
- організацією консультативної діяльності;
- компетентністю викладачів, консультантів;
- організацією освітнього процесу.

Вияв показників задоволеності організацією інформаційно-консультативного середовища закладу, вважаємо за доцільне фіксувати відповідно до таких шкал: повністю задоволений (9-10 балів), задоволений (7-8 балів), частково задоволений (5-6 балів), незадоволений (менше 5 балів). Отримані за цим критерієм дані щодо організації інформаційно-консультативного середовища можуть слугувати підставою для корекції його окремих структурних компонентів.

Оцінювання рівня організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти має здійснюватися за ознаками

початкового, критичного, достатнього та високого рівнів. При цьому, *незадовільний* рівень характеризується майже відсутнім проявом показників організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, наявністю розрізнених структур, що не пов'язані між собою та діють незгоджено. *Критичний* рівень – функціонування окремих підструктур середовища поза системою й не в зв'язку з умовами й вимогами до організації інформаційного обміну та консультативної діяльності. *Достатній* рівень – наявністю більшої частини структурних компонентів, які характеризують наявність створеного середовища, що здатне реалізувати свої провідні функції. *Високий* рівень – наявністю майже всіх показників організації середовища, які характеризують його як високоефективне й інноваційне.

Зазначені критерії, показники та ознаки рівнів організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти вможливають як діагностику стану, так і моделювання процесу його продуктивного функціонування.

Висновки до першого розділу

У розділі визначено теоретичні аспекти організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, його зміст, структуру, критерії та показники ефективного функціонування.

На підставі змістового аналізу вхідних категорій з'ясовано, що інформаційно-консультативним середовищем закладу професійної освіти є актуальна для інформаційного суспільства частина простору, в межах якого стає можливим інформаційний обмін та консультативна підтримка суб'єктів освітнього процесу та інших зацікавлених сторін засобами комп'ютерно зорієнтованих технологій.

Таке середовище є освітнім, інформаційним, комунікативно зорієтованим, професійно зорієтованим, розвивальним, рефлексивно-контекстним та рефлексивно-активним середовищем інноваційного розвитку.

Компонентами інформаційно-консультативного середовища, що нерозривно пов'язані з людиною як суб'єктом освітнього процесу, є соціальний, просторово-предметний та психолого-педагогічний.

Інформаційно-консультативне середовище є багатокомпонентним комплексом освітніх ресурсів і технологій, які забезпечують інформатизацію та автоматизацію консультативних послуг. До них належать комп'ютерно зорієнтовані педагогічні технології (мультимедійні, гіпертекстові, хмарні, телекомунікаційні, інтернет-технології, вебтехнології, smart-технології, автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи, системи автоматизованого документообігу, інноваційні освітні хаби) та технології, що забезпечують належний рівень надання консультативних послуг (інтерактивні технології, технологія організації педагогічної взаємодії й співпраці та технології моніторингу якості освітнього процесу).

Установлено, що правильно організоване та функціональне інформаційно-консультативне освітнє середовище закладу автоматизує та осучаснює освітній процес та забезпечує реалізацію інформаційної, консультаційної, діагностичної, інтерактивної, координувальної, професійно-розвивальної функцій та функції педагогічної та навчально-методичної підтримки.

Визначено, що сьогодні фіксуються значні переваги у функціонуванні інформаційно-консультативних середовищ закладів освіти, які здатні компенсувати окремі некритичні недоліки. Теоретичний аналіз першоджерел показав, що організація інформаційного-консультативного середовища закладу професійної освіти значно покращить рівень освіти, якість професійного навчання та виховання здобувачів, вирішить питання конкурентоспроможності випускників та укріплення іміджу закладу професійної освіти.

Задля реалізації функцій інформаційно-консультативного середовища необхідним є створення критеріальної бази, що вможливить оперативну оцінку та своєчасну корекцію середовища. До таких критеріїв належать:

системно-структурний (імерсивність, присутність, інтерактивність, насиченість, структурованість, відкритість, інтегрованість та адаптованість середовища), готовність суб'єктів до взаємодії в інформаційно-консультативному середовищі (мотиваційний, когнітивний і діяльнісний компоненти), рівень задоволеності функціонуванням середовища (задоволеність можливостями середовища; формами організації інформації; матеріально-технічним забезпеченням; навчальним контентом; способами представлення навчального матеріалу; організацією консультативної діяльності; компетентністю викладачів, консультантів; організацією освітнього процесу).

Подальшого дослідження потребують педагогічні умови та методика організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

Отримані результати першого розділу відображено в публікаціях авторки [150; 152; 153; 156; 158].

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

2.1 Вивчення стану та аналіз проблеми організації інформаційно-консультаційного середовища закладу професійної освіти

Відповідно до теоретично обґрунтованих положень, представлених у попередньому розділі дисертації, метою дослідно-експериментальної роботи була апробація та перевірка ефективності організації інформаційно-консультаційного середовища закладу професійної освіти.

У ході експерименту ми *поставили завдання*:

- з'ясувати мету, цілі та зміст організації інформаційно-консультаційного середовища закладу професійної освіти через ознайомлення й опрацювання провідних нормативних документів та досвіду роботи;
- визначити загальнодидактичні принципи та підходи, якими слід керуватись задля досягнення цілей організації інформаційно-консультаційного середовища;
- визначити ставлення суб'єктів освітнього процесу, а саме: адміністрації, педагогів та студентів / учнів щодо проблеми організації середовища за результатами опитування;
- визначити спектр методів, форм та технологій організації інформаційно-консультаційного середовища;
- визначити критерії, показники та рівні організації інформаційно-консультаційного середовища
- розробити функціональну модель організації інформаційно-консультаційного середовища закладу професійної освіти;
- виокремити труднощі й суперечності як результат аналізу й узагальнення вивчення стану організації інформаційно-консультаційного

середовища на основі анкетування.

Мета констатувального експерименту полягала у вивченні стану та аналізі проблеми організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

На цьому етапі дослідження взяли участь 400 студентів Криворізького фахового коледжу торгівлі та готельно-ресторанного бізнесу, ДВЗ «Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій» м. Дніпро, ПЗ «Центр професійної освіти і навчання» м. Кривий Ріг, Відокремленого структурного підрозділу «Львівський харчовий коледж харчової і переробної промисловості» Національного університету харчових технологій і 200 педагогів вище означених освітніх закладів (з них 60 – адміністративний персонал).

На першому етапі нашого дослідження, шляхом анкетування та співбесід, нами було з'ясовано позицію педагогів та студентів щодо організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти. Задля цього було розроблено зміст двох анкет: Анкета 1 «Вивчення рівня задоволеності інформаційно-консультативним середовищем закладу освіти студентами» та Анкета 2 «Вивчення рівня задоволеності інформаційно-консультативним середовищем закладу професійної освіти педагогами» (див додаток А).

Проведене опитування виявило ускладнення в розумінні більшістю студентів та педагогів сутності інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти. Зокрема, знайомі та іноді використовують можливості інформаційно-консультативного середовища закладу 38,5% студентів та 58,6% педагогів. З-поміж факторів, що викликають такий стан, у контексті нашого дослідження зацентруємо на таких, як: 1) недостатня поінформованість суб'єктів інформаційно-консультативного середовища стосовно його можливостей (загалом інформовані 36,9% педагогів та 36,8% студентів); 2) низький ступінь володіння ІКТ (лише 14,5% педагогів мають високий рівень володіння ІКТ та 58,9% середній, а 9,4% студентів мають

високий рівень та 49,6% середній); 3) низький відсоток тих, хто займається самоосвітою за допомогою засобів ІКТ (48,1% з усіх опитаних педагогів та лише 14,1% студентів); 4) великий відсоток опитуваних вбачають недоліки в інформаційному консультуванні в сфері освіти (43,1% педагогів та 24,1% студентів); 5) задоволеність рівнем організації інформаційно-консультативного середовища закладу складає лише 31,1% педагогів та 23,3% студентів; 6) недостатній рівень поєднання ІКТ із традиційними засобами навчання при вивченні спеціальних дисциплін (серед педагогів відповіли, що поєднують 49,8%, а серед студентів – 28,1%); 7) недостатній рівень використання електронної бібліотеки закладу освіти, зокрема серед опитаних педагогів тільки 64,4% користуються електронними бібліотеками, а 9,2% взагалі не знають, що вони функціонують, серед студентів розподіл відповідей склав відповідно 61,9% і 16,2 %.

Серед опитаних переважна більшість є споживачем послуг консультування, це 46,4% педагогів та 74,5% студентів. Найбільше педагоги використовують навчання та тренінги, як вид консультування (31,6%), на другому місці йде інформування (28,3%) та на третьому – комплексне (комбіноване) консультування (27,8%). Серед студентів на першому місці перебуває поінформування (34,1%), на другому – навчання та тренінги (29,9%) та на третьому – комплексне (комбіноване) консультування (26,3%).

Найчастіше педагоги використовують такі форми інформаційного консультування: онлайн навчання (тренінги) – 22,7%; розробка, оформлення, наповнення інформаційних ресурсів та освітніх платформ, зокрема розробка та популяризація інтернет-сайтів, – 21,9%; консультативні послуги з науково-методичного супроводу досліджень – 18,1%; реалізація різних програм підвищення кваліфікації педагогів, зокрема організація індивідуального та групового стажування – 16,9%. Студенти ж найбільше послуговуються такими можливостями, як-от: надання допомоги здобувачам освіти різного віку – 23,1%; онлайн навчання (тренінги) – 21,7%; розробка, оформлення, наповнення інформаційних ресурсів та освітніх платформ, зокрема розробка

та популяризація інтернет-сайтів – 11,9%.

Для побудови змісту дослідно-експериментальної програми було важливо з'ясувати ставлення та готовність педагогів та студентів щодо організації та функціонування інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти. Відповіді респондентів представлено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Дані щодо ставлення та готовності педагогів та студентів до діяльності в інформаційно-консультативному середовищі закладу освіти

Питання		Студенти	Педагоги
1		2	3
1 Ваш вік а) 15-18 б) 19-23 в) 24-30 г) Більше 30	1. Ваш вік а) 20-30 б) 30-40 в) 40 -50 г) Більше 50	78,2 20,7 1 -	15,7 39,4 37,8 6,9
2. Рівень освіти а) Середня б) Професійно-технічна в) Фаховий молодший бакалавр г) Неповна вища	2. Рівень освіти а) Професійно-технічна б) Фаховий молодший бакалавр в) Неповна вища г) Повна вища	58,3 39,6 2,1 -	1,3 8,3 18,2 72,1
3. Курс навчання а) I б) II в) III г) IV д) V	3. Стаж роботи а) 1-5 років б) 5-10 років в) 10-25 років г) Більше 25 років	32,7 31,1 26,3 9,8	10,6 36,3 37,6 15,4
4. Ступінь Вашого володіння ІКТ а) високий; б) середній; в) низький		9,4 49,6 40,9	14,5 58,9 26,5
5 Чи поєднують в Вашому закладі ІКТ при вивчення спеціальних дисциплін ? а) так б) частково в) ні		28,1 43,7 28,1	49,8 38,2 11,8
6. Чи займаєтесь самоосвітою за допомогою засобів ІКТ? а) так б) частково в) ні		14,1 33,7 52,1	48,1 41,6 10,2

Продовження табл. 2.1

1	2	3
7. Чи знайомі з інформаційно-консультативним середовищем а) так, постійно користуюсь б) так, іноді користуюсь в) так, але не користуюсь г) ні, не користуюся	9,1 29,4 29,5 31,9	19,9 38,7 22,6 18,6
8. Чи задоволені Ви рівнем організації інформаційно-консультативного середовища у Вашому закладі освіти? а) так б) частково в) ні г) складно відповісти	23,3 28,2 18,7 29,7	31,1 34,6 12,8 21,4
9. Якими з запропонованих форм інформаційного консультування в закладі Ви користувались особисто? а) онлайн навчання (тренінги) б) розробка, оформлення, наповнення інформаційних ресурсів та освітніх платформ, зокрема розробка та популяризація інтернет-сайтів в) надання допомоги здобувачам освіти різного віку г) реалізація різних програм підвищення кваліфікації педагогів, зокрема організація індивідуального та групового стажування д) консультативні послуги з науково-методичного супроводу досліджень е) упровадження інноваційних розробок є) інформаційна підтримка в оформленні заявок на гранти ж) Ваш варіант	21,7 11,9 23,1 2,1 3,3 4,9 4,7 27,1	22,7 21,9 4,9 16,9 18,1 6,3 6,9 2,1
10. Які види консультування Вам знайомі? а) інформування б) експертиза в) процесне консультування г) навчання (тренінги) д) комплексне (комбіноване)	34,1 6,7 2,8 29,9 26,3	28,3 9,7 2,5 31,6 27,8
11. До якої категорії належите Ви як педагог (студент) закладу освіти? а) самі надаєте послуги консультування б) є споживачем в) не є користувачем таких послуг	3,6 74,5 21,8	48,6 46,4 4,9
12. Чи використовуєте Ви електронну бібліотеку Вашого закладу освіти? а) так, часто б) зрідка в) ні, не користуюсь г) не знаю чи вона є	23,3 38,6 21,8 16,2	31,6 32,8 26,3 9,2
13. Чи вбачаєте недоліки в інформаційному консультуванні в сфері освіти? а) так (які?) б) ні в) Ваш варіант _____	24,1 71,9 3,9	43,1 44,7 12,1

Продовження табл. 2.1

1	2	3
14. Чи проводиться інформування стосовно функціонування інформаційно-консультативного середовища в закладі та його можливостей		
а) так	36,8	36,9
б) ні	29,2	31,8
в) недостатньо	33,9	31,2

Як бачимо з табл. 2.1, значна кількість педагогів та студентів не використовує належним чином ІКТ в освітній діяльності, оскільки або не досить поінформована стосовно можливостей інформаційно-консультативного середовища закладу освіти, або не готова до повноцінного його використання.

Розглянемо далі стан готовності педагогів і студентів до використання можливостей інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти (табл. 2.2-2.3).

Таблиця 2.2

Показники готовності студентів до використання інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти (у %)

	Питання	Варіанти відповіді	Показники
1	2	3	4
1.	Чи маєте Ви бажання використовувати інформаційно-консультативне середовище в освітньому процесі	а) так б) можливо в) ні г) складно відповісти	29 44 11 16
2.	Чи маєте потребу у використанні засобів ІКТ для отримання нових знань?	а) так б) можливо в) ні г) складно відповісти	31 48 9 12
3.	Як Ви ставитеся до інформатизації та осучаснення освітнього процесу?	а) нейтрально б) підтримую в) вважаю, що це наразі необхідно г) негативно	26 44 21 9
4.	Чи створене у Вашому закладі інформаційно-консультативне середовище?	а) так б) можливо в) ні г) складно відповісти	21 51 12 16
5.	Як би Ви оцінили ступінь організації інформаційно-консультативного середовища у Вашому закладі	а) високий б) середній в) низький г) складно відповісти	26 48 11 15

1	2	3	4
6.	Які з інструментів інформаційно-консультативного середовища використовуєте частіше?	а) сайт закладу б) інноваційний хаб в) електронна бібліотека г) складно відповісти	39 9 33 19
7.	Чи здатні Ви прикласти всіх зусиль задля пошуку необхідної інформації та нових знань?	а) так б) ні, завжди потребую консультації в) іноді, якщо мені цікаво г) не замислювався	17 41 24 18
8.	Чи задоволені Ви консультаційною підтримкою з боку інформаційно-консультативного середовища закладу?	а) так б) можливо в) ні г) складно відповісти	16 34 37 13
9.	Чи згодні Ви, що інформаційно-консультативне середовища покращує якість освітнього процесу у Вашому закладі?	а) так б) ні в) можливо г) не замислювався	36 27 21 16

Таблиця 2.3

Показники готовності педагогів до використання інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти (у %)

№	Питання	Варіанти відповіді	Показники
1	2	3	4
1.	Чи маєте бажання використовувати інформаційно-консультативне середовище в організації освітнього процесу та своєї діяльності?	а) так б) можливо в) ні г) складно відповісти	36 49 9 6
2.	Чи маєте потребу у використанні засобів ІКТ для професійного й особистісного розвитку?	а) так б) можливо в) ні г) складно відповісти	41 47 9 3
3.	Як Ви ставитеся до інформатизації та осучаснення освітнього процесу?	а) нейтрально б) підтримую в) вважаю, що це необхідно зараз г) негативно	21 47 21 11
4.	Чи створене у Вашому закладі інформаційно-консультативне середовище?	а) так б) можливо в) ні г) складно відповісти	21 51 12 16
5.	Як би Ви оцінили ступінь організації інформаційно-консультативного середовища у Вашому закладі?	а) високий б) середній в) низький г) складно відповісти	31 46 13 10
6.	Які з інструментів інформаційно-консультативного середовища використовуєте частіше?	а) сайт закладу б) інноваційний хаб в) електронна бібліотека г) складно відповісти	39 10 46 5

1	2	3	4
7.	Чи здатні Ви прикласти всіх зусиль задля пошуку необхідної інформації та нових знань?	а) так б) ні, завжди потребую консультації в) іноді, якщо мені цікаво г) не замислювався	28 36 31 5
8.	Чи задоволені консультаційною підтримкою інформаційно-консультативного середовища ?	а) так б) можливо в) ні г) складно відповісти	25 31 21 23
9.	Чи згодні Ви, що інформаційно-консультативне середовище покращують якість освітнього процесу у Вашому закладі?	а) так б) ні в) можливо г) не замислювався	47 17 28 8

За результатами проведеного анкетування серед педагогів та студентів, виконання ними кейсових завдань та тестування (див. додатки Д і Е) було отримано відомості щодо готовності всіх учасників освітнього процесу до використання інформаційно-консультативного середовища закладу (див. табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Вихідний рівень готовності педагогічного персона та студентів до використання інформаційно-консультативного середовища (у %)

Рівні	Педагоги (200 осіб)	Студенти (400 осіб)	Середній показник
Мотиваційний компонент			
Незадовільний	25	28	27
Критичний	32	36	34
Достатній	28	22	25
Високий	15	12	14
Когнітивний компонент			
Незадовільний	28	32	30
Критичний	30	32	31
Достатній	31	25	28
Високий	11	11	11
Діяльнісний компонент			
Незадовільний	32	34	33
Критичний	34	38	36
Достатній	28	24	26
Високий	6	4	5

Якісний аналіз даних табл. 2.4 показує, що переважна більшість педагогів та студентів (понад 60% у середньому) не продемонструвала готовності до використання інформаційно-консультативного середовища: на належному рівні відсутні як мотивація, так і уміння, знання та навички.

Наступним завданням нашого дослідження було визначення рівня задоволеності суб'єктів освітнього процесу функціонуванням середовища (задоволеність можливостями середовища; формами організації інформації; матеріально-технічним забезпеченням; навчальним контентом; способами представлення навчального матеріалу; організацією консультативної діяльності; компетентністю викладачів, консультантів; організацією освітнього процесу). Аналіз за цими параметрами здійснювався за допомогою спеціально розробленої картки з самооцінки (див. додаток Ж), що дало змогу отримати такі результати (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

**Результати діагностики рівня задоволеності суб'єктів
інформаційно-консультативного середовища його організацією (у %)**

№ з/п	Показники задоволеності	Рівень задоволеності									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Чи задовольняє Вас організація освітнього процесу з використанням інформаційних технологій?	2	9	11	10	19	17	10	11	6	5
2.	Чи задовольняє Вас поєднання у закладі ІКТ при вивченні спеціальних дисциплін?	1	10	9	10	19	17	11	9	6	8
3.	Чи задовольняє Вас контент інформаційно-консультативного середовища?	2	8	11	10	18	16	12	11	6	6
4.	Чи задовольняє Вас форма організації інформації в середовищі?	3	9	9	9	17	18	10	12	7	6
5.	Чи задоволені Ви способами представлення матеріалу для консультування?	2	7	12	11	19	17	10	11	5	6
6.	Чи задоволені Ви компетентністю консультантів?	1	8	11	11	19	16	11	11	6	6

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
7.	Чи задоволені Ви організацією консультативної діяльності в середовищі?	2	10	9	12	16	17	10	11	7	6
8.	Чи задовольняють Вас можливості середовища?	3	9	12	12	16	17	11	8	6	6
9.	Чи задовольняє Вас матеріально-технічне забезпечення середовища?	2	10	10	10	18	19	11	10	5	5
10.	Чи задовольняє Вас інформування у закладі щодо можливостей інформаційно-консультативного середовища ?	1	10	12	10	16	16	12	11	6	6

Вияв показників задоволеності організацією інформаційно-консультативного середовища закладу ми фіксувати відповідно до таких шкал: повністю задоволений (9-10 балів), загалом задоволений (7-8 балів), частково задоволений (5-6 балів), незадоволений (менше 5 балів). Отримані за цим критерієм дані щодо організації інформаційно-консультативного середовища узагальнено в табл. 2.6.

Загалом, у ході експерименту було виявлено що 32% опитуваних показали низький рівень задоволеності середовищем за визначеними показниками, 34,7% – критичний і лише 12% опитуваних продемонстрували високий рівень задоволеності можливостями середовища.

На наступному етапі нашого дослідження ми вивчали особливості організації інформаційно-консультативних середовищ закладів професійної освіти за системно-структурним критерієм. Цінними виявилися відповіді студентів та педагогічного персоналу щодо використання ІКТ і цифрових технологій в освітньому процесі (див. рис. 2.1 і 2.2). Виявилось, що найбільш використовуваними технологіями серед студентів є хмарні, інтернет-, мультимедійні та Вебтехнології. Педагоги ж в своїй педагогічній діяльності надають перевагу SMART-технологіям, мультимедійним, хмарним технологіям та інтернет-технологіям. Найменш використовуваними серед педагогічного персоналу та студентів є: гіпертекстові технології, освітні хаби

та електронний документообіг.

Таблиця 2.6

Вихідний рівень задоволеності суб'єктів інформаційно-консультативного середовища його організацією (у %)

№ з/п	Показники задоволеності	Незадовільний	Критичний	Достатній	Високий
1.	Організація освітнього процесу з використанням інформаційних технологій	32	36	21	11
2.	Поєднання у закладі ІКТ при вивченні спеціальних дисциплін	30	36	20	14
3.	Контент інформаційно-консультативного середовища	31	34	23	12
4.	Форма організації інформації в середовищі	30	35	22	13
5.	Способи представлення матеріалу	32	36	21	11
6.	Компетентність консультантів	31	35	22	12
7.	Організація консультативної діяльності в середовищі	33	33	21	13
8.	Можливості середовища	36	33	19	12
9.	Матеріально-технічне забезпечення середовища	32	37	21	10
10.	Інформування у закладі щодо можливостей середовища	33	32	23	12

Рис. 2.1 Розподіл переваг у використанні ІКТ в освітньому процесі студентами у %

Рис. 2.2 Розподіл переваг у використанні технологій в освітньому процесі педагогами у %

Аналіз веб-сайтів закладів професійної освіти, наявність їх представленості в соціальних мережах, взаємодії з іншими освітніми середовищами та організаціями, матеріально-технічного оснащення, що вможливує функціонування інформаційно-консультативного середовища, надав змогу провести оцінювання за допомогою експертної картки відповідно до показників системно-структурного критерію (див. додаток В). Унаслідок чого було з'ясовано, що організація середовищ закладів освіти в середньому отримала 53 балів, що є показником критичного рівня (див. рис. 2.3).

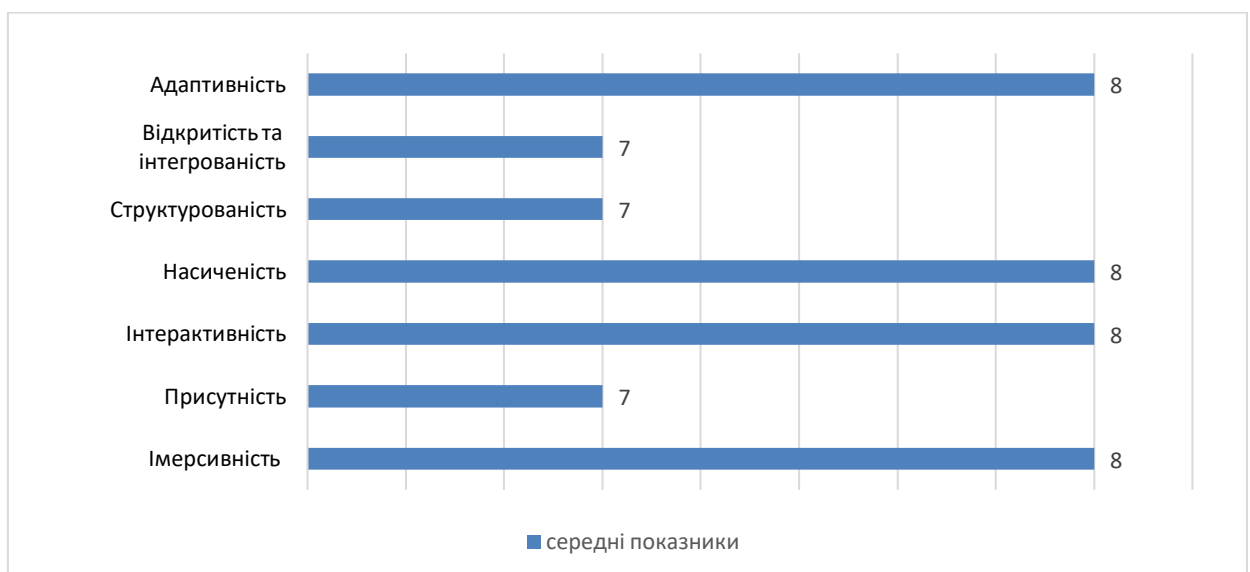

Рис. 2.3 Результати вихідного оцінювання інформаційно-консультативних середовищ за системно-структурним критерієм

Якісний аналіз отриманих даних показує, що в закладах професійно-технічної та фахової передвищої освіти створені інформаційно-консультативні середовища, які здатні реалізувати лише окремі його функції та не забезпечують належну підтримку споживачів інформаційних та консультативних послуг. Станом на 2020 р. на критичному рівні перебували такі показники середовища як відкритість, структурованість та присутність у середовищі його суб'єктів.

Отже, під час констатувального експерименту ми зіштовхнулись з рядом труднощів та суперечностей, які, на нашу думку допоможе вирішити ефективно організоване інформаційно-консультативне середовище закладу професійної освіти.

Принагідно слід акцентувати на тому, що в сучасній системі освіти накопичено досить велику кількість необхідних технічних та програмних засобів, які стрімко зростають та збільшують спектр можливостей для всіх учасників освітнього процесу. Однак, ефективне практичне використання засобів ІКТ в освіті немислиме без готовності педагогів та студентів до використання таких засобів у своїй професійній діяльності. Отже, перша проблема, з якою ми зіштовхнулись, – це відсутність готовності як педагогів, так і студентів до повноцінного використання всіх функціональних можливостей інформаційно-консультативного середовища закладу освіти. Через недостатню готовність більшості керівників, педагогів та студентів гостро постало питання не лише недостатнього розвитку інформаційних ресурсів в закладі, а й повільного їх впровадження у практику управління навчальних закладів. Тож, сучасна освіта потребує не лише створення інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, а й підготовка педагогів, студентів та адміністрації до використання цього середовища, формування в них необхідних знань, навичок і компетентностей, що стануть в нагоді під час реалізації інформаційно-консультативних послуг засобами ІКТ [7; 141].

Друга проблема – недостатня технічна оснащеність освітніх закладів та

відсутність критично важливого програмного забезпечення. Переважна більшість якісного ПЗ є платними, а для державних закладів це зазвичай недоступно. Повноцінна робота з новітніми телекомунікаційними системами, організація освітнього процесу в мережі Інтернет потребують сучасних комп'ютерів (які не загальмовують Інтернет-трафік), а також додаткового обладнання для кожного робочого місця, мінімально це вебкамери, мікрофони, навушники та інше. Фіксується також недостатнє забезпечення освітнього процесу методичними рекомендаціями, розробками щодо ефективного використання Інтернет-технологій та сучасного обладнання в освітньому процесі, а навіть, якщо вони і наявні, то дуже часто нераціонально використовуються. Вони часто представлені в незручних форматах, не супроводжуються тьюторіалами й приписами [63].

Третя проблема – це одноманітність форм та методів передачі й отримання інформації. У закладах не використовується можливість багатоканального й багатопрофільного надання консультації засобами ІКТ незалежно від часу, кількості та місцезнаходження як консультанта, так і тих хто отримує консультацію. Не в повній мірі реалізують різні форми та методи отримання інформаційної консультації всіма учасниками освітнього процесу засобами ІКТ за допомогою відео-конференцій, семінарів, сайту закладу, листування, за допомогою цифрових інструментів та інше [56; 115].

Четверта проблема – відсутність в закладах середовища, де студенти та педагоги мають можливість вибору професійної діяльності в стінах закладу освіти, подолання замкнутості студентів і молодих учених; середовища з новими технологіями і моделями навчання, що в результаті підвищить рівень освіти. Як результат, не в повній мірі забезпечуються умови, за яких студенти та педагоги можуть займатись творчою, новаторською діяльністю, генерувати нові ідею та проекти, втілювати їх в життя [160].

Вивчивши стан проблеми, ми можемо зробити висновки, що методична робота, а саме: самоосвіта, курси підвищення кваліфікації, вивчення та розповсюдження передового досвіду засобами інформаційно-

консультативного середовища, не здійснюється на сучасному рівні. Педагогічні працівники або не проінформовані, або не мають належних знань, умінь та навичок для отримання консультативної підтримки [187].

Що стосується студентів, то під час вивчення спеціальних дисциплін вони не отримують необхідні знання та навички для використання всіх можливостей інформаційно-консультативного середовища закладу.

Вбачаємо необхідність поєднання всіх комунікаційних засобів завдяки універсальним формам зберігання, обробки і передачі інформації та організації пізнавальної діяльності студентів, розвиток у них самостійності, залучення в процес пошуку інформації.

Результатом введення в експлуатацію інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти стане:

- підвищення якості освіти з допомогою ефективного використання сучасних інформаційних технологій;
- забезпечення рівних можливостей всім для отримання освіти всіх рівнів та шаблів; доступу студентів та викладачів до мережевих інформаційних ресурсів;
- підвищення якості освіти у сільській місцевості шляхом організації доступу віддалених шкіл до освітніх ресурсів, раціонального використання педагогічних кадрів вищої кваліфікації, підготовки спеціалістів у галузі нових інформаційних технологій;
- створення індустрії виробництва електронних навчальних матеріалів та програмно-методичного забезпечення, розробки та тиражування сучасних електронних навчальних матеріалів, здійснення їх інтеграції з традиційними засобами навчання;
- створення нормативної бази єдиного освітнього інформаційно-консультативного середовища;
- забезпечення системи доступу до глобальних освітніх ресурсів, розвиток технології інтерактивного дистанційного навчання;
- розвиток фундаментальних та прикладних досліджень для реалізації

відкритої освіти;

- забезпечення системи методичної підтримки викладачів закладів освіти усіх рівнів, здійснити підготовку та перепідготовку 80 % педагогічного персоналу закладу у галузі нових інформаційних технологій;

- забезпечення права здобувачам освіти з обмеженими можливостями здоров'я здобувати повноцінну освіту та необхідну спеціальну (корекційну) допомогу; створення сприятливих умов для їх соціальної адаптації та реабілітації засобами освіти. Створення умов для інтеграції до закладів електронних спеціалізованих (корекційних) навчальних засобів, необхідних для надання кваліфікованої консультації;

- створення програмного забезпечення мережного тестування; створення банків даних із тестовими завданнями;

- створення системи центрів інформаційно-консультативної та науково-методичної підтримки освітнього процесу.

Задля визначення можливостей для подальшого розвитку та основних напрямів вдосконалення діяльності інформаційно-консультативного середовища було проведено SWOT-аналіз [217]. Матриця SWOT-аналізу для середовища наведена в табл. 2.7.

За результатами SWOT-аналізу можна зробити висновок, що для системного використання всіх можливостей основним напрямом розвитку інформаційно-консультативного середовища є розширення матеріальної та методичної бази, постійне оновлення форм та методів консультування засобами ІКТ. Крім того, необхідно виховувати рівень готовності всіх учасників освітнього процесу до використання інформаційно-консультативного середовища закладу освіти, інформувати про можливості середовища. Також важливим є оновлення ресурсного забезпечення, зокрема технічної бази, завдяки чому забезпечується надання дистанційних консультацій ефективними формами, що реалізуються через листування, телефонний зв'язок, вебінари, вебфоруми, вебконференції, тематичні блоги і чати та ін. Як результат, значне покращення рівня освіти, доступності освіти

та оновлення форм та методів організації освітнього процесу.

Таблиця 2.7

SWOT-аналіз стану функціонування інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти

<i>Можливості</i>	<i>Загрози</i>
<p>1. Підвищення рейтингу закладу освіти.</p> <p>2. Виведення якості освітніх послуг на новий сучасний рівень.</p> <p>3. Підвищення рівня інформаційної культури та інформаційної обізнаності всіх учасників освітнього процесу та стейкхолдерів.</p> <p>4. Функціонування на базі закладу інноваційних консультативних структур (технопарк, хаб, автоматизована система тощо).</p> <p>5. Високопрофесійна підготовка здобувачів освіти для інформаційного суспільства.</p> <p>6. Величезний спектр можливостей для розвитку та навчання всіх стейкхолдерів, що перебуває в єдиному середовищі.</p> <p>7. Автоматизація та осучаснення освітнього процесу й консультаційних послуг.</p>	<p>1. Зниження рейтингу закладу через невідповідність ресурсного (апаратно-технічного, методичного) забезпечення консультативних послуг запитам користувачів.</p> <p>2. Викорінення традиційних форм консультативної взаємодії.</p> <p>3. Зниження показників соціалізації учнівської молоді.</p> <p>4. Об'єднання всіх учасників освітнього процесу тільки інформаційними потоками.</p> <p>5. Неможливість у повному обсязі формування фахових компетентностей та реалізації практичної підготовки.</p> <p>6. Зміна пріоритетів, коли віртуальне поціновується вище реального.</p> <p>7. Некомпетентне керівництво інформаційно-консультативними потоками у закладі.</p>
<i>Сильні сторони</i>	<i>Слабкі сторони</i>
<p>1. Отримання консультативної підтримки в режимі 24/7.</p> <p>2. Формування готовності до використання ІКТ в управлінській, методичній, навчальній, виховній та самоосвітній діяльності.</p> <p>3. Легка та доступна комунікація між усіма учасниками освітнього процесу.</p> <p>4. Висока залученість до освітнього процесу внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів та експертів галузі.</p> <p>5. Реалізація дистанційного, змішаного, мобільного форматів навчання.</p> <p>6. Суттєве зниження вартості на надання освітніх і консультативних послуг.</p> <p>7. Значний потенціал для реалізації дуальної, неформальної й інформальної освіти й підвищення кваліфікації для всіх стейкхолдерів.</p>	<p>1. Залежність від Інтернет-з'єднання та апаратно-програмної бази комп'ютерної техніки в закладі та в здобувачів освіти.</p> <p>2. Зведення до мінімуму «живого» спілкування й консультаційної підтримки.</p> <p>3. Додаткові витрати на підтримку інформаційного середовища при наданні консультаційних послуг у дистанційному та автоматизованому режимі.</p> <p>4. Складність у отриманні підтверджувальних документів на паперовому носії.</p> <p>5. Зниження якості самостійної навчальної діяльності студентів.</p> <p>6. Ускладнення педагогічного моніторингу за професійним становленням майбутнього фахівця.</p> <p>7. Ускладнення моніторингу за професійним розвитком педагогічного персоналу.</p>

За результатами SWOT-аналізу було побудовано матрицю «вірогідність

– наслідки загроз» (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Матриця вірогідність – наслідки загроз у організації інформаційно-консультативного середовища

		Наслідки загроз		
		<i>Руйнівні</i>	<i>Тяжкі</i>	<i>Легкі</i>
Вірогідність реалізації загроз	<i>Висока</i>	Нефункціонування середовища через відсутність енергетичних ресурсів	Перехід висококваліфікованих кадрів / консультантів до інших закладів	Низький рівень готовності суб'єктів до інформаційно-консультативної діяльності
	<i>Середня</i>	Зведення до мінімуму «живого» спілкування й консультаційної підтримки	Відсутність фінансування для підтримки ресурсів середовища	Наявність конкурентів з якіснішою організацією (функціонуванням) середовища
	<i>Низька</i>	Відсутність сучасного обладнання для підтримки середовища	Відсутність інформаційно-консультативних послуг у закладі	Невідповідна мотивація суб'єктів у інформаційно-консультативній діяльності

Отже, виявлено безперечні досягнення закладів освіти в напрямі створення сучасних, функціональних та динамічних інформаційно-консультативних середовищ, що відповідають вимогам часу та мають значний потенціал. Між тим, виокремлено потребу в якісному оновленні таких аспектів освітнього процесу, як-от:

– *концептуальних* – зміщення акцентів із безпосереднього керівництва інформаційно-консультативною діяльністю службами менеджменту закладу на опосередковане, із можливістю надання педагогам і студентам свободи вибору форм, методів і прийомів взаємодії, режимів і графіків роботи, електронних платформ і технологій у межах сформованої концепції інформаційно-консультативних послуг у закладі;

– *змістових* – створення нових і підтримка існуючих структур, що функціонують на основі ІКТ і дають змогу всім стейкхолдерам задовольнити свої пізнавальні, професійні й індивідуально-особистісні потреби шляхом інформаційного обміну та консультаційної підтримки. Це, зокрема, освітній хаб, технопарк, електронна бібліотека, система управління навчальним контентом, система управління навчанням, електронний документообіг, електронний кабінет, електронна методична скринька, електронна консультаційна платформа, навчальні SMART-системи, чат-боти, інформаційно-консультаційні канали тощо [102;121];

– *організаційних* – розроблення меж повноважень, засобів взаємодії, контролю і корекції діяльності, створення методичного забезпечення з підтримки методичних служб, відділів та інших підструктур закладу задля їх автономного функціонування в межах інформаційно-консультативного середовища [142];

– *техніко-технологічних* – розробка й запровадження спеціального матеріально-технічного, апаратного й програмного супроводу інформаційно-консультативного середовища закладу освіти [157, с.112-120].

Отже, отримані дані зумовлюють необхідність розроблення педагогічних умов, спеціальних формувальних засобів в організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

2.2. Обґрунтування педагогічних умов організації інформаційно-консультативного середовища закладу освіти

Сучасна система освіти України зараз модернізується та стрімко оновлюється, переходить від індустріального до інформаційно-технологічного європейського суспільства. Її головною метою є цілеспрямована підготовка конкурентоздатних фахівців, які мають високий рівень теоретичних знань і практичних навичок та зможуть швидко адаптуватись в інформаційному суспільстві. Досягнення цих показників

можливе завдяки ефективному розвитку інформаційного середовища та здатності застосування консалтингових послуг в системі освіти. Формування такої здатності залежить від чітко визначених завдань організації інформаційно-консультативного середовища.

У довідкових джерелах термін «*організація*» (з франц. *organisation*, з лат. *organizo* – надаю стрункого вигляду, улаштовую) тлумачиться в кількох значеннях: 1) як *структура*, а саме: внутрішня впорядкованість, погодженість взаємодії більш-менш диференційованих і автономних частин цілого, обумовлені його будовою; 2) як *процес* чи сукупність процесів або дій, що ведуть до утворення й удосконалення взаємозв'язків між частинами цілого; 3) у соціальному плані як *заклад чи інституція* – об'єднання людей, які спільно реалізують деяку програму або ціль і які діють на основі певних процедур і правил [12].

Оскільки організація (як процес) слугує функції управління, будь-яке управління є організаційною діяльністю, хоча і не зводиться до неї. Управління – особливим чином орієнтований вплив на систему, що забезпечує надання їй необхідних властивостей або станів. Одним із атрибутів стану є структура. Організувати – означає, насамперед, створити (або змінити) структуру [122].

Н. Кушнарєнко пояснює організацію (організування) як свідомий процес, спрямований на об'єднання та впорядкування взаємодії елементів у ціле, у результаті чого утворюється життєздатна, продуктивна й стійка система. Організаційний підхід до дослідження будь-якої системи як об'єкта управління означає вивчення її з погляду внутрішньої структури і зв'язків із усіма зовнішніми системами [184].

Отже, *організацією* інформаційно-консультативного середовища є сукупність дій або процесів, що ведуть до створення й удосконалення взаємозв'язків між компонентами й, урешті-решт, до створення цілісної системи інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

Виходимо з того, що *організація* є процесом чи діяльністю зі створення або вдосконалення взаємозв'язків між частинами та елементами системи з метою внесення впорядкованості в процеси та підвищення їх ефективності [25]. Організація будь-якої складової освітнього процесу дозволяє структурувати, упорядкувати педагогічні системи задля успішного досягнення поставленої мети їх функціонування, а саме: підготовки висококваліфікованих фахівців, розвинених, досвідчених спеціалістів, здатних швидко пристосовуватись до змін та модернізацій, готових до оновлення знань у галузях техніки, технологій, системах управління, організації праці в умовах ринкової економіки та стрімкого розвитку цифрових технологій [207].

Тож, вважаємо доцільним обґрунтувати педагогічні умови організації інформаційно-консультативного середовища, вимоги щодо продуктивного його функціонування та реалізації як для здобувачів освіти, так і для педагогічного персоналу; підвищення ефективності, що впливатиме на якість освітнього процесу.

Зміст поняття «педагогічні умови» розглядали багато вчених (В. Андреев, А. Литвин, Ю. Бабанський, Є. Хриков та ін.), які зазначили, що не існує єдиного визначення даного поняття. Всі дослідники розглядали «педагогічні умови» в контексті поняття «обставини», які обумовлюють напрям та завдання розвитку педагогічного процесу, визначають ефективність функціонування педагогічної системи [3; 110; 177], зумовлюють розвиток особистості, сприяють формуванню готовності до діяльності у новому середовищі. Створення певних педагогічних умов призначене для ефективного вирішення поставлених освітніх завдань. Визначаються педагогічні умови з урахуванням структури процесу, що реалізується. Водночас, педагогічні умови пояснюються дослідниками різнопланово, зокрема, як:

- середовище чи обставини, в яких реалізуються педагогічні чинники;
- система, складовими якої є певні чинники, ситуації, методи, що об'єктивно склалися та є необхідними для вирішення певного педагогічного

завдання [17; 37];

– середовище, в якому компоненти навчального процесу представлені в найкращій взаємодії, що дає викладачеві змогу результативно та якісно організувати навчальний процес та керувати ним, а тим, хто навчається – успішно працювати [37].

І. Воротникова наголошує, що ефективність організації інформаційно-консультативного середовища залежить від тих умов, що створюються в закладі для функціонування його соціального, просторово-предметного та психолого-педагогічного компонентів. З-поміж таких умов, що, насамперед, сприяють ефективному функціонуванню інформаційно-консультаційного середовища закладу освіти, можна виокремити організаційні, технічні, методичні та ресурсні [34].

Організаційні умови є сукупністю взаємопов'язаних обставин, які створюються на рівні менеджменту закладу задля досягнення запланованої мети й стосуються компетентного управління педагогами, їх професійною діяльністю, учнями, їх навчально-професійною діяльністю, батьками учнів, їх виховною діяльністю, соціальними партнерами, їх діяльністю з підтримки й розвитку професійної підготовки в закладі. Це, передусім, передбачає створення спеціальної організаційної структури в закладі освіти (інформаційного освітнього середовища, інноваційного хабу, центру тощо), яке забезпечує створення, функціонування та розвиток середовища, розробку його нормативно-правової бази [157]. А. Литвин виокремлює такі аспекти організаційних умов:

1. Єдину систему інформаційного забезпечення консультативної діяльності, що передбачає функціонування єдиного банку даних, зберігання та підтримку інформаційних фондів.

2. Підрозділи, які виконують роль структурнотвірних елементів для кожного виду і каналу інформації.

3. Режими інформаційного обслуговування суб'єктів освітньої діяльності.

4. Систему інформаційного маркетингу, що охоплює вивчення наявного попиту на навчальну інформацію; виявлення потреб у видах інформаційних послуг; визначення потенційного попиту на консультаційні послуги та види навчальної інформації; пошуку оптимальних механізмів поширення освітньої інформації та реклами закладу [110; 210].

Технічні умови організації інформаційно-консультативного середовища закладу освіти зважають на використання засобів електронного навчання та консультування (мультимедійні технології, інтернет-технології, вебтехнології, телекомунікаційні технології, SMART-технології), технічне, технологічне та єдине програмне забезпечення функціонування середовища. Очевидно, що дотримання належних технічних умов дозволяє враховувати можливості в поєднанні та використанні відповідних інструментів ІКТ як закладом освіти загалом, так і студентами, нарощування технічної і технологічної потужності комп'ютерного, електронного та мережевого обладнання [177, с.11-15; 213]. Крім того, необхідно враховувати, що цей процес, зі свого боку, вимагає більш високого рівня підготовленості викладачів та студентів до його ефективного використання. Це, своєю чергою, порушує проблему технологічної складової інформаційно-консультативного середовища, яка включає:

- інструментарій, що вможливорює роботу з усіма видами і форматами інформації, у т. ч. механізми її обробки, зберігання, оперативного пошуку та тиражування;

- розгорнуту систему засобів та інструментів ІКТ для підтримки багатоканального консультування в синхронному та асинхронному режимах;

- систему, що забезпечує введення в експлуатацію, сервісне обслуговування, ремонт та модифікацію технічних засобів, які використовуються інформаційно-консультативним середовищем.

Методичні умови відображають обставини, що вможливають формування системи підготовки кадрів високої кваліфікації з подальшою їх підтримкою в межах функціонування інформаційно-консультативного

середовища закладу освіти. Маються на увазі ефективні консультанти – особи, які надають консультативні послуги з використанням інструментів ІКТ [106]. Методичні умови також створюються з метою підтримки роботи середовища, оскільки в успішній методичній реалізації інформаційно-консультативного середовища закладу освіти вбачається досягнення мети якісної освіти [107]. Обов'язковою умовою вважаємо інформаційне забезпечення консультативної діяльності закладу, а конкретно – офіційний веб-сайт, електронний документообіг, електронні платформи, інформаційні канали із розміщеним навчальним контентом, керівництвами (текстовими, аудіовізуальними й мультимедійними) щодо його використання, понадкритичний обсяг структурованих інформаційних ресурсів в мережі закладу освіти [13; 110].

Ресурсні умови створюються, насамперед, з метою розробки, підтримки та вдосконалення інформаційно-консультативних ресурсів освітнього середовища, до яких належать: хмарні середовища, автоматизовані бібліотечно-інформаційні системи, системи управління навчанням та електронного документообігу, інноваційні освітні хаби, технопарки, електронні бібліотеки й сховища та інше [195]. Ресурси віддзеркалюють технічну й науково-методичну оснащеність інформаційно-консультативного середовища, що вимагає дотримання принципу доцільності та передбачає раціональне використання наявного потенціалу, планування кількості та якості необхідних і потенційно значущих ресурсів (інформаційних, матеріально-технічних, методичних, кадрових тощо) задля забезпечення якісного, результативного та оптимального функціонування інформаційно-консультативного середовища. О. Коновал і Т. Туркот зазначають, що до ресурсів також належить і спеціально створений контент, який охоплює:

- інформаційні масиви, що мають спрямування на надання навчальної та методичної підтримки суб'єктам навчального процесу;

- інформаційні масиви, створені задля самоосвіти, організації неформальної, інформальної освіти всіх користувачів системи інформаційної підтримки;

– інформаційні масиви, що забезпечують правомірність, якість та своєчасність прийняття управлінських рішень та проведення моніторингових і маркетингових досліджень у межах закладу [95, с. 242-261].

Створення ресурсних, методичних, технічних та організаційних умов у комплексі, спрямовано на розвиток всіх суб'єктів освітнього процесу – студентів, педагогів, адміністрації закладу, батьків та соціальних партнерів. Їх дієвість на рівні закладу освіти забезпечується організаційно-управлінською діяльністю адміністрації та педагогів та вможлиблює становлення інноваційної особистості майбутнього фахівця [164; 192].

Об'єднання вищезазначених факторів дає змогу сформулювати комплекс необхідних та достатніх педагогічних умов як обставин, за яких компоненти інформаційно-консультативного середовища закладу освіти функціонують в найкращому взаємозв'язку та створюють атмосферу плідної співпраці, забезпечують продуктивне викладання, ефективне управління навчальним процесом, а також якісне надання освітніх послуг [95; 110].

Обґрунтування педагогічних умов має на увазі їх співвіднесення з педагогічною дійсністю, відображенням складових інформаційно-консультативного середовища закладу освіти у їх найоптимальнішому функціонуванні.

Виходимо з того, що провідною метою в організації інформаційно-консультативного середовища закладу освіти є виведення освіти на новий якісний рівень, надання кваліфікованої консультативної допомоги через інтеграцію всіх учасників освітнього процесу між собою відповідними інформаційними потоками.

Також варто зазначити, що важливою педагогічною умовою, а тим паче для нашого дослідження, є консультування. У сучасному педагогічному досвіді використовуються декілька видів консультування, виокремимо ті, що відображаються в контексті нашого дослідження, а саме: 1) індивідуальні; парні; у малих групах; групові; 2) організаційні, методичні, навчальні, інформаційні, тематичні, вступні, оглядові, узагальнюючі; 3) моноспрямовані

(від педагога), інтерактивні й інтегровані; 4) диференційовані, що враховували рівень підготовленості до науково-дослідницької діяльності; 5) планові, поточні, ситуативні; 6) внутрішні та зовнішні [20; 24; 143; 193; 199].

Поєднання високої економічної ефективності та гнучкості в організації освітнього процесу, широке використання інформаційних ресурсів, суттєве розширення можливостей традиційних форм навчання, а також створення нових ефективних форм освітньої взаємодії – це ті складові якісної освіти, які забезпечує єдине інформаційно-консультативне середовище закладу освіти. Ці процеси, зі свого боку, сприяють підвищенню рівня інформаційної культури та інформаційної обізнаності, формування інтелектуально та творчо розвиненої особистості як студентів, так і педагогів, і менеджерів освіти. Водночас, вимагає певного рівня *готовність педагогічного персоналу та студентів до консультативної діяльності із застосуванням сучасних ІКТ*, що вважаємо першою необхідною педагогічною умовою організації інформаційно-консультативного середовища.

Готовність є однією з найважливіших умов організації інформаційно-консультативного середовища закладу. А. Андрієвська виокремлює компоненти готовності суб'єкта до діяльності в інформаційно-консультативному середовищі вбачаємо його ставлення, мотиви, знання про середовище, способи, методи та технології діяльності в ньому, навички та вміння їх практичного застосування [4].

Провівши діагностичний експеримент, ми дійшли висновку, що учасники освітнього процесу, а саме студенти та педагоги, не готові до використання можливостей інформаційно-консультативного середовища в своїй діяльності. У переважної більшості опитуваних відсутня мотивація до вивчення нового, до можливості самостійно отримувати знання та навички засобами ІКТ, частина опитуваних довіряє традиційним формам навчання та не бажає або не має мотивації щось змінювати. Також виявили, що в багатьох педагогічних працівників є внутрішній протест, недовіра до ІКТ, намагання використовувати традиційні форми інформаційного обміну та

консультування. У багатьох педагогів та студентів відсутні необхідні знання щодо різновидів педагогічних комп'ютерних технологій в організації консультування та інформаційного обміну та їх використання в конкретних освітніх ситуаціях. У значної кількості опитуваних немає необхідної сукупності умінь і навичок, сформованих інформаційних і методичних компетентностей. У них відсутнє чітке розуміння, як діяти задля налагодження активної взаємодії суб'єкта з консультантом, завдяки чому вони досягають свідомо поставленої мети, отримуючи інформаційно-консультаційну послугу. Часто педагоги та студенти не використовують консультації, бо не знають про те, що вони передбачені програмою їх підготовки.

Отже, нами було виокремлено основні показники готовності, що необхідні для використання інформаційно-консультативного середовища закладу освіти:

- усвідомлення потреби використання інформаційно-консультативного середовища у власній педагогічній (студентській) практиці;
- поінформованість педагогів та студентів про новітні технології в межах інформаційно-консультативного середовища, їх можливості та шляхи використання з метою професійного розвитку;
- зорієнтованість на самостійне здобуття знань та отримання консультативної підтримки засобами ІКТ;
- готовність до подолання труднощів, пов'язаних із використанням інформаційно-консультативного середовища [150, с. 251-254].

Тож, для студентів вбачаємо доцільним в процесі вивчення спеціальних дисциплін надавати знання та уміння користуватись можливостями інформаційно-консультативного середовища. За допомогою позааудиторної роботи, заходів із неформальної освіти, консультацій та факультативів можна підвищити рівень готовності студентів. Ще більш дієвим слід вважати цикл семінарів «Система консалтингових послуг закладу професійної освіти», який допоможе вирішити цю проблему.

Отже, готовність педагогічного персоналу та студентів закладу

професійної освіти до консультаційної діяльності засобами сучасних ІКТ забезпечить оновлення вимог до педагога та його кваліфікації, що стосуються не лише оволодіння сучасним змістом та методами навчання і виховання, а й усвідомленням нового місця та ролей педагога й стандартів професійної педагогічної діяльності, серед яких необхідно виділити такі педагогічні ролі: фасилітатора, модератора, тьютора, коуча, консультанта, ментора, наставника, едвайзера.

Для ефективного функціонування інформаційно-консультативного середовища необхідно, щонайперше, забезпечити його інтелектуальну складову. У закладі освіти мають бути мережні координатори – консультанти, які здійснюють управління процесами інформатизації; а педагогічні працівники мають ґрунтовно володіти знаннями прийомів роботи з новою комп'ютерною технікою й уміньми ефективно використовувати ці знання задля розв'язання педагогічних завдань; інформаційна культура учнів / студентів має бути на рівні, що дає їм змогу заглибитися у предметне середовище, проводити експерименти, моделювати, проєктувати, здійснювати інформаційний пошук, оволодівати професійними знаннями [77; 175].

Якщо в підтримку методичної служби закладу, електронних методичних скриньок і тематичних блогів буде створено інноваційний хаб, де педагоги зможуть займатись самоосвітою, підвищенням кваліфікації й педагогічної майстерності; де будуть проводитися методичні й навчально-професійні заходи, семінари-практикуми, проводитися педагогічний моніторинг й поширення педагогічного досвіду, будуть розроблені електронні форми, шляхи консультування через системи управління навчальним контентом, тоді всі учасники освітнього процесу зможуть самостійно отримувати консультаційну підтримку через елементи середовища.

Отже, така педагогічна умова як *готовність педагогічного персоналу та студентів до консультативної діяльності із застосуванням сучасних ІКТ* забезпечить оновлення вимог до педагога та його кваліфікації, що стосуються не лише оволодіння сучасним змістом та методами навчання й виховання, а й

усвідомлення нового місця та ролей (тьютора, модератора, фасилітатора, едвайзера) і стандартів професійної педагогічної діяльності [150]. За умови готовності педагогічного персоналу та студентів до використання інформаційно-консультативного середовища, відповідної їх освіченості та поінформованості будуть утворювати мотиви та цінності, знання та вміння, особистісні якості, що в сукупності здатні забезпечити інноваційний характер процесу професійної підготовки. Виконання цієї умови ставить як студента, так і педагога в дієву позицію, забезпечує змістовну реалізацію самостійної діяльності та якісне й результативне функціонування інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

Наступною важливою педагогічною умовою є *ресурсне забезпечення консультативної діяльності, що зорієнтовано на зміст професійної освіти*. До провідних ресурсів консультативної діяльності, необхідних для існування та функціонування інформаційно-консультативного середовища закладу, належать:

- технічні ресурси (фізична складова);
- кадрові ресурси (інтелектуальна складова);
- навчально-методичні ресурси (інформаційна складова).

Ресурсне забезпечення дозволяє в сфері професійної підготовки оптимально і якісно вирішити такі питання, як-от:

- планування освітнього процесу за різними програмами, рівнями та формами навчання;
- організацію в електронній формі навчальних заходів у режимі 24/7;
- надання всім учасникам освітнього процесу доступу до бібліотечної бази;
- організацію електронного документообігу;
- оперативне й змістовне подання навчального матеріалу та довідкової інформації в різних електронних форматах;
- перехід від домінування репродуктивної діяльності до творчої та консультативної;

– надання доступу учасникам освітнього процесу до інформації, пов'язаної з плануванням, організацією та моніторингом навчального процесу;

– забезпечення комунікативної взаємодії між викладачами, учнями (студентами) та управлінським апаратом;

– організацію роботи інноваційних хабів та професійних об'єднань;

– ефективне використання та постійне оновлення навчально-методичних комплексів і матеріалів;

– організацію самоосвіти, неформальної, інформальної та дуальної освіти [58].

Т. Мішеніна наголошує що створення інформаційно-комунікаційного середовища в закладі освіти повинно мати на меті побудову й використання інформаційних та автоматизованих систем; інструментальних засобів навчання; інформаційно-комунікаційних технологій; мережевих та мультимедійних технологій; хмарних технологій, можливостей вебсайтів електронної наукової бібліотеки, каталогів, системи дистанційної освіти та ін. [116].

Активне функціонування інформаційно-комунікаційного середовища на основі вище згадуваних технологій забезпечує виведення освіти на новий рівень, сприятиме розвитку навчальної, педагогічної, управлінської діяльності освітньої установи. Але успішний розвиток та функціонування його можливе лише за умови зацікавленості та готовності педагогів.

Для ефективного функціонування інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти необхідно реалізувати принаймні три провідні інструменти, а саме: створення чи то приведення у відповідність та ефективне функціонування сайту закладу освіти, створення інноваційного хабу та перехід на електронний документообіг.

Першочерговим завданням визначаємо створення або приведення у відповідність сайту закладу освіти. Він має забезпечити розширення освітніх можливостей через організацію процесу дистанційної освіти, відображення

діяльності здобувачів та педагогів для зовнішніх відвідувачів мережі Інтернет, інформаційної підтримки студентів, педагогів та батьків, проведення дистанційних батьківських зборів, семінарів, конкурсів, опитувань тощо. Це також дозволить реалізувати один із головних інструментів, а саме: консультування засобами ІКТ в межах організації інформаційно-консультативного середовища [83].

Ще однією освітньою інновацією слід вважати *освітні хаби*. Створення інноваційного хабу на базі закладу освіти необхідно розпочати зі створення електронних навчальних матеріалів та засобів підтримки освітнього процесу, це є найважливішим завданням у досліджуваному аспекті. Створенню електронних бібліотек, електронних освітніх ресурсів – засобів навчання, представлених у електронно-цифровій формі й таких, що використовуються з метою забезпечення освітнього процесу. Одним із напрямів діяльності інноваційного хаба мають стати освітні хмарні сховища, де могли б концентруватися інформаційно-освітні ресурси галузі, електронні підручники та довідники, енциклопедії, відеофільми, мультимедійні засоби, засоби тестування та інше, для індивідуальних та колективних форм навчання. Шлях до цих серверів має бути вказаний на сайті освітньої установи [46; 58; 152].

Для належного функціонування інформаційно-консультативного середовища доцільно запроваджувати *електронний документообіг*. Цей процес необхідно здійснювати послідовно та комплексно – разом із педагогічним колективом закладу за участю всіх посадових осіб та студентів. Важливим кроком реалізації цього проєкту є запровадження електронних (цифрових) журналів закладу, звітної документації, розкладу, тобто систем управління навчанням. Перспективами впровадження електронного документообігу в закладі освіти є організація надання широкого спектра послуг в електронному форматі для освітніх установ: прийом заяв, зарахування, надання даних про порядок проведення держатестації та ін. З метою зростання ефективності системи освіти здійснюється запровадження цифрових форм звітності у багатьох освітніх закладах країни [38; 118].

Отже, *ресурсне забезпечення консультативної діяльності, що зорієнтовано на зміст професійної освіти*, як важлива педагогічна умова, передбачає консультування, спрямоване на засвоєння студентами новітніх форм навчально-професійної та науково-дослідницької діяльності, вирішує питання технічного й методичного забезпечення середовища, надання дистанційних консультацій ефективними формами організації, серед яких синхронні й асинхронні, відстрочені, мережні, локальні, онлайніві та оффлайніві, реалізовані через листування, телефонний зв'язок, дописи, вебінари, вебфоруми, вебконференції, тематичні блоги, чати, чат-боти, спеціалізовані сайти й інформаційні канали.

Третьою важливою педагогічною умовою вважаємо *здійснення багатоканального і багатопрофільного он-лайн консультування, що реалізовує функції інформаційного середовища закладу освіти*.

Відзначимо, що багатоканальне консультування в межах функціонування інформаційно-консультативного середовища закладу освіти – це можливість одночасно надавати велику кількість незалежних консультацій, передавати інформаційні повідомлення чи рекомендації з їх пошуку, консультуючи в такий спосіб значну кількість користувачів. При цьому багатопрофільне консультування – це консультування за декількома напрямками фахівцями, які спеціалізуються в різних галузях знань і суспільної практики.

Багатоканальне консультування для учасників освітнього процесу розглядаємо як консультування для зацікавлених у ньому користувачів, що може бути проведене разом із запрошеними консультантами – експертами галузі, фахівцями з вузькопрофільних сфер, дотичних до діяльності закладу професійної освіти. У цьому разі кожен з учасників проблемної ситуації отримує конкретні рекомендації, має можливість виявити причини та можливі наслідки, допомагати іншим у подоланні труднощів.

Як приклад багатоканального консультування пропонуємо створення на базі навчального закладу інноваційного хабу, опосередковане консультування

за допомогою методичної скриньки. Гарною практикою є введення постійнодіючих лекторіїв, гостьових лекцій, клубів тощо.

Багатопрофільне консультування передбачає обмін інформацією не з одного конкретного предмета чи питання, а з різних. Воно повинно створювати можливість для отримання знань та формування навичок незалежно від користувача. Послуги в інформаційно-консультативному середовищі закладу освіти можуть отримувати не лише студенти, а й педагогічний персонал, батьки, релевантні групи населення, соціальні партнери, причому за всіма видами їх діяльності, дотичними до діяльності закладу. Провідною функцією інформаційно-консультативного середовища закладу освіти є підтримка якості освітніх послуг із формування високо компетентного фахівця в процесі його фахової підготовки. Це передбачає інформаційну підтримку суб'єктів середовища, забезпечення їх інтерактивної взаємодії з об'єктами середовища, комунікацію та співпрацю, координацію діяльності під час багатоканальної взаємодії, розвивальну спрямованість суб'єктів середовища та професійну зорієнтованість багатопрофільних консультацій [55].

Багатоканальне й багатопрофільне консультування реалізує різні форми та методи отримання інформації, здійснюючи це за допомогою ряду педагогічних комп'ютерно зорієнтованих технологій (мультимедійних, гіпертекстових, хмарних, телекомунікаційних, інтернет-, web-, SMART-технологій, автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем, систем автоматизованого документообігу, управління навчання та управління навчальним контентом тощо) та інтерактивних технологій, технологій організації педагогічної взаємодії й співпраці, моніторингу якості освітнього процесу (інноваційний хаб, технопарк, коворкінг тощо) [117, с. 246-260].

Тож, ще однією педагогічною умовою в нашому дослідженні є *креативно-розвивальна суб'єкт-суб'єктна взаємодія через інструменти ІКТ, яка ініціює методологічну рефлексію педагогів і студентів у консультативній діяльності.*

Під креативно-розвивальною взаємодією маємо на увазі сукупність взаємозв'язків, які забезпечують різнобічний розвиток суб'єктів у межах інформаційно-консультативного середовища закладу, ініціюють їх творчу, новаторську діяльність, що характеризуються здатністю до продукування принципово нових ідей, спрямованих на підвищення якості професійної підготовки й формування інноваційної особистості.

Різновидом педагогічної взаємодії, як збігу впливу з боку одних комунікантів та його прийняття іншими комунікантами [32], є суб'єкт-суб'єктна взаємодія. Підкреслюючи цей гатунок педагогічної взаємодії, наголошуємо на рівності суб'єктних позицій усіх залучених до інформаційно-консультативного середовища осіб, при яких результат дії одного з них впливає на інших, змінюючи в такий спосіб їхню поведінку в динаміці, забезпечуючи їх творчий саморозвиток і самовдосконалення.

У організованому інформаційно-консультаційному середовищі мають бути чітко прописані всі рольові позиції суб'єктів, їх права й повноваження, функціональні обов'язки, межі й потенціал для вияву творчої ініціативи, свободи у виборі форм, видів і способів діяльності. Виокремлюємо два види такої взаємодії, доцільні в інформаційно-консультативному середовищі закладу освіти:

– «суб'єкт – середовище», де педагог чи студент є проінформованими та підготовленими, самостійно знаходять інформацію, її опрацьовують та використовують з метою саморозвитку;

– «суб'єкт – консультант», тобто отримання суб'єктом необхідної підтримки в роботі з інформацією від компетентного консультанта або безпосередньо (через спілкування в різних форматах), або опосередковано (через керівництва, приписи, пам'ятки, інструкції) [32; 157].

Здатність суб'єкта усвідомити, систематизувати й адаптувати до досліджуваного об'єкта, згідно з його природою й сутнісними характеристиками, цілі діяльності, методи й засоби її здійснення фіксує категорія методологічна рефлексія. Методологічна рефлексія посідає важливе

місце в структурі особистості, оскільки сприяє побудові оптимальної моделі організації діяльності, зокрема в межах інформаційно-консультаційного середовища, допомагає вносити корективи в створювану модель і в реальний процес організації, розвиваючи, в такий спосіб, «особистісний ресурс» [42]. Ця властивість суб'єктів інформаційно-консультативного середовища закладу освіти – студентів, їх батьків, педагогічного персоналу, менеджменту закладу, соціальних партнерів, уможлиблює ефективне засвоєння регламенту надання та споживання консультаційних послуг, здобуття вмінь, навичок і досвіду творчої, новаторської діяльності, спроможності генерувати нові ідеї і проекти та втілювати їх в життя за підтримки засобів середовища, забезпечить гнучкість і комфортність освітнього процесу та значно покращить якість освіти.

Креативно-розвивальна суб'єкт-суб'єктна взаємодія через інструменти ІКТ здатна реалізувати постійний та системний зв'язок служб закладу освіти з тими, хто потребує консультацій, поєднання в одному середовищі широкого вибору навчального програмного забезпечення, педагогічних комп'ютерно зорієнтованих технологій та значного кола безкомп'ютерних навчальних інструментів, забезпечить перехід від жорсткої нормативності освітнього процесу до наукового пошуку, саморозвитку, творчості та підвищенні кваліфікації як студентів, так і педагогів.

Варіантами реалізації суб'єкт-суб'єктної взаємодії через інструменти ІКТ в рамках організації інформаційно-консультативного середовища вбачаємо через комунікатори, платформи, сайти закладу, зворотній зв'язок, чат-бот, відео інструкції та інші.

Створити представлену вище умову можна завдяки започаткуванню в закладі освіти інноваційного хабу як фізичного простору ефективної креативно-розвивальної взаємодії, коворкінгу й середовища професійного зростання педагогів та студентів.

Отже, з огляду на зазначене та враховуючи спрямованість нашого дослідження, виокремлені педагогічні умови будуть сприяти оптимальній

організації та ефективному функціонуванню інформаційно-консультативного середовища закладу освіти, якщо створюватимуться в комплексі.

2.3. Моделювання методики організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти

У межах інформаційного освітнього середовища сьогодні існує чимало феноменів, які забезпечують його інноваційний розвиток та якісне надання консультативних послуг. Серед них, зокрема, веб-сайт закладу, освітній хаб, автоматизовані системи документообігу та консультування (Р. Гуревич, А. Гуржій, Л. Калініна, А. Кушнірук та ін. [51; 52; 54; 84; 105]). У такому середовищі можливо та педагогічно доцільно використовувати ще й такі інструменти організації освітньої та консультаційної взаємодії як гейміфікація, коворкінг, мультимедійні та інтерактивні технології, SMART-технології, соціальні медіа та хмарні сховища (О. Гриценчук, М. Кадемія, М. Козяр, Т. Ткаченко, Л. Шевченко, С. Наход, М. Топузов [46; 81; 117; 170; 183]).

Для впорядкування кожного зі згадуваних процесів доцільно розробити спеціальну *методику* як сукупність взаємозв'язаних способів та прийомів раціонального проведення будь-якої роботи [42]. У своєму дослідженні інформаційно-консультативне середовище розглядаємо як систему, якій притаманні такі властивості як цілісність, емерджентність, організованість, структурність, розвиток, стійкість і надійність. У структурі такого середовища виокремлюємо соціальний, просторово-предметний та психолого-педагогічний компоненти [176]. Тож, під *методикою організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти* маємо на увазі поетапну організацію всіх компонентів такого просторового оточення, де всі учасники освітнього процесу (педагоги, студенти, батьки, абітурієнти та інші зацікавлені сторони) можуть отримати кваліфіковану консультацію, інформаційну допомогу, педагогічну підтримку у вирішенні

конкретних проблем, пов'язаних із взаємодією з середовищем засобами сучасних ІКТ та цифрових інструментів [89].

Нині стрімко збільшується кількість сфер людської діяльності, які застосовують моделювання як один із головних етапів створення чогось нового або вдосконалення вже існуючого. Організація та функціонування інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти також передбачає застосування моделювання, яке є одним із провідних методів та інструментів у емпіричних та теоретичних дослідженнях освітніх процесів.

Модель (від лат. *modulus* – «міра, аналог, зразок, взірець») – відтворення чи відображення об'єкту, задуму (конструкцій), опису чи розрахунків, що відображає оригінал. Це система, дослідження якої слугує способом для отримання інформації про іншу систему; представлення деякого реального процесу, пристрою чи концепції в наочному, узагальненому схематичному вигляді. Логічним результатом моделювання є модель, яка демонструє та відтворює властивості, зв'язки, схематично зображує оцінку та прогноз у розв'язанні певного дослідницького завдання [40, с. 62-69].

У нашому дослідженні поняття «модель» будемо розглядати відповідно до потрактування В. Петрушенка, а саме: як наочний образ процесу організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, що віддзеркалює провідні ідеї його функціонування [128]. А модель методики організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти будемо формувати шляхом послідовної реалізації таких кроків:

- формулювання мети та завдань створення та організації інформаційно-консультативного середовища в закладі професійної освіти;
- побудова образу й структури інформаційно-консультативного середовища в закладі професійної освіти, виокремлення елементів, що забезпечують модельований процес та впливають на його результат;
- систематизація результатів інформаційного пошуку в напрямі розв'язання поставлених завдань – визначення концептуальних засад

функціонування середовища, обґрунтування й запровадження педагогічних умов, селекція методів, форм і технологій організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти;

– візуалізація отриманої структури моделі організації інформаційно-консультативного середовища та зв'язків між компонентами.

В основу створення функціональної моделі покладаємо наукове уявлення щодо цілей, завдань, змісту, методики і способів організації інформаційно-консультативного середовища, а також очікування стосовно результатів його функціонування у вирішенні провідних завдань закладу професійної освіти.

Модель методики організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти є цілісною сукупністю освітніх ситуацій, які поступово змінюють одна одну. Під освітньою ситуацією розуміємо систему педагогічних умов та стимулів, що висуває перед суб'єктом необхідність усвідомленого вибору, коригування та реалізації власної моделі навчання, тобто здійснення самостійної та результативної навчальної діяльності. Інформаційно-консультативне середовище, що розробляється, реалізує такі функції:

- оперативна доставка навчальної інформації користувачу середовища;
- здійснення взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу та зворотного зв'язку з педагогами;
- можливість отримання консультаційної підтримки 24/7;
- забезпечення індивідуальної та групової самостійної роботи [79].

У запропонованій моделі структуруємо формувальні впливи щодо організації інформаційно-консультативного середовища в закладі професійної освіти у цільовий, організаційно-змістовий, оцінювально-результативний блоки (див. рис. 2.4). Конкретизуємо їх зміст, здійснюючи декомпозицію зазначених елементів моделі.

Цільовий блок віддзеркалює сутність організації інформаційно-консультативного середовища закладу освіти, описує мету та завдання,

підходи та принципи, на які спирається методика його організації в закладі освіти.

Рис. 2.4 Структура методичної моделі організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти

Виходимо з того, що головною метою організації інформаційно-консультативного середовища закладу освіти є виведення освіти на новий якісний рівень, підвищення рівня інформаційної культури та інформаційної обізнаності здобувачів, надання кваліфікованої консультативної допомоги й підтримки всім учасникам освітнього процесу, формування інтелектуально та творчо розвиненої особистості як студента, так і педагога чи керівника, та поєднання всіх учасників освітнього процесу між собою відповідними інформаційними потоками [103; 116].

Для конкретизації напрямів досягнення бажаного результату було визначено такі завдання:

– автоматизація та осучаснення освітнього процесу в умовах

глобалізованого суспільства;

- реалізація можливості отримання консультативної підтримки незалежно від часу та територіального місцезнаходження;

- використання засобів цифрових технологій у межах традиційної освіти;

- сформування в суб'єктів освітнього процесу готовності до використання засобів ІКТ в управлінській, методичній, навчальній, виховній та самоосвітній діяльності [106].

Виходячи з мети та завдань проєктованої методики, виокремлено методологічні підходи та загальнодидактичні й спеціальні принципи організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

Принцип цілеспрямованості організації інформаційно-консультативного середовища реалізується через головну мету розвитку закладу професійної освіти, що виявляється у створенні організаційних, методичних і змістовних основ та забезпечення його функціонування в мінливих ринкових умовах; чітке визначення завдань, на виконання яких спрямовується зміст діяльності середовища на певному етапі розвитку закладу.

Принцип відкритості наголошує на вільному доступі всіх учасників освітнього процесу до інформаційно-консультативного середовища, його ресурсів, на створенні в ньому певних ніш для реалізації активних партнерських зв'язків із громадськістю, з підприємствами та організаціями-партнерами закладу [87].

Відкритість виступає провідним принципом інноваційних теорій та систем. Створює неосяжні можливості для соціалізації та виховання індивіда. Принцип відкритості означає захищеність громадянських прав молоді, виступає гарантом її цивілізованого майбутнього.

Важливим в реалізації принципу відкритості інформаційно-консультативного середовища закладу є забезпечення збереження

персональних даних всіх його учасників. При максимальній відкритості створюються найбільш сприятливі умови для розвитку здібностей та обдарувань студентів та суспільства загалом. Організація системи відкритих взаємозв'язків в інформаційно-консультативному середовищі багато в чому забезпечує реалізацію ідеї єдності здобуття освіти та розвитку студентів. Цим створюється головна умова для вирішення фундаментального науково-практичного завдання – організації єдиного та безперервного педагогічного процесу в єдиному освітньому просторі.

Принцип зв'язку навчання із консультуванням в інформаційно-консультативному середовищі закладу передбачає виконання таких вимог: професійна спрямованість усього освітнього процесу; постійна підтримка й консультування здобувачів освіти в межах їх професійного становлення; посилення консультативної підтримки педагогічного персоналу закладу [24].

Принцип доступності означає створення концепції відповідних рівнів доступу до ресурсів середовища як здобувачів, так і педагогічного персоналу та інших стейкхолдерів; формування в них певного рівня готовності до використання ресурсів; адаптацію форм репрезентації ресурсів та педагогічної підтримки й консультування до індивідуальних, вікових особливостей і потреб учасників освітнього процесу [145].

Юзабіліті принцип у межах нашого дослідження був заснований на врахуванні інтересів користувачів, що дозволяє повніше використовувати резерви сайту і підвищити багаторазово його ефективність. Юзабіліті аналіз має на увазі оцінювання загальної зручності й комфортності роботи з інформаційними ресурсами.

Принцип цілісності та системності передбачає організацію інформаційно-консультативного середовища як системи, тобто сукупності елементів, що перебувають у певних стосунках і зв'язках між собою і утворюють відповідну цілісність, єдність. Згідно цього принципу, середовище має будуватися як структура, упорядкована взаємозалежними елементами та їх функціональними зв'язками, об'єднаних загальною метою.

Принцип безпечності має забезпечити застосування здоров'язберезувальних технологій у інформаційно-консультативному середовищі, що націлені на створення нешкідливих умов перебування, навчання та праці в закладі освіти та в його інформаційному середовищі, вирішення завдань раціональної організації освітнього процесу, відповідності навчального й фізичного навантаження реальним можливостям студентів і педагогічного персоналу [151, с. 483-487].

Принцип гейміфікації в організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти має на увазі поширення гри на різні аспекти. У межах цього принципу гра й змагальність розглядаються як методи навчання, мотивації та розвитку, і як форми виховної роботи, і як засоби організації середовища та цілісного освітнього процесу в закладі загалом. Цей принцип допоможе залучити природні людські інстинкти, такі, як конкуренція, статус, альтруїзм, самовираження до організації інформаційно-консультативної діяльності [125]. А індикатором досягнення цілей та завдань за цим принципом має стати опис програмних результатів навчання здобувачів та рівень професійної майстерності педагогічного персоналу, прописаних мовою компетентностей та у вигляді шкал відповідності в їх досягненні.

Принцип гнучкості чи мобільності інформаційно-консультативного середовища закладу передбачає наявність механізмів оперативного та безперервного оновлення засобів, способів, організаційних форм середовища, змісту навчання, дидактичних і методичних матеріалів згідно з потребами користувача середовища [145].

Принцип випередження чи динамічності інформаційно-консультативного середовища закладу реалізує наукове прогнозування необхідних змін, вимагає більш швидкого й гнучкого розвитку та перебудови середовища відповідно до потреб користувачів, мобільного оновлення його напрямів функціонування. Цей принцип орієнтує на широке й активне використання нових форм, методів, засобів інформаційно-консультативної діяльності, застосування новаторських підходів до організації середовища.

Під час організації інформаційно-консультативного середовища слід використовувати певні *методологічні підходи*, які мають забезпечити ціннісні, формальні, змістовні способи доступу та розподілу інформації в середовищі.

Системно-структурний підхід полягає в організації та підтримці інформаційно-консультативного середовища як системи, цілісної множини елементів у сукупності взаємозв'язків між ними, що зумовлює наявність певних системних атрибутів – цілісності, цілеспрямованості функціонування, емерджентності, неадитивності, структурності й ієрархічності [29].

Синергетичний підхід розглядає процес організації інформаційно-консультативного середовища в закладі професійної освіти як створення системи, здатної до природної самоорганізації й саморозвитку, як самодетермінованої системи із нерівноваженою динамікою розвитку, притаманними їй флуктуаціями, станами нестійкості, хаотичності, відкритості (дисипатизму), нелінійності, біфуркаційності, імовірності та випадковості процесів, багатовимірності тощо [111]. Така система самоорганізується й інтегрується в єдину цілісність не лише під впливом зовнішніх чинників, але й за рахунок використання внутрішніх, закладених у середовище, можливостей і механізмів, зокрема впливу на мотивацію суб'єктів (користувачів і організаторів середовища), рівень їх інформаційної компетентності та цифрової грамотності, створення багатоканальної консультативної взаємодії.

Креативно-розвивальний підхід забезпечить розвиток самостійності, активності та ініціативи користувачів, оскільки реалізує нестандартні способи задоволення потреб, новизну й творчість в консультуванні, підтримку авторських програм, інноваційних проєктів, творчих робіт. Безумовним показником запровадження цього підходу є здатність користувачів інформаційно-консультативного середовища модифікувати, комбінувати, ранжувати власну діяльність у нестандартному розрізі задля особистісного й професійного розвитку [33].

Когнітивний підхід у організації інформаційно-консультативного

середовища закладу професійної освіти сприятиме перетворенню пропонованої інформації в індивідуальні предметні, технологічні знання користувачів.

Соціотехнічний підхід ґрунтується на необхідності інтеграції соціальної та технічної сторін організаційної діяльності інформаційно-консультативного середовища. У цьому контексті значна увага приділяється введенню інноваційних технологій у освітній процес та засоби діловодства, інтенсифікації міжособистісних зв'язків, естетизації та підвищення ергономічних характеристик робочого простору в межах середовища закладу освіти [44].

Методологічний підхід має на увазі побудову чіткої методології організації та функціонуванні інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, із розподілом функцій, ролей, прав і протоколів доступу, створення стратегій інформаційного обміну та консультативної підтримки, а також способів, прийомів, процедур, що забезпечують реалізацію середовища в практичній діяльності.

Наступний, *організаційно-змістовний блок* моделі описує зміст та шляхи організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, узгоджує структурну послідовність та етапи цього процесу.

Інформаційно-консультативне середовище – це системно організована сукупність інформаційного, організаційного, методичного, технічного та програмного забезпечення, що сприяє виникненню й розвитку інформаційно-навчальної взаємодії між учнем, викладачем, методичною службою закладу і засобами нових інформаційних технологій.

На основі аналізу першоджерел (В Биков, Р. Гуревич, А. Гуржій, М. Кадемія, В. Кремень, Г. Романова, О. Спирін,) встановлено, що до основних напрямів формування інформаційно-консультаційного середовища закладу освіти належать наступні:

– організаційний – створення організаційної структури в закладі освіти

(служби, ради, центру), що забезпечує функціонування та розвиток середовища, розробку його нормативно-правової бази;

– технічний – технічне та технологічне забезпечення функціонування середовища;

– методичний – формування системи підготовка кадрів для роботи в середовищі, методична підтримка роботи середовища;

– ресурсний – розробка, підтримка та вдосконалення інформаційно-консультативних ресурсів [13; 49; 82; 99; 116].

Поступове насичення цих складових завдяки реалізації різноманітних проєктів забезпечить поступове формування локальних середовищ закладу, що включають засоби телекомунікації та Інтернет-ресурси, дозволить сформувати єдине освітнє інформаційно-консультативне середовище, яке поєднує консультування, інформаційно-комунікаційний та фізичний простір освітніх установ вітчизняної та світової системи освіти загалом. Його метою буде не лише підготовка та супровід освітнього процесу, а також консультування всіх учасників освітнього процесу, що забезпечують вихід на єдиний Стандарт освіти для закладів освіти того чи іншого профілю.

У результаті дослідження нами виокремлені **форми**, які застосовуються при організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти. Серед них багатоканальні та багатопрофільні консультації, що здійснюються через тренінгові заняття, тренінг-сесії, воркшопи, діагностично-розвивальні курси, методологічні семінари, вступні елективні курси, методичні об'єднання, гурткова робота, заходи на базі інноваційного хабу закладу, організаційно-наукові заходи, лекторії, тематичні методичні тижні й дні, інформаційно-рекламна діяльність, електронна методична скринька, елективні й факультативні курси, освітньо-наукові ресурси, конференції тощо.

Моделювання організаційно-змістового блоку методики, з огляду на виокремлені педагогічні умови організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, зумовило пошук додаткових

формувальних заходів. Провівши анкетування, вивчивши стан та аналіз проблем і дослідивши шляхи використання ІКТ в закладі професійної освіти, ми дійшли висновку щодо необхідності розробки циклу методичних семінарів для здобувачів освіти та педагогічного персоналу.

Тож, задля надання цілеспрямованості в формуванні готовності адміністрації, викладачів та студентів до ефективної діяльності в межах інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, нами було підготовлено та апробовано цикл із 5 семінарів «Система консалтингових послуг закладу професійної освіти». Кожне із занять передбачало включення викладачів та студентів до активного обговорення засобів організації інформаційно-консультативного середовища, методів і прийомів його реалізації, обмін думками й досвідом у використанні інформаційних технологій у закладі освіти та підготовки компетентних фахівців.

Принагідно слід акцентувати на тому, що для ефективного функціонування інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти необхідно створити в закладі спеціальну консалтингову службу, забезпечити працездатність веб-сайту закладу освіти як способу інформаційної взаємодії консалтингової служби з іншими суб'єктами освітнього процесу, запустити електронний документообіг та інформаційний обмін у сфері надання консультаційних послуг, запровадити роботу інноваційного хабу [46; 58] .

Першочерговим завданням є налаштування під потреби консультативних послуг *вебсайту закладу освіти*. Сайт має забезпечувати розширення освітніх можливостей через організацію процесу дистанційного й змішаного навчання, відображення діяльності студентів та педагогів для зовнішніх відвідувачів мережі Інтернет, інформаційної підтримки студентів, педагогів та батьків, проведення дистанційних заходів (батьківських зборів, семінарів, конкурсів, опитувань тощо) та реалізовувати консультативну діяльність у закладі за допомогою цифрових інструментів [167].

У передовому педагогічному досвіді закладів професійної освіти широко застосовуються електронні кабінети здобувачів освіти і педагогічного персоналу, електронні методичні кабінети, електронні системи управління закладом освіти (Атомс, «Нові знання», jSolutions, G Suite for Education, Microsoft Office 365 Education, NetШкола Україна, Електронний деканат тощо), що взаємодіють з ЄДЕБО, ІСУО (Інформаційна система управління освітою) та іншими структурами, які опікуються проблемами регулювання якості надання освітніх послуг. Сайт закладу має підтримувати системи управління навчання та системи управління навчальним контентом, навчальні SMART-системи, електронну бібліотеку закладу, забезпечувати зворотний зв'язок і багатоканальну та багатопрофільну консультативну взаємодію [105].

Отже, сайт закладу – це єдиний, відкритий, доступний педагогам, студентам та батькам, управлінцям та іншим фахівцям інформаційний простір, що комплексно відображає діяльність закладу та надає, окрім цього, й консультативні послуги. Сайт закладу – це джерело актуальної інформації та ефективний інструмент консультування всіх учасників освітнього процесу.

Між тим, сьогодні, поряд із бібліотекою закладу, значну інформаційно-консультативну підтримку надають *освітні хаби* – середовище для «спеціальної» спільної діяльності; освітній простір, де є можливість ефективно та оперативно акумулювати інтелектуальний потенціал, розвиватись та набувати компетентності незалежно від віку та статті [46].

Реалізація проекту створення та функціонування освітнього інноваційного хабу в структурі інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти вирішує такі проблеми:

– підготовка висококваліфікованих, конкурентоздатних спеціалістів, що володіють професійним та інноваційним мисленням та компетентностями не лише в певних галузях знань, але й досвідом інноваційного підприємництва – застосування своїх знань на практиці, а також уміннями здійснювати розвиток своєї професійної сфери діяльності;

– отримання результатів інтелектуальної діяльності, що мають

одночасно евристичний зміст, потенціал підвищення якості життя населення України і значний комерційний потенціал.

Головними технологіями, що застосовуються в діяльності інноваційного хабу, є коворкінг (спільної творчо-пізнавальної діяльності), а також інформаційні й хмарні технології, навчально-методичні веб-квести [117.].

Створення інноваційного хабу на базі закладу освіти необхідно розпочати зі збору та систематизації електронних навчальних матеріалів та засобів підтримки освітнього процесу. Створення електронних бібліотек, *електронних освітніх ресурсів* – змістової основи навчання, представленої в електронно-цифровій формі, структурованих відповідно до цілей користувачів, є найважливішим завданням у досліджуваному аспекті.

Одним із напрямів діяльності інноваційного хабу має стати створення хмарних сховищ, де могли б концентруватися інформаційно-освітні ресурси галузі, електронні підручники та довідники, енциклопедії, відеотьюторіали, мультимедійні засоби, засоби тестування та інше, відібрані для організації індивідуальних та колективних форм навчання й консультування. Маршрут доступу до цих серверів має бути вказаний на сайті освітньої установи.

КМ України затвердив Положення про програмно-апаратний комплекс «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (2021), що забезпечує перехід, у т. ч. закладів професійної (професійно-технічної) освіти та управлінь освітою місцевого та обласного рівнів (створення відповідних модулів в ПАК «АІКОМ»), до електронного документообігу, що є актуальним для інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти [2].

Системи автоматизованого документообігу – інформаційні системи і технології, що забезпечують процес створення, управління доступом і поширення електронних документів, а також контроль над потоками документів в організації. Запровадження електронного документообігу в межах створення інформаційно-консультативного середовища необхідно здійснювати послідовно та за участю всього педагогічного колективу, усіх

посадових осіб, здобувачів освіти. Важливим кроком реалізації цього проєкту є запровадження електронних (цифрових) журналів закладу, електронного розкладу, електронної документації для проведення контрольних заходів і звітності [38; 180].

Перспективами впровадження електронного документообігу в закладі освіти є надання широкого спектра послуг в електронному форматі для освітніх установ: звітність, комунікація, сповіщення, опитування, голосування, оперативні збори даних, оптимізація даних бізнес-процесів, прийом заяв, зарахування, надання даних про порядок проведення держатестації тощо.

Варто зазначити, що в організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти необхідно виокремити такі технології як: технології підтримки середовища, технології організації педагогічної взаємодії та комунікації та інформаційно-когнітивні технології, які дадуть змогу як студентам, так і педагогічному персоналу сформувати необхідні вміння й навички, зорієнтуватися в обсязі поставлених завдань і способах їх розв'язання. До технологій підтримки середовища включаємо:

Дидактичні технології – технології, які спрямовані на надання знань користувачам, у результаті використання яких студенти та педагоги отримують нові знання та навички.

Тренінгові технології – технології тренування, у результаті застосування яких відбувається формування й відпрацьовування умінь і навичок використання можливостей ІКТ та інформаційно-консультативного середовища закладу.

Коучингові технології – технології консультування й тренування, що формують у студентів та педагогів здатність використання можливостей ІКТ та інформаційно-консультативного середовища закладу та виявляють мотиви та формують цілі такої діяльності.

Проєктні технології – технології, зорієнтовані на створення певного навчального продукту, що має особистісну, суспільну значущість та

характеризується оригінальним підходом до вирішення певного навчального завдання.

Тестові технології – технології, що забезпечують різні форми й види контролю процесу й результату використання можливостей інформаційно-консультативного середовища закладу.

Також варто виокремити педагогічні технології, які забезпечать належний рівень надання консультативних послуг – технології організації педагогічної взаємодії та комунікації, а саме: *інтерактивні технології, технології організації педагогічної взаємодії й співпраці, технології моніторингу якості освітнього процесу*, описані нами в розділі 1.

У контексті нашого дослідження, зважаючи на те, що інформаційно-консультативне середовище є багатокомпонентним комплексом освітніх ресурсів і технологій, які забезпечують урешті-решт належний рівень надання освітніх послуг і професійне становлення майбутнього фахівця, варто виокремити когнітивні технології.

Когнітивні (пізнавальні) технології – інформаційні технології, спеціально орієнтовані на розвиток інтелектуальних здібностей людини, які розвивають уяву і асоціативне мислення, способи трансформації пізнавальної поведінки (119, с. 40-45.).

Зі свого боку, М. Чувасов інформаційно-когнітивні технології визначає як сукупність інформаційно-когнітивних методів, засобів (аналізу, рефлексії, моделювання, проєктування, планування) і когнітивно-технологічних процедур, які забезпечують перетворення інформації в знання, збуджують мотиви, емоції, вольові зусилля, активізують когнітивні дії в проблемних ситуаціях задля розвитку творчих здібностей і досягнення позитивного результату в навчально-пізнавальній діяльності [182, с.164-169.].

До інформаційно-когнітивних технологій, які можуть бути застосовані в організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, слід включити: когнітивну графіку (інфографіка, опорні конспекти В. Шаталова, інтелект-картки Т. Б'юзена [198], картки понять Д. Новака [211],

технології розвитку критичного мислення (есе, діаграми Ейлера-Вена, «Кластери», «Ключові терміни», «Т-схема», «Інсерт», «Читання з зупинками або запитання Блума»), мультимедійні технологій (3-Д графіка, інфографіка, звуковий та відеоряд, динаміка зображень, інтерфейси віртуальної реальності), скрайбінг – технологія покрокової побудови візуальних когнітивних моделей синхронно з вербальним описом під керівництвом педагога, технології віртуальної реальності (комп'ютерні лабораторії, симулятори та емулятори) й технології доповненої реальності, що дозволяють накласти віртуальні об'єкти на об'єкти реального світу, отримати дозовану допомогу у вирішенні проблеми [206].

Розроблювана нами методика має процедурно втілювати запропоновані засоби формування інформаційно-консультативного середовища. Користуючись результатами досліджень Ю. Жука, М. Кадемії, Л. Кондрашової [82; 94; 122], виокремлюємо наступні етапи організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти:

1) *Організаційно-методичний* – на даному етапі здійснюється аналіз досвіду та визначення цілей інформаційно-консультативного середовища, що охоплює аналіз оцінки його потреб, умов та потрібних ресурсів, рівня готовності студентів та педагогів до його використання, аналіз можливостей та технічного забезпечення закладу.

2) *Діяльнісно-продуктивний етап* – здійснення проектування та створення інформаційно-консультативного середовища відповідно до цілей – розробка моделі, стратегії, добір змістової складової, технологій, матеріально-технічного та програмного забезпечення для його реалізації, здійснення заходів для створення та організації інформаційно-консультативного середовища закладу. На цьому етапі доцільним є модульне структурування формувальних засобів. Під час реалізації кожного модуля (препаративний, орієнтовний, виконавчий, рефлексивний) мають здійснюватися заходи, що забезпечують функціонування інформаційно-консультативного середовища, своєчасне виявлення недоліків та їх коригування.

3) *Контрольно прогностичний етап* – використання готового продукту в освітньому процесі – апробація інформаційно-консультативного середовища закладу відповідно до методичних рекомендацій, виявлення сильних та слабких сторін його використання, встановлення доцільності та визначення критеріїв оцінки ефективності та рівнів задоволеності станом інформаційно-консультативного середовища закладу.

Варто зазначити, що оптимальній організації інформаційно-консультативного середовища закладу освіти сприяє створення визначених нами педагогічних умов. Зокрема, достатній рівень *готовності педагогічного персоналу та студентів до консультативної діяльності із застосуванням сучасних ІКТ* дозволяє у психологічному, когнітивному та діяльнісному розрізі підготувати всіх учасників освітнього процесу до використання можливостей інформаційно-консультативного середовища в своєму особистісному й професійному розвитку. *Забезпечення консультативної діяльності, що зорієнтована на зміст професійної освіти*, надасть можливість використати технічні, кадрові та навчально-методичні ресурси для підтримки освітнього процесу, зорієнтованого на вимоги Стандарту професійної освіти та випереджальний розвиток професійної галузі. *Здійснення багатоканального і багатопрофільного он-лайн консультування, що реалізовує функції інформаційного середовища закладу освіти*, дозволяє реалізувати потенціал різновидів консультацій, підвищити відвідуваність веб-сайту закладу за рахунок актуальності його ресурсів, забезпечити значимості доступних інструментальних засобів сайту (системи організації навчання, месенджери, блоги, мобільні додатки, веб-сторінки навчального закладу, електронний документообіг та його структурних підрозділів, електронна бібліотека тощо). При цьому *креативно-розвивальна суб'єкт-суб'єктна взаємодія через інструменти ІКТ, яка ініціює методологічну рефлексію педагогів і студентів у консультативній діяльності*, орієнтує на таку організацію середовища, в якому відбувається не лише інформаційний обмін, а творче застосування всіх ресурсів, розвиток через обмін думками й проєктну діяльність усіх суб'єктів,

залучених до інформаційно-консультативного середовища.

Наступний блок моделі методики – *оцінювально-результативний* – презентує критерії, рівні й діагностичні процедури, що є індикаторами ефективності організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

Під час визначення змісту критеріїв у нашому дослідженні спираємося на розуміння ефективності оптимальної організації інформаційно-консультативного середовища, а саме: формування у студентів компетентності в галузі використання інформаційних технологій як дотичної до професійної компетентності, сформованості важливих рис особистості, можливість отримання консультації засобами ІКТ в режимі 24/7 [154].

Отже, у критерії оцінки якості організації інформаційно-консультативного середовища варто об'єднати ті показники, які допоможуть визначити якість та ефективність функціонування середовища. Спираючись на функціональні характеристики, притаманні середовищам різного типу нами було визначено основні критерії організації інформаційно-консультативного середовища, а саме:

– *системно-структурний критерій*, що визначає особливості функціонування інформаційно-консультативного середовища за такими ознаками: імерсивність, присутність, інтерактивність, насиченість, структурованість, відкритість, інтегрованість, адаптованість;

– *готовність педагогічного персоналу та студентів до консультативної діяльності засобами середовища* за ознаками сформованості мотиваційного, когнітивного та діяльнісного компонентів;

– *рівень задоволеності суб'єктів освітнього процесу* (задоволеність можливостями середовища; формами організації інформації; матеріально-технічним забезпеченням; навчальним контентом; способами представлення навчального матеріалу; організацією консультативної діяльності; компетентністю викладачів, консультантів; організацією освітнього процесу).

Діагностика рівнів організації інформаційно-консультативного

середовища закладу професійної освіти передбачає оцінку як за кожним критерієм, так і загалом за ознаками незадовільного, критичного, достатнього та високого рівнів (див. табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Ознаки рівнів організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти

Рівні	Показники
Незадовільний	На цьому рівні організація інформаційно-консультативного середовища не має ознак системи, консультування та інформаційний обмін здійснюється репродуктивно й хаотично, організаційні заходи відбуваються фрагментарно й непорядковано, при цьому консультування переважно здійснюється поза інформаційним середовищем закладу
Критичний	На цьому рівні використання інформаційно-консультативного середовища закладу має частково-продуктивний характер, спостерігається наявність соціального, просторово-предметного та психолого-педагогічного компонентів, консультування здійснюється з використанням можливостей веб-сайту закладу та через засоби масової комунікації, методична й педагогічна підтримка не мають ознак системної роботи
Достатній	На цьому рівні організації інформаційно-консультативного середовища закладу має продуктивний характер, у ньому наявні ознаки системності й технологічності, спостерігається багатоканальне й багатопрофільне консультування, цілісність і керованість у використанні веб-сайту закладу, відкритих інформаційних ресурсів, активно застосовуються електронні комунікації та цифрові середовища під потреби консультування, запроваджується електронний документообіг, що забезпечують автономне виконання студентами та педагогами поставлених завдань
Високий	На цьому рівні навчальна діяльність здобувачів та покращення умінь та навичок педагогів носить творчий і розвивальний характер, в отриманні багатоканальних і багатопрофільних консультацій засобами середовища спостерігаються ознаки стрункої системи, де ІКТ застосовуються для покращення рівня знань, при цьому суб'єкти освітнього процесу не лише демонструють високий рівень використання інформаційно-консультативного середовища, а й розвивають його

Результат запровадження методики вбачаємо у побудові інформаційно-консультативного середовища, яке реалізує свої провідні функції: інформаційну, консультаційну, діагностичну, інтерактивну, координувальну, професійно-розвивальну, функцію педагогічної та навчально-методичної підтримки.

Наочно змодельовану методику організації інформаційно-консультативного середовища представлено на рис. 2.5.

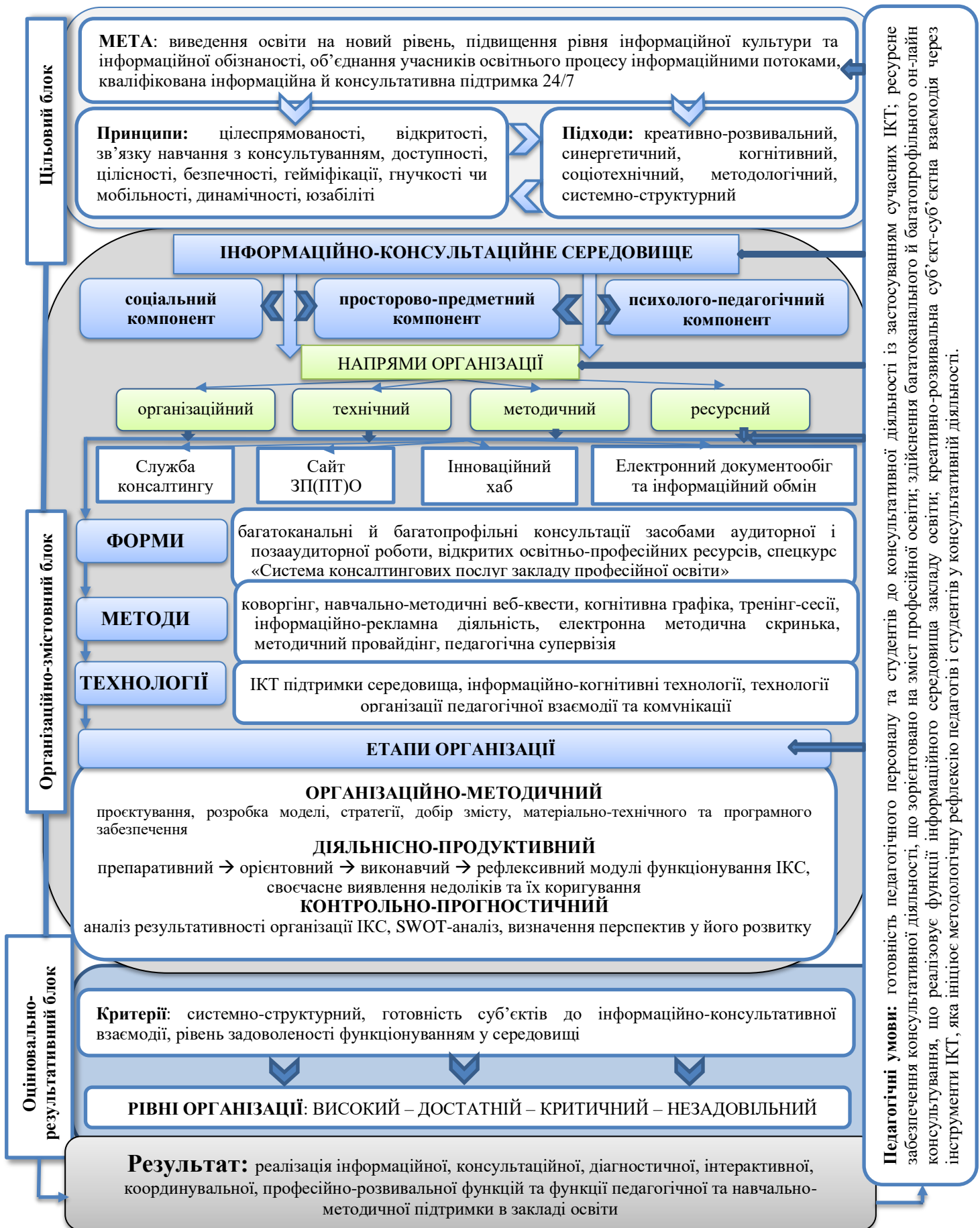

Рис. 2.5 Модель організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти

Висновки до другого розділу

У розділі досліджено стан проблеми організації інформаційно-консультативного середовища в закладах освіти України, проведений за його результатами SWOT-аналіз виокремив переваги й ризики, сильні та слабкі сторони, що мають місце в цій сфері діяльності освітніх установ, надав можливість визначити та обґрунтувати педагогічні умови, змодельовати методику організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти та сформулювати такі часткові висновки.

З'ясовані безперечні досягнення закладів освіти в напрямі створення сучасних, функціональних та динамічних інформаційно-консультативних середовищ, що відповідають вимогам часу та мають значний потенціал. Між тим, виокремлено критичний рівень системно-структурних характеристик досліджуваних інформаційно-консультативних середовищ, визначено потребу в якісному оновленні їх концептуальних, змістових, організаційних та техніко-технологічних аспектів. Виявлено труднощі й суперечності, що позначаються на недостатньому рівні готовності учасників освітнього процесу до використання всього потенціалу інформаційно-консультативного середовища, критичному рівні задоволеності інформаційно-консультативними послугами в закладі професійної освіти.

Обґрунтовані педагогічні умови, які сприяють зняттю труднощів та подоланню суперечностей у досліджуваній науковій площині. До них належать: готовність педагогічного персоналу та студентів до консультативної діяльності із застосуванням сучасних ІКТ; ресурсне забезпечення консультативної діяльності, що зорієнтовано на зміст професійної освіти; здійснення багатоканального і багатопрофільного он-лайн консультування, що реалізовує функції інформаційного середовища закладу освіти; креативно-розвивальна суб'єкт-суб'єктна взаємодія через інструменти ІКТ, яка ініціює методологічну рефлексію педагогів і студентів у консультативній діяльності.

Здійснене моделювання методики організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти як поетапну

організацію всіх компонентів такого просторового оточення, де всі учасники освітнього процесу (педагоги, студенти, батьки, абітурієнти та інші зацікавлені сторони) можуть отримати кваліфіковану консультацію, інформаційну допомогу, педагогічну підтримку у вирішенні конкретних проблем, пов'язаних із взаємодією з середовищем засобами сучасних ІКТ та цифрових інструментів.

Моделювання методики організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти спирається на наукові уявлення щодо цілей, завдань, змісту, етапів, форм та методів, а також на соціальні очікування стосовно результатів його функціонування у вирішенні провідних завдань закладу; структурувати формувальні впливи на цільовий, організаційно-змістовий та оцінювальний-результативний блоки.

Виділено етапи організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, а саме: організаційно-методичний, діяльнісно-продуктивний та контрольний-прогностичний.

Організація інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти розглядається як процес створення цілісної системи, якій притаманні всі системні властивості, а її компоненти – соціальний, просторово-предметний та психолого-педагогічний функціонують у єдності та взаємозв'язку, націлені на реалізацію головної місії закладу освіти.

Очікуваним результатом запровадження методики є побудова інформаційно-консультативного середовища, яке реалізує свої провідні функції: інформаційну, консультаційну, діагностичну, інтерактивну, координувальну, професійно-розвивальну, функцію педагогічної та навчально-методичної підтримки.

Обґрунтовані педагогічні умови та змодельована методика організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти потребують дослідно-експериментальної перевірки та апробації.

Отримані результати другого розділу відображено в публікаціях авторки [150, 151, 154, 155, 157].

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДНО- ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ

3.1. Дослідно-експериментальна апробація моделі організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти

Дослідження питань, пов'язаних із використанням інформаційних освітніх технологій, – одне з сучасних і дуже актуальних напрямів розвитку освітніх систем різного рівня. У міру запровадження ІКТ відбуваються значні зміни функціональних ролей педагогічного персоналу та системи менеджменту, а також культури закладу освіти загалом. У зв'язку з акцентом на самостійне набуття студентами знань, посилюються консультаційний та коригувальний складники професійної діяльності педагогів, які повинні здійснювати її в інформаційному освітньому просторі закладу і задля цього володіти сучасними інструментами ІКТ, причому в сфері основної та суміжних навчальних дисциплін. Це суттєво підвищує вимоги до особистісних, загальнокультурних, комунікативних якостей педагога, рівня його інформаційної компетентності й організаційних здібностей. Своєю чергою змінюються пріоритети й закладу освіти.

Вивчивши стан та провівши аналіз проблеми, ми дійшли висновку, що існуюча система освіти потребує оновлення у контексті використання ІКТ в освітньому процесі. Необхідною в сучасних умовах стає можливість самостійного отримання консультацій різними групами осіб засобами ІКТ, водночас, у закладах професійної освіти ці тенденції модернізації вітчизняної освіти повною мірою не реалізуються. Нагальність вирішення цих проблем, подолання суперечностей, зведення до мінімуму їх причин, зумовили доцільність експериментального дослідження ефективності педагогічних умов організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

За результатами аналізу теоретичних положень, а також досвіду створення інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, представлених у попередніх розділах дисертації, та з метою наукового підтвердження дієвості методики організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, що передбачає створення в освітньому процесі визначених педагогічних умов, було здійснено експериментальне дослідження. Загальний період дослідно-експериментальної роботи тривав 4 роки (2018–2022) та реалізовувався в чотири етапи: підготовчий, констатувальний, формувальний та завершальний (див. рис. 3.1).

Рис 3.1. Програма експериментального дослідження

Підготовчий етап (2018–2019 рр.) дав змогу визначити актуальність, мету, об’єкт і предмет, завдання дослідження. На цьому етапі на теоретичному

рівні було досліджено необхідність створення інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, визначено його переваги, недоліки, особливості матеріально-технічного та програмного забезпечення, проблеми реалізації у закладах професійної освіти; побудовано модель інформаційно-консультаційного середовища та здійснено пошук критеріїв оцінки ефективності його організації.

Констатувальний етап (2019–2020 рр.) проводився з метою теоретичного аналізу наукових і методичних джерел, нормативно-правових документів із проблеми формування інформаційно-консультаційного середовища закладу професійної освіти. На цьому етапі передбачалося вирішення таких завдань:

- розгляд особливостей та можливостей інформаційно-консультаційного середовища;
- розроблення емпіричних матеріалів і діагностичного інструментарію;
- обґрунтування педагогічних умов формування інформаційно-консультаційного середовища закладу професійної освіти;
- формування вибірки студентів для участі в експерименті;
- підготовка до формувального етапу експерименту.

Як діагностичний інструментарій було розроблено сукупність критеріїв і показників визначення стану формування інформаційно-консультаційного середовища.

Формувальний етап (2020-2021 рр.) надав можливість провести підготовку викладачів та здобувачів освіти до впровадження інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, здійснити апробацію педагогічних умов та дотичної до них методики.

На цьому етапі було здійснено:

- заміри стану використання інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти за результатами апробації педагогічних умов формування інформаційно-консультативного середовища;
- порівняння результатів експериментальних та контрольних груп за

попередньо визначеною методикою обробки отриманих даних;

– формулювання висновків щодо дієвості педагогічних умов організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти;

– оцінка ефективності експерименту, що є комплексною процедурою, яка зумовила облік багатопланового характеру використання ІКТ як засобу консультування та як інструменту навчання, і динаміки розвитку інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти загалом. Зміст дослідно-експериментальної методики, її організаційно-методичного, діяльнісно-продуктивного та контрольньо-прогностичного етапів розкрито в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Методика організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти

Зміст роботи	Засоби, що застосовуються
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЕТАП	
<p>Мета: розробка й обґрунтування програми дослідження, концепції організації інформаційно-консультативного середовища, його методичного й ресурсного забезпечення.</p> <p>Змістова основа: перспективні, стратегічні поточні плани розвитку закладів освіти, характеристики діяльності структурних підрозділів закладу, веб-сайт закладу.</p> <p>Умови: організаційні, технічні, методичні, ресурсні.</p> <p>Педагогічна умова: ресурсне забезпечення консультативної діяльності, що зорієнтовано на зміст професійної освіти.</p>	
Зміст роботи	Засоби, що застосовуються
<p>– вивчення стану організації інформаційно-консультативного середовища;</p> <p>– аналіз ресурсного потенціалу закладу та його освітнього середовища;</p> <p>– проектування змісту ІКС закладу та його науково-методичного та ресурсного забезпечення;</p> <p>– розроблення методики організації ІКС;</p> <p>– визначення критеріїв оцінки якості та рівнів задоволеності організацією</p>	<p>– методики діагностики рівня організації ІКС закладу освіти за критеріями (системно-структурний, готовність всіх учасників освітнього процесу до функціонування та використання середовища; рівень задоволеності організацією ІКС);</p> <p>– цикл семінарів для всіх учасників освітнього процесу;</p> <p>– науково-методичне забезпечення формування соціального, просторово-предметного та психолого-педагогічного компонентів ІКС;</p>

Зміст роботи	Засоби, що застосовуються
ІКС	– ресурси забезпечення функціонування середовища в закладі
Результат: комплексна методика організації ІКС закладу професійної освіти, його методичного й ресурсного забезпечення.	
ДІЯЛЬНІСНО-ПРОДУКТИВНИЙ ЕТАП	
<p>Мета: реалізація моделі методики та апробування педагогічних умов організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.</p> <p>Змістова основа: методичне та ресурсне забезпечення інформаційного обміну та консультаційної діяльності; цикл семінарів «Система консалтингових послуг закладу професійної освіти».</p> <p>Педагогічні умови:</p> <ul style="list-style-type: none"> – готовність педагогічного персоналу та студентів до консультативної діяльності із застосуванням сучасних ІКТ – ресурсне забезпечення консультативної діяльності, що зорієнтовано на зміст професійної освіти – здійснення багатоканального і багатопрофільного онлайн консультування, що реалізовує функції інформаційного середовища закладу освіти – креативно-розвивальна суб'єкт-суб'єктна взаємодія через інструменти ІКТ, яка ініціює методологічну рефлексію педагогів і студентів у консультативній діяльності 	
Препаративний модуль	
<p>Завдання: підготовка педагогічного персоналу та студентів до використання інформаційно-консультативного середовища закладу освіти.</p> <p>Форми, що домінують: багатопрофільні консультації засобами аудиторної і позааудиторної роботи, відкритих освітньо-професійних ресурсів.</p> <p>Методи, що домінують: когнітивна графіка, тренінги, воркшопи, діагностично-розвивальні курси, методична скринька.</p> <p>Провідні технології: проблемного навчання, ІКТ, інтерактивні, дистанційного й змішаного навчання.</p> <p>Педагогічна умова: ресурсне забезпечення консультативної діяльності, що зорієнтована на зміст професійної освіти</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – постановка цілей і завдань, створення структури ІКС; – ознайомлення зі структурою, цілями та засобами організації ІКС; – забезпечення оволодіння студентами та педагогами методологічними знаннями та навичками діяльності в ІКС; – формування мотивації до використання ІКС 	<ul style="list-style-type: none"> – активізація консультативної служби в закладі; – оптимізація веб-сайту закладу; – методики діагностики рівня готовності учасників освітнього процесу до діяльності в ІКС; – лекторії, наукові школи, тематичні методичні тижні й дні, воркшопи; – інформаційно-рекламна діяльність; – електронна методична скринька

Зміст роботи	Засоби, що застосовуються
Орієнтовний модуль	
<p>Завдання: засвоєння знань та навичок роботи в інформаційно-консультативному середовищі суб'єктами освітнього процесу; формування структури ІКС.</p> <p>Форми, що домінують: багатoproфільні консультації, методологічні семінари, тренінг-сесії, вступні елективні курси, методичні об'єднання, гурткова робота, цикл семінарів «Система консалтингових послуг закладу професійної освіти».</p> <p>Методи організації, що домінують: стимулювання активності використання ІКС, когнітивна графіка, електронна методична скринька.</p> <p>Технології, що домінують: ІКТ, коучингові, інтерактивні, розвитку критичного мислення, віртуальної й доповненої реальності, технології педагогічної взаємодії, хаб-технології.</p> <p>Педагогічна умова: готовність педагогічного персоналу та студентів до консультаційної діяльності із застосуванням сучасних ІКТ</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – посилення інформаційно-технологічної підготовки студентів та педагогічного персоналу; – формування орієнтовної основи та мотиваційної готовності студентів та педагогів до використання ІКС; – апробація циклу семінарів; – формування мотиваційної, когнітивної та діяльнісної готовності суб'єктів освітнього процесу у використанні ІКС; – запровадження елементів електронного документообігу та інформаційного обміну 	<ul style="list-style-type: none"> – настановні тренінг-сесії, семінари, інформаційно-когнітивні технології, інтегровані до системи інформаційно-технологічної підготовки студентів і педагогів; – інформаційно-рекламна й просвітницька діяльність; – електронні форми звітності, запити на надання консультаційних послуг, відео-тьюторіали й електронні приписи; – багатоканальні консультації, тематичні блоги, тематичні сайти викладачів і кафедр, інноваційний хаб
Виконавчий модуль	
<p>Завдання: безпосередня діяльність у ІКС закладу освіти, створення можливостей для роботи в інноваційному хабі, оптимізація сайту закладу та здійснення електронного документообігу та інформаційного обміну під потреби консультативної діяльності.</p> <p>Форми, що домінують: багатоканальні та багатoproфільні консультації засобами аудиторної і позааудиторної роботи, відкритих освітньо-професійних ресурсів.</p> <p>Методи організації, що домінують: коворгінг, навчально-методичні веб-квести, когнітивна графіка, тренінг-сесії, інформаційно-рекламна діяльність, електронна методична скринька, електронний кабінет.</p> <p>Технології, що домінують: ІКТ підтримки середовища, інформаційно-когнітивні технології, хмарні технології, веб-технології, технології організації педагогічної взаємодії та комунікації, технології дистанційного навчання.</p> <p>Педагогічні умови: здійснення багатоканального й багатoproфільного он-лайн консультування, що реалізовує функції ІКС закладу освіти</p>	

Зміст роботи	Засоби, що застосовуються
<ul style="list-style-type: none"> - залучення студентів та педагогів до використання ІКС закладу; - запровадження й апробація елементів електронного документообігу та інформаційного обміну; - розроблення та апробація концепції освітнього хабу; - моніторинг використання веб-сайту закладу, підвищення рівня його юзабіліті; - розширення спектру можливостей ІКС закладу за рахунок зовнішніх відкритих ресурсів, неформальної освіти, персональних методичних блогів викладачів та методичних служб закладу професійної освіти; - моніторинг рівня організації ІКС закладу освіти 	<ul style="list-style-type: none"> - засоби моніторингу рівня організації ІКС закладу; - методи здійснення консультативної діяльності (семінари, лекції, практикум, цифрові лабораторії, проєкт, фокус-групи, творчі конкурси, публікації в мережі, майд-меппінг); - засоби опосередкованого консультування (методичні рекомендації й вказівки у мультимедійному форматі, інтелек-картки, блоги, інноваційний хаб, тематичні сайти, веб-квести, електронні портфелі педагогів та студентів); - засоби безпосереднього консультування (консультації, семінари, вебінари, веб-форуми, публікації в мережі, тематичні блоги); - системи управління навчанням, системи управління навчальним контентом
<p>Рефлексивний модуль</p> <p>Завдання: підбиття підсумків організації інформаційно-консультативного середовища закладу;</p> <p>Форми, що домінують: семінари, конференції, консультування 24/7.</p> <p>Методи організації, що домінують: стимулювання активності використання, консультування.</p> <p>Технології що домінують: семінари, коучингові, ІКТ, віртуальної та доповненої реальності, моніторингу.</p> <p>Педагогічна умова: креативно-розвивальна суб'єкт-суб'єктна взаємодія через інструменти ІКТ, яка ініціює методологічну рефлексію педагогів і студентів у консалтинговій діяльності</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - оцінка рівня організації інформаційно-консультативного середовища закладу; - оцінка рівня використання сайту закладу освіти та інноваційного хабу; - оцінка рівня задоволеності організацією інформаційно-консультативного середовища; - виявлення коефіцієнту ефективності комп'ютерних засобів консультування 	<ul style="list-style-type: none"> - моніторингові процедури; - методи стимулювання використання інформаційно-консультативного середовища закладу (заохочення, майстер-класи, воркшопи, рейтинг, самооцінка); - продукти інформаційного консультування (сайт, інноваційний хаб, навчальні проєкти, блоги, самостійна робота
<p>РЕЗУЛЬТАТ: реалізація консультування в ІКС</p>	

Зміст роботи	Засоби, що застосовуються
КОНТРОЛЬНО-ПРОГНОСТИЧНИЙ ЕТАП	
Мета: аналіз результатів організації ІКС, визначення перспектив у його розвитку	
<ul style="list-style-type: none"> – оцінка рівня організації ІКС та його компонентів; – виявлення динаміки рівнів використання та залученості учасників освітнього процесу до ІКС; – аналіз впливу комплексу педагогічних умов, застосованих методів, форм і технологій на рівень організації ІКС 	<ul style="list-style-type: none"> – діагностично-розвивальні методики; – моніторингові процедури; – SWOT-аналіз; – продукти інформаційно-консультативного середовища – сайт, інноваційний хаб, електронний документообіг та інформаційний обмін

Відповідно до програми експериментального дослідження на формульовальному етапі було здійснено експериментально-формульовальний вплив у межах організації освітнього процесу двох експериментальних груп через практичне впровадження педагогічних умов організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, та розробленого організаційно-методичного забезпечення цього процесу.

Згідно з етапами організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти було здійснено ряд заходів, а саме:

1) Аналіз досвіду та визначення цілей інформаційно-консультативного середовища – було проаналізовано оцінку потреб, вивчено умови та ресурси, наявні структури, створені в закладі для надання консультативних послуг, які необхідні для якісної організації середовища, було здійснено дослідження стану готовності студентів та педагогів до його використання та проаналізовано можливості технічного забезпечення закладу.

2) Проектування та створення інформаційно-консультативного середовища відповідно до цілей – було розроблено модель та стратегію, сформовано змістову основу, відібрано технології, матеріально-технічне та програмне забезпечення, необхідні для створення та організації інформаційно-консультативного середовища закладу, його соціального, просторового й психолого-педагогічного компонентів.

3) *Безпосереднє формування середовища на основі проєктування* – реалізація проєкту на практиці, починаючи з готовності всіх учасників освітнього процесу до отримання консультативної підтримки засобами ІКТ, апробація циклу семінарів «Система консалтингових послуг закладу професійної освіти», описано необхідне програмне та ресурсне забезпечення, створено методичні рекомендації з їх впровадження.

4) *Використання готового продукту в освітньому процесі* – апробовано інформаційно-консультативне середовище закладу, згідно з методичними рекомендаціями, встановлено доцільність педагогічних умов та критеріїв оцінки ефективності, у т. ч. рівнів задоволеності суб'єктами інформаційно-консультативним середовищем закладу.

5) *Оцінка результатів і коригування за необхідності* – відповідно до визначених критеріїв здійснена перевірка ступеня досягнення поставленої мети та внесені зміни задля вдосконалення організації інформаційно-консультативного середовища.

Реалізація заходів, спрямованих на забезпечення виконання визначених нами в процесі моделювання принципів, допомогли здійснити організацію інформаційно-консультативного середовища закладу освіти.

Згідно з принципом *цільспрямованості* формувалися компоненти середовища, націлені на реалізацію його провідних функцій. Це створювало можливість для постійного оновлення та розвитку інформаційно-консультативного середовища відповідно до нових потреб закладу та освітньої ситуації.

Принцип *відкритості* вможливив отримання всіма учасниками освітнього процесу вільного доступу до інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, його ресурсів із обов'язковим дотриманням конфіденційності, збереження персональних даних усіх його учасників.

Завдяки принципу *зв'язку навчання із консультуванням* було реалізовано можливість постійного отримання консультативної допомоги всіма

споживачами інформаційно-консультативних послуг. Незалежно від місця та часу, у форматі 24/7, у синхронному чи асинхронному режимі кожен міг знайти відповідь на питання, пов'язані з навчанням та викладанням із використанням можливостей вебсайту закладу та розміщених на ньому ресурсів.

Принцип *доступності* був покладений в основу роботи над *юзабіліті* ресурсів для інформаційно-консультативної діяльності закладу професійної освіти, надання оперативного доступу до них, незалежно від рівня інформаційної грамотності, але з дотриманням прав доступу, визначених заздалегідь.

Реалізація принципу *цілісності та системності* забезпечило функціонування інформаційно-консультативного середовища як цілісної системи, де всі напрями діяльності та підсистеми (методичні служби закладу, технічні служби, циклові комісії), пов'язані одна з одною, впливають одне на одне та в сукупності забезпечують високу якість освітніх послуг.

Спираючись на досвід закладів професійної та фахової передвищої освіти, які було залучено до нашого дослідження, було концептуалізовано систему консалтингових послуг у зладі (рис. 3.2) [135].

Завдяки врахуванню принципу *безпеки* в інформаційно-консультативному середовищі було створено умови для використання ІКТ із дотриманням вимог гігієни та охорони інтелектуальної праці, нормування консультативних послуг, що унеможливило перевантаження педагогічних працівників, консультантів та здобувачів освіти.

Принцип *гейміфікації* дозволив провадити моніторинг якості надання інформаційно-консультативних послуг із елементами змагальності, розробити експертні картки, увести ігрові форми консультування (веб-квести, вікторини, наративи, експертні комісії) задля постійного моніторингу стану функціонування середовища.

Рис. 3.2. *Орієнтовна структура діяльності Служби консалтингу закладу професійної освіти*

За допомогою принципу *гнучкості та мобільності* здійснювалося швидке оновлення як навчальних матеріалів, так і самих методів навчання й консультування, а також швидкої перебудови ресурсів інформаційно-консультативного середовища відповідно до потреб користувачів.

Окреслені в моделі організації інформаційно-консультативного середовища закладу освіти методологічні підходи вможливили запровадження ряду важливих заходів в нашу систему педагогічної роботи.

Зокрема, *креативно-розвивальний підхід* забезпечив пробудження зацікавленості до перебування в інформаційно-консультативному середовищі всіх його суб'єктів, до самоосвіти та пошуків шляхів досягнення поставлених цілей. Було продемонстровано, що ІКТ може бути застосовано не лише для ігор та спілкування, а й для отримання нових знань, оперативної їх переробки, особистісного й кар'єрного зростання.

Відповідно до *когнітивного підходу* було акцентовано, передусім, на смислому навантаженні ресурсів середовища та необхідності розвитку

когнітивних структур педагогів, учнів / студентів для ефективного їх використання в професійних, навчальних та особистісних цілях. Було також розроблено засоби когнітивної графіки в наданні освітньо-консультаційних послуг – інфографіку, мультимедійні презентації й відеотьюторіали тощо.

Соціотехнічний підхід засобами середовища поєднав людський та технічний фактор які в цій своїй новій якості сприяли покращенню рівня освітніх послуг, інформаційно-консультативного обміну. Завдяки цьому підходу було розвинуто концепцію інноваційного освітнього хабу, реалізовано елементи електронного документообігу та інформаційного обміну в закладі та введено гостьові консультаційно-інформаційні заходи.

Системно-структурний підхід надав можливість комплексно запровадити систему визначених організаційних, технічних, методичних, ресурсних та педагогічних умов організації інформаційно-консультативного середовища. Розглянемо детально впровадження кожної з них.

Перша педагогічна умова – *готовність педагогічного персоналу та студентів до консультативної діяльності із застосуванням сучасних ІКТ* передбачала підвищення та оновлення вимог до педагога та його кваліфікації, що стосуються не лише оволодіння сучасним змістом та методами навчання й виховання, підвищення мотивації студентів та педагогів до вивчення та використання сучасних технологій.

Провівши анкетування, вивчивши стан, проаналізувавши проблему і дослідивши шляхи використання ІКТ в закладі професійної освіти, ми дійшли висновку щодо необхідності розробки циклу методичних семінарів для здобувачів освіти та педагогічного персоналу (див. табл. 3.2).

Тож, задля надання цілеспрямованості в формуванні готовності адміністрації, викладачів та здобувачів закладу освіти до ефективної діяльності в межах інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, нами було підготовлено та апробовано цикл із 4 семінарів «Система консалтингових послуг закладу професійної освіти».

Зміст циклу семінарів

«Система консалтингових послуг закладу професійної освіти» (8 годин)

№ п/п	Тема заняття	Зміст питань, що розглядаються	Засоби ІКС, що використовуються
1	Система консалтингових послуг закладу професійної освіти (1,5 години)	Обґрунтування поняття «консалтинг», визначення його особливостей та функцій. Мета консалтингової діяльності в освіті. Функції педагогічного консалтингу.	Сайти закладів освіти, методичний хаб, коворкінг, електронна методична скринька, онлайн консультування
2	Сайт закладу освіти як необхідна складова ІКС (1,5 години)	Підготовка критеріїв сайту закладу освіти для його ефективного використання. Сайт як інструмент здійснення консультаційної діяльності. Рейтинг кращих сайтів закладів освіти. Наповнюваність сайту.	Сайт закладу освіти, який вміщує в себе: електронну бібліотеку, електронний журнал, методичні і навчальні матеріали, тематичні блоги (сайти) викладачів та ін.
3	Інноваційні хаби як дієва складова модернізації освіти (1,5 години)	Завдання та функції освітнього хабу. Виокремлення основних результатів функціонування інноваційного хабу в закладі освіти. Інтернет сервери, електронні підручники, довідники, енциклопедії, відеофільми, мультимедійні засоби, засоби тестування.	Інтернет-сервери, де концентруються інформаційно-освітні ресурси галузі для індивідуальних та колективних форм навчання й інформаційного обміну. Google Workspace. «IT HUB coworking», хаб NOTBOX.
4	Електронний документообіг і способи його здійснення (1,5 години)	Етапи впровадження ЕДО в закладі освіти Електронні (цифрові) журнали. Перспективи впровадження електронного документообігу в закладі освіти.	Модель застосування ЕДО в закладі освіти, користування електронним журналом, використання електронного архіву, здійснення інформаційного обміну через ЕДО
5	Засоби електронного навчання (2 години)	Технології дистанційного навчання. Створення електронного навчального контенту. Підготовка когнітивної графіки. Створення відео-тьюторіалів.	Персональний сайт (блог) викладача. Відкриті навчально-інформаційні ресурси. Способи розроблення мультимедійних методичних керівництв

Кожне із занять передбачало включення викладачів та здобувачів освіти

в активне обговорення засобів організації інформаційно-консультативного середовища, методів і прийомів його реалізації, обміну думками й досвідом у використанні цифрових технологій у закладі освіти та підготовки компетентних фахівців. За результатами кожного заняття та по завершенню циклу семінарів проводилося експрес-опитування та обговорення, як із студентами, так і з викладачами за допомогою Google-форм та опцій комунікатора ZOOM з метою корекції змісту й форм методичної роботи, визначення їх готовності та доведення необхідності розвитку консалтингових послуг в освітній галузі України. Більш детально зміст семінарів представлено в додатку Є.

Наступна педагогічна умова мала на увазі створення *ресурсного забезпечення консультативної діяльності, що зорієнтовано на зміст професійної освіти*. Це передбачало оновлення та вдосконалення існуючих ресурсів закладу, підвищення його інформаційно-консультативного потенціалу.

У межах експерименту з організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, у співпраці і за підтримки методичних та кадрових служб закладів професійної та фахової передвищої освіти, було проаналізовано й доповнено такі ресурси, як:

– технічні ресурси (фізична складова середовища – зроблено каталог і базу, визначено пріоритети й критичні фактори в її використанні, створено план розвитку, узгоджено з можливостями установ-партнерів, роботодавців, хмарних сервісів);

– кадрові ресурси (інтелектуальна складова середовища – підготовка консультантів, супервізорів педагогічного персоналу, запроваджено гостьові заходи консультативної спрямованості, створено перспективні плани підвищення кваліфікації та модель готовності учнів / студентів до споживання консультативних послуг);

– навчально-методичні ресурси (інформаційна складова середовища – електронна методична скринька, електронний журнал, системи управління

навчанням, системи управління навчальним контентом, тематичні сторінки, дописи в соціальних мережах, методичні блоги, воркшопи, відкриті освітні ресурси, навчальний контент, відеотьюторіали, приписи, алгоритми).

Нами було продемонстровано можливість надання дистанційних консультацій ефективними формами організації, серед яких варто виділити: синхронні, асинхронні, відстрочені, мережні, локальні, онлайнкові та оффлайнкові, реалізовані через листування, телефонний зв'язок, вебінари, вебфоруми, вебконференції, тематичні блоги і чати.

Унаслідок цієї діяльності ми намагалися створити інформаційно-консультативне середовище, яке за своєю суттю є відкритим, масштабним, гнучким, адаптованим, багаторівневим і багатоаспектним у змістовній частині, передбачає доступність технічних та програмних засобів, наявність зворотнього зв'язку та дистанційної взаємодії.

Оскільки вебсайт закладу – це єдиний, відкритий, доступний педагогам, студентам та батькам, управлінським працівникам та іншим фахівцям інформаційний простір, який є цілісним інформаційно освітнім середовищем, що комплексно відображає діяльність закладу, нашим завданням було створення таких умов, щоб сайт виконував не лише інформаційну функцію, а й консультаційну.

Опрацювання першоджерел та сайтів закладів освіти надало змогу виокремити ключові рубрики, які відіграють провідну роль в підтримці інформаційно-консультативного середовища. Серед них:

- інформативна сторінка: інформація про заклад, адміністрацію та педагогічний колектив, структуру закладу;
- сторінка «Документи» чи «Нормативна база», яка включає актуальні нормативно-правові документи;
- «Навчальний процес» чи «Освітній процес» – розклад, графік освітнього процесу, навчальні курси, гуртки, план роботи закладу;
- «Наука» – сторінка з рішеннями науково-методичної ради закладу, посиланнями на внутрішні та зовнішні заходи з підвищення професійної

майстерності педагогів, розвитку учнівської навчально-дослідницької діяльності;

- «Досягнення» – висвітлення найбільш значущих досягнень педагогів та здобувачів закладу освіти загалом;

- «Консультація» – можливість отримання консультаційної підтримки всім учасникам освітнього процесу в асинхронному режимі, 24/7;

- «Психологічна вітальня» чи «Психологічна служба закладу» – сторінка чи рубрика, яка створюється з метою надання психолого-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу, що включає психологічні поради та опис різних ситуацій, шляхів їх вирішення;

- «Новини» – анонси подій і презентація актуальних для закладу заходів;

- «Електронна методична скринька» і «Кар’єрне консультування»;

- «Абітурієнту» – збірка презентаційних матеріалів за спеціальностями та головними напрямками діяльності закладу, покрокове керівництво вступом до закладу.

Додаємо до цього також сторінки, на які має бути розміщене наскрізне посилання з усіх вкладок сайту, – «Електронна бібліотека», «Електронний журнал», «Дистанційне навчання», «Заклад у соціальних мережах» та кнопка зворотного зв’язку. Останнім часом практикується використання чат-боту, який дозволяє консультувати користувачів під час навігації сайтом.

Вебсайт закладу має також забезпечувати використання спеціалізованих платформ e-learning для організації навчання, що передбачає до того ж інформаційно-консультативну підтримку викладачам і учням / студентам (відео-тьюторіали, інструкції, приписи зі створення та використання інформаційних ресурсів для навчання та викладання). Наявність та використання найбільш відомої системи управління навчанням – Moodle, а також Google-classroom, Google-форм і Google-таблиць, що перебувають у доступі всіх суб’єктів інформаційно-консультативного середовища, дає змогу організувати контроль, моніторинг, опитування, збір незалежних характеристик і думок, інформації та її поширення через хмару. Для

організації відеоконференцій може бути застосований Zoom, який сьогодні пропонується закладам освіти на безкоштовній основі та передбачає не лише безпосередню взаємодію, але й групову роботу, опитування, презентації, робочу дошку, дає змогу проводити лекційні й практичні заняття, консультування, методичні заходи, зустрічі. Для організації відеоконференцій запропоновано використання хмарних технологій, оскільки вони є доступними, мобільними, мультиплатформними та такими, що швидко розгортаються.

Загалом, під час дослідно-експериментальної роботи нами використовувалися хмарні сервіси в організації інформаційно-консультативного середовища, Інтернет канали закладів у YouTube, Telegram, Telegram chat-bot, Google Workspace for education, Microsoft Office 365, сторінки у соціальних мережах Facebook, Instagram, інформаційний обмін через Viber та електронну пошту.

Така педагогічна умова як здійснення багатоканального і багатопрофільного онлайн консультування, що реалізовує функції інформаційного середовища закладу освіти створювалася в системі інформаційного освітнього середовища закладу через ряд методичних заходів.

Передусім, відбувалася робота з підвищення відвідуваності вебсайту закладу професійної освіти, забезпечення значущості доступних інструментальних засобів сайту (системи організації навчання, месенджери, блоги, мобільні додатки, вебсторінки, електронний документообіг, електронний розклад, електронний журнал, електронна бібліотека, список актуальних посилань, електронна методична скринька тощо).

Продемонстровано важливість застосування електронних кабінетів здобувачів і педагогічного персоналу, електронного портфолію студента, електронних методичних кабінетів, електронних систем управління закладом освіти (G Suite for Education, Microsoft Office 365 Education, Електронний деканат, «iCloud» тощо), що взаємодіють з ЄДЕБО, ІСУО та іншими структурами, є сучасними CRM-системами для керування розкладом занять,

створення комплексу єдиного навчально-методичного забезпечення, портфоліо викладача, електронного журналу, відомостей про студента та його рейтинг, проведення онлайн-тестування тощо. Ми піклувалися про те, щоб вебсайт закладу підтримував системи управління дистанційним навчанням та інформаційним обміном усіх учасників освітнього процесу, забезпечував зворотній зв'язок і багатоканальну та багатопрофільну консультативну взаємодію [105; 201; 202].

Серед різновидів консультацій, доцільних у межах інформаційно-консультативного середовища, нами було зроблено наголос на таких, як: синхронні, асинхронні, відстрочені, мережні, локальні, онлайніві та оффлайніві, реалізовані через листування, телефонний зв'язок, вебінари, вебфоруми, вебконференції, тематичні блоги й чати (див. рис. 3.3).

Рис. 3.3. Інструменти консультування

На даному етапі наступним важливим завданням стало підвищення юзабіліті (зручності використання) вебсайту для потреб інформаційно-консультативної діяльності. Сьогодні юзабіліті-підхід набуває все більшого поширення в процесі проектування й підтримки Інтернет-сайтів, вивчення споживчої поведінки і впливу внутрішнього мережевого середовища на імідж

проектів. Юзабіліті визначається як «ступінь, в якій продукт може бути використаний певними користувачами при певному контексті використання задля досягнення визначених цілей з належною ефективністю, продуктивністю й задоволеністю» [78].

Юзабіліті як підхід, у межах нашого дослідження, був заснований на врахуванні інтересів користувачів, дозволив повніше реалізувати резерви сайту і підвищити багаторазово його ефективність. При виконанні юзабіліті аналізу нами було оцінено загальну зручність і комфортність роботи з інформаційним ресурсом. А щоб всі представлені різновиди багатоканального й багатопрофільного консультування дані дійсно використовувались масштабно, нами було системно проведено так звану роз'яснювальну роботу, вебінари, навчання щодо можливостей сайту закладу та його використання як основи інформаційно-консультативної взаємодії.

Наступною педагогічною умовою в нашому дослідженні є *креативно-розвивальна суб'єкт-суб'єктна взаємодія через інструменти ІКТ, яка ініціює методологічну рефлексію педагогів і студентів у консультативній діяльності.*

Дана умова забезпечувалась шляхом створенням на базі закладу освіти Інноваційного хабу. Головними технологіями, що застосовуються в діяльності інноваційного хабу, є коворкінг (спільна творчо-пізнавальна діяльність у спеціально створеному під ці потреби середовищі), інформаційні й хмарні технології, навчально-методичні вебквести [152].

Створення інноваційного хабу на базі закладу освіти розпочато зі збору та систематизації електронних навчальних матеріалів та засобів підтримки освітнього процесу. Створення електронних бібліотек, електронних освітніх ресурсів, структурованих відповідно до цілей користувачів – консультантів та споживачів інформаційно-консультативних послуг. Структура й зміст діяльності інноваційного хабу представлені на рис. 3.4.

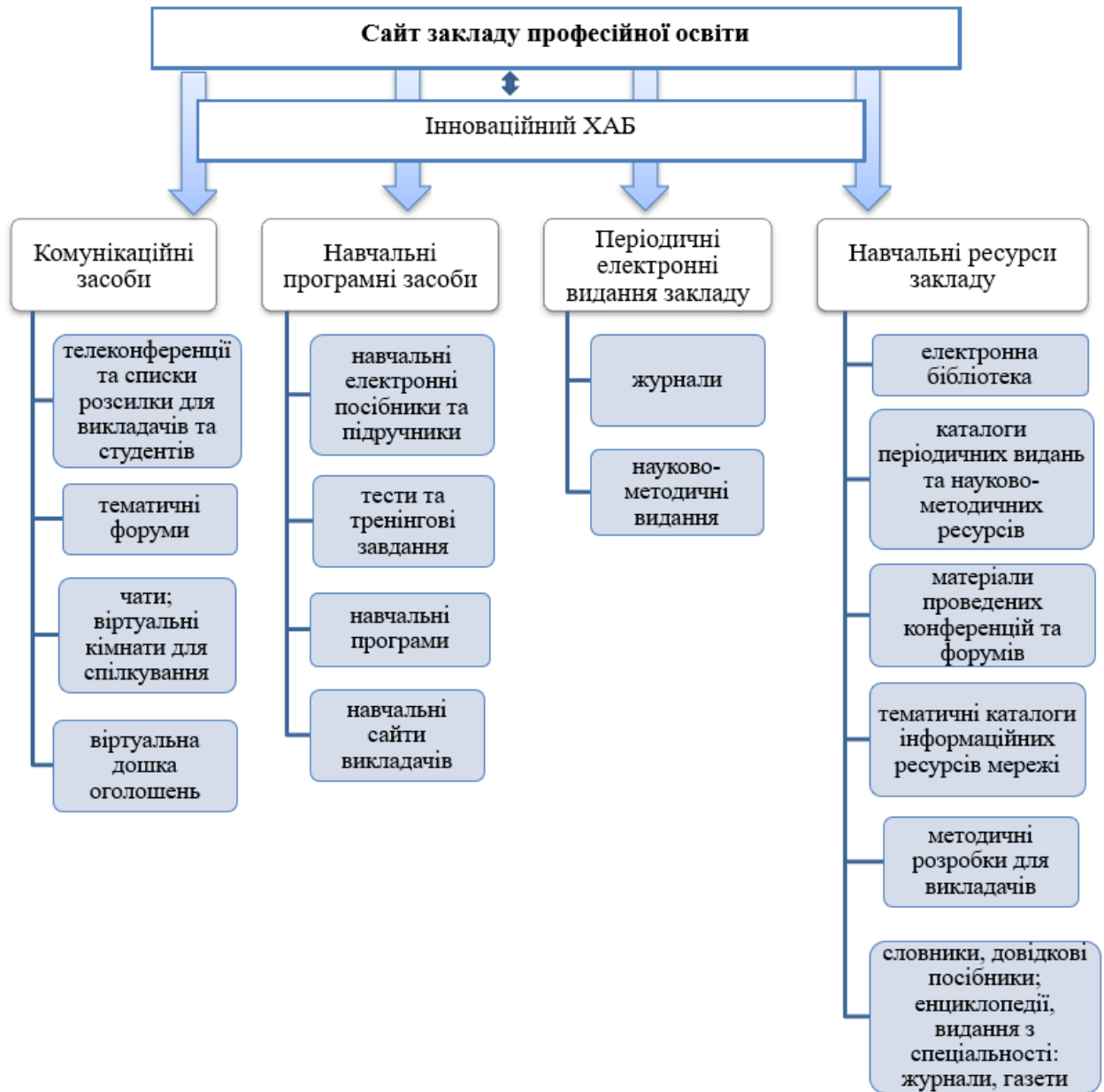

Рис. 3.4. Структура і зміст діяльності інноваційного хабу

Одним із напрямів діяльності інноваційного хабу має стати створення хмарних сховищ, де могли б концентруватися інформаційно-освітні ресурси галузі, електронні підручники та довідники, енциклопедії, відеотьюторіали, мультимедійні засоби, засоби тестування та інше, відібрані для організації індивідуальних та колективних форм навчання й консультування. Маршрут доступу до цих серверів був вказаний на сайті освітньої установи.

Для прикладу нами було представлено перший ІТ-хаб та середовище коворкінгу в Кривому Розі «ІТ HUB coworking» на базі Державного

університету економіки та торгівлі, який відкритий за фінансової підтримки компанії «Метінвест» та ГО «Криворізький фонд майбутнього» (рис. 3.5). Також прикладом ефективної роботи освітнього хабу є NOTBOX, що функціонує на базі Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського (рис. 3.5).

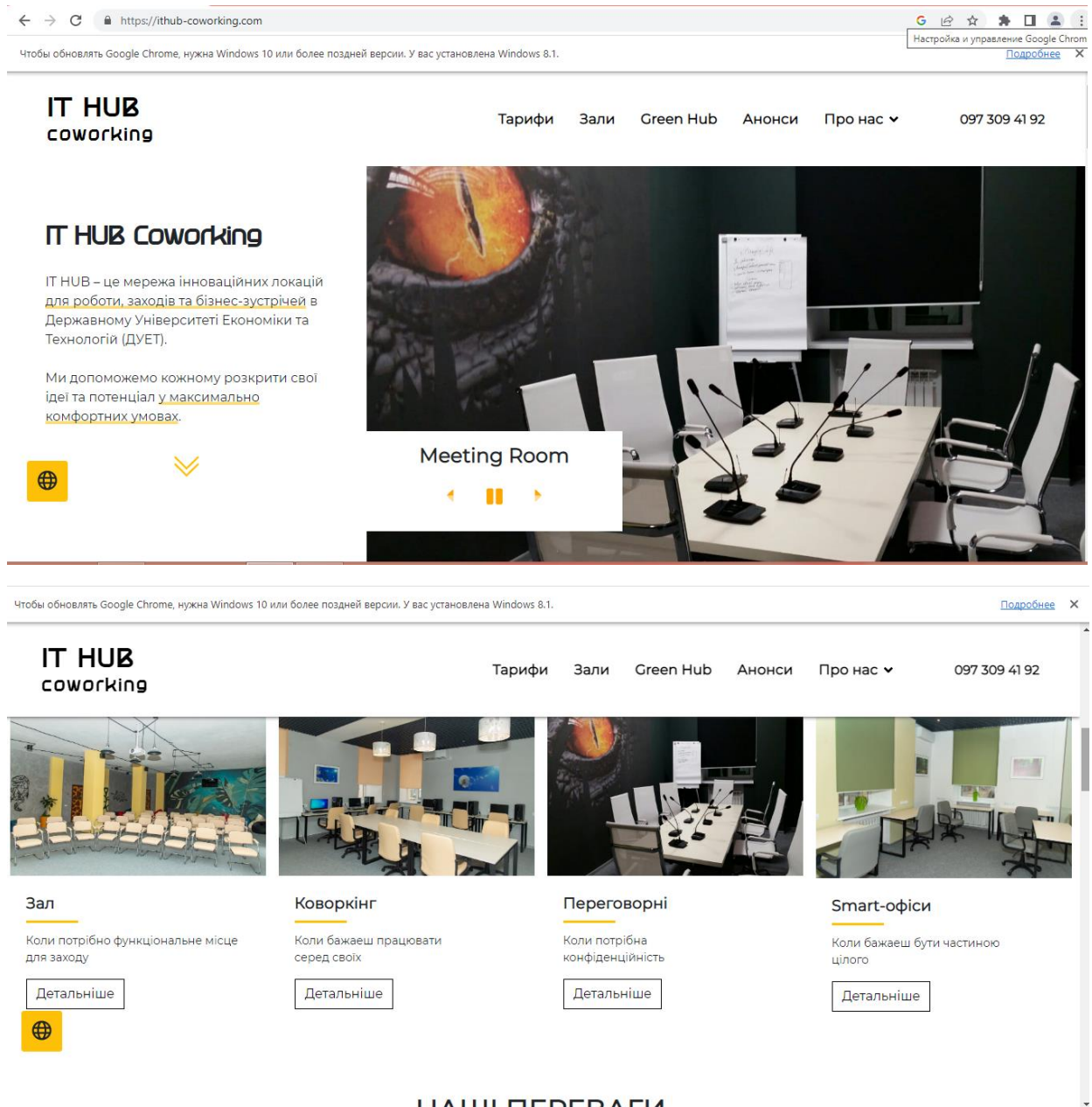

Рис 3.4 Сайт IT HUB coworking

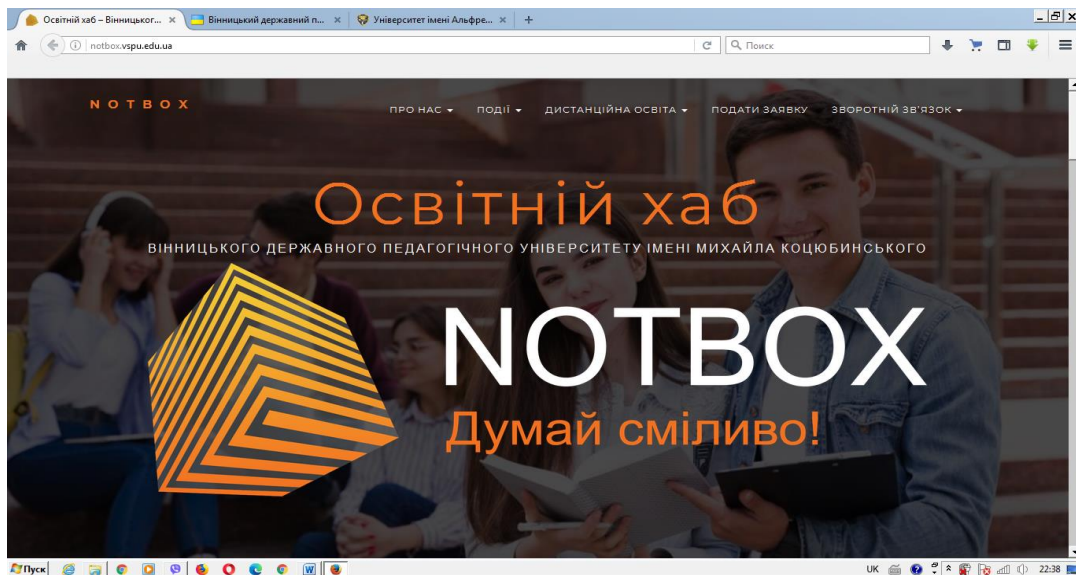

Рис. 3.5 Сайт освітнього хабу NOTVOX

Принадгдно слід акцентувати, що багато професійних об'єднань відкривають нові хаби. Представлений на рис. 3.6 освітній хаб надає науково-методичний та організаційний супровід, в основі якого перебувають такі принципи, як компетентність, відповідальність, творчість, інноваційність, міжнародна співпраця та постійне консультування.

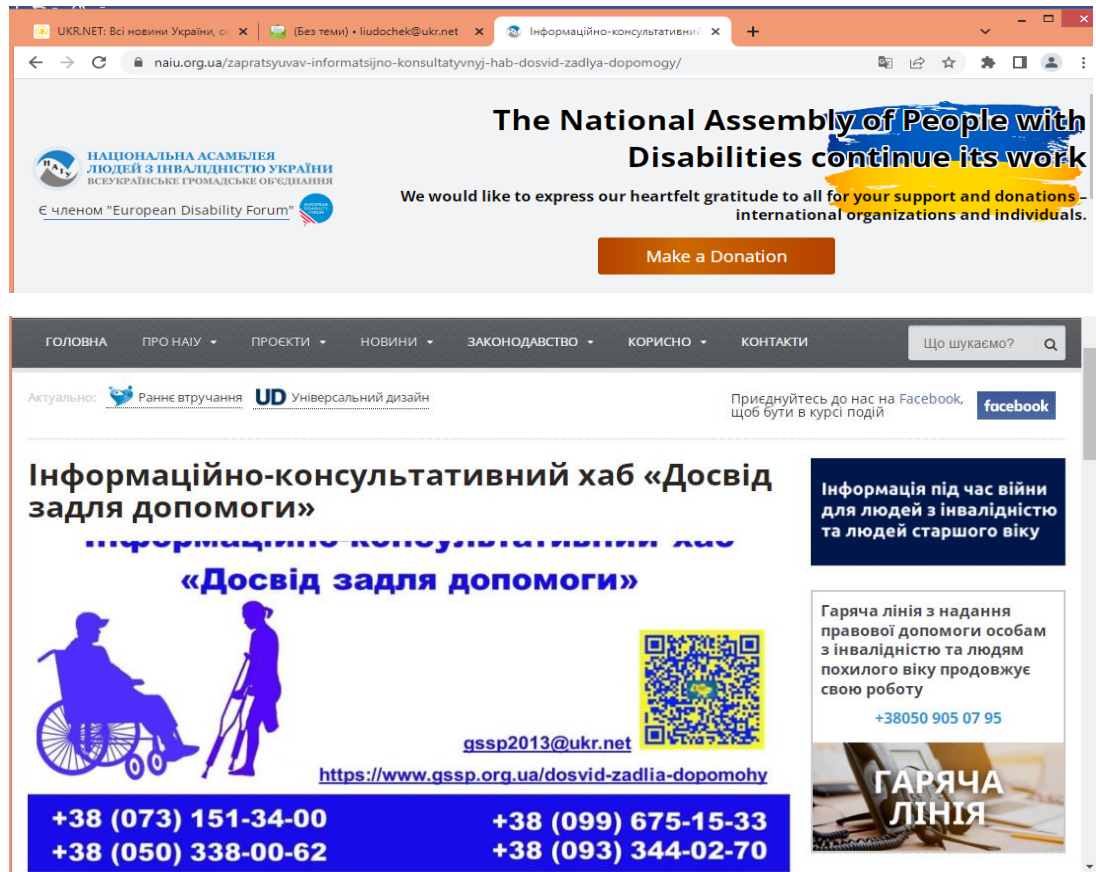

Рис. 3.6 Інформаційно-консультативний хаб «Досвід задля допомоги»

Цей хаб призначений для людей з інвалідністю, надає консультативну допомогу з таких питань: як підібрати засоби реабілітації, навчитись ними користуватися, де їх отримати; де отримати послуги з реабілітації та які організації опікуються людьми з травмами спини і ампутаціями та багато інших. Інформаційна підтримка надається телефоном або за допомогою месенджерів.

Матеріали вище перелічених та інших хабів дозволили підтримати інклюзивне освітнє середовище в закладі професійної освіти та урізноманітнити тематику й профілі консультування.

Інноваційний хаб у своєму дослідженні розглядаємо не лише як сучасний варіант електронної методичної скриньки, а більш як культурне середовище, в якому вможливується компетентне педагогічне керівництво й супервізія професійного розвитку педагога й навчально-професійної діяльності учнів / студентів. Це складне завдання було реалізовано нами за допомогою заходів, що були запроваджені в межах інноваційного хабу (див. табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Циклограма заходів інноваційного освітнього хабу

№ п/п	Назва заходу	Питання для консультацій	Терміни проведення заходів
1	2	3	4
<i>Для управлінців</i>			
1.	Методичне консультування «Можливості інноваційного хабу закладу»	Ознайомлення з можливостями інноваційного хабу закладу. Ознайомлення з можливостями функції зворотній зв'язок, чат-бот, віртуальні кімнати для спілкування, відео-інструкції, онлайн дошка оголошень, електронна бібліотека, технології коворкінгу. Шлях до актуальних серверів / ресурсів.	Раз у квартал
2.	Звітно-аналітична методична нарада	Аналіз результатів зовнішнього незалежного оцінювання. Аналіз результатів міжнародного дослідження PISA: ▪ використання результатів; ▪ використання результатів моніторингу з метою підвищення якості освітньої діяльності в закладах (за допомогою засобів тестування, Google форм)	Двічі на рік

1	2	3	4
3.	Методичні івенти «Впровадження ІКТ в управлінський процес»	Нормативно-правове забезпечення впровадження ІКТ в освітній процес, організація дистанційної освіти. Науково-методичний та інформаційний супровід інформатизації освіти, запровадження медіа-освіти. Каталоги актуальних інформаційних ресурсів та методичних розробок	Раз у квартал
4.	Веб-семінар «Професійна компетентність педагога»	Науково-методичний супровід підвищення професійної компетентності педагогів закладу	Раз у квартал
5.	Веб-консультація із залученням гостьових лекторів	Координація та участь у державних та регіональних освітніх проєктах, програмах, експериментах в галузі ІКТ та медіа-освіти (методичні рекомендації, інструкції)	1 раз на рік
6.	Науково-практичний семінар «Ефективність методичної роботи закладу»	Виявлення та узагальнення ефективного педагогічного досвіду. Узагальнення впровадження регіональних освітніх проєктів, регіональних пілотних освітніх проєктів	двічі на рік
<i>Для педагогів</i>			
1.	Методичне консультування «Можливості інноваційного хабу закладу»	Ознайомлення з можливостями інноваційного хабу закладу чи закладів-партнерів. Ознайомлення з можливостями і функціями інноваційного хабу. Актуальні сервери / ресурси для педагога	Раз у квартал
2.	Педагогічні майстерні	Вивчення та узагальнення ефективного педагогічного досвіду, презентаційної діяльності. Ознайомлення з електронною бібліотекою, електронними освітніми ресурсами – засобами навчання, представлених у електронно-цифровій формі і таких, що використовуються з метою забезпечення освітнього процесу, навчальними сайтами викладачів	Двічі на рік
3.	Школа молодого класного керівника	Упровадження інноваційних форм виховної роботи, методів і технологій виховання	Двічі на рік
4.	Методичні кластери	Організаційно-методичний супровід професійних педагогічних конкурсів за допомогою відеопрезентацій та інструкцій	Раз у квартал
5.	Інноваційний методичний кластер «Медіапростір закладу освіти»	Організація освітнього процесу в умовах дистанційної освіти за допомогою електронних підручників та довідників, енциклопедій, відеофільмів.	Вересень, грудень
6.	Електронні виставки	Презентації, корисні посилання, відеозаписи майстер-класів, актуальна методична література, віртуальна методична скринька	Постійно

1	2	3	4
7.	Методичні івенти «Атестація педагогічних працівників»	Організаційно-методичний супровід атестації педагогічних працівників. Нормативно-правове забезпечення організації та проведення атестації педагогічних працівників, Каталоги інформаційних ресурсів та методичних розробок для підвищення педагогічної майстерності	1 раз на рік
8.	Методична підтримка	Організація курсів підвищення кваліфікації. Посилання на актуальні Масові освітні онлайн курси. Онлайн довідники та відеоінструкції. Можливості автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем.	1 раз на рік
9.	Багатоканальне й багатопрофільне консультування	Можливості реалізації багатоканального та багатопрофільного консультування за допомогою ряду педагогічних комп'ютерно зорієнтованих технологій (мультимедійних, гіпертекстових, хмарних, телекомунікаційних, інтернет-, web-, SMART-технологій, автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем, систем автоматизованого документообігу, управління навчання та управління навчальним контентом тощо)	Постійно
<i>Для студентів</i>			
1.	Методичне консультування «Можливості інноваційного хабу закладу»	Ознайомлення з можливостями інноваційного хабу закладу чи закладу-партнера. Ознайомлення з можливостями функцій зворотній зв'язок, чат-бот, віртуальні кімнати для спілкування, відеоінструкції, онлайн дошка оголошень та інші в межах інноваційного хабу. Робота в електронних бібліотеках, на відкритих освітніх ресурсах. Дистанційне навчання, коворкінг	Раз у квартал
2.	Віртуальна школа із підготовки до ЗНО	Питання та рекомендації підготовки випускників до ЗНО (методичні рекомендації, інструкції)	1 раз на рік
3.	Віртуальна школа із підготовки до PISA	Організація та рекомендації з підготовки учнів до міжнародного дослідження PISA (електронні методичні рекомендації, інструкції, інфографіка)	1 раз на рік
4.	Методична підтримка	Особливості підготовки учнів до олімпіади, конкурсах, фестивалях, виставках тощо (електронні методичні рекомендації, інструкції, інфографіка)	Раз у квартал

1	2	3	4
5.	Постійнодіючі майстер класи	Особливості використання онлайн сервісів під час організації дистанційного навчання: електронні підручники та довідники, енциклопедії, відеофільми, мультимедійні засоби, засоби тестування та інше. Особливості дистанційної взаємодії під час навчальної та виробничої практики.	Раз у квартал
6.	Методичні івенти «Бібліотека в умовах дистанційної освіти»	Робота бібліотеки в умовах дистанційної освіти. Електронно-цифровий формат навчання та професійної взаємодії. Бібліотечні послуги.	Постійно
7.	Консультаційна підтримка	Можливості реалізації зворотнього зв'язку, чат-бот, відео інструкції та інші. Кар'єрний шлях випускника закладу.	Постійно
8.	Багатоканальне й багатопрофільне консультування	Можливості реалізації багатоканального та багатопрофільного консультування за допомогою ряду комп'ютерно зорієнтованих технологій (мультимедійних, гіпертекстових, хмарних, телекомунікаційних, інтернет-, web-, SMART-технологій, автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем, систем автоматизованого документообігу, управління навчання та управління навчальним контентом тощо	Постійно

Наступним важливим завданням нашого дослідження стало запровадження електронного документообігу та інформаційного обміну в закладах, що є актуальним для ефективного функціонування інформаційно-консультативного середовища. Незважаючи на те, що деякі технологічні рішення, які пропонуються розробниками для створення системи автоматизованого документообігу, є достатньо дорогими та потребують уведення додаткового фахівця з їх підтримки, окремі елементи електронного документообігу можуть бути реалізовані через електронне листування, розміщення на вебсайті закладу чи в хмарному сховищі документів, використання Google Workspace, Microsoft Office 365 for Education, систем управління навчальним контентом, систем управління навчанням та ін.

Запровадження електронного документообігу в межах створення інформаційно-консультативного середовища здійснювалося послідовно та за

участю всього педагогічного колективу, усіх посадових осіб, здобувачів. Важливим кроком реалізації цього проєкту є використання: електронних (цифрових) журналів закладу, що взаємодіють із ЄДЕБО або підтримуються в Moodle чи у Google-classroom; електронного розкладу; електронної документації для проведення контрольних заходів і звітності; різного роду планування в електронному форматі, звітів роботи, зворотнього зв'язку (звіти кураторів, методичних служб, студентського самоврядування тощо); обмін досвідом через вебсайти, блоги, мережеві спільноти. Реалізація цих заходів відбувалася через локальну мережу закладу професійної освіти та за допомогою комбінованих можливостей інформаційно-консультативного середовища.

Отже, реалізувавши ці проєкти відповідно до визначених педагогічних умов, реалізується інформаційно-консультативне середовище закладу професійної освіти.

Описана вище методика організації інформаційно-консультативного середовища була впроваджена в практику діяльності Криворізького фахового коледжу торгівлі та готельно-ресторанного бізнесу» «Криворізького центру професійної освіти та навчання», ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій», Відокремленому структурному підрозділі «Львівський фаховий коледж харчової та переробної промисловості національного університету харчових технологій». Аналіз їх ефективності буде подано в наступному параграфі дисертації.

3.2 Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи

Підсумовуючи зміст дослідно-експериментальної роботи, акцентуємо на тих заходах, що були апробовані та впроваджені в ході формувального експерименту:

1. Педагогічні умови та методи, форми і технології організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

2. Загальнодидактичні підходи та принципи організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.
3. Функціональна модель організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.
4. Цикл семінарів «Система консалтингових послуг закладу професійної освіти» (8 годин).
5. Концепція служби консалтингових послуг в закладі професійної освіти.
6. Концепція функціонування інноваційного освітнього хабу електронного документообігу та інформаційного обміну між суб'єктами освітнього процесу та зовнішніми стейколдерами – роботодавцями, соціальними партнерами, батьками учнів / студентів.
7. Засоби моніторингу ефективності організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

Метою дослідно-експериментальної роботи була апробація та перевірка ефективності організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

У формульованому етапі дослідження взяли участь 200 студентів фахового коледжу та закладу професійної освіти 1-4-х курсів і 100 педагогів (із них 30 адміністративного персоналу). При формуванні вибірки ми враховували: кількість та наповненість академічних груп за роками навчання, спеціальності та спеціалізації фахової підготовки. Унаслідок чого, із застосуванням методу попарного порівняння, було сформовано 2 експериментальні (ЕГ) і 2 контрольні групи (КГ) по 50 студентів закладів фахової передвищої та професійної освіти та 2 групи з 50 педагогів цих закладів.

Формульовальний експеримент проводився впродовж 2021-2022 н.р. Під час дослідно-експериментальної роботи у закладах, де були сформовані експериментальні та контрольні групи, простежувалась позитивна динаміка в рівнях організації інформаційно-консультативного середовища за системно-

структурним критерієм, а також критеріями готовності суб'єктів до взаємодії в інформаційно-консультативному середовищі (мотиваційний, когнітивний і діяльнісний компоненти), рівнем задоволеності функціонування середовища.

Експериментальна робота здійснювалася шляхом використання таких методів:

1. Анкетування – з метою виявлення необхідності та доцільності організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти; виявлення задоволеності професійною підготовкою (за варіантом самооцінювання). Були використані авторські анкети із застосуванням Google Форм.

2. Спостереження й уточнюючі бесіди – з метою виявлення ставлення викладачів та студентів до організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

3. Тестування – для виявлення рівня самооцінки у процесі формування вибіркової сукупності та результативності використання інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

4. Аналіз продуктів діяльності (результати діяльності у середовищі дистанційних курсів-ресурсів, звіти, результати виконання компетентно орієнтованих тестових завдань, субтестів) – з метою отримання інформації, що підтверджує результативність організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

5. Метод експертного оцінювання – для визначення педагогічних умов, значущості (ваги) критеріїв та показників якості професійної підготовки.

6. Методи математичної статистики (χ^2 -критерій Пірсона, t-критерій Стьюдента) та описові статистики – для кількісного та якісного аналізу емпіричних даних.

Було сформульовано дві статистичні гіпотези:

H_0 : »Динаміка рівнів організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти в експериментальних групах не більш значуща, ніж у контрольних».

H_1 : «Динаміка рівнів організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти в експериментальних групах більш значуща, ніж у контрольних».

Для проведення розрахунків застосовувалися можливості пакету «Статистика». Отримані емпіричні значення за χ^2 -критерієм Пірсона $\chi_{ем}^2$ порівнювалися з критичними табличними значеннями $\chi_{кр}^2$, які відповідають прийнятим у психолого-педагогічних дослідженнях рівням статистичної значущості, залежні від кількості факторів, що порівнюються. Для оцінювання динаміки організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти з імовірністю похибки ρ у 0,05; 0,01; 0,001 одиниць за чотирма рівнями, $\chi_{кр}^2$ відповідно складає – 7,81; 11,3; 16,27. Гіпотеза H_1 приймалася у випадку, якщо $\chi_{ем}^2 \geq \chi_{кр}^2$, а гіпотеза $H_0 - \chi_{ем}^2 < \chi_{кр}^2$.

Для одержання вірогідних результатів розроблено методику діагностики рівнів організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти (див. табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Методика діагностики рівнів організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти

Критерії	Показники	Методи і методики
Системно-структурний	імерсивність, присутність, інтерактивність, насиченість, структурованість, відкритість, інтегрованість та адаптованість	експертна картка (додаток В), шкалювання, ранжування, аналіз, узагальнення
Готовність педагогічного персоналу та студентів до взаємодії в середовищі	мотиваційний компонент; когнітивний компонент; діяльнісний компонент	опитування щодо потреб, інтересів, мотивів, самооцінка (додаток Г); діагностичний тест (додаток Д); кейси, міні-проекти, експертне оцінювання (додаток Е)
Задоволеність функціонуванням середовища	задоволеність можливостями середовища; формами організації інформації; матеріально-технічним забезпеченням; навчальним контентом; способами представлення навчального матеріалу; організацією консультативної діяльності; компетентністю викладачів, консультантів	опитування, шкалювання, самооцінка, експертна оцінка (Додаток Ж)

Тож, про ефективність розробленої методики організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти ми робили висновки за такими ознаками: 1) інформованість стосовно можливостей інформаційно-консультативного середовища; 2) ступінь володіння ІКТ; 3) рівень опитуваних, які займаються самоосвітою за допомогою засобів ІКТ; 4) відсоток опитуваних, які вбачають недоліки в інформаційному консультуванні в сфері освіти; 5) задоволеність рівнем організації інформаційно-консультативного середовища закладу; 6) рівень поєднання ІКТ та традиційних технологій у навчанні, викладанні та консультуванні; 7) рівень використання компонентів середовища.

Розглянемо та проаналізуємо отримані результати.

Дослідження показників готовності педагогів та учнів / студентів до взаємодії в інформаційно-консультативному середовищі за мотиваційним, когнітивним та діяльнісним компонентами показана в табл. 3.5 і 3.6.

Таблиця 3.5

**Рівні готовності педагогічного персоналу до використання
інформаційно-консультативного середовища (у %)**

Рівні	Контрольна група		Експериментальна група	
	Початок експерименту	Кінець експерименту	Початок експерименту	Кінець експерименту
Мотиваційний компонент				
Незадовільний	25	20	28	8
Критичний	32	30	34	20
Достатній	28	32	24	24
Високий	15	18	14	48
Когнітивний компонент				
Незадовільний	28	22	31	20
Критичний	30	28	33	24
Достатній	31	34	27	36
Високий	11	16	9	20
Діяльнісний компонент				
Незадовільний	32	30	36	16
Критичний	34	30	34	24
Достатній	28	30	24	40
Високий	6	10	6	20

Рівні готовності студентів до використання інформаційно-консультативного середовища (у %)

Рівні	Контрольна група		Експериментальна група	
	Початок експерименту	Кінець експерименту	Початок експерименту	Кінець експерименту
Мотиваційний компонент				
Незадовільний	28	25	31	15
Критичний	36	32	40	23
Достатній	22	28	19	40
Високий	12	15	10	22
Когнітивний компонент				
Незадовільний	32	30	34	18
Критичний	32	25	36	20
Достатній	25	30	21	38
Високий	11	15	9	24
Діяльнісний компонент				
Незадовільний	34	21	35	20
Критичний	38	19	40	22
Достатній	24	41	21	38
Високий	4	19	4	20

Кількісний аналіз даних таблиць 3.5 і 3.6 показує, що переважна більшість педагогів та студентів експериментальної групи (біля 60% у середньому) за результатами експерименту продемонструвала перевагу достатнього та високого рівнів готовності до використання інформаційно-консультативного середовища. За результатами експерименту найбільшої розвиненості набув мотиваційний компонент готовності (на 72% у педагогічного персоналу та 62% у студентів), далі – когнітивний (62% педагогічного персоналу, 59% студентів). У контрольній групі також спостерігаються зрушення, зумовлені діяльністю методичних служб закладів, викликами вимушеної дистанційної взаємодії.

Співставивши отримані дані з показниками рівнів організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти за критерієм готовності учасників освітнього процесу до взаємодії в інформаційно-консультативному середовищі (табл. А.1 додатка А), з'ясовано динаміку в її рівнях за результатами експерименту (табл. 3.7).

Динаміка рівнів готовності студентів та педагогічного персоналу до використання інформаційно-консультативного середовища за результатами експерименту (у %)

Рівні	Контрольна група		Експериментальна група	
	Початок експерименту	Кінець експерименту	Початок експерименту	Кінець експерименту
Педагогічний персонал				
Незадовільний	28	27	32	18
Критичний	32	28	40	22
Достатній	30	32	20	38
Високий	10	16	8	22
χ^2 -критерій	8,5 > 7,78, $\rho = 0,1$		95,6 > 11,3, $\rho = 0,001$	
Студенти				
Незадовільний	31	25	33	17
Критичний	36	25	39	22
Достатній	24	33	20	39
Високий	9	17	8	22
χ^2 -критерій	8,1 > 7,78, $\rho = 0,1$		101,0 > 11,3, $\rho = 0,001$	

З аналізу даних табл. 3.7 пересвідчуємося, що за результатами експерименту в студентів та педагогів контрольної групи відбулися зміни за критерієм готовності, проте їх статистична значущість низька. Натомість у представників експериментальної групи ця динаміка є більш виразною: на 14% стало більше студентів та педагогів, які виявили високий рівень готовності до інформаційно-консультативної взаємодії засобами середовища, на 19% студентів та на 18% педагогічного персоналу стало більше із показником достатнього рівня, за рахунок зменшення на 33% студентів і 32% педагогів, які виявили на початок експерименту критичний і незадовільний рівні. Імовірність похибки склала 1 %.

Більш наочно динаміку представлено за допомогою діаграм рис. 3.7 і 3.8.

Такі результати пов'язуємо з виваженою системою педагогічної роботи та такою педагогічною умовою, як готовність педагогічного персоналу та студентів до консультаційної діяльності із застосуванням сучасних ІКТ, що, передусім, розвивалася впродовж серії тренінгів «Система консалтингових послуг закладу професійної освіти».

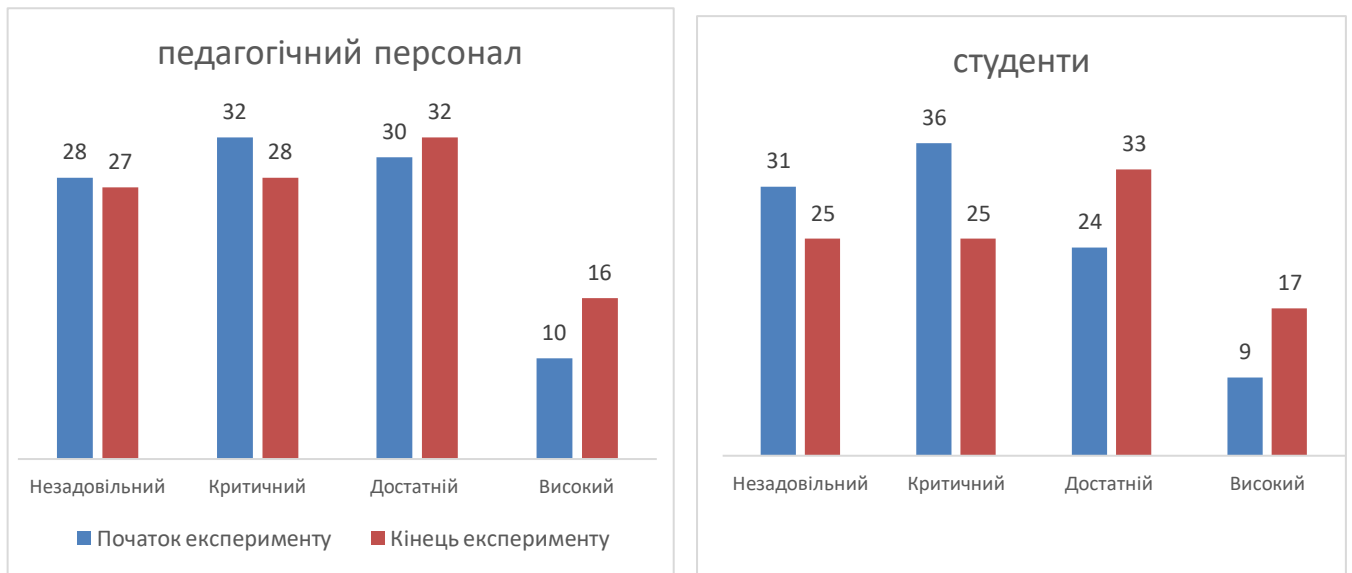

Рис. 3.7 Динаміка рівнів готовності педагогічного персоналу та студентів контрольних груп до інформаційно-консультативної взаємодії за результатами експерименту, у %

Рис. 3.8 Динаміка рівнів готовності педагогічного персоналу та студентів експериментальних груп до інформаційно-консультативної взаємодії за результатами експерименту, у %

Студенти та педагоги в межах дослідно-експериментальної роботи мали можливість виявити рівень готовності й активності до застосування та використання засобів ІКТ в освіті, різних видів та типів навчальних

можливостей для побудови власної освітньої траєкторії та отримання якісної консультативної підтримки із використанням розмаїття засобів інформаційно-консультативного середовища закладу освіти.

Наступними даними для аналізу було визначення рівня задоволеності суб'єктів освітнього процесу функціонуванням середовища (задоволеність можливостями середовища; формами організації інформації; матеріально-технічним забезпеченням; навчальним контентом; способами представлення навчального матеріалу; організацією консультативної діяльності; компетентністю викладачів, консультантів; організацією освітнього процесу), що передбачала методику самооцінки за спеціально розробленою картою (додаток Ж). Отримані за цим критерієм дані щодо організації інформаційно-консультативного середовища узагальнено в табл. 3.8.

Таблиця 3.8

**Порівняльна динаміка рівнів організації
інформаційно-консультативного середовища закладу професійної
освіти за критерієм задоволеності його суб'єктів (у %)**

Рівні	Контрольна група		Експериментальна група	
	Початок експерименту	Кінець експерименту	Початок експерименту	Кінець експерименту
Незадовільний	30,0	24,0	32,0	13,3
Критичний	33,3	28,0	34,7	16,7
Достатній	23,3	34,0	21,3	40,0
Високий	13,3	14,0	12,0	30,0
χ^2 -критерій	3,2 > 11,3, $p = 0,001$		17,1 > 11,3, $p = 0,001$	

З аналізу даних табл. 3.8 пересвідчуємося, що за результатами експерименту в студентів та педагогів контрольної групи відбулися позитивні зрушення в рівнях задоволеності діяльністю в інформаційно-консультативному середовищі закладу освіти. В уточнюючих бесідах вони зазначили, що цьому сприяли зміни, які сталися в організації єдиного інформаційного освітнього простору України, унаслідок активізації волонтерського руху, запровадження проєктів, різноманітних ініціатив стосовно технічного переоснащення, надання вільного доступу до

інформаційних ресурсів, MOOC, установ з дистанційного підвищення кваліфікації тощо.

Кількісний аналіз даних табл. 3.8 показує, що в експериментальній групі спостерігається позитивна й статистично значуща динаміка в рівнях задоволеності інформаційно-консультативними послугами в закладі освіти. Тих, хто виявив повну задоволеність за результатами експерименту стало на 18% більше, ніж на початок експерименту; тих, хто загалом задоволений – на 18,7%, натомість зменшилася кількість тих, хто був частково задоволений або незадоволений на 36,7%.

Наочно динаміку представлено на діаграмах рис. 3.9.

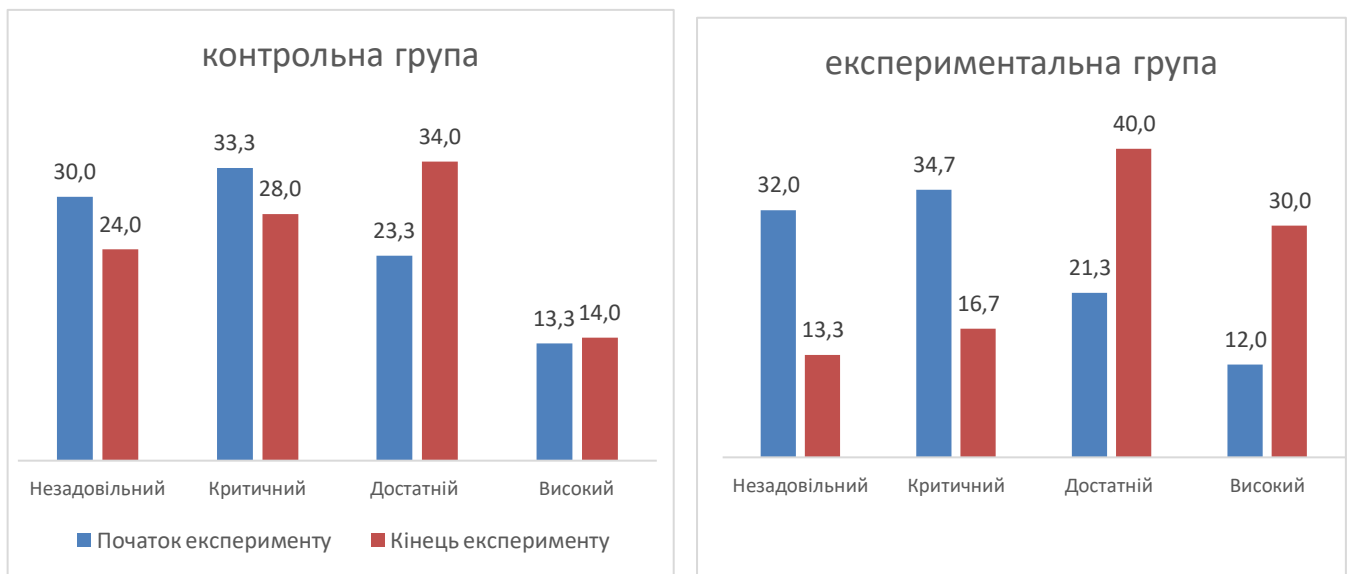

Рис. 3.9 Динаміка рівнів задоволеності педагогічного персоналу та студентів інформаційно-консультативними послугами в середовищі за результатами експерименту, у %

Такі результати стали можливими завдяки створенню в межах методики організації інформаційно-консультативного середовища такої педагогічної умови, як ресурсне забезпечення консультативної діяльності, що зорієнтовано на зміст професійної освіти. У її межах було розроблено та апробовано підходи до зміцнення ресурсів середовища у розрізі технічних, кадрових та навчально-методичних, а також адаптовано під надання консалтингових послуг вебсайти закладів. Не менш значущою в цьому контексті було запровадження такої

педагогічної умови як здійснення багатоканального й багатопрофільного онлайн консультування, що реалізовує функції інформаційного середовища закладу освіти. Унаслідок чого було значно розширено формат і зміст консультацій, запропоновані альтернативні шляхи їх отримання, запроваджено елементи електронного документообігу, коворкінг та педагогічна супервізія у межах інноваційного хабу.

Наступним критерієм, за яким ми досліджували зміни, був системно-структурний, який мав на увазі аналіз показників інформаційно-консультативного середовища закладів професійної освіти з використання експертної картки (див. додаток В). Ураховуючи специфіку формування вибірки, важливим було з'ясувати відмінності, що сталися за результатами експерименту в двох видах закладів – закладах фахової передвищої та професійної освіти. Тому, кожену групу було розбито на дві підгрупи, експериментальну – на E1 і E2 та контрольну – на K1 і K2. Отримані результати оцінки показників за системно-структурним критерієм подано в табл. 3.9.

Таблиця 3.9

**Порівняльна динаміка рівнів організації
інформаційно-консультативного середовища закладу професійної
освіти за системно-структурним критерієм (у балах)**

Показники аналізу	Бали							
	Контрольна група				Експериментальна група			
	K1		K2		E1		E2	
	КЕ	ФЕ	КЕ	ФЕ	КЕ	ФЕ	КЕ	ФЕ
Імерсивність	6	7	7	8	6	11	7	13
Присутність	6	8	6	8	5	9	6	10
Інтерактивність	7	7	7	8	8	11	8	12
Насиченість	7	8	6	7	6	10	6	11
Структурованість	8	9	8	9	8	11	8	15
Відкритість та інтегрованість	6	7	8	9	7	10	7	12
Адаптованість	7	8	7	9	7	12	8	14
Загалом	47	54	49	58	47	74	50	87
Рівні	КР	ДР	КР	ДР	КР	ВР	КР	ВР

КЕ – констатувальний експеримент, ФЕ – формувальний експеримент
КР – критичний рівень, ДР – достатній рівень, ВР – високий рівень

Кількісний аналіз табл. 3.9 показує, що на початку експерименту переважна більшість показників інформаційно-консультативного середовища характеризувалася як критичні (виділені жирним шрифтом). Окрім цього, показники для закладів фахової передвищої освіти (E2 і K2) були дещо вищими. За роки вимушеного дистанційного навчання всі заклади професійної освіти здобули значного досвіду та значно трансформували свої інформаційні освітні середовища, що позначилося також на структурі й якості інформаційно-консультативних послуг.

Якісний аналіз табл. 3.9 віддзеркалює результати запровадження методики організації інформаційно-консультативного середовища у закладах професійної освіти, де спостерігається зрушення в рівнях за рахунок створення в освітньому процесі такої педагогічної умови, як креативно-розвивальна суб'єкт-суб'єктна взаємодія через інструменти ІКТ, яка ініціює методологічну рефлексію педагогів і студентів у консалтинговій діяльності.

Запровадження технологій коворкінгу й педагогічної супервізії, інноваційного освітнього хабу, елементів електронного документообігу та інформаційного обміну забезпечило появу нових «ніш» і середовищ індивідуального розвитку всіх учасників освітнього процесу, інтенсифікувало міжособистісну взаємодію.

Отримані за системно-структурним критерієм показники було проаналізовано за допомогою t-критерію Стьюдента (див. табл. 3.10).

Таблиця 3.10

Статистичний аналіз показників системно-структурного критерію організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти

K1.1/K1.2	K2.1/K2.2	E1.1/E1.2	E2.1/E2.2
0,029231	0,009952	0,000016	0,000027
K1.1/E1.1	K2.1/E2.1	K1.2/E1.2	K2.2/E2.2
1,0	0,761073	0,000051	0,000079

У результаті попарного порівняння показників експериментальних та

контрольних груп до і після експерименту з'ясовано рівність вихідних умов, створених на початку експерименту в усіх 4-х закладах освіти, та статистично значущі відмінності між показниками обох груп на кінець експерименту.

Проаналізуємо отримані дані за всіма критеріями ефективності організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти (див. табл. 3.11).

Таблиця 3.11

Узагальнені результати динаміки рівнів організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти за результатами експерименту

Критерії	Експериментальна група	Контрольна група
Готовність педагогічного персоналу та студентів до взаємодії в інформаційно-консультативному середовищі:	+32%	+8%
Мотиваційний компонент	+34%	+7%
Когнітивний компонент	+20%	+8%
Діяльнісний компонент	+30%	+6%
Рівень задоволеності функціонуванням середовища	+36,7%	+11,4%
Системно-структурний	Критичний – Високий	Критичний – Достатній

Кількісний аналіз результатів, представлених у табл. 3.10 та в попередньому тексті дисертації, надав можливість зробити такі узагальнення:

- У закладах освіти, в яких було сформовано експериментальну групу, спостерігається значний приріст у показниках організації інформаційно-консультативного середовища, порівняно з тими закладами, в яких було сформовано контрольну групу.

- За всіма відповідними до компонентів критеріями спостерігається більш вагомий і статистично значущий приріст у експериментальній групі. Незважаючи на наявність зрушень за кожним із критеріїв, слід урахувати, що переваги за високим і достатнім рівнем організації інформаційно-консультативного середовища в контрольній групі не досягнено.

- Найкращі результати впливу формувальних засобів методики

організації інформаційно-консультативного середовища отримано за критерієм задоволеності функціонуванням середовища (+36,7%) та мотиваційним показником критерія готовності до взаємодії у середовищі (+34%).

- Отриманий приріст в показниках системно-структурного критерію (імерсивність, структурованість, адаптованість середовища) для експериментальної групи забезпечений появою нових структур та функціональних зв'язків у інформаційно-консультативному середовищі.

Отже, порівнюючи результати констатувального та формувального етапів експерименту, ми визначили, що побудована нами методика, яка ґрунтувалася на визначених педагогічних умовах, є достатньо ефективною для організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти і підвищення рівня надання освітніх послуг.

Мету формувального експерименту реалізовано повністю, оскільки розроблена методика реалізовувала потенційні можливості інформаційного освітнього середовища й забезпечила перевагу достатнього й високого рівнів організації такого його важливого компонента як інформаційно-консультативне середовище за підтримкою визначених педагогічних умов.

Висновки до третього розділу

У розділі висвітлено зміст педагогічного експерименту з перевірки ефективності методики організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти та педагогічних умов, що підсилюють її ефективність, а також методику діагностики результативності запропонованих засобів. Отримані дані вможливили такі висновки.

– Ґрунтуючись на аналізі теоретичних напрацювань, причин і труднощів, а також концептуальних ідеях моделі, її цільового, організаційно-змістового й оцінювально-результативного блоків, принципах цілеспрямованості, відкритості, зв'язку навчання з консультуванням,

доступності, цілісності, безпечності, гейміфікації, гнучкості, динамічності, юзабіліті, а також креативно-розвивального, синергетичного, когнітивного, соціотехнічного, методологічного, системно-структурного підходів, було створено та апробовано комплексну методику організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

– За результатами апробації до системи інформаційно-консультативної діяльності закладів професійної та фахової передвищої освіти було запроваджено: методику і педагогічні умови організації інформаційно-консультативного середовища; засоби безпосереднього (через науково-методичне забезпечення – алгоритми, приписи, відео-тьюторіали й рекомендації у електронному форматі) і опосередкованого педагогічного управління процесом поетапного залучення педагогічного персоналу та студентів до інформаційно-консультативної діяльності за допомогою ІКТ та інструментів у вигляді методологічних семінарів, фокус-груп, тренінг-сесій, воркшопів, конференцій, блогів, сайтів і тематичних груп у соціальних мережах; концепції організації інноваційного освітнього хабу й циклограму заходів для адміністрації, педагогічного персоналу та здобувачів освіти, структури вебсайту закладу та електронного документообігу й інформаційного обміну в сфері надання інформаційно-консультаційних послуг; пакет методичних матеріалів, у томі числі електронні форми, система кейсових завдань, конструкти індивідуальних і колективних форм методичної, навчальної та виховної роботи; семінар-тренінг для педагогічного персоналу та студентів «Система консалтингових послуг закладу професійної освіти» (8 годин); способи моніторингу ефективності організації інформаційно-консультативного середовища, орієнтованих на аналіз продуктів діяльності, зокрема: публікацій, проєктів, портфоліо, тематичних сайтів, тематичних блогів, вебквестів.

– Апробовано та підтверджено доцільність методики діагностики рівня організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, що включає: 1) за системно-структурним критерієм використання

авторської експертної картки, шкалювання, ранжування, аналізу, узагальнення таких показників середовища, як імерсивність, присутність, інтерактивність, насиченість, структурованість, відкритість, інтегрованість та адаптованість; 2) за критерієм готовності педагогічного персоналу та студентів до взаємодії в середовищі дослідження мотиваційного компонента шляхом опитування, когнітивного компонента – діагностичне тестування, за діяльнісним критерієм – розв’язання кейсових завдань; 3) за критерієм задоволеності функціонуванням середовища – опитування, шкалювання, самооцінка, експертна оцінка.

– Проведений після завершення дослідно-експериментальної роботи кількісний, якісний і статистичний аналізи виявили тенденцію до позитивних змін у рівнях організації інформаційно-консультативного середовища закладів професійної освіти, сформованих у експериментальну групу. Досягнуто позитивних і статистично значущих зрушень у рівнях готовності педагогічного персоналу та студентів до взаємодії в середовищі, переваги достатнього та високого рівнів у її мотиваційному (+34%), когнітивному (+20%) і діяльнісному (+30%) компонентах, а також у рівнях задоволеності суб’єктами освітнього процесу функціонуванням середовища (+36,7%). За системно-структурним критерієм досягнуто перехід від критичного до високого рівня організації інформаційно-консультативного середовища. У контрольних групах зміни зумовлені загальними динамічними перетвореннями інформаційного освітнього середовища України.

Результати дослідження можуть бути використані у системі інформаційно-консультативної діяльності закладів фахової передвищої та професійної освіти, що знайшло відображення при апробації роботи.

Основний зміст розділу відображено в публікаціях авторки [150; 155; 209].

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичний аналіз проблеми та запропоновано нове вирішення наукового завдання, яке полягає у виявленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти та педагогічних умов, що забезпечують її ефективність. Результати проведеного дослідження підтвердили основні положення дисертації та дали змогу сформулювати такі висновки:

1. На підставі змістового аналізу вхідних категорій встановлено, що *інформаційно-консультативним середовищем закладу професійної освіти* є актуальна для інформаційного суспільства частина простору, у межах якого стає можливим інформаційний обмін та консультативна підтримка суб'єктів освітнього процесу та інших зацікавлених сторін засобами комп'ютерно зорієнтованих технологій. З'ясовано, що для закладу професійної освіти таке середовище є освітнім, інформаційним, комунікативно зорієтованим, професійно зорієтованим, розвивальним, рефлексивно-контекстним та рефлексивно-активним середовищем інноваційного розвитку і таким, яке забезпечує реалізацію інформаційної, консультаційної, діагностичної, інтерактивної, координувальної, професійно-розвивальної функцій та функції педагогічної та навчально-методичної підтримки.

Визначено, що інформаційно-консультативне середовище є багатокомпонентним комплексом освітніх ресурсів і технологій, які створюють умови для інформатизації, цифровізації та автоматизації консультативних послуг. До провідних належать комп'ютерно зорієтовані педагогічні технології, технології консультаційної підтримки й інформаційно-когнітивні технології.

2. Виявлено структуру інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, що охоплює *соціальний компонент*, який включає суб'єктів середовища та їх соціокультурне оточення та забезпечує

задоволення й розвиток їх потреб у консультативній допомозі, в організації освітньої та професійної діяльності; *просторово-предметний компонент* – просторовий дизайн середовища, із взаємопов'язаними різними функціональними зонами та предметними засобами, що вможливорює необхідні просторові дії й поведінку суб'єктів середовища в наданні та отриманні інформаційно-консультативних послуг; *психолого-педагогічний компонент* – педагогічне й методичне забезпечення інформаційно-консультативної діяльності задля реалізації цілей середовища.

Обґрунтовано критерії ефективності організації інформаційно-консультативного середовища в закладі професійної освіти. З-поміж них: *системно-структурний критерій* (показники: імерсивність, присутність, інтерактивність, насиченість, структурованість, відкритість, інтегрованість та адаптованість середовища), *готовність суб'єктів до взаємодії в інформаційно-консультативному середовищі* (показники: мотиваційний, когнітивний і діяльнісний компоненти готовності), *рівень задоволеності функціонуванням середовища* (показники: задоволеність можливостями середовища, формами організації інформації, матеріально-технічним забезпеченням, навчальним контентом, способами представлення навчального матеріалу, організацією консультативної діяльності, компетентністю викладачів, консультантів, організацією освітнього процесу). Сформовані критерії вможливають педагогічний моніторинг стану функціонування середовища за показниками незадовільного, критичного, достатнього та високого рівнів.

3. На підставі вивчення стану та аналізу проблеми зафіксовано безперечні досягнення закладів фахової передвищої та професійної освіти в напрямі створення сучасних, функціональних та динамічних інформаційно-консультативних середовищ, що відповідають вимогам часу та мають значний потенціал. Між тим, виявлено потребу в якісному оновленні їх концептуальних, змістових, організаційних та техніко-технологічних аспектів.

Проведений SWOT-аналіз виокремив переваги й ризики, сильні та

слабкі сторони, що мають місце в організації інформаційно-консультативного середовища закладів професійної освіти. З'ясовано, що зняття причин труднощів та суперечностей можливо через створення в межах функціонування закладів професійної освіти певних умов. З-поміж них *організаційних* – виокремлення спеціальної організаційної структури в закладі освіти, яка забезпечує формування, функціонування та розвиток середовища, розробку його нормативно-правової бази; *технічних* – матеріально-технічна й програмна підтримка середовища, що здійснюється на єдиних концептуальних засадах; *методичних* умов як обставин, що вможливають здійснення методичної підтримки роботи середовища і до того ж формування системи підготовки кадрів високої кваліфікації – консультантів із подальшою їх супервізією; *ресурсних* умов, що віддзеркалюють технічну й науково-методичну оснащеність інформаційно-консультативного середовища та його потенційно значущі ресурси (інформаційні, матеріально-технічні, методичні, кадрові тощо).

Об'єднання вищезазначених факторів дало змогу сформулювати комплекс необхідних та достатніх *педагогічних умов* як обставин, за яких компоненти інформаційно-консультативного середовища закладу освіти функціонують в найкращому взаємозв'язку та створюють атмосферу плідної співпраці, ефективне управління навчальним процесом, а також якісне надання освітніх послуг. До таких умов належать: готовність педагогічного персоналу та студентів до консультаційної діяльності із застосуванням сучасних ІКТ; ресурсне забезпечення консультативної діяльності, що зорієнтована на зміст професійної освіти; здійснення багатоканального й багатопрофільного онлайн консультування, яке реалізовує функції інформаційного середовища закладу освіти; креативно-розвивальна суб'єкт-суб'єктна взаємодія через інструменти ІКТ, яка ініціює методологічну рефлексію педагогів і студентів у консультаційній діяльності.

4. Змодельована методика організації інформаційно-консультативного середовища як інструментальний механізм створення в закладі професійної

освіти визначених педагогічних умов. Моделювання методики організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти спирається на наукові уявлення щодо цілей, завдань, змісту, етапів і способів, а також на соціальні очікування стосовно результатів його функціонування у вирішенні провідних завдань закладу.

Методика структурує формувальні впливи в ряд блоків, націлених на побудову інформаційно-консультативного середовища, яке реалізує свої провідні функції в закладі професійної освіти. *Цільовий блок* віддзеркалює сутність організації інформаційно-консультативного середовища, описує мету та завдання, підходи та принципи, на які спирається методика його організації в закладі професійної освіти. *Організаційно-змістовий блок* моделі охоплює зміст, методи, форми і технології організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, узгоджує структурну послідовність та етапи цього процесу. *Оцінювально-результативний блок* презентує критерії, рівні й діагностичні процедури, що є індикаторами ефективності організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

5. Упровадження комплексної методики й апробація визначених педагогічних умов організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти зумовили змістове наповнення, конкретизацію й корекцію відповідно до освітніх, розвивальних, професійно-виховних цілей існуючої системи інформаційно-консультативних послуг в межах інформаційного освітнього середовища закладу; модульне структурування формувальних засобів на препаративний, орієнтовний, виконавчий і рефлексивний модулі з огляду на етапи (організаційно-методичний, діяльнісно-продуктивний і контрольньо-прогностичний) і логіку організації середовища; моніторинг рівня її організації за визначеними критеріями та розробку науково-методичного забезпечення апробації визначених педагогічних умов.

Під час дослідження розроблено комплексну цільову програму дослідно-експериментальної роботи, яка ґрунтувалася на поетапній реалізації

методики організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, і доведено її результативність. *Готовність педагогічного персоналу та студентів до консультаційної діяльності із застосуванням сучасних ІКТ*, як важлива педагогічна умова, передбачала уведення з метою формування мотиваційного, когнітивного й діяльнісного компонентів такої готовності циклу семінарів, як «Система консалтингових послуг закладу професійної освіти» (10 годин). Робота передбачала включення викладачів та здобувачів у активне обговорення засобів організації інформаційно-консультативного середовища, методів і прийомів його реалізації, обміну думками й досвідом у використанні інформаційних технологій у закладі освіти та підготовки компетентних фахівців, застосування ігрових завдань і ситуацій, проєктних методик. Наступна педагогічна умова мала на увазі створення *ресурсного забезпечення консультативної діяльності, зорієнтованого на зміст професійної освіти*, що передбачало оновлення й вдосконалення існуючих технічних, кадрових та навчально-методичних ресурсів закладу, підвищення його інформаційно-консультативного потенціалу за рахунок оновлення вебсайту закладу, підготовки та запрошення фахових консультантів, залучення відкритих освітніх ресурсів, застосування хмарних технологій, можливостей МООС. Така педагогічна умова як *здійснення багатоканального й багатопрофільного онлайн консультування, що реалізовує функції інформаційного середовища закладу освіти*, створювалася в системі інформаційного освітнього середовища закладу через ряд методичних заходів. З-поміж них: юзабіліті підхід, забезпечення значимості доступних інструментальних засобів вебсайту закладу, застосування електронних кабінетів здобувачів і педагогічного персоналу, електронних методичних кабінетів, електронних систем управління закладом освіти, запровадження різноманітних за формою та змістом різновидів консультацій у режимі 24/7. Така педагогічна умова як *креативно-розвивальна суб'єкт-суб'єктна взаємодія через інструменти ІКТ, яка ініціює методологічну рефлексію педагогів і студентів у консалтинговій діяльності*, мала на увазі

запровадження елементів електронного документообігу та інформаційного обміну в закладі професійної освіти, створення концепції та залучення педагогічного персоналу й студентів до інноваційного освітнього хабу та інформаційно-консультативних послуг на його основі.

Проведені після завершення дослідно-експериментальної роботи кількісний, якісний і статистичний аналізи зафіксували перевагу достатнього та високого рівнів та статистично значущу позитивну динаміку в рівнях організації інформаційно-консультативного середовища в закладах професійної та фахової передвищої освіти, які були сформовані в експериментальну групу. Зокрема, за критерієм готовності суб'єктів до інформаційно-консультативної взаємодії на 14% стало більше студентів і педагогів, які виявили високий рівень готовності, на 19% студентів та на 18% педагогічного персоналу стало більше із показником достатнього рівня, за рахунок зменшення на 33% тих студентів і 32% педагогів, які виявили на початок експерименту критичний і незадовільний рівні. За критерієм задоволеності функціонуванням у середовищі тих суб'єктів інформаційно-консультативного середовища, які виявили повну задоволеність за результатами експерименту, стало на 18% більше, тих, хто загалом задоволений – на 18,7%, натомість зменшилася кількість тих, хто був частково задоволений або незадоволений узагалі на 36,7%. Окрім цього, вдалося досягти переходу з критичного до високого рівня в організації середовища за системно-структурним критерієм. Позитивну динаміку в контрольних групах пояснено загальними динамічними змінами в інформаційному освітньому середовищі України.

Результатом реалізації представленої методики організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти та педагогічних умов, що підсилюють її ефективність, є виведення освітніх послуг на новий рівень, підвищення рівня інформаційної культури та інформаційної обізнаності, можливість отримання кваліфікованої консультативної допомоги, формування інтелектуально та творчо розвиненої

особистості, а також поєднання всіх учасників освітнього процесу інформаційними потоками, що сприяє співтворчості та співпраці в напрямі розвитку закладу професійної освіти.

Проведене дослідження не вичерпує проблеми організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти. Подальшої розробки потребують концепції створення інноваційних хабів як простору для розвитку й коворкінгу, проблеми створення позитивного іміджу закладу професійної освіти та його брендінг в інформаційному освітньому середовищі, застосування цифрових технологій в управлінні закладом освіти та підвищенні якості надання освітніх послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 2030 - «Цифровой компас-2030»: европейский подход к Цифровому десятилетию. URL: <https://eufordigital.eu/ru/library/2030-digital-compass-the-european-way-for-the-digital-decade/> (дата звернення: 12.04.2023).
2. Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту. *МОН України: сайт*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/cifrova-osvita/avtomatizovaniy-informacijnij-kompleks-osvitnogo-menedzhmentu> (дата звернення: 12.12. 2022).
3. Андреев А.А. Введение в Интернет-образование: учебное пособие. Москва: Логос, 2003. 74 с.
4. Андрієвська В. М. , Прокопенко А. І. Компоненти готовності вчителя початкової школи до використання ІКТ як інструмента формування мета предметних ІКТ-умінь учнів. *Педагогіка та психологія*: зб. наук. праць. Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2018. Вип. 59. С. 139–149.
5. Антонюк Р.І. Реформування освіти: Європейський аспект. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Ч.2. Київ. 2002. С. 3-7.
6. Балик Н. Р. Активне навчання з використанням технологій Веб 2.0: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2009. 88 с.
7. Бахмат Н. Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки вчителів початкової школи в умовах інформаційно-освітнього середовища вищого навчального закладу : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2017. 510 с.
8. Безкровний М.Ф. Управлінський консалтинг: підручник. Київ: Ліра-К, 2015. 335 с.
9. Биков В. Ю. Хмарні технології, ІКТ-аутсорсинг і нові функції ІКТ підрозділів освітніх і наукових установ. *Інформаційні технології в освіті*. 2011. №10. С. 8-23.
10. Биков В. Ю., Гуржій А. М., Шишкіна М. П. Концептуальні засади

формування і розвитку хмаро орієнтованого навчально-наукового середовища закладу вищої педагогічної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. Вип. 50. С. 20–25.

11. Биков В. Ю., Спирін О. М., Пінчук О. П. Інформаційно-аналітичні матеріали до парламентських слухань «Реформування галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України». Інформаційні технології та засоби навчання; ІТЗН НАПН України, 2016. 15 с. URL:

<https://lib.iitta.gov.ua/11423/1/%D0%9F%D0%B0%D1%80%D0%BB%20%D0%A1%D0%BB%D1%83%D1%85%20%D0%A0%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B8%20%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%83%D0%B7%D1%96%20%D0%86%D0%9A%D0%A2%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D0%9D%D0%90%D0%9F%D0%9D.pdf> (дата звернення: 16.08.2022).

12. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ: Атіка, 2008. 684 с.

13. Биков В.Ю. Теоретико-методологічні засади моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*: зб. наук. пр. Вип. 1(5). 2003. С. 64-76.

14. Биков В.Ю. Цифрова трансформація суспільства і розвиток комп'ютерно-технологічної платформи освіти і науки України. *Матеріали методологічного семінару НАПН України "Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку"*, 4 квітня 2019 р. / За ред. В.Г. Кременя, О.І. Ляшенка. Київ, 2019. С. 20-26.

15. Биков В.Ю., Кремень В.Г. Категорії простір і середовище: особливості модельного подання та освітнього застосування. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2013. № 2. С. 3–16. URL:: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/1188> (дата звернення: 12.12.2022).

16. Биков В.Ю., Спірін О. М., Пінчук О. П. Проблеми та завдання сучасного етапу інформатизації освіти. *Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України): зб. наук. праць*. К. : Видавничий дім «Сам», 2017. С. 191–198.
17. Бінецька Д. Освітнє середовище університету як засіб формування дослідницьких умінь майбутніх учителів іноземних мов. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки*. 2016. № 1. С. 16–20
18. Бокатов Є. Г. Сучасні інформаційні технології в освіті (на прикладі Веб-квестів). URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/29345/1/Vokatov.pdf> (дата звернення: 12.12. 2022).
19. Бондаренко В. В. Современные педагогические технологии как объективная потребность. Харьков: ХНАДУ, 2011. 146 с.
20. Братищенко І.В. Управлінське консультування як інструмент організаційного розвитку навчального закладу. URL: <http://lib2.znaimo.com.ua/docs/400/index-981895.html> (дата звернення: 12.12.2022).
21. Буйницька О.П. Система педагогічного проектування інформаційноосвітнього середовища для здійснення підготовки майбутніх соціальних педагогів : монографія. Київ: Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 568 с.
22. Бургин М. Информационный поиск и компьютерная грамотность. *Информатика и образование*. 1990. № 1. С. 15-21.
23. Вакалюк Т.А. Хмарні технології в освіті: навчально-методичний посібник для студентів фізико-математичного факультету. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2016. 72 с.
24. Вакуленко І. В. Консультація як вид навчального заняття при дистанційному навчанні у вищих навчальних закладах. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. Вип. 21.

С. 29–36.

25. Ватковська М. Г. Особливості організації інформаційно-комунікаційного простору в навчально-виховному процесі. URL: <http://osvitadnepr.com/index.php/metodichniirekomendatsiji/74-osoblivosti-organizatsiji-nformatsijno-komunikatsijnogoprostoru-v-navchalno-vikhovnomu-protsesi?showall=&limitstart=> (дата звернення: 12.12. 2022).

26. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ: Перун, 2001. 1440 с.

27. Величко Н. Інформаційно-аналітична діяльність заступника директора з навчально-виробничої роботи професійно-технічного навчального закладу. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/19088539.pdf> (дата звернення: 12.12. 2022).

28. Величко Т.Г. Комп'ютерні технології навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* Київ-Вінниця. 2002. Вип. 2. Ч. 2. С. 17-20.

29. Відкрита освіта: інноваційні технології та менеджмент: кол. монографія / за наук. ред. М.О. Кириченка, Л.М. Сергєєвої. Київ: Інтерсервіс, 2018. 440 с.

30. Вознюк О.В. Розвиток вітчизняної педагогічної думки: синергетичний підхід (друга половина ХХ століття): навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2008. 128 с.

31. Волкова Н.П. Моделювання професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін у вишах: монографія. Дніпропетровськ: ДУАН, 2013. 228 с.

32. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2006. 256 с.

33. Воронкін О. С. Основи використання інформаційно-комп'ютерних технологій в сучасній школі: навч. посіб. Луганськ: Вид-во ЛДІКМ, 2011. 156 с.

34. Воротникова І. П. Інформаційно-освітнє середовище для реалізації різних форм навчання у сучасній школі. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. №6(54). 2014. С. 3-10.
35. Воротникова І. П. Система підготовки вчителів до використання інформаційних технологій у професійній діяльності. URL: <http://www.ioippro.lg.ua/konferenc.htm> (дата звернення: 12.12. 2022).
36. Гаврилюк В. Ю. Створення та функціонування інформаційно-освітнього середовища сучасного позашкільного навчального закладу: методичний посібник. Біла Церква: КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2016. 48 с.
37. Галета Я. Інформаційно-освітнє середовище як засіб навчання. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nz_p/2012_106/Statti/15.pdf (дата звернення: 12.12. 2022).
38. Гарбич-Мошора О. Електронний документообіг у закладі вищої освіти, тенденції та перспективи. *Молодь і ринок*. 2018. №9 (164). С. 80-84. doi: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.144290>
39. Гаркович О. Освітнє середовище як система. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2005. Вип. 1. Ч. 1. С. 307–309.
40. Головань М. Інформатична компетентність: сутність, структура і ставлення. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2007. № 4. С. 62–69.
41. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. 2-е вид., доп. й випр. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.
42. Гончарова О. М. Теоретико-методичні основи особистісно орієнтованої системи формування інформативних компетентностей студентів економічних спеціальностей: автореф. дис. ... доктора пед. наук: 13.00.02. Київ. 2007. 41 с.
43. Горбунова Л. И. Использование информационных технологий в процессе обучения. *Молодой ученый*. 2013. №4. С. 544-547.

44. Гордійчук Г. Використання освітнього інформаційного середовища навчального закладу як засобу підвищення якості професійної підготовки. *Педагогіка і психологія професійної освіти: наук.-метод. журнал*. 2008. № 4. С. 149-155.

45. Гордійчук Г. Б. Використання інформаційного освітнього середовища навчального закладу з метою професійної підготовки майбутніх фахівців. Львів: ЛДУ БЖД, 2015. С. 159-162.

46. Гриценчук О. Освітні хаби на базі ІКТ як інструмент для вчителів громадянської освіти (досвід Нідерландів, Бельгії та України). URL: <http://surl.li/febby> (дата звернення: 10.09.22).

47. Гунько Н. А. Сучасне інформаційно-освітнє середовище як фактор удосконалення професійно-педагогічної підготовки майбутнього викладача. *Наукові записки. Серія: педагогіка*. 2014. № 3. URL: <http://nzp.tnpu.edu.ua/article/view/63761/59257> (дата звернення: 20.12.2022).

48. Гуралюк А. Г. Інформаційна, комунікаційна та комунікативна компетентності у підвищенні кваліфікації керівника навчального закладу. URL: <http://tme.uomo.edu.ua/docs/5/11gurdeo.pdf> (дата звернення: 12.12. 2022).

49. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю. Смарт-освіта – нова парадигма сучасної системи освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2016. № 4. С. 71–78.

50. Гуревич Р.С. Використання інформаційних технологій у навчальному процесі. *З досвіду роботи експериментального педагогічного майданчика у ВПУ № 4 м. Вінниці*. Вінниця: ТОВ „Діло”, 2006. 296 с.

51. Гуревич Р.С. Інноваційні технології навчання в умовах інформатизації освіти. Львів: ЛДУБЖД, 2015. 396 с.

52. Гуревич Р.С., Гуржій А.М., Кадемія М.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті: монографія. Вінниця: ТОВ Нілан, 2016. 112 с.

53. Гуржій А. М. Комп'ютерні технології загального призначення. Херсон: Айлант, 2001. 215 с.

54. Гуржій А.М., Радкевич В.О., Зайчук В.О., Пригодій М.А. Підготовка фахівців на основі SMARTкомплексів. *Наука та освіта* : зб. пр. XVI Міжнар. наук. конф., 4–11 січ. 2022 р., м.Хайдусобосло, Угорщина. Хмельницький: ХНУ, 2022. С. 93–96.

55. Даниленко Л. І. Теоретичні аспекти освітньої інноватики. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр.* Вип. 5. Київ: Логос, 2001. 170 с.

56. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. Вид. 2-ге, доповн. Київ: Академвидав, 2012. 352 с.

57. Дишлева С. І. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) та їх роль в освітньому процесі. URL: <http://osvita.ua/school/technol/6804> (дата звернення: 12.12. 2022).

58. Дубішев В.П. Інноваційні хаби як інститути розвитку регіональної інфраструктури. URL: https://eprints.kname.edu.ua/50096/1/ilovepdf_com-11-13.pdf (дата звернення: 11.11.2022).

59. Думанський Н. О. Класи сучасних технологій дистанційної освіти. <https://vlp.com.ua/files/12.pdf> (дата звернення: 11.11.2022).

60. Дьяченко М. И., Кандибович Л. А. Психологическая проблема готовности к деятельности. Минск: БГУ, 1976. 250 с.

61. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / укл. Н. П. Наволокова. Харків: Основа, 2009. 176 с.

62. Європейський фонд освіти: URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/yevropejska-integraciya/spivprasya-z-yevropejskim-fondom-osviti> (дата звернення: 21.12.2022).

63. Єльнікова О.В. Вимірювання рівня інформатизації навчального закладу. *Народна освіта: електронне наукове фахове видання*. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/5/statti/4elnikova.htm (дата звернення: 12.12. 2022).

64. Жалдак М. Інформатизація навчального процесу має сприяти поглибленню і розширенню бази знань – основи творчої діяльності

майбутнього фахівця. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*, 2016. № 18. С. 3–6.

65. Желанова В. В. Середовищний підхід у вищій освіті: сутність та ліка реалізації. *Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання : монографія* / ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута, 2016. С. 98-115.

66. Жук Ю.О. Особистісний простір учня в комп'ютерно-орієнтованому навчальному середовищі. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Київ, ІТЗН НАПН України. 2012. Том 4 (26). URL: https://lib.iitta.gov.ua/611/1/%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%D1%80_%D1%83%D1%87%D0%BD%D1%8F_%D0%B2_%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A1.pdf (дата звернення: 21.12.2022).

67. Завацька Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога: навч. посіб. [для вищ. навч. закл.]. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2008. 240 с.

68. Закон України «Про вищу освіту». *Відомості Верховної Ради України*. 2019. №243-VIII. 2300 – VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 18.06.2022).

69. Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації». *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 27-28. Ст. 182. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.02.2022).

70. Закон України «Про Національну програму інформатизації». *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 27-28. Ст. 182. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text> (дата звернення: 12.02.2022).

71. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 2657-VIII. 2661 – VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145->

19_(дата звернення: 18.12.2021).

72. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 9 січня 2007 року № 537-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text> (дата звернення: 12.02.2022).

73. Закон України «Про повну загальну середню освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2020. № 31, ст. 226. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 18.11.2021).

74. Закон України «Про професійний розвиток працівників». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2012. № 39, ст. 462. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17#Text> (дата звернення: 19.11.2021).

75. Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 32. Ст. 215. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.02.2022).

76. Закон України «Про фахову передвищу освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2019. № 30, ст. 119. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення: 16.08.2022).

77. Запорожцева Ю. Інформаційно-цифрова компетентність як складник сучасного навчально-виховного процесу. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 12. Т.1. С. 79-82. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085.2019.12-1.15>

78. Захарова И.Г. Формирование информационной образовательной среды высшего учебного заведения : автореф. дис... доктора пед. наук: спец. 13.00.01; Тюменский государственный университет. Тюмень, 2003. 28 с.

79. Іванова С.М. Модель розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності наукових працівників у галузі педагогічних наук. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. 2013. Т. 69. №3. С. 171-179.

80. Інформаційно-освітнє середовище професійно-технічного навчального закладу: навчальний посібник / наук. ред. П. Г. Лузана. Київ:

ІШТО НАПН, 2017. 124 с.

81. Кадемія М.Ю. Інноваційні технології навчання: словник-глосарій: навч. посіб. для студ. Львів: СПОЛОМ, 2011. 196 с.

82. Кадемія М.Ю., Козяр М.М., Ткаченко Т.В., Шевченко Л.С. Інформаційне освітнє середовище сучасного навчального закладу. Львів: СПОЛОХ, 2008. 186 с.

83. Калініна Л. М. Інформатизація освіти і зародження нового освітнього середовища як основи нової Української школи. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2017. № 4. С. 13–17.

84. Калініна Л.М. Теоретико-методичні засади інформаційного забезпечення організаційного механізму управління загальноосвітнім навчальним закладом: монографія. Київ: КНТ, 2014. 285 с.

85. Капська А.Й., Циганенко А.П. Соціально-педагогічне консультування як чинник попередження конфліктів старшокласників. соціальна робота. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П Драгоманова. Серія 11: Соціальна робота*. 2017. Вип. 23. С. 36-41.

86. Клокар Н.І. Розвиток інформаційно-навчального середовища освітньої системи регіону в контексті забезпечення рівного доступу до якісної освіти. *Народна освіта: електронне фахове видання*. 2008. №6. URL: www.narodnaosvita.kiev.ua/vupysku/6/statti/klokar/klokar.htm (дата звернення: 12.12. 2022).

87. Кобися А.П. Інформаційне освітнє середовище як платформа для реалізації змішаного навчання у вищих навчальних закладах. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 57. Вип. 1. С. 75-82.

88. Коваленко О.М. До питання управління сучасним навчальним закладом залізничного профілю. *Підготовка управлінських кадрів в контексті нового закону України «Про освіту» (2017 р.)*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. URL: <http://www.kspu.edu/About/GeneralChair/ChairPedagPsychol>

ogy.aspx (дата звернення: 12.12.2022).

89. Коваль М. С., Кусій М. І. Завдання та властивості інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. Київ; Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2021. Вип. 60. С. 247–255.

90. Ковальчук В. І., Бирка М. Ф. Професійна компетентність викладача інформаційних технологій професійно-технічного навчального закладу. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний університет ім. Григорія Сковороди»*: науково-теоретичний збірник. 2009. Вип. 17. С. 125–129.

91. Ковальчук В.І., Масліч С.В. Створення середовища професійного розвитку педагогічних працівників закладу професійної (професійно-технічної) освіти. *Вісник Глухівського НПУ ім. О. Довженка*. 2020. Вип. 2 (43). С. 29–37. DOI: 10.31376/2410-0897-2020-2-43-29-37.

92. Когнітивна графіка. URL: http://psychologis.com.ua/kognitivnaya_grafika.htm (дата звернення: 20.03.2023)

93. Колос К.Р. Факторно-критеріальна модель оцінювання ефективності комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища закладу післядипломної педагогічної освіти. *Information Technologies in Education*. 2015. № 22. С. 80–92.

94. Кондрашова Л. В. Процесс обучения в высшей школе: учебное пособие. Кривой Рог: КГПУ, 2001. 170 с.

95. Коновал О. А., Туркот Т. І. Комп'ютерні засоби підтримки самостійної навчально-пізнавальної діяльності майбутніх учителів фізики. *Теорія і практика організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів*: монографія / ред. проф. О. А. Коновала. Кривий Ріг: Книжкове видавництво Киреєвського, 2012. С. 242–261.

96. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна)

освіта» на період до 2027 року від 12 червня 2019 р. № 419-р / Урядовий портал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80?lang=en> (дата звернення 22.06.2022).

97. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки: Закон України від 17 січня 2018р. № 67-р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80/page> (дата звернення: 25.06.2022).

98. Коржик С.А. Методичний консалтинг як засіб професійного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів. *Педагогічних пошук*. 2016. №2. С. 20-21.

99. Кремень В.Г., Биков В.Ю. Категорії «простір» і «середовище»: особливості модельного подання та освітнього застосування. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2013. №2. С. 3–15.

100. Крупський Я. В., Михалевич В. М. Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій. Вінниця: ВНТУ, 2010. 72 с.

101. Кух А.М. Освітнє середовище в структурі інноваційної системи фахової підготовки майбутніх учителів фізики. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету. 2008. № 14. С. 73–76. DOI: <https://doi.org/10.32626/2307-4507.2008-14.73-76>

102. Кухаренко В. М. Система дистанційного навчання університету. *Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики*. Кривий Ріг, 2015. Т. XIII. Вип. 3 (37). С. 220-233.

103. Кучер С.Л. Систематизація консультаційного середовища закладу професійної освіти на основі технології педагогічного коучингу. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Педагогіка*. 2023. Вип. 15 (29). doi: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-15\(29\)-10](https://doi.org/10.33296/2707-0255-15(29)-10)

104. Кушнір А.С. SMART-технології в освіті як чинник інформаційного розвитку суспільства. *Молодий вчений*. 2020. № 3.1 (79.1). С. 39-42.

105. Кушнірук А. Використання платформ для управління

електронним навчанням у закладах загальної середньої освіти. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету: Електронне наукове фахове видання*. 2019. № 6. С. 26-34. DOI: 10.28925/2414-0325.2019.6.2634.

106. Лаврентьєва О. О. Розвиток методологічної культури майбутніх учителів природничих дисциплін у процесі професійної підготовки: теоретико-методологічний аспект: монографія / за ред. проф. Л. О. Хомич. Київ: КНТ, 2014. 456 с.

107. Лазаренко Н.І., Гуревич Р.С., Кізім С.С. Трансформаційні процеси в освіті: методологія, теорія, досвід, проблеми (XV міжн. наук-практ. конф. у Вінниці). *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. Т. 3 № 1. С. 1–13. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-3-2>.

108. Левина М.М. Технологии профессионального педагогического образования. Москва: Академия, 2001. 272 с.

109. Литвин А. В. Інформатизація професійно-технічних навчальних закладів будівельного профіля: монографія. Львів: Компаніє «Манускрипт», 2011. 498 с.

110. Литвин А. В. Методологічні засади поняття «педагогічні умови»: на допомогу здобувачам наукового ступеня. Львів: СПОЛОМ, 2014. 76 с.

111. Литвинова С., Буров О., Семеріков С. Концептуальні підходи до використання засобів доповненої реальності в освітньому процесі. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2020. Вип. 55. С. 46-62. doi:10.31652/2412-1142-2020-55-46-62

112. Логвіненко В. Г. Використання технології інфографіки для візуалізації навчального контенту. *Фізико-математична освіта*. 2018. Вип. 2. С. 79–85.

113. Мануйлов Ю. С. Концептуальные основы средового подхода в воспитании. *Вестник Костромского государственного университета. Серия: Педагогика. Психология. Социокинетика*. 2008. Т. 14. С. 21-26.

114. Марченко О.Г. Модель педагогічної системи формування

освітнього середовища у вищих військових навчальних закладах профілю. *Навчально-виховний процес: методика, досвід, проблеми: науково-методичний збірник*. Харків: Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, 2015. № 2 (136). С. 4-7.

115. Методичні рекомендації щодо впровадження STEM-освіти у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах України на 2017/2018 навчальний рік: Лист ІМЗО № 21.1/10-1470 від 13.07.17 року URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/56880/ (дата звернення: 10.05.2022).

116. Мішеніна Т.М. Організація інформаційно-консультативного середовища у фаховій підготовці майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей. *Вісник науки та освіти. Серія: Педагогіка*. 2023. № 4 (10). С. 125-130.

117. Наход С.А. Освітній коворкінг як нова форма організації e-learning студентів закладів вищої освіти. *Моделювання компетентнісної професійної освіти в контексті євроінтеграції: монографія*. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. С. 246-260.

118. Неперервна професійна освіта у документах Європейського Союзу / уклад. С. О. Сисоева. Київ, 2009. 275 с.

119. Нестерова Н. Інформаційно-когнітивні технології в системі вищої освіти суспільства знань. *Вища освіта України*. 2015. № 1. С. 40-4

120. Ничкало Н. Г. Розвиток професійної освіти і навчання в контексті європейської інтеграції. *Педагогіка і психологія*. 2008. № 1. С. 57–61.

121. Онопченко Г.В., Юрченко Т.А. Інтернет-тестування в інформаційному соціальному середовищі як інструмент розвитку суб'єктів освітнього процесу. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2013. № 8-9. С. 38-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2013_8-9_10 (дата звернення: 15.01.2023).

122. Організація навчальної діяльності у комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі: [посібник] / Ю.О. Жук, О.М. Соколюк, Н.П. Дементієвська, О.П. Пінчук / за ред. Ю.О. Жука. Київ: Педагогічна думка,

2012. 128 с.

123. Панов В.И. Психодидактика образовательных систем: теория и практика. Санкт-Петербург: Питер, 2007. 352 с

124. Паршукова Л.М. Дидактичні матеріали з інформатики: навчально-методичний посібник. Умань: УДПУ, 2015. 79 с.

125. Переяславська С.О., Смагіна О.О. Гейміфікація як сучасний напрям вітчизняної освіти. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету: Електронне наукове фахове видання*. 2019. № 9 (24). С. 250-260. doi: 10.28925/2414-0325.2019s24

126. Петренко Л.М. Конкурентоспроможність професійно-технічного навчального закладу і шляхи її досягнення. *Безперервна професійна освіта в контексті європейської інтеграції: теорія, досвід, прогноз: зб. наук. ст. методологічного семінару, 17 березня 2010 р.: у 2 ч. / [за ред. В.І. Лугового, Н.Г. Ничкало]. Ч.1. Київ: Педагогічна думка, 2010. С.134–140.*

127. Петренко Л.М. Теорія і методика розвитку інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійно-технічних навчальних закладів: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04; Нац. акад. пед. наук; Ін-т проф.-техн. освіти. Київ, 2014. 409 с.

128. Петрушенко В.Л. Тлумачний словник основних філософських термінів. Львів: Вид-о Національного ун-ту «Львівська політехніка», 2009. 264 с.

129. Писарчук О.Т. Особливості формування освітньо-розвивального середовища дошкільних освітніх закладів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2012. № 2. С. 44-51.

130. Про затвердження Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти в Україні та її інтеграції в європейський освітній простір. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0998290-04>_(дата звернення: 10.07.2021).

131. Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2022 року.

Постанова КМУ від 7 вересня 2011 р. № 942. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/942-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.12.2022).

132. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії людського розвитку на 2021-2023 роки, КМУ від 9 грудня 2021 р. № 1617-р URL : https://zakononline.com.ua/documents/show/502732___685208_ (дата звернення: 16.06.2021).

133. Про затвердження Положення про ступеневу професійно-технічну освіту зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №456 (456-2013-п) від 26.06.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956-99-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.04.2022).

134. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року, КМУ від 12 червня 2019 р. № 419-р, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 16.06.2021).

135. Провайдинг цифрового освітнього середовища. Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Укладачі: С. Доценко, В. Ворожбіт-Горбатюк, Т. Собченко, В. Лебедева Харків, 2021. 36 с

136. Проект Закону «Про хмарні послуги». URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67744\(02.08.2020\)](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67744(02.08.2020)) (дата звернення: 02.08.2020).

137. Проект Закону про розвиток цифрової економіки. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63316 (дата звернення: 06.08.2022).

138. Проект Закону України «Про цифровий Порядок денний України». URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/40009.pdf> (дата звернення: 25.07.2021).

139. Радкевич В. Теоретичні та методичні засади розвитку професійної

освіти і навчання: результати, проблеми, перспективи. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*. 2016. № 11. С. 5-22.

140. Радкевич В.О. Сучасні тенденції розвитку професійної освіти. Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти. *Матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14 травня 2020 р.* Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. С. 61–66.

141. Романова Г. М. Розвиток готовності педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до розроблення і застосування проєктних технологій професійного навчання. *Теорія і практика проєктного навчання у професійно-технічних навчальних закладах*: монографія. Житомир: Полісся, 2019. С. 116–126.

142. Романова Г. М., Герлянд Т. М., Кулалаєва Н. В. та ін. Вебквест у професійному навчанні: метод. рекомендації для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів. Житомир: Полісся, 2019. 132 с.

143. Саюк В.І. Педагогічне консультування як професійна діяльність : методичні рекомендації. Київ: Вид -во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. 24 с.

144. Семеняк І.В., Мангушев Д.В. Основи управлінського консультування: навч. посібник. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 128 с.

145. Семеріков С. О., Стрюк М. І., Мойсеєнко Н. В. Мобільне навчання: історико-технологічний вимір. *Теорія і практика організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів*: монографія. Кривий Ріг : Книжкове видавництво Киреєвського, 2012. С. 188–241.

146. Сергеев С. Ф. Иммерсивность, присутствие и интерактивность в обучающих средах. *Школьные технологии*. 2006. № 6. С. 36-42.

147. Сергеева Л.М. Управління організаційно-освітніми змінами в інституційному середовищі професійного навчального закладу. *Science Rise*. 2016. № 5 (18). Т. 1. С. 27–32. URL: <http://journals.uran.ua/sciencerise/article/view/59152> (дата звернення: 10.09.22).

148. Система методичного провайдингу Криворізького державного комерційно-економічного технікуму: Конкурс «Педагогічний ОСКАР–2022» / Укл. Саква В.М., Лисенко В.С., Сидоренко Н.В., Старовойт М.М. Кривий Ріг, 2021. 30 с.

149. Системи оцінювання якості професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: монографія / В. О. Радкевич, Л. П. Пуховська, О. В. Бородієнко, О. П. Радкевич, Н. В. Базелюк, Н. М. Корчинська, С. О. Леу; за заг. ред. В. О. Радкевич, О. В. Бородієнко. Житомир: «Полісся», 2018. 216 с.

150. Скрипник Л.М. Готовність педагогічного персоналу та студентів закладу професійної освіти до консультаційної діяльності засобами сучасних ІКТ. *Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітньої трансформації: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (13 травня 2022 р.) Глухівський НПУ ім. О.Довженка Глухів, 2022. С 251-254.*

151. Скрипник Л.М. Здоров'язбережувальні технології як необхідна складова у підготовці майбутніх кваліфікованих фахівців у закладах професійної освіти. *Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки : збірник наукових праць*. Кропивницький: Льотна академія, 2019. Випуск 5. С. 483–487.

152. Скрипник Л.М. Інноваційні хаби, як дієва складова модернізації освіти. *Сучасна вища освіта: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень: II Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та науковців: тези доповідей*. Дніпро, 25 березня 2021 р. [Електронне видання]. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. С. 198–201.

153. Скрипник Л.М. Інформаційні технології в контексті діяльнісного навчання філософії освіти Дж. Дьюї. *Proceedings the 1st International scientific and practical conference «Topical issues of the development of modern science» (September 18-20, 2019)*. Sofia: ACCENT, 2019. С. 261–268.

154. Скрипник Л.М. Критерії організації інформаційно-

консультативного середовища закладу професійної освіти. *Digital transformation and technologies for sustainable development all branches of modern education, science and practice [Electronic resource]: International Scientific and Practical Conference Proceeding, January 26, 2023 / Edited by I. Zuchowski, Z. Sharlovych, O. Mandych / International Academy Applied Sciences in Lomza (Poland) - State Biotechnological University (Ukraine). Publishing house: MANS w Łomży, Lomza, Poland, 2023. Part 3. С. 214-219.*

155. Скрипник Л.М. Методика організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Педагогіка*. 2022. Том 14. № 27. doi: 10.33296/2707-0255-14(27)-10

156. Скрипник Л.М. Особливості консалтингу в сучасній освітній діяльності, серія Педагогіка та психологія. *Вісник Університет імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2021. № 2(22). С. 34-42. doi: 10.32342/2522-4115-2021-2-22-4

157. Скрипник Л.М. Педагогічні умови організації інформаційно-консультативного середовища закладу освіти: інноваційні підходи та вектори розвитку. *Вісник Університет імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2022. № 2(24). С. 112-120. doi: 10.32342/2522-4115-2022-2-24-17

158. Скрипник Л.М., Лаврентьєва О.О., Адаптивні підходи до організації інформаційно-консультативного середовища закладу вищої освіти. *Адаптивні процеси в освіті: збірник матеріалів 6-го Всеукраїнського наукового форуму з міжнародною участю*. Харків: Мачулин, 2021. Випуск 3. С. 64–68.

159. Скрипник Л.М. Здоров'язберезувальні технології у системі підготовки майбутніх кваліфікованих фахівців. *Гуманітарний вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка* : зб. наук. праць. Полтава : ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка, 2018. С. 35–42.

160. Скрипник Л.М. Інформаційно-комунікаційне освітнє середовище,

як необхідна складова модернізації освіти. *Proceedings the 10th International scientific and practical conference «Scientific achievements of modern society»* (May 27-29, 2020). Liverpool: Cognum Publishing House, 2020. С. 894–904.

161. Скрипник Л.М. Організація методичної роботи на основі впровадження інформаційно-комунікативних технологій. *Методологічні засади розвитку сучасних систем вищої освіти: Тези доповідей Всеукраїнської науково-методичної Інтернет конференції*. Харків: ХНАДУ, 26 квітня 2019. С. 32–34.

162. Слободчиков В. И. Образовательная среда: реализация целей образования в пространстве культуры. *Новые ценности образования: культурные модели школ*. 1997. Вып. 7. С. 177-184.

163. Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А. В. Семенової. Одеса: Пальміра, 2006. 221 с.

164. Сороквашин С. В. До проблеми формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників. *Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук: матер. міжнар. наук-практ. конф.* Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2016. С. 82.

165. Сорочан Т.М. Освітній технопарк: інновації для якості освіти. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. Вип. 4 (1). С. 41-48. doi: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4148>

166. Спірін О.М., Вакалюк Т.А. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності бакалаврів інформатики щодо використання хмаро орієнтованого навчального середовища. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 72. № 4. С. 226-245.

167. Стрюк А.М., Рассовицька М.В. Система хмаро орієнтованих засобів навчання як елемент інформаційного освітньо-наукового середовища ВНЗ. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. №4 (42). С. 150-158. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1087/829> (дата звернення: 12.12.2022).

168. Супервізія: Професійна підтримка і професійний розвиток педагогів: poradnik для супервізорів (наставників). URL: <http://barna-consult.com/na-dopomogu-supervizoram/> (дата звернення: 20.01.2023).

169. Теорія та практика змішаного навчання: монографія / за ред. В. М. Кухаренка. Харків: «Міськдрук», НТУ «ХП», 2016. 284 с.

170. Топузов М. О. Розроблення змісту проектування інформаційно-освітнього середовища ВНЗ у системі організаційно-економічного механізму *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. 2012. № 3 (65). С. 210–215.

171. Топузов М.О. Проектування інформаційно-освітнього середовища навчальних закладів у сучасному суспільстві. Актуальні теорії – ефективна практика. *Український педагогічний журнал*. 2017. № 1. С. 26-35.

172. Туринський процес 2018-2020. Україна. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/yevropejska-integraciya/spivprasya-z-yevropejskim-fondom-osviti> (дата звернення: 15.08.2022).

173. Україна 2030E – країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього: вебсайт. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (дата звернення: 20.12.2021).

174. Україна і Естонія розпочали спільний пілотний проект з реформування професійно-технічної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/usi-novivni-novini-2016-08-12-ukrayina-i-estoniya-rozpochali-spilnij-pilotnij-proekt-z-reformuvannya-profesijno-texnichnoyi-osviti> (дата звернення: 15.08.2022).

175. Хміль Ф.І. Управлінський консалтинг : навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2008. 240 с.

176. Хоменко В.В. Консалтингові послуги в освіті. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 25(1). С. 149-152.

177. Хриков Є.М. Педагогічні умови як складова наукових знань /

Шлях освіти. 2011. № 2. С.11 – 15.

178. Цись О. О. Використання технологій електронного навчання в організації самостійної навчальної діяльності студентів. *Педагогічний альманах*. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2017. Випуск 35. С. 180–186.

179. Цифрова адженда України – 2020 (проєкт). URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення: 25.07.2022).

180. Цифровізація освіти: школи переходять на електронний документообіг. URL: <http://doncv.gov.ua/?p=5832> (дата звернення: 20.11.2022).

181. Цюман Т.П., Бойчук Н.І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. Київ: 2018. 56 с.

182. Чувасов М.О. Формування готовності майбутніх учителів до використання інформаційно-когнітивних технологій як фактору розвитку їх професіоналізму та майстерності. *Вісник Черкаського університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*. Черкаси, 2020. № 3 С.164-169.

183. Шевченко В. С. Конспект лекцій з дисципліни «Менеджмент та адміністрування (Менеджмент)». Харків: ХНУМГ ім. О. М.Бекетова, 2016. 104 с.

184. Шейко В. І., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. Київ : Знання-Прес, 2008. 310 с.

185. Шрейдер Ю.А. Информационные процессы и информационная среда. *Научно-техническая информация. Сер 2: Информационные процессы и системы*. 2008. № 9. С. 3-7.

186. Щоголева Є.А. Використання засобів когнітивної комп'ютерної графіки у навчальному процесі. URL: <http://www.sworld.com.ua/index.php/uk/technical-sciences/informatics-computer-science-and-automation/2206-romaniuk-oh-marchenko-av-pawlik-tm> (дата звернення: 12.12.2022).

187. Ягоднікова В. В. Формування управлінської компетентності в

умовах професійно-креативного середовища ВНЗ. URL : http://www.rusnauka.com/28_OINXXI_2010/Pedagogica/72526.doc.htm (дата звернення: 10.06.2022).

188. Ярошенко О.Г. Освітнє середовище науково-дослідницької діяльності в університеті: сучасні виклики. *Концепція та методологія реалізації науково-дослідницької діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу університетів* : монографія / кол. авт.; за ред. О. Г. Ярошенко. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2016. С. 6–26.

189. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию. Москва: Смысл, 2001. 365 с.

190. Ященко Е., Левандовська І. Дистанційна освіта в освітній діяльності вищої школи: виклики часу. *Гуманітарні студії: історія та педагогіка*. 2021. Вип. 1 (1). С. 124–134.

191. Aboagye E., Yawson J.A., Appiah K.N. COVID-19 and E-Learning: the Challenges of Students in Tertiary Institutions. *Social Education Research*. 2020. Vol. 2(1). P. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.37256/ser.212021422>

192. Abualrub I., Karseth B., Stensaker B. The various understandings of learning environment in higher education and its quality implications. *Quality in Higher Education*. 2013. № 19 (1). P. 90–110.

193. Biswas S., Twitchell D. Management Consulting. A Complete Guide to the Industry. 2nd Ed. Hoboken: Wiley-Blackwell, 2001. 352 p.

194. Bratko M.V. Methodology of the environmental approach in higher education. *International Journal of Social and Educational Innovation (IJSEIro)*. 2015. Vol. 2 (4). P. 69-78.

195. Buinytska O. E-education content management. E-learning Methodology – Implementation and Evaluation: Monograph. StudioNoa for University of Silesia in Katowice, Poland, 2016. P. 451-467.

196. Burov O., Bykov V., Lytvynova S. ICT evolution: from single computational tasks to modeling of life. *ICTERI Workshops*. 2020. P. 583-590. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722576/1/20200583.pdf> (accessed date: 20.01.23).

197. Bushev M. Synergetics: Chaos, order, self-organization. World scientific, 1994. 252 p.

198. Buzan T., Buzan B. The Mind Map Book: How to Use Radiant Thinking to Maximize Your Brain's Untapped Potential. London: Penguin Book Ltd, 1994. 322 p.

199. Corey G. Theory and Practice of Group Counseling. 9th Edition. Boston: Cengage Learning, 2015. 544 p.

200. Cotterill S. T. An exploration of the impact that the constructed environment has on student learning. *Capture*. 2013. Vol. 4 (1). P. 47–54.

201. Encyclopedia of Information Science and Technology, Fourth Edition (10 Volumes). IGI Global, June, 2017. 8104 p.

202. European Commission. Digital Education Action Plan (2021-2027). Resetting education and training for the digital age. URL: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digitaleducation-action-plan_en (accessed date: 20.01.23).

203. George R.L., Cristiani T.S. Counseling: Theory and Practice. 4th Edition. Pearson Publ., 2002. 320 p.

204. Immersive E-Learning Resources: Design Methods / S.O. Semerikov, T.A. Vakaliuk, I.S. Mintii, V.A. Hamaniuk, V.N. Soloviev, O.V. Bondarenko, P.P. Nechypurenko, S.V. Shokaliuk, N.V. Moiseienko, D.S. Shepiliev. *DHW 2021: Digital Humanities Workshop, Kyiv, Ukraine, 23 December 2021*. New York, US: Association for Computing Machinery, 2021. P. 37-47. doi: 10.1145/3526242.3526264

205. Information and educational environment of vocational schools: manual / Kartashova L. A. et al. Kyiv: IPTO NAPN, 2017. 216 p.

206. Ivanova H.I., Lavrentieva O.O. Eivas L.F., Zenkovych I.O., Uchitel A.D. The students' brainwork intensification via the computer visualization of study materials. Proceedings of the 7th Workshop on Cloud Technologies in Education (CTE 2019). 2020. Vol. 7. P. 185–209. doi: 10.55056/cte.346

207. Kovalchuk V.I., Maslich S.V., Movchan L.G., Lytvynova S.H.,

Kuzminska O.H. Digital transformation of vocational schools: Problem analysis. *CEUR Workshop Proceedings*. 2022. Vol. 3085. P. 107–123.

208. Kucher S., Horbatiuk R., Serdiuk O., Ozhha M., Hryniaieva N., Fridman M. Use of Information and Communication Technologies in the Organization of Blended Learning of Future Vocational Education Professionals. *Proceedings of the 1st Symposium on Advances in Educational Technology*. 2022. Vol. 2. P. 44-51. doi: 10.5220/00109283000003364

209. Lavrentieva O., Horbatiuk R., Skripnik L., Kuchma O., Penia V., Pahuta M. Theoretical and methodological bases of designing the educational institution information and consulting environment. *Journal of Physics: Conference Series*. 2021. Vol. 1840. AN. 012060. DOI: 10.1088/1742-6596/1840/1/012060.

210. Nolen S. B. Learning environment, motivation, and achievement in high school science. *Journal of Research in Science Teaching*. 2003. № 40 (4). P. 347-368.

211. Novak J. D., Cañas A. J. Theoretical origins of concept maps, how to construct them, and uses in education. *Reflecting Education*. Vol. 3. No. 1. November 2007. P. 29–42

212. Petrenko L., Kravets S., Bazeliuk O., Maiboroda L. and Muzyka I. Analysis of the current state of distance learning in professional (vocational) educational establishments. *E3S Web of Conferences*. Volume 166, Article Number 7. 2020. doi: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202016610010>

213. Salam A., Sardar N. K. Cloud Based Learning Environment. *International journal of advanced information science and technology*. 2015. Vol. 4(6). doi:10.15693/ijaist/2015.v4i6.1–3

214. Sergeeva L., Stoychyk T. The influence of the trends of the world labor market on the quality of vocational education and the competitiveness of Ukrainian specialists. *Association agreement: driving integrational changes: monograph*. Chicago; Illinois; USA, 2019. P. 529-546.

215. Skripnik L., Lavrentieva O.O. Kuchma O. Designing the content of the educational institution information and consulting environment. *Educational*

Dimension. 2020. Vol. 54 (2). P. 148–164. DOI: 10.31812/educdim.v54i2.3859

216. Spector J. M. Competencies for life. *Eric Clearinghouse on information and Technology*. Washington. DC. P. 1.

217. SWOT-аналіз. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/SWOT-аналіз> (дата доступу 10.12.2022).

218. Tuning educational structures in Europe, TUNING. URL: www.unideusto.org/tuningeu (accessed date: 23.03.2019).

219. UNESCO ICT Competency Framework for Teachers. Paris: UNESCO, 2018. 60 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000265721> (accessed date: 22.08.2022).

220. UNESCO ICT. Digital learning and transformation of education. Text: electroni. URL: <https://www.unesco.org/en/education/digital> (accessed date: 16.02.2022).

ДОДАТКИ

Додаток А

Критерії, показники та рівні організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти

Таблиця А.1

Ознаки рівнів організації інформаційно-консультативного середовища закладу за критерієм готовності студентів до функціонування та використання середовища

Рівні	Показники
Недостатній	Студент не виявляє інтересу до використання інформаційних технологій у навчанні, в нього переважають зовнішні мотиви над внутрішніми, він характеризується інертністю й пасивністю у вияві зацікавленості чимсь новим, низькою компетентністю у сфері ІКТ, нестійкістю у подоланні пізнавальних утруднень; прагнення до самостійного навчання інструментами ІКТ в нього відсутні.
Критичний	Студент характеризується професійною нестійкістю, неготовністю до використання ІКС; виявляє інтерес до змісту окремих інструментів та можливостей середовища, переважно при вивченні окремих дисциплін; знає окремі функціональні можливості ІКС, може за сторонньої допомоги чи консультації знайти необхідну інформацію.
Достатній	Студент характеризується прагненням використовувати можливості ІКС та брати участь у заходах, що пропонуються середовищем; знає більшість функцій ІКС та вміє ними послуговуватися під час вирішення навчально-професійних завдань.
Високий	Студент ставиться до ІКС як до значущої навчально-професійної цінності, знає та вміє творчо послуговуватися інструментами ІКС для вирішення навчально-професійних та кар'єрних завдань; характеризується високою пізнавальною самостійністю, активністю в навчанні.

**Ознаки рівнів організації інформаційно-консультативного середовища
закладу освіти за критерієм готовність педагогічного персоналу до
функціонування та використання середовища**

Рівні	Показники
Недостатній	Педагог не виявляє інтересу до професійної діяльності в ІКС закладу освіти, характеризується інертністю й пасивністю у вияві зацікавленості до нових ІКТ та функціональних можливостей середовища, низькою інформаційною грамотністю, у методичних заходах, організованих у межах ІКС, є пасивним учасником.
Критичний	Педагог характеризується професійною нестійкістю, ригідністю до використання ІКС та його функціональних можливостей з метою розв'язання типових професійних завдань, низькою інформаційною компетентністю; при наявності зовнішнього стимулювання бере участь у методичних заходах, організованих у межах ІКС.
Достатній	Педагог характеризується прагненням до використання всіх функціональних можливостей ІКС з метою розв'язання професійних завдань та особистісного й професійного саморозвитку, сформованою інформаційною компетентністю; прагне брати активну участь у методичних заходах, організованих у межах ІКС.
Високий	Педагог ставиться до ІКС як до значущої професійної цінності, здатен самостійно й творчо послуговуватися всіма функціональними можливостями середовища; характеризується високо сформованою інформаційною компетентністю, пізнавальною самостійністю, креативністю, є активним суб'єктом, організатором ІКС закладу професійної освіти

Таблиця А.3

**Ознаки рівнів організації інформаційно-консультативного середовища
закладу за критерієм задоволеності (для студентів)**

Рівні	Показники
Недостатній	У студента наявне ситуативне бажання у використанні можливостей ІКТ в навчально-професійній діяльності, відсутня мотивація щодо залучення до ІКС закладу освіти; недостатньо розвиненими є поодинокі організаційні та інформаційні вміння, за сторонньої допомоги, а також за зразком, інструкцією, завченим алгоритмом може послуговуватися інструментами ІКС

	зادля вирішення типових навчально-професійних завдань; структура організації ІКС для студента є незрозумілою та складною; унаслідок чого виявляє незадоволеність тими аспектами ІКС, які не вирішують його особистих потреб.
Критичний	Студент не має системи знань з функціонування та спектру можливостей ІКС закладу освіти, має поодинокі уявлення стосовно структури середовища та використання ІКТ-інструментів у навчально-професійних цілях; виявляє зацікавленість окремими інструментами середовища та поодинокими функціями, про задоволеність ІКС робить висновки, спираючись на власні відчуття.
Достатній	Студент виявляє активність у використанні ІКС для навчально-професійних цілей, відчуває необхідність використання можливостей і функцій середовища, переважна більшість з яких йому зрозуміла й доступна; про задоволеність ІКС робить висновки, спираючись на оцінку їх внеску у вирішення навчально-професійних проблем.
Високий	Студент усвідомлює цілі організації ІКС закладу освіти, знає його структуру та функціональні можливості, вміє творчо їх використати. Про задоволеність ІКС робить висновки на основі значущості тих або інших аспектів середовища у його навчально-професійному й особистісному саморозвитку.

Таблиця А.4

Ознаки рівнів організації інформаційно-консультативного середовища закладу за критерієм задоволеності (для педагогів)

Рівні	Показники
Недостатній	Педагог із опором ставиться до залучення в функціонування ІКС закладу освіти; має поодинокі знання окремих аспектів ІКС; структура організації ІКС для педагога є незрозумілою та складною; унаслідок чого виявляє незадоволеність тими аспектами ІКС, які не вирішують його особистих потреб.
Критичний	Педагог не має системи знань з функціонування та спектру можливостей ІКС закладу освіти, має поодинокі уявлення стосовно структури середовища та використання ІКТ-інструментів у навчально-методичних цілях; виявляє зацікавленість окремими інструментами середовища та поодинокими функціями, про задоволеність ІКС робить висновки, спираючись на власні відчуття.
Достатній	Педагог виявляє активність у використанні ІКС для навчально-методичних цілей, відчуває необхідність використання можливостей і функцій середовища, переважна більшість з яких

	йому зрозуміла й доступна; про задоволеність ІКС робить висновки, спираючись на оцінку їх внеску у вирішення професійних проблем.
Високий	Педагог усвідомлює цілі організації ІКС закладу освіти, знає його структуру та функціональні можливості, вміє творчо їх використати. Про задоволеність ІКС робить висновки на основі значущості тих або інших аспектів середовища у його професійному й особистісному саморозвитку.

Додаток Б

АНКЕТА

вивчення рівня задоволеності інформаційно-консультативним середовищем АНКЕТА 1

Шановний студент!

З метою підвищення якості підготовки фахівців та якісного функціонування **інформаційно-консультативного середовища**, просимо Вас відповісти на запитання анкети, проставивши позначку навпроти найбільш прийнятної для вас відповіді. Результати опитування будуть використовуватись лише в узагальненому вигляді і не будуть розповсюджуватись у форматі, який вказує на особу респондента.

Дякуємо за співпрацю!

1. Ваш вік

- а) 15-18 б) 19-23 в) 24-30
г) Більше 30

2. Рівень освіти

- а) Середня б) Професійно-технічна
в) Фаховий молодший бакалавр г) Неповна вища
д) Вища

3. Курс навчання

- а) I б) II в) III г) IV д) V

4. Ступінь Вашого володіння ІКТ

- а) високий; б) середній; в) низький.

5. Чи поєднують у Вашому закладі ІКТ з традиційними технологіями при вивченні спеціальних дисциплін?

- а) так б) частково в) ні

6. Чи займаєтесь самоосвітою за допомогою засобів ІКТ?

- а) так б) частково в) ні

7. Чи знайомі з інформаційно-консультативним середовищем?

14. Чи бачите Ви недоліки в інформаційному консультуванні в сфері освіти?

а) так (які?) б) ні в) Ваш варіант _____

15. Чи проводиться інформування в закладі стосовно функціонування інформаційно-консультативного середовища в закладі та його можливостей?

а) так б) ні в) недостатньо

16. Що б хотіли покращити ?

17. Які переваги має інформаційне консультування особисто для Вас?

18. Чи плануєте в подальшому користуватись інформаційним консультуванням?

АНКЕТА 2

Шановні педагоги!

З метою підвищення якості підготовки фахівців та якісного функціонування інформаційно-консультативного середовища Вашого закладу освіти, просимо Вас відповісти на запитання анкети, проставивши позначку навпроти найбільш прийнятної для вас відповіді. Результати опитування будуть використовуватись лише в узагальненому вигляді і не будуть розповсюджуватись у форматі, який вказує на особу респондента.

Дякуємо за співпрацю!

1. Ваш вік

а) 20-30

б) 30-40

в) 40 -50

г) більше 50

2. Рівень освіти

а) Професійно-технічна

б) Фаховий молодший бакалавр

в) Неповна вища

г) Повна вища

3. Стаж роботи

а) 1-5 років

б) 5-10 років

в) 10-25 років

г) Більше 25 років

4. Ступінь Вашого володіння ІКТ

а) високий;

б) середній;

в) низький.

5. Чи поєднують в Вашому закладі ІКТ з традиційними технологіями при вивченні спеціальних дисциплін?

а) так

б) частково

в) ні

6. Чи займаєтесь самоосвітою за допомогою засобів ІКТ?

а) так

б) частково

в) ні

7. Чи знайомі з інформаційно-консультативним середовищем?

а) так, постійно користуюсь

б) так, іноді користуюсь

в) так, але не користуюсь

г) ні, не користуюся

8. Чи задоволені Ви рівнем організації інформаційно-консультативного середовища в вашому навчальному закладі?

а) так

б) частково

в) ні

9. Якими із запропонованих форм інформаційного консультування в закладі користувались особисто?

а) онлайн навчання (тренінги);

б) консультативні послуги з науково-методичного супроводу досліджень;

в) розробка, оформлення, наповнення інформаційних ресурсів та освітніх платформ, зокрема розробка та популяризація інтернет-сайтів;

г) реалізація різних програм підвищення кваліфікації педагогів, зокрема організація індивідуального та групового стажування;

д) упровадження інноваційних розробок;

- е) надання допомоги здобувачам освіти різного віку;
- є) інформаційна підтримка в оформленні заявок на гранти;
- ж) Ваш варіант

10. Які види консультування Вам знайомі?

- а) інформування
- б) експертиза
- в) комплексне (комбіноване)
- г) навчання (тренінги)
- д) процесне консультування

11. До якої категорії належите Ви, як працівник закладу освіти?

- а) самі надаєте послуги консультування
- б) є споживачем

12. Чи використовуєте електронну бібліотеку Вашого закладу освіти?

- а) так, часто
- б) зрідка
- в) ні, не користуюсь
- г) не знаю чи вона є

13. Чи використовуєте Ви електронні методичні матеріали на допомогу педагогам закладу?

- а) так, часто
- б) зрідка
- в) ні, не користуюсь
- г) не знаю чи вони є

14. Чи бачите недоліки в інформаційному консультуванні в сфері освіти?

- а) так (які?)
- б) ні
- в) Ваш варіант _____

15. Чи проводиться інформування в закладі стосовно функціонування інформаційно-консультативного середовища в закладі та його можливостей?

- а) так
- б) ні
- в) недостатньо

16. Що б хотіли покращити ?

17. Які переваги має інформаційне консультування особисто для Вас?

18. Чи плануєте в подальшому використовувати інформаційно-консультативне середовище?

Додаток В

Методика діагностики рівня організації інформаційно-консультативного середовища за системно-структурним критерієм

Експертна картка

<i>Показник</i>	<i>Шляхи оцінювання</i>	<i>Бал</i>	<i>Додатковий бал</i>	Σ
Імерсивність	<ul style="list-style-type: none"> – відвідуваність вебсайту закладу; – відвідуваність консультацій; – розмаїтість форм і змісту консультаційних послуг; – розмаїтість інформаційного обміну; – охоплення всіх аспектів інформаційно-консультативної підтримки; – залученість зовнішніх сейкхолдерів. 			
Присутність	<p>Наявність:</p> <ul style="list-style-type: none"> – особистих онлайн кабінетів; – подій і заходів, організованих у середовищі; – вилучених середовищ для консультування; – віртуальних лабораторій; – навчальних СМАРТ-систем; – електронної бібліотеки. 			
Інтерактивність	<p>Наявність:</p> <ul style="list-style-type: none"> – засобів інформаційної взаємодії, у тому числі через соціальні мережі та інтернет-канали; – зворотнього зв'язку; – ПЗ для забезпечення взаємодії; – корпоративної пошти закладу; – електронних форм, приписів, відеоінструкцій; – інформаційних чат-ботів. 			

Насиченість	<p>Наявність:</p> <ul style="list-style-type: none"> – необхідних інформаційних ресурсів; – техніки та інструментів для обміну інформацією; – цифрових інструментів освітнього спрямування; – електронного документообігу; – систем управління навчальним контентом; – електронних методичних баз даних. 			
Структурованість	<p>Наявність:</p> <ul style="list-style-type: none"> – чіткої навігації між інформаційними ресурсами; – змістового концентру в обміні інформацією; – структурних підрозділів з організації інформаційно-консультативної діяльності; – розподілу повноважень між підструктурами середовища; – інтуїтивно зрозумілий інтерфейс; – класифікованих та типизованих ресурсів; 			
Відкритість та інтегрованість	<ul style="list-style-type: none"> – можливість доступу до сайту зовнішніх користувачів; – навігація з доступністю переходу на сайти закладів-партнерів; – презентабельність вебсайту закладу; – наскрізний доступ з різних точок вебсайту до актуальної інформації; – повнота інформації щодо діяльності закладу та консультативної підтримки; – доступ до актуальної інформації 			

	та консультативних послуг стейкхолдерів, вступників, батьків.			
Адаптованість	Наявність та відповідність: <ul style="list-style-type: none"> – ресурсного забезпечення; – матеріально-технічного забезпечення; – доступу до всієї інформації через різні комп'ютерні пристрої; – електронного журналу та його індивідуалізованого перегляду; – прописаних прав доступу до інформації та консультативних послуг; – здійснення консультативних послуг в форматі 24/7. 			

Оцінні зони

Максимальна кількість балів, які можна поставити по кожному з показників, – 10 балів. Також по кожному показнику можна отримати максимум 6 додаткових балів.

	Незадовільний	Критичний	Достатній	Високий
За показник	0-4	5-7	8-9	< 10
Загалом	0-35	36-50	51-60	61-70

Додаток Г

Методика діагностики мотиваційного компонента готовності учасників освітнього процесу до функціонування та використання інформаційно-консультативного середовища закладу**Анкета**

Шановний колего!

Просимо Вас надати відповіді на такі питання, це допоможе вдосконалити зміст організації інформаційно-консультативного середовища Вашого закладу освіти

1. Чи маєте бажання використовувати інформаційно-консультативне середовище в освітньому процесі?

а) так б) можливо в) ні г) складно відповісти

2. Чи маєте потребу у використанні засобів ІКТ для отримання нових знань?

а) так б) можливо в) ні г) складно відповісти

3. Як Ви ставитеся до інформатизації та осучаснення освітнього процесу?

а) нейтрально б) підтримую в) вважаю, що це необхідно зараз,
г) негативно

4. Чи створене у Вашому закладі інформаційно-консультативне середовище?

а) так б) можливо в) ні г) складно відповісти

5. Як би Ви оцінили ступінь організації інформаційно-консультативного середовища у Вашому закладі?

а) високий б) середній в) низький г) складно відповісти

6. Які з інструментів інформаційно-консультативного середовища використовуєте частіше?

а) сайт закладу б) інноваційний хаб в) електронна бібліотека
г) Ваша відповідь _____

Додаток Д

Методика діагностики когнітивного компоненту готовності учасників освітнього процесу до функціонування та використання інформаційно-консультативного середовища закладу освіти

Діагностична контрольна робота

1. Систему, яка здійснює пошук, збирання, передавання, зберігання і опрацювання даних називають:

- а) технічною
- б) інформаційною +
- в) комерційною
- г) телекомунікаційною

2. Система дистанційного навчання – це:

- а) навчання в мережі, на спеціальному порталі з встановленим програмним забезпеченням;
- б) навчання з репетитором вдома;
- в) база навчального матеріалу, що надається вчителем у школі;
- г) самостійне навчання, з використанням різних джерел інформації.

3. Яка властивість інформації характеризує її важливість на даний (поточний) момент часу

- а) достовірність
- б) актуальність +
- в) повнота
- г) точність

4. Спільним в інформаційних системах є:

- а) автоматизація, призначення, техніка використання;
- б) завдання, мета і процес виконання;
- в) структура та забезпечення;
- г) апаратна, програмна та інформаційна складова.

5. Створення систем, які можуть розв'язувати складні задачі без допомоги людини, називають галузь:

- а) інформаційних технологій;
- б) технологічно-екологічна;
- в) сучасна електроніка;
- г) штучного інтелекту.

6. Що можна віднести до персонального навчального середовища?

- а) підручники
- б) довідники
- в) художня література
- г) інструменти і прилади
- д) комп'ютерне програмне забезпечення

7. Як називають інформаційно-комунікаційні технології для віддаленого опрацювання та зберігання даних?

- а) дата-центр провайдерів;
- б) хмарні технології;
- в) телефон;
- г) інтернет.

8. Як називається хмарне середовище даних, де користувач може зберігати свої файли та надавати доступ до них іншим користувачам в Інтернеті?

- а) Google Forms;
- б) Google Drive;
- в) Google Sheets;
- г) Google Photos;

9. Інформаційне середовище закладу – це

- а) обмін повідомленнями з конкретної тематики в режимі реального часу;
- б) рекламний сайт;
- в) сайт для дистанційного навчання;
- г) мережний журнал, що складається із записів у зворотньому хронологічному порядку з можливістю додавання коментарів.

10. Як в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, банках даних тощо) називають окремі документи та їх сукупність?

- а) інформаційні ресурси;
- б) інформаційна послуга;

- в) телекомунікація;
- г) інформаційна технологія.

11. Блог — це

- а) обмін повідомленнями з конкретної тематики в режимі реального часу;
- б) рекламний сайт;
- в) сайт для дистанційного навчання;
- г) мережний журнал, що складається із записів у зворотньому хронологічному порядку з можливістю додавання коментарів;

12. Які складові має інформаційна система?

- а) технічне і програмне забезпечення;
- б) функціональні компоненти, компоненти системи опрацювання даних, організаційні компоненти;
- в) математичне, технічне і програмне забезпечення;
- г) функціональні і організаційні компоненти.

Оцінні зони:

За кожную правильну відповідь нараховується 3 бали.

За частково правильну відповідь – 1 бал.

Незадовільний	Критичний	Достатній	Високий
0-18	19-25	26-31	32-36

Додаток Е

Методика діагностики діяльнісного компонента готовності учасників освітнього процесу до функціонування та використання інформаційно-консультативного середовища закладу освіти***Кейсові завдання****(для студентів)*

Тема. Можливості інформаційно-консультативного середовища закладу. Консультування засобами ІКТ.

Мета: отримання компетенцій, знань та умінь використання інформаційно-консультативного середовища закладу, засвоєння і систематизація знань послуговування пошуковими системами; закріплення вмінь працювати з інструментами інформаційно-консультативного середовища.

Опис ситуації:

Студентові було задано тему на самостійне опрацювання і по вивченій темі необхідно підготувати проєкт «Інноваційний хаб». Проєкт повинен містити теоретичне та практичне завдання, відомості про можливості та функції інноваційного хабу.

Питання до кейсу

- Які дії потрібно виконати студенту для того, щоб підготувати проєкт, враховуючи вимоги, поставлені до нього?
- Які інструменти інформаційно-консультативного середовища потрібно описати студенту?
- Як і де він може отримати інформацію стосовно інноваційного хабу?
- Які знання та вміння для цього потрібні?

Кейсові завдання

(для педагогів)

Тема. Можливості інформаційно-консультативного середовища закладу. Консультування засобами ІКТ.

Мета: отримання компетенцій, знань та умінь використання інформаційно-консультативного середовища закладу, засвоєння і систематизація знань послуговування пошуковими системами; закріплення вмінь працювати з інструментами інформаційно-консультативного середовища.

Опис ситуації:

Педагогічному працівнику необхідно підготувати доповідь-презентацію на педагогічну раду стосовно можливості підвищення кваліфікації засобами ІКТ. Доповідь-презентація повинна містити перелік можливих курсів, їх призначення та посилання на місце, де можна їх знайти.

Питання до кейсу:

- Які дії потрібно виконати педагогу для того, щоб підготувати доповідь-презентацію, враховуючи вимоги, поставлені до неї?
- Які інструменти інформаційно-консультативного середовища потрібно описати педагогу?
- Як і де він може отримати інформацію стосовно можливості підвищення кваліфікації засобами ІКТ?
- Які знання та вміння для цього потрібні?

Додаток Є

Семінар-тренінг

*«Система консалтингових послуг закладу професійної освіти»***Загальна інформація про тренінг**

Мета семінару-тренінгу: формування системи знань та навичок, необхідних для організації та використання інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

Завдання тренінгу:

1. Поінформувати учасників про інформаційно-консультативне середовище закладу професійної освіти.
2. Обґрунтувати поняття «консалтинг», визначити його особливості та функції.
3. Розширити компетентності щодо використання інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, а саме: сайту закладу освіти, інноваційного хабу та переваг електронного документообігу.
4. Доведення необхідності розвитку консалтингових послуг в освітній галузі України.

Кількість днів, необхідних для проведення тренінгу: 5 днів.

Тривалість одного тренінгу: 1,5 години.

Категорія учасників (цільова аудиторія): адміністрація, здобувачі та викладачі закладів професійної освіти.

Кількість учасників тренінгу: 15 осіб.

Кількість тренерів – 1 особа: викладач-тренер.

Тренінгове приміщення: навчальна аудиторія.

Обладнання та матеріали: ноутбук із доступом до інтернету, проектор, екран, цифрові пристрої індивідуального користування (смартфони, планшети, ноутбуки).

Основні поняття для засвоєння: консалтинг, інформаційний консалтинг, функції консалтингу, освітня галузь, заклади освіти, електронне

тестування, хаб, сайт закладу освіти, електронний документообіг.

Очікувані результати: усвідомлення адміністрацією, здобувачами та педагогами доцільності організації та використання інформаційно-консультативного середовища в закладі професійної освіти; підвищення готовності до використання інформаційно-консультативного середовища, покращення результативності освітньої діяльності.

Структурна програма тренінгу

«Система консалтингових послуг закладу професійної освіти»

1. День 1.

Заняття 1. Особливості консалтингу в сучасній освітній діяльності.

Зміст діяльності (1 год 20 хв)

- ✓ *Реєстрація в дистанційному курсі-ресурсі, знайомство з його структурою (за наданою інструкцією).*
- ✓ *Вхідне анкетування.*
- ✓ *Ознайомлення з інформаційними матеріалами.*

Тренер: Сьогодні перед освітою постає важливе завдання забезпечення комплексного вирішення проблем, які спричинені внаслідок активного й динамічного суспільного розвитку, модернізації освіти в Україні, поширенням Covid-19 та оголошенням воєнного стану в країні. Освіта стає об'єктом спеціальних досліджень різних галузей знання на основі інформаційних і телекомунікаційних технологій. Зростає кількість працівників різного рангу, які мають потенційні навички консультантів, викладачів, тренерів, радників, які паралельно можуть виконувати функції консультантів в закладах освіти. Тому у сучасному світі набуває актуальності та значимості консультативна діяльність — «консалтинг».

Консультування — це двостороннє спілкування, під час якого консультант допомагає клієнту прийняти інформоване рішення. Іншими словами, процес надання інформаційних послуг.

Консалтинг (англ. *consulting* - консультування) — діяльність з консультування керівників, управлінців з широкого кола питань у сфері

фінансової, комерційної, юридичної, технологічної, технічної, експертної діяльності. Мета консалтингу: допомогти системі управління (менеджменту) в досягненні заявлених цілей.

Головною метою консалтингової діяльності в освіті можна вважати поширення та впровадження сучасних досягнень науки, техніки і технологій, надання здобувачам освіти та населенню дорадчих послуг із питань застосування сучасних технологій та розвитку соціальної сфери, надання консультації та підтримка участі в різних проектах, підвищення рівня знань і вдосконалення практичних навичок.

Важливою є навчальна функція консалтингу, сутність якої полягає в підвищенні управлінської кваліфікації керівників закладів освіти, формування нових навичок та досвіду управління.

Умовно уявлення різних авторів про консультування можна поділити на дві групи:

- консультування як взаємодія;
- консультування як вплив.

З одного боку, самі освітні структури надають послуги консалтингового характеру різним компаніям, окремим особам і групам населення, з іншого, – заклади освіти й окремі працівники освітньої галузі виступають потенційними споживачами консалтингових послуг у сфері професійного самовдосконалення й особистісного розвитку, ресурсного забезпечення освітнього процесу та наукових розробок і досліджень, позиціонування на ринку освітніх послуг тощо.

Таким чином консалтинг у сфері освіти покликаний надати професійну орієнтовно-консультативну допомогу та виконати ряд функцій:

- консультаційна — надання допомоги у вирішенні конкретних управлінських проблем, розробка пропозицій та проведення необхідних заходів, моніторинг їх реалізації;
- наукова — популяризація сучасних наукових досягнень та перспектив у галузі освітнього менеджменту;

- дослідницька — виявлення факторів, закономірностей та чинників, які мають безпосередній вплив на заклад освіти;

- посередницька — виявлення та налагодження зв'язків із потенційними суб'єктами співпраці;

- навчальна — підвищення професійної кваліфікації [98; 156, с. 34-42].

Виконання всіх перерахованих функцій на високому рівні забезпечить виведення системи освіти на вищий та більш якісний рівень освіти.

Функціями педагогічного консалтингу є:

– вивчення проблем освітнього середовища, які потребують вирішення (консалтингу);

– організація і проведення тренінгів, майстер-класів, семінарів, круглих столів відповідно до потреб педагогів;

– розроблення навчальних матеріалів, ілюстративно-графічних матеріалів та електронних освітніх ресурсів, які необхідні для проведення занять, тренінгів, семінарів, круглих столів, майстер-класів тощо;

– проведення постійної інформаційно-рекламної діяльності щодо інформування керівників закладів освіти і викладачів та здобувачів про можливість отримання консалтингових послуг;

– покращення ефективності різних форм підвищення кваліфікації педагогічних працівників;

– стимулювання розвитку інформального навчання педагогів;

– розвиток інноваційного складника педагогічної діяльності;

– організація консультацій для керівних та педагогічних кадрів та студентів;

– організація корпоративного навчання педагогічних працівників за заявленою тематикою;

– створення можливостей для розвитку психолого-педагогічної компетентності студентів-майбутніх учителів та майбутніх менеджерів-керівників закладів освіти через проведення тренінгів, семінарів, круглих столів, майстер-класів тощо.

Консультавання є складним багатофакторним соціальним явищем, значення якого для освіти набуває все більшої актуальності. Сфера консалтингової діяльності в Україні розширилась до професійного рівня та все більш використовується і в освіті.

Отже, для ефективного функціонування інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти необхідно реалізувати 3 основні проєкти (інструменти):

- **Сайт закладу освіти;**
- **Інноваційний хаб;**
- **Електронний документообіг.**

У наступних семінарах розглянемо детально функцію, завдання та реалізацію даних проєктів.

✓ *Обговорення матеріалу (15 хв).*

✓ *Робота в групах:*

Група 1. Сучасні підходи до проєктування змісту вебсайту закладу освіти.

Група 2. Інноваційні хаби, їх структура й шляхи використання в освітній галузі.

Група 3. Електронний документообіг у закладах освіти: переваги та недоліки.

✓ *Презентація роботи груп.*

День 2. Заняття 2. «Сайт закладу освіти як необхідна складова інформаційно-консультативного середовища»

Зміст дистанційної діяльності (30- 40 хв)

✓ Самостійна робота над підготовкою переліку ефективно працюючих сайтів закладів освіти (15–20 хв)

✓ Обговорення у форумі (15–20 хв)

Попередня підготовка до тренінгу

1. Підготувати критерії ефективного сайту закладу освіти для його системного використання здобувачами, педагогами та абітурієнтами.
2. Підготувати рейтинг кращих сайтів закладів освіти.

Зміст аудиторної діяльності (45–50 хв)

- ✓ *Ознайомлення з інформаційними матеріалами.*

Тренер: У сучасних умовах модернізації вимоги освіти до вебсайту закладу значно розширюються – всебічне висвітлення освітньої, науково-методичної, суспільної діяльності закладу освіти, обмін досвідом, творчими ідеями, здобутками. Сайт має забезпечувати розширення освітніх можливостей навчання через організацію процесу дистанційної освіти, відображення діяльності здобувачів та педагогів для зовнішніх відвідувачів мережі Інтернет, інформаційної підтримки здобувачів, педагогів та батьків, проведення дистанційних батьківських зборів, семінарів, конкурсів, опитувань тощо.

Офіційний сайт закладу освіти повинен мати особливий стиль та зміст, створювати позитивний імідж, ефективно використовувати можливості глобальної комп'ютерної мережі, виконувати представницькі функції для різних категорій потенційних відвідувачів та відігравати роль сполучної ланки та консультанта між установою, педагогами, батьками, здобувачами та громадськими організаціями регіону, країни. Іншими словами, офіційний сайт закладу освіти є інструментом розповсюдження та зосередження інформації, сприяє взаємодії всіх учасників освітнього процесу та відображає бренд закладу освіти. У нашому випадку сайт закладу буде змістовою основою інформаційно-консультаційного середовища закладу.

Отже, першочерговим завданням визначаємо створення або приведення у відповідність сайту закладу освіти.

Від змісту, організаційної структури та функціонування офіційного сайту залежить не лише успіх взаємодії освітнього закладу із зовнішнім світом, а й управлінські та освітні процеси, що відбуваються усередині закладу освіти. У сучасних умовах все більшої популярності набирає нова

маркетингова стратегія для освітнього простору – брендинг. Це ефективний механізм формування та підвищення конкурентоспроможності освітнього закладу, створення міцної репутації, яка посилює довіру працівників та споживачів. Завдання офіційного сайту освітнього закладу полягає в тому, щоб переконати споживача (громадськість) у перевагах послуг, які надає ця установа.

Для ефективного функціонування та використання сайту необхідно:

- концепція, структура та розвиток сайту;
- формування єдиного середовища для всіх учасників освітнього процесу;
- створення умов для творчого саморозвитку здобувачів освіти;
- формування комунікативної культури та інформаційної компетентності;
- популяризація досягнень здобувачів, педагогічного персоналу;
- можливість отримання консультації незалежно від місця знаходження та часу;
- створення умов для дистанційної освіти;
- реалізація проєкту «електронний журнал».

Головний критерій сайту закладу освіти в умовах формування інформаційно-консультативного середовища – його наповнюваність, іншими словами кажучи – інформативність. Головні складники наповнюваності сайту, які забезпечують його ефективне використання (Рис Є.1).

Завдання сайту – бути джерелом актуальної інформації та ефективним інструментом консультування всіх учасників освітнього процесу. Сайт має містити такі основні розділи (сторінки): інформацію про заклад, адміністрацію та педагогічний колектив; сторінку «Документи» чи «Нормативна база», що включає актуальні нормативно-правові документи; «Навчальний процес» чи «Освітній процес», розклад, графік проведення курсів та гуртків, план роботи закладу; рішення науково-методичної ради закладу; «Наука»; «Досягнення», висвітлення найбільш значущих досягнень педагогів та здобувачів; з метою

психолого-педагогічної взаємодії з батьками «Психологічна вітальня», що включає психологічні поради та різні ситуації, шляхи їх вирішення; «Новини»; «Електронна бібліотека»; «Електронний журнал»; «Кар'єрне консультування» або «Абітурієнту» (профорієнтація); в умовах карантину, сторінка «Дистанційне навчання» чи «Дистанційна освіта», проєкт, який дозволяє здійснювати освітній процес за допомогою телекомунікаційних мереж. До цієї сторінки входять різні електронні курси лекцій, задачки, лабораторні практикуми тощо, тренажери для тестування та оцінки знань; посилання на інші важливі ресурси; обов'язково: пошук; зворотній зв'язок; контактна інформація.

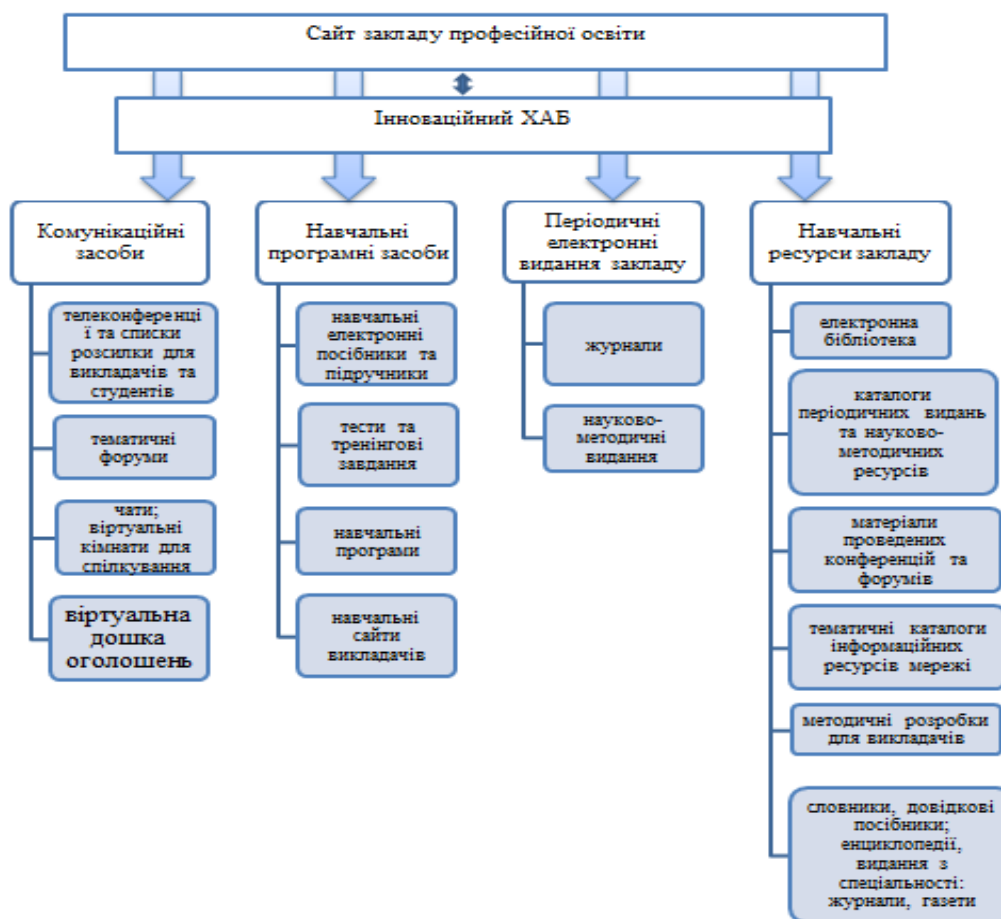

Рис. Є.1. Інформативність сайту закладу освіти

Вебсайти, що розповсюджують освітню інформацію: віртуальні бібліотеки, журнали та газети освітньої тематики, віртуальні наукові

лабораторії, віртуальні музеї, так звані творчі майстерні, сайти науково-дослідних та навчальних центрів. Ці ресурси дозволяють швидко отримати доступ до сучасної наукової та методичної літератури, не виходячи з дому, що має велике значення для сучасного вчителя в умовах постійної нестачі вільного часу та в умова карантину.

Отже, сайт закладу – це єдиний, відкритий, доступний педагогам, студентам, батькам, управлінським працівникам та іншим фахівцям інформаційний простір, що представляє цілісне інформаційне середовище, яке комплексно відображає діяльність закладу. Задача створити такий сайт, який виконує не лише інформаційну функцію, а й консультаційну.

На Рис. Є.2 представлені інструменти, які за допомогою сайту закладу освіти надають консультацію засобами ІКТ.

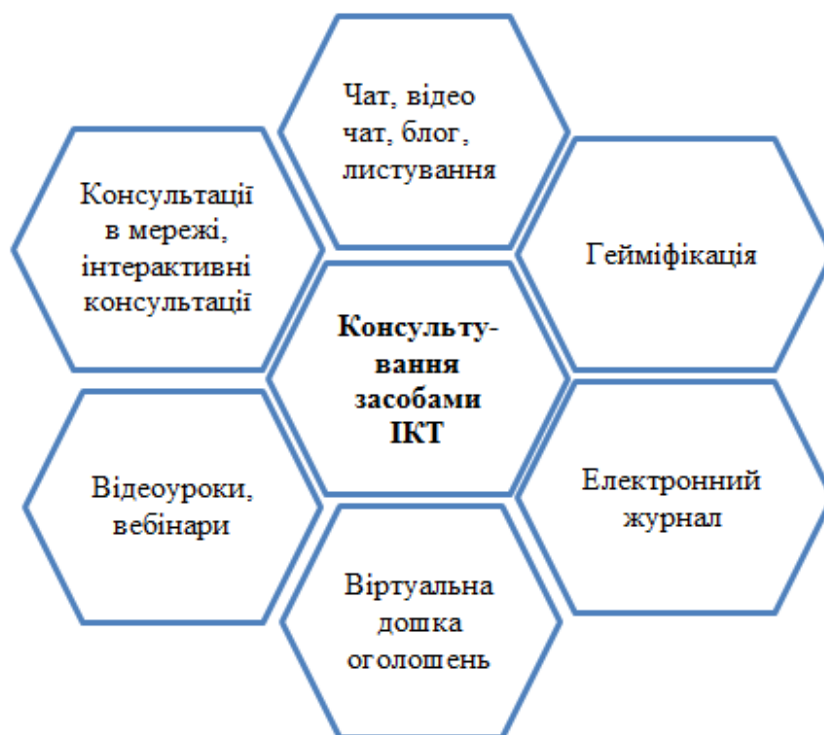

Рис Є.2. Консультавання за допомогою сайту закладу освіти в межах функціонування інформаційно-консультативного середовища

Сучасні освітні вебсайти надають широкий спектр можливостей для

професійної самореалізації педагога відповідно до критеріїв.

Водночас, необхідно зазначити, що незважаючи на наявність великої кількості освітніх ресурсів, у системі освіти часто виникають невідповідності між можливостями інформаційних технологій та їх реальним застосуванням у професійній діяльності. Проблема полягає в тому, що частина викладачів, студентів не має необхідних інформаційних компетенцій, необхідних для ефективного застосування комп'ютерних технологій, у тому числі й освітніх ресурсів.

Ситуація ускладнюється і тим, що інформаційні технології швидко оновлюються – з'являються нові, ефективніші та складніші, засновані на штучному інтелекті, віртуальній реальності, геоінформаційних системах тощо. Труднощі освоєння комп'ютерних технологій в освіті виникають через відсутність не тільки методичної бази їх використання у цій сфері, а й чіткого уявлення про формування інформаційної компетентності педагога, що змушує викладача на практиці орієнтуватися лише на особистий досвід та вміння емпірично шукати шляхи ефективного застосування інформаційних технологій, тому в даному випадку необхідна підтримка чи так зване консультування.

Необхідно системно проводити роз'яснювальну роботу, вебіари, навчання, щодо можливостей сайту закладу та його використання. Як приклад, на Рис. Є.3 представлений сайт Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського, який надає великий спектр послуг та консультацій.

- ✓ *Групове обговорення необхідних складових сайту закладу освіти для його системного використання (15 хв).*
- ✓ *Ділова гра «Організація консультування».*
- ✓ *Експрес-опитування щодо структури й призначення веб-сайту закладу.*
- ✓ *Завдання-ситуації стосовно організації консультування за допомогою можливостей вебсайту закладу.*

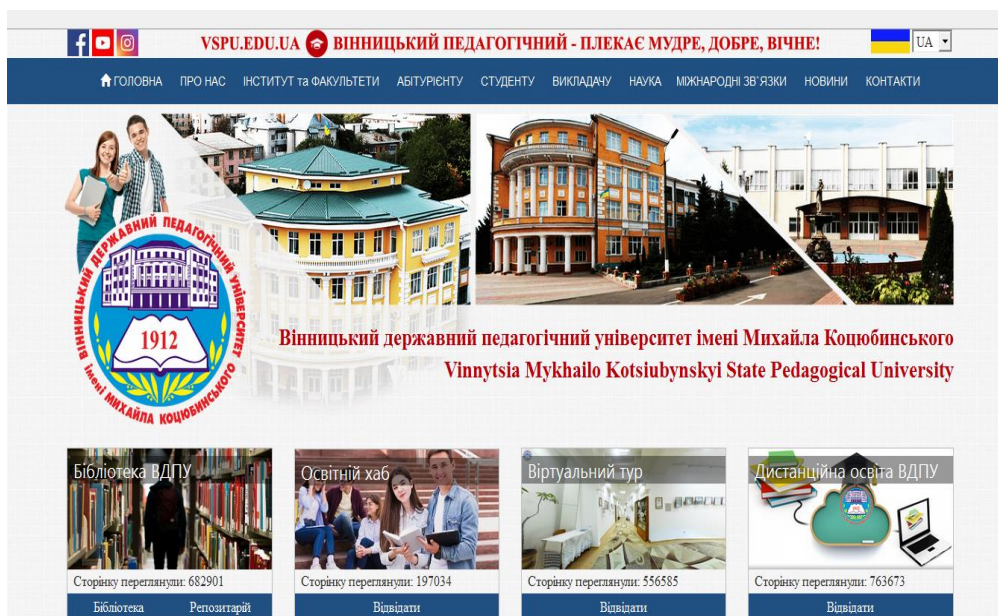

Рис Є.3 Сайт Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського

День 3. Заняття 3. «Інноваційні хаби як дієва складова модернізації освіти»

Зміст аудиторної діяльності (1 год 20 хв)

✓ *Ознайомлення з інформаційними матеріалами*

Інформаційні технології та інновації заповнили сучасний світ, проникнувши в усі сфери життєдіяльності сучасного суспільства, чим вимагають від фахівців мобільності та конкурентоспроможності. Це говорить про необхідність значних змін в реалізації та організації освітнього процесу, а саме: вдосконалення та розширення технологічного та інноваційного напрямку.

Набуття життєво необхідних компетентностей, таких, як здатність до ефективної співпраці, навчання і розвиток протягом життя та ін. вимагають оновлених форм діяльності, сучасних інформаційних освітніх просторів, одним із яких можна вважати хаб.

Освітній хаб – це середовище для «спеціальної» спільної діяльності. Діяльність, що здійснюється у сучасному технологічно орієнтованому світі інформаційно-комунікаційних технологій, відбувається як у реальному, так і

у віртуальному просторі. Також це освітній простір, де є можливість ефективно та оперативно акумулювати інтелектуальний потенціал, розвиватись та набувати компетентності незалежно від віку та статусу.

Задля ефективного та якісного функціонування інноваційного хабу для його учасників необхідно проводити менторські програми, майстер-класи експертів бізнес-шкіл, спеціальні зустрічі з венчурними компаніями, надавати консультації.

Хаб повинен мати в своєму складі центри генерації наукових знань та бізнес-ідей з постійним залученням перспективної молоді, педагогів та високопрофесійних спеціалістів-новаторів.

У науковій літературі розрізняють:

– інноваційний хаб мікрорівня (в межах одного підприємства, компанії чи університету);

інноваційний хаб мезорівня (у межах одного-двох регіонів або кластера);

– інноваційний хаб макрорівня (у межах країни, з єдиним інноваційним центром управління, діяльність якого спрямована на розвиток інновацій у всіх галузях народного господарства) [152, с. 198-201].

Освітні хаби можуть бути реальними, на базі приміщення, та віртуальними, онлайн.

Основним завданням функціонування інноваційного хабу має бути створення необхідних умов для розвитку інноваційних проєктів, побудова середовища, де студенти матимуть можливість вибору професійної діяльності в стінах закладу освіти, подолання замкнутості студентів і молодих учених; середовища з новими технологіями і моделями навчання, що в результаті підвищить якість життя суспільства

Для викладачів та педагогічного персоналу хаби нададуть можливість постійного підвищення кваліфікації із застосуванням інформаційних технологій та допоможуть опанувати нові методи та форми здійснення навчально-виховної роботи, нові стратегії роботи з інноваційною науковою

молоддю.

В своїй роботі Н.М. Краус і К.М. Краус визначили головні очікування в результаті функціонування освітніх інноваційних хабів:

- розвиток зв'язків між освітнім закладом та бізнесом;
- входження закладу освіти у світовий освітній і науковий простір;
- налагодження партнерських стосунків між українськими та європейськими закладами професійної та вищої освіти;
- розвиток центру інноваційного підприємництва молоді;
- підвищення рівня управління в закладі, налагодження дій за проєктними напрямами;
- надання особливо важливого значення інноваціям у закладі освіти – розповсюдження духу інновацій;
- мотивація до участі в інноваційній діяльності завдяки наявності молодіжного активу та ін.

Реалізація проєкту створення та функціонування освітнього інноваційного хабу в межах формування інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти вирішить такі проблеми:

- підготовка висококваліфікованих, конкурентоздатних спеціалістів, що володіють професійними та інноваційними компетенціями не лише в певних галузях знань, навиками та досвідом інноваційного підприємництва – застосування своїх знань на практиці, а також уміння здійснювати розвиток своєї професійної сфери діяльності;
- отримання результатів інтелектуальної діяльності, що володіють одночасно евристичним змістом, потенціалом підвищення якості життя населення України і значним комерційним потенціалом.

Створення інноваційного хабу на базі закладу освіти необхідно розпочати з створення електронних навчальних матеріалів та засобів підтримки освітнього процесу, це є найважливішим завданням у досліджуваному аспекті.

Це завдання передбачає комплексне рішення та своє обґрунтування,

яке полягає в наступному: основою освітньої системи є високоякісне та високотехнологічне інформаційно-освітнє середовище, його створення та розвиток є технічно найбільш складним та витратним завданням. Але саме воно дозволяє системі освіти докорінно модернізувати свій технологічний базис, перейти до освітньої інформаційної технології в широкому розумінні цього слова та здійснити прорив до відкритої освітньої системи, яка відповідає вимогам постіндустріального суспільства.

Для створення, розвитку та експлуатації інформаційно-освітнього середовища необхідно повністю задіяти науково-методичний, інформаційний, технологічний, організаційний та педагогічний потенціал, накопичений вітчизняною системою освіти. Враховуючи новизну та складність цієї проблеми, її вирішення зажадало експериментального пошуку на основі наявного в системі освіти досвіду роботи з інформаційними технологіями.

Особливе місце приділяється створенню електронних бібліотек. Широке поширення нових інформаційних технологій та Інтернет сформували необхідні передумови для створення електронних бібліотек як засобу накопичення та розповсюдження інформаційних, методичних та інших ресурсів. Завдяки мережній інфраструктурі, ці ресурси потенційно доступні будь-якому користувачеві мережі та відкривають необмежені перспективи для розширення аудиторії тих, хто навчається. У складі електронних бібліотек, що створюються в межах інформаційно-консультативного середовища, мають бути сформовані тематичні бази навчальних, довідкових, ілюстративних, каталогізованих даних та документів для забезпечення адресного пошуку та вільного доступу через глобальні мережі. Організація електронних бібліотек повинна забезпечувати можливість накопичення, зберігання та надання різноманітних ресурсів – від текстових до мультимедійних, медіа тек, а також моделюючих програм, що функціонують у різних програмних середовищах.

Створення електронних навчальних матеріалів з використанням сучасних технологій передбачає об'єднання зусиль високопрофесійних, спеціально підготовлених спеціалістів – вчених-педагогів, викладачів,

програмістів, дизайнерів, сценаристів, психологів та інших. В електронних навчальних матеріалах повинні реалізовуватися передумови для підвищення ефективності навчання, для розвитку здібностей до творчої діяльності, що створюються завдяки застосуванню комп'ютерів та інформаційних технологій. Ці матеріали призначені для відпрацювання технологій дистанційного навчання та підготовки працівників освітньої галузі до роботи з новими інформаційними технологіями у поєднанні із традиційними засобами навчання.

З метою створення педагогічно ефективного інформаційно-консультативного середовища передбачено розробку та експериментальну перевірку матеріалів для освітнього порталу, який повинен містити в електронному вигляді підручники, контрольні завдання, методичні матеріали, довідники, розвиваючі програми, матеріали для поглибленого вивчення іноземних мов, тести, діагностичні матеріали, модулі для вищої педагогічної освіти та ін. Електронний лабораторний практикум, тренажерний комплекс для самостійної роботи, контрольнотестувальний комплекс та методичні матеріали для викладачів.

Одним із напрямів інноваційного хаба мають стати освітні Інтернет-сервери, де могли б концентруватися інформаційно-освітні ресурси галузі, електронні підручники та довідники, енциклопедії, відеофільми, мультимедійні засоби, засоби тестування та інше, для індивідуальних та колективних форм навчання. Шлях до цих серверів має бути вказаний на сайті освітньої установи.

У ході реалізації інноваційного хабу необхідно також передбачити створення електронних навчальних матеріалів та засобів підтримки здобувачів з обмеженими можливостями здоров'я для здобуття ними повноцінної освіти та необхідної спеціальної (корекційної) допомоги. Даний напрям передбачає розвиток мережевих ресурсів для системи додаткової освіти за різноманітними програмами творчості, зміцнення матеріальної бази установ додаткової освіти, що особливо важливо.

Прикладом першого ІТ-хабу та коворкінгу в Кривому Розі є «ІТ HUB coworking» на базі Державного університету економіки та технологій, який відкритий при фінансовій підтримці компанії «Метінвест» та ГО «Криворізький фонд майбутнього»

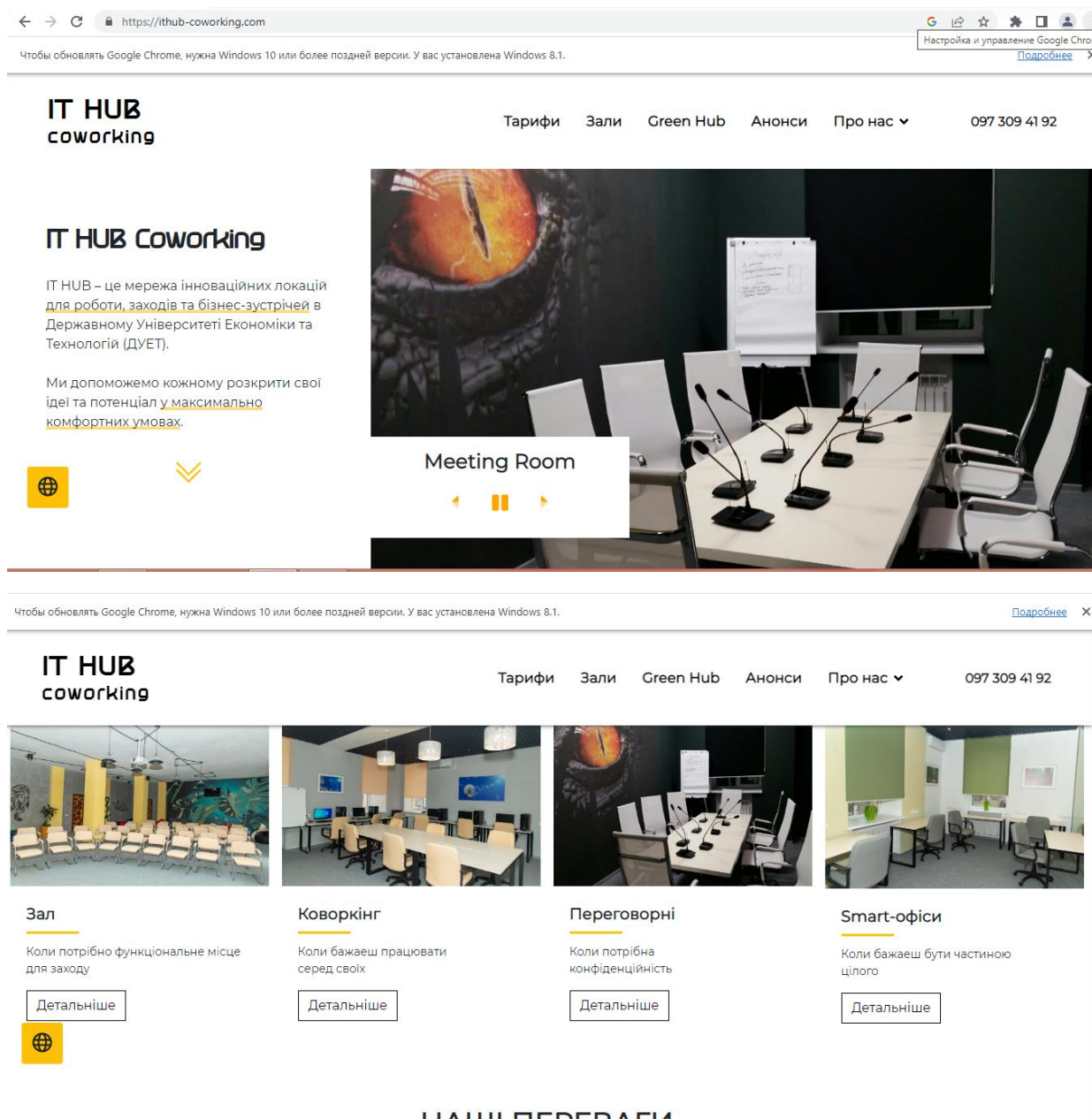

Рис Є.4. Сайт IT HUB coworking

Також прикладом ефективної роботи освітнього хабу є NOTBOX на базі Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського.

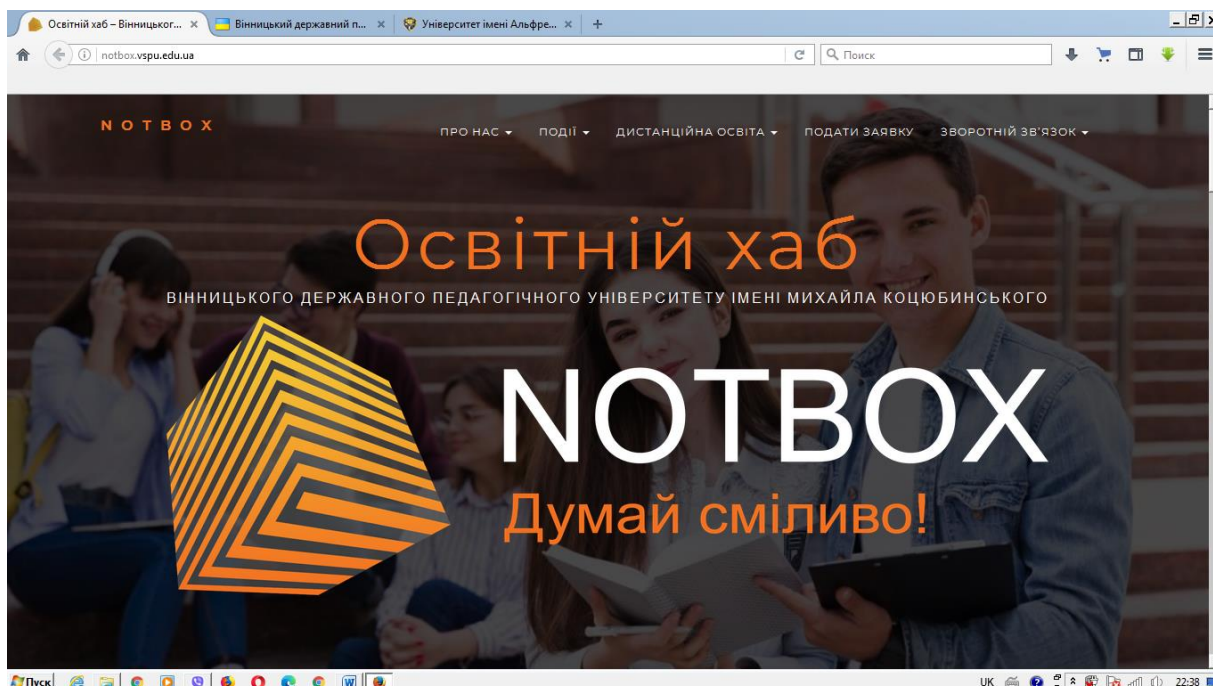

Рис. Є.5 Сайт освітнього хабу є NOTBOX

Цей освітній хаб надає науково-методичний та організаційний супровід, в основі якого: компетентність, відповідальність, креатив, інноваційність, міжнародна співпраця та постійне консультування.

✓ *Обговорення у форумі (15–20 хв).*

✓ *Робота в групах:*

Група 1. Циклограма заходів для адміністрації закладу на базі хабу.

Група 2. Циклограма заходів для педагогів закладу на базі хабу.

Група 3. Циклограма заходів для студентів закладу на базі хабу.

✓ *Термінологічна робота:* «педагогічні технології», «коворкінг», «методичний провайдинг», «культурний центр».

День 4. Заняття 4. «Електронний документообіг як третя необхідна складова інформаційно-консультативного середовища»

✓ *Ознайомлення з інформаційними матеріалами*

Інформаційні системи управління документообігом закладу освіти переводять весь обсяг документації в електронний формат, що підвищує зручність обробки документів, а також множить ефективність функціонування

закладу за допомогою зменшення часу, що витрачається на оформлення та обробку документів. На сьогоднішній день автоматизація документообігу закладів освіти є не лише важливою, а й необхідною.

Реалізацію проєкту впровадження електронного документообігу в межах створення інформаційно-консультативного середовища необхідно здійснювати послідовно та залучати до цього педагогічний колектив закладу за участю всіх посадових осіб та здобувачів.

Можна виокремити такі етапи роботи:

– Перший або попередній етап, під час якого необхідно створити нормативно-правову базу, поінформувати всіх учасників освітнього процесу про завдання виконання наступних заходів: провести інвентаризацію наявних матеріально-технічних та кадрових ресурсів, де потрібно організувати придбання технічних засобів, необхідних для реалізації проєкту. Підготовка педагогів та співробітників закладу в напрямі застосування програмного забезпечення також належить до зазначеного етапу. Забезпечення достатньою ресурсною базою. Сюди входять як можливість доступу до Інтернету, так і можливість роботи з цифровим журналом для кожного педагогічного працівника. Забезпечення ПК, ноутбуками з набором периферійних пристроїв, включаючи принтери, сканери та мультимедійні проектори, мобільний пристрій та ін.

– Другий етап, де необхідно створити реально діючу модель застосування ЕДО в закладі освіти. Робиться це шляхом пошуку та апробації на практиці потрібного програмного забезпечення. Потім йде низка автоматизації традиційних систем ведення документації та отримання перших підсумків проведеного експерименту;

– Третій етап – завершальна стадія, де потрібно підбити підсумки роботи, проаналізувати їх. Після цього формуються методичні рекомендації щодо застосування моделі ведення обміну документацією у цифровому форматі. Формуються звіти за результатами реалізації цього проєкту.

Найважливішим напрямом впровадження електронного документообігу

в закладі освіти є запровадження електронних (цифрових) журналів. Це інформаційний простір, а також інструмент, покликаний об'єднати педагогів, студентів та батьків, забезпечити контроль, аналіз, підготовку рішень щодо вдосконалення особливостей навчання здобувачів, доступ до якого всі бажаючі можуть отримати через сайт закладу.

Перспективами впровадження електронного документообігу в закладі освіти є організація надання широкого спектра послуг в електронному форматі для освітніх установ: прийом заяв, зарахування, надання даних про порядок проведення держатестації та ін. З метою зростання ефективності системи освіти здійснюється запровадження цифрових форм звітності у багатьох закладах країни.

Основні проблеми, що ускладнюють впровадження електронного документообігу у закладі освіти, наступного характеру: недостатня швидкість роботи мережі Інтернет, а також відсутність організованої локальної мережі всередині закладу освіти; низька технічна оснащеність закладів, яка не відповідає вимогам впровадження ЕДО; недостатній рівень компетентності педагогічних працівників у сфері інтернет-технологій. Це лише частина труднощів, із якими доводиться зіткнутися на шляху запровадження ЕДО в освіті. Ефективно вирішити ці проблеми можна так:

- створення віртуального освітнього простору – має бути реалізовано опцію проведення масових відеоконференцій, віртуальних екскурсій, ведення цифрових журналів тощо;
- досягнення достатнього рівня оснащеності освітніх закладів сучасним обладнанням;
- підвищення кваліфікаційного рівня педагогічного персоналу щодо застосування інтернет-технологій на практиці;
- доплата педагогам за роботу у системі електронного документообігу;
- вироблення єдиної форми паперової та цифрової звітності.

Реалізація зазначених заходів дозволяє прискорити процес переходу на цифровий документообіг, а тим самим допоможе освіті стати технологічно

сучасною, що є основним завданням інформаційно-консультативного середовища закладу освіти.

Як результат: комплексна автоматизація процесу діловодства у закладі професійної освіти та використання її у повсякденній діяльності. Завдання: скорочення внутрішнього та зовнішнього документообігу, оперативність пошуку інформації та прийняття рішення; ведення електронного архіву з усіх видів документації, що використовується в закладі; ведення електронного журналу, доступ до якого мають і учні, і викладачі, і батьки; удосконалення адміністративно-управлінської роботи.

Отже, реалізувавши ці 3 проекти, буде реалізовано інформаційно-консультативне середовище закладу професійної освіти. Це забезпечить вирішення завдань удосконалення дидактичної теорії в умовах нової освітньої парадигми та практики застосування ІКТ як засобу, що дозволяє ефективно організувати індивідуальну та колективну роботу викладача та студентів, а також інтегрувати різні форми та стратегії засвоєння знань з предмету, спрямовані на розвиток самостійної пізнавальної навчальної діяльності. І головним показником реалізації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти є можливість, як здобувачам, так і педагогічному персоналу, отримання консультації незалежно від місця та часу.

- ✓ *Обговорення у форумі (15–20 хв).*
- ✓ *Презентація платформ для організації електронного документообігу та інформаційного обміну.*
- ✓ *Воркшоп: підготовка електронного навчального контенту.*
- ✓ *Робота в групах: Розроблення плану самостійного опанування інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.*

День 5. Заняття 5. «Засоби електронного навчання»

- ✓ *Ознайомлення з інформаційними матеріалами*
– *Технології дистанційного навчання.*

Сучасні умови функціонування держави, карантин зумовлений COVID

19, військовий стан в країні та розвитку сфери освіти зумовлюють необхідність модернізації технологій в контексті забезпечення якісних освітніх послуг з урахуванням дистанційних форм навчання. Все більше закладів освіти як в українській, так і світовій практиці надають переваги для дистанційного навчання. Доцільно зазначити, що дистанційне навчання, як одна із форм навчання, передбачає наявність елемента фізичного відокремлення викладачів і студентів / учнів під час освітнього процесу з використанням різних технологій з метою полегшення та спрощення спілкування між ними [190].

Дистанційне навчання – це сукупність технологій, що забезпечують доставку студентам, учням основного обсягу навчального матеріалу, інтерактивна взаємодія студентів, учнів і викладачів у процесі навчання, надання можливості самостійної роботи з навчальними матеріалами. Це новий засіб реалізації процесу навчання, в основі якого використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій. Для здійснення цілей дистанційного навчання у вільному доступі наявні платформи: Adobe, MOODLE, Google групи, Microsoft Office 365 ,ZOOM та інші.

Технології дистанційного навчання – це сукупність методів, форм і засобів взаємодії учасників освітнього процесу в процесі самостійного засвоєння певного масиву знань при здійсненні відповідного контролю за їх засвоєнням.

Технологія навчання будується на фундаменті певного змісту і повинна відповідати вимогам його представлення. Саме з широким розвитком телекомунікаційних мереж, впровадженням Інтернету з'явилася нова форма дистанційного навчання – дистанційна освіта через Інтернет або так званий «навчальний Інтернет», що ґрунтується на використанні Інтранет-технологій у локальних мережах.

Н. Думанський [59] виокремив сучасні інформаційні технології навчання (рис. Є.6).

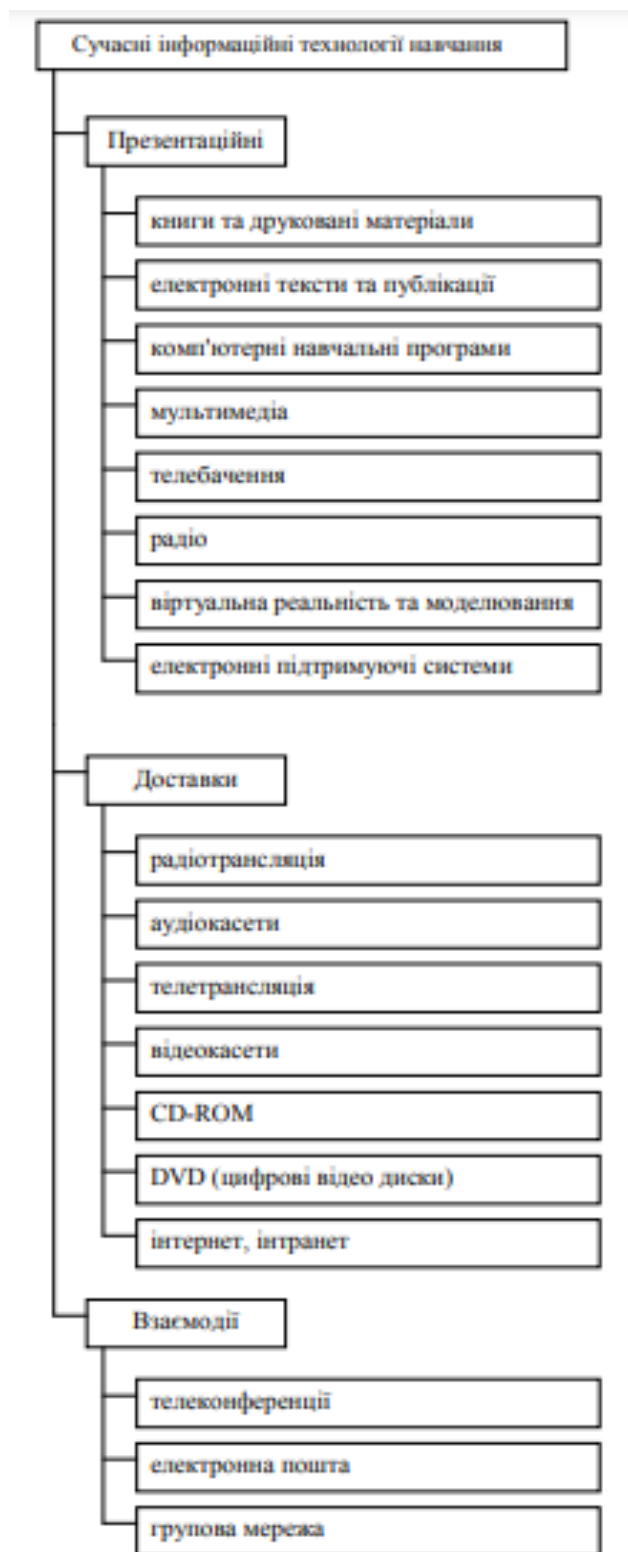

Рис. Є.6 Технології дистанційного навчання

Класифікувати інформаційні технології дистанційного навчання можна за такими характеристиками:

Методичні – методика, рекомендації з реалізації дистанційного навчання з урахуванням дидактичних і психологічних аспектів. Методичні технології дистанційного навчання включають програми і курси

різноманітних рівнів.

Програмні – мережеві системні програми, комп'ютерні навчальні програми, інструментальні середовища для створення навчальних програм. Сьогодні для створення комп'ютерних навчальних програм можна використати програмні середовища, розміщені на різних серверах (WebCT, First Class та ін.).

Технічні – персональні комп'ютери для організації сервера, персональні і мережеві комп'ютери, ноутбуки, планшети, хромбуки.

Інформаційні – конспекти лекцій, підручники та інші методичні матеріали на паперових і магнітних носіях, довідники, різноманітні бази даних з методичних матеріалів, оперативних даних, кадрів.

Організаційні – нормативні документи держави та організацій, визначальні структури організацій, що ведуть дистанційне навчання, міжнародні зв'язки.

Нижче наведений список найпоширеніших платформ для навчання та курсів.

HUMAN

HUMAN ШКОЛА. Зручні та сучасні

інструменти для навчального закладу (система управління навчанням, аналітика, шкільна соцмережа, рефлексія). Безкоштовно для державних ЗЗСО.

NZ.UA

НОВІ ЗНАННЯ. Електронні класні щоденники та журнали. Зручна система дистанційного навчання. Заклад освіти повинен бути приєднаним до системи «КУРС "Школа».

ЄДИНА

ШКОЛА. Інформаційно-

комунікаційна система, призначена для закладів освіти, учнів та їх батьків, включає електронні журнал та щоденник. Є мобільний додаток. Рекомендована МОН

України.

MOODLE. Навчальна платформа, яка допоможе створити ефективне інтернет-навчання у власному середовищі. Можливість створювати курси, близько 20 видів діяльностей. Є мобільний додаток.

GOOGLE CLASSROOM. Безкоштовний веб-сервіс, створений Google для закладів освіти. Є мобільний додаток.

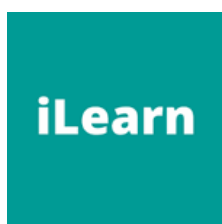
КУРСИ

PROMETHEUS. Близько 100 безкоштовних онлайн-курсів, серед яких курси підготовки до ЗНО, англійської мови та освіти сучасного вчителя.

ED-ERA. Проєкт, який створює безкоштовні онлайн-курси (зараз близько 50) та освітній контент широкого спектра з використанням ІТ (історія, математика, права людини, англійська мова, біологія)

iLEARN. Онлайн курси з основних предметів ЗНО, вебінари з найкращими репетиторами, тести, подкасти, матеріали для самопідготовки

LEARNINGAPPS. Конструктор інтерактивних завдань, що дозволяє зручно й легко створювати електронні інтерактивні вправи, що сприяє активності, самостійності, ефективності, зв'язку теорії з практикою, поєднання колективних та індивідуальних форм навчальної роботи тощо.

ПЛАТФОРМИ ДЛЯ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЙ

- <https://zoom.us>
- <https://hangouts.google.com>
- <https://products.office.com/uk-ua/microsoft-teams/group-chat-software>
- <https://> Google Meet

– *Когнітивна графіка.*

Когнітивна графіка є розділом комп'ютерної графіки, що візуалізує навчальні абстракції з метою створення нових знань. Це сукупність прийомів і методів образного представлення умов завдання, яка дозволяє унаочнити розв'язок, чи отримати підказку його знаходження. За допомогою когнітивної графіки вперше отримується можливість безпосереднього впливу на образне мислення людини в процесі реального реагування на пред'явлені зображення в моменти творчої активності природного інтелекту людини [182].

Методи когнітивної графіки застосовуються у штучному інтелекті, у системах, що перетворюють текстові описи завдань на образи, і при генерації текстових описів картин, що виникають у вхідних і вихідних блоках інтелектуальних систем, а також у людино-машинних системах, призначених для вирішення складних, погано формалізованих, завдань.

У першоджерелах сформульовано три головні завдання когнітивної комп'ютерної графіки:

1. Створення таких моделей подання знань, в яких була б можливість одноманітними засобами представляти як об'єкти, характерні для логічного мислення, так і образи-картини, з якими оперує образне мислення.

2. Візуалізація тих людських знань, для яких поки неможливо підібрати текстові описи.

3. Пошук шляхів переходу від спостережуваних образів-картин до формулювання деякої гіпотези про тих механізмах та процесах, які приховані за динамікою спостережуваних картин [186].

Використання когнітивної графіки в процесі навчання пришвидшує

сприйняття інформації та підвищує рівень її розуміння, крім того, сприяє розвитку інтуїції, образному та логічному мисленню. Прикладом використання когнітивної графіки в інформатиці може бути когнітивна візуалізація блок-схем алгоритмів, тривимірне представлення об'єктів дослідження, візуальне представлення моделей даних [186].

✓ *Термінологічна робота: «інфографіка», «тьюторіал», «когнітивна графіка», «ментальна картка», «опорний конспект», «мультимедійна презентація».*

✓ *Презентація: «Комп'ютерні додатки для створення когнітивної графіки»*

✓ *Воркшоп: «Створення відео-тьюторіалів та їх розміщення на відкритих освітніх ресурсах».*

	навчального матеріалу: відеоуроки; системи самоконтролю знань, тренажери; онлайн консультування?																	
6.	Чи задоволені Ви компетентністю викладачів, консультантів?																	
7.	Чи задоволені Ви організацією консультативної діяльності в середовищі: онлайн консультування; лист зворотного зв'язку; корпоративна пошта закладу?																	
8.	Чи задовольняють Вас можливості середовища: сайт закладу; особисті онлайн кабінети; інноваційний хаб; електронний документообіг; електронні кабінети; електронна бібліотека?																	
9.	Чи задовольняє Вас матеріально-технічне забезпечення середовища: ресурсного забезпечення; ПК; цифровий проєктор; інтерактивна дошка; точка доступу до безкоштовного WiFi; пристрої та інструменти представлення, обробки і передачі інформації?																	
10.	Чи задовольняє Вас інформування у закладі щодо можливостей інформаційно-консультативного середовища?																	

Оцінні зони:

Незадовільний	Критичний	Достатній	Високий
0-5	5-6	7-8	9-10

Додаток 3

Довідки про впровадження результатів дослідження

ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ

вул. Женеvська, 2А, м. Кривий Ріг, 50031,
тел.: (067) 788 30 30, e-mail: centrpon@ukr.net
код ЄДРПОУ 37862203

від 29 червня 2022р. № 187/1

Довідка
про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Скрипник Людмили Миколаївни
з теми «Педагогічні умови організації інформаційно-
консультативного середовища закладу професійної освіти»
зі спеціальності 015 «Професійна освіта (цифрові технології)»

Упродовж 2020 – 2022 н.р. у системі роботи ПЗ «Центр професійної освіти та навчання», м. Кривий Ріг здійснювалася апробація та впроваджувалися результати дисертаційного дослідження Скрипник Людмили Миколаївни.

Зокрема, апробацію проходили обґрунтовані авторкою педагогічні умови та елементи методики організації інформаційно-консультативного середовища закладу освіти; система методичної роботи з формування готовності педагогічного персоналу та студентів до консультативної діяльності, пакет методичних матеріалів, у тому числі електронні форми, система кейсових завдань, конструкти індивідуальних і колективних форм методичної, навчальної та виховної роботи, концепція інноваційного освітнього хабу, методика діагностики ефективності організації інформаційно-консультативного середовища закладу освіти, тренінг курс «Система консалтингових послуг закладу професійної освіти» (8 годин).

Розроблені Скрипник Л. М. теоретичні положення та методичні матеріали підтвердили свою ефективність у організації інформаційно-консультативної діяльності закладу професійної освіти, у формуванні готовності педагогічного персоналу та викладачів до інтенсивної освітньої взаємодії через ІКТ та інструменти та можуть використовуватися для оптимізації діяльності закладу освіти.

Директор
ПЗ «Центр професійної освіти»

Андрій СЕМЕНОВ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ТОРГІВЛІ
ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

вул. Курчатова, 13, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл. 50042, тел./факс (0564) 94-74-20;
 р/р UA 478201720344270002000003186; UA 638201720344261002200003186 МФО 820172 Держказначейська служба

27 червня 2022 року № 01-15/359

На № _____

Довідка
про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Скрипник Людмили Миколаївни
з теми «Педагогічні умови організації інформаційно-консультативного
середовища закладу професійної освіти»
зі спеціальності 015 «Професійна освіта (цифрові технології)»

Упродовж 2020 – 2022 н.р. у системі методичної роботи Криворізького фахового коледжу торгівлі та готельно-ресторанного бізнесу проходила апробація та впроваджувалися результати дисертаційного дослідження Скрипник Людмили Миколаївни.

Із цією метою були проведені семінари та круглі столи для педагогічного персоналу коледжу, під час яких використовувалися науково-методичні матеріали, розроблені дисертанткою. Зокрема, апробацію проходили обгрунтовані авторкою педагогічні умови формування готовності у студентів та педагогічного персоналу до реалізації інформаційно-консультативних послуг у закладі освіти; система методичної роботи з організації інформаційно-консультативного середовища закладу, пакет методичних матеріалів, у томі числі електронні форми, система кейсових завдань, конструкти індивідуальних і колективних форм методичної і навчальної роботи, методичного хабу, семінар «Система консалтингових послуг закладу професійної освіти»; методика діагностики рівнів сформованості інформаційних компетентностей студентів та педагогів.

Розроблені Л.М. Скрипник теоретичні положення та методичні матеріали підтвердили свою ефективність та можуть використовуватися в організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти.

Заст. директора з НР

Валентина САКВА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
 ЛЬВІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ХАРЧОВОЇ І ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ
 НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
 79060, м. Львів, вул. І. Пулюя, 42; тел. 263-62-61, факс 263-82-22 E-mail: ldkhp@ukr.net

13.03.2023, № 145/23

На _____ від _____

ДОВІДКА

про апробацію та впровадження результатів дисертаційного дослідження
Скрипник Людмили Миколаївни
з теми «Педагогічні умови організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти»
зі спеціальності 015 «Професійна освіта (цифрові технології)»

Видана Скрипник Людмилі Миколаївні на підтвердження факту того, що протягом 2020-2022 н.р. у системі методичної роботи ВСП «Львівський фаховий коледж харчової і переробної промисловості НУХТ», апробувалися розроблена нею методика формування готовності у студентів та педагогічного персоналу до реалізації інформаційно-консультативних послуг у закладі освіти.

З метою обговорення науково-методичних матеріалів Скрипник Л.М., у ВСП «Львівський фаховий коледж харчової і переробної промисловості НУХТ» проводилися педагогічні читання й семінари. Предметом обговорення були педагогічні умови організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти та їх методичне забезпечення, а саме: шляхи формування готовності педагогічного персоналу та студентів до консультаційної діяльності із застосуванням сучасних ІКТ, основи ресурсного забезпечення консультативної діяльності закладу професійної освіти, методика здійснення багатоканального й багатопрофільного он-лайн консультування, побудова креативно-розвивальної суб'єкт-суб'єктної взаємодія через інструменти ІКТ.

Результати проведеного серед педагогічних працівників та студентів педагогічного моніторингу підтвердили доцільність використання розроблених у межах дисертаційного дослідження матеріалів Л.М. Скрипник для підвищення якості освітніх послуг закладу.

Директор ВСП «Львівський фаховий коледж харчової і переробної промисловості НУХТ»,
 к.е.н., доцент

Михайло ГРИГОРЦІВ

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ З
ПОЛІГРАФІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»**

вул. Князя Ярослава Мудрого, 56 м. Дніпро, 49038, моб. (063) 760-65-47, тел. (0562) 31-29-16
e-mail: mvpupit_direkcija@ua.fm, mvpupit_uch.chast@ua.fm; код ЄДРПОУ 02541384

22.02.2023 № 61

**Довідка
про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Скрипник Людмили Миколаївни
з теми «Педагогічні умови організації інформаційно-консультативного
середовища закладу професійної освіти»
зі спеціальності 015 «Професійна освіта (цифрові технології)»**

Довідка видана на підтвердження того, що в Державному навчальному закладі «Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій» впродовж 2019 – 2021 н. р. здійснювалася апробація та впроваджувалися результати дисертаційного дослідження Скрипник Людмили Миколаївни.

За безпосередньої участі Скрипник Л.М. викладачами училища запроваджувалися педагогічні умови та апробувалася методика організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, що охоплювало семінар-тренінг для педагогічного персоналу та студентів «Система консалтингових послуг закладу професійної освіти» (8 годин), обговорення та втілення концепції веб-сайту закладу відповідно до вимог користувачів, інноваційного освітнього хабу, перехід на електронний документообіг і інформаційний обмін в сфері надання інформаційно-консультаційних послуг, а також запровадження електронних форм, нових методів і технологій в організації освітньої діяльності.

Діагностика стану інформаційно-консультативного середовища училища за структурно-функціональним критерієм, рівнем готовності педагогічного персоналу та студентів до консультативної діяльності засобами середовища, ступенем їх рівень задоволеності цим процесом віддзеркалило ефективність і доречність запропонованих заходів, дозволило посилити інформаційну, консультаційну, діагностичну, інтерактивну, координувальну, професійно-розвивальну функції педагогічної та навчально-методичної підтримки в закладі.

Директор

Олена БАБЕЦЬ